

Eva Bacigalová

TERMINÁTOR Z BAZÉNA

PRÍBEH NAJÚSPEŠNEJŠIEHO ČESKOSLOVENSKEHO
PLAVCA MILOSLAVA ROEKA

Mito Rolko je naša slovenska ikona. Dodnes si pa-
mätain, ako z krajnej diaľky vyplival zlato na ME. Kričal
som od radosti a plný euforie som skákal až po plafón.

Vždy som si vážil a obdivoval ľudí, ktorí svojou prá-
cou a výstredkami prestavili Slovensko a inšpirovali jeho
občanov, aby puto majimi vzormi a idolmi boli ľudia ako
Stano Mikúta, Štefan Roman, či kardinál Tomko. Skutoční
vďaka Patri medzi nich aj Mito.

Živo si spomínam na naše prvé stretnutie v Peake na le-
tisku. Už tam bolo cítiť vzájomný obdiv a rešpekt. Tepláti
dodnes. Dolomca máj obdiv a rešpekt ešte vzrástol, lebo som
zistil, že Mito je ešte lepší človek, ako bol športovec. A to
hovorím o športovcoch, ktorých úspechy dodnes nikto ne-
prekoná. Veľmi mi imponujú jeho krásne technické
hodnoty, akými sú viera, rodina a láska k vlasti.

Veľká vďaka patrí autorom tejto vzácnej
knížky, lebo určite budú inšpirovať ďalšiu gene-
ráciu Slovákov. Veď Mitoov príbeh je skutočne významný.
Hlasne ďakujem Mitovi za vzrušujúce a nezabudnuteľné
zážitky.

Vďaka Ti Mito!

Peter Štehlík

Podoby vody

Hádam máloktoľný príbeh vrcholového športovca sa začína tým, že niekto v jeho ranej mladosti objaví jeho fenomenálny talent, vytvorí všetky podmienky v ideálnych parametroch tak, aby mohol na sebe neustále pracovať, a hlavný hrdina pochopí svoju rolu víťaza a kráča bez bázne a hany už len od úspechu k úspechu. Taký osud, dokonalejší a bezproblémový, by dokonca ani nemal tú správu šťavu, nemal by pridanú motivačnú hodnotu a len trochu povrchný pozorovateľ by skonštatoval, že ten športovec to mal vlastne jednoduché a ľahké. Nie, oveľa vášnivejšie sledujeme tých, čo museli bojovať s nepriazňou všetkého druhu, prekonávať prekážky, čeliť nečakaným situáciám, a keďže sa naozaj pohybujeme v oblasti športu, tak aj zvládnuť niekedy až neľudsky náročné tréningy a vedieť sa vyrovnávať aj s prehrami.

To všetko a ešte oveľa viac prežil dodnes najúspešnejší československý plavec Milošlav Rol'ko, ktorému nikto nepovie inak ako Miťo. A hoci od vrcholu jeho kariéry uplynulo už viac ako tridsať rokov, na území Čiech a Slovenska žije len málo športovcov, ktorí jeho rekordy prekonali.

Miťo sa nikdy netopil. Ani obrazne a už vôbec nie vo vode, ktorá ho obklopuje celý život. Má ju rád. A má rád aj život. Určite práve preto dokázal preplávať aj náročnými obdobiami a veru sa mu ich do cesty priplietlo hneď niekoľko. Bol plaveckou hviezdou už ako stredoškôľák, nosil medaily z domácich i zahraničných podujatí, vďaka drine, svojej poctivosti a odhodlaniu dokázal neskôr sklbiť tréning so štúdiom na vysokej škole. Prečo sa teda rozhodol ako dvadsaťdvaročný emigrovať? Čo rozhodlo, že v takom mladom veku opustil rodičov a troch súrodencov, vedomý si toho, akým represáliám budú musieť v socialistickom Československu čeliť? Vedel, čo ho v Nemecku čaká? Ako sa po emigrácii vlastne vyvíjala jeho kariéra?

U nás sa nad ním vtedy naozaj „zavrela voda“, bol to nevyhnutný trest a pomsta všetkým, ktorí nedovolené opustili našu krajinu. O emigrantoch sa v dobrom rozhodne už nikdy nič nehovorilo ani nepísalo a o zlom v prípade Miťu Rol'ka nebolo o čom. Aj preto už takmer dve generácie nepoznajú jeho meno a netušia, že Slovensko dalo svetu fenomenálneho plavca. Je to veľká škoda, ba priam neodpustiteľný hriech. Málokedy máte šancu spoznať človeka takého poctivého, zodpovedného, úprimného, dôverujúceho a nebojím sa dokonca použiť veľmi zriedkavé slovo – morálneho.

Podme to teda napraviť a ponorme sa do spomienok chlapca z Bratislavy, z ktorého sa stal špičkový plavec a reprezentant Československa, emigrant a vzápätí reprezentant Nemecka, a napokon plavecký tréner v Luxembursku.

Počet medailí za

1. místo 672

2. " 167

3. " 79

Spolu 918

za individuální úspěchy

26 x mistr ČSR slu + dor,
80 x " SSR " + "
58 x rekordů ČSR " + "

Sumár medailí, titulov a rekordov.

1. PLÁVAŤ SOM SA NAUČIL NA ROHLÍKU

Keď vyrastáte blízko plavárne, zákonite vás to poznačí... Bývať na skok od jazera má tiež svoje výhody... Ak pri vašom dome postavia ešte aj školu s plaveckým bazénom a vy sestru otravujete dovtedy, kým vás nevezme na tréning, asi je vám voda súdená... Aj prísni rodičia môžu byť nakoniec to pravé orechové... Rybičky, Žabičky, Delfíny.

Na mieste, kde sa dnes nachádza jedno z veľkých bratislavských nákupných centier, dokonca s príznačným názvom Centrál, stála dlhé roky plaváreň. Presnejšie povedané, dlhé roky ju budovali. Mestské verejné kúpele na Sokolskej lúke v blízkosti Trnavského mýta mali byť pýchou hlavného mesta, ba dokonca päťdesiatmetrový bazén stavali tak, aby spĺňal všetky kritériá prvotriedneho olympijského bazéna,

Má ešte len pár mesiacov, ale vo vode sa mu páči.

Sestry Bea a Emília kočíkujú Mita.

aby v ňom mohli trénovať reprezentanti a aby sa v ňom mohli konať aj medzinárodné plavecké preteky.

Písali sa však sedemdesiate roky, v Československu celkom slušne prituhoval socializmus a normalizácia, a tak sa všetky krásne plány nepodarilo uviesť do života celkom tak, ako vyzerali na papieri a na slávnostných vyhláseniach. Poklepanie základného stavebného kameňa Kúpeľov Centrál sa uskutočnilo v roku 1974 a už priamo doň bol vytesaný aj dátum 1977 ako rok, keď sa stavba dokončí. Nepodarilo sa. Stavbári neboli napokon schopní kúpele skolaudovať ani v posunutom termíne v roku 1984, navela sa s prevádzkou začalo až v roku 1987. Honosná budova s dvoma bazénmi, parnými kúpeľmi, saunami a nákupnou zónou napokon slúžila kratšie ako trvala jej výstavba. Opakovane v nej zlyhávala vzduchotechnika a podľa pamätníkov bývali „parné kúpele“ pravidelne v celom objekte. Hovorilo sa aj o pre-

sakovaní vody z bazénu, ba podľa niektorých klebiet bola jeho výstavba dokonca natoľko šlendriánska, že do rozmerov reprezentačného bazéna mu chýbalo pár centimetrov, a preto sa v ňom žiadne seriózne plavecké preteky, o medzinárodných ani nehovoriac, nemohli konať. Nuž, súdruhovia zo Slovenska a zrejme aj tí z Poľska, ktorí dodávali technológiu, niekde asi urobili chybu.

Na prelome milénia začala budova pustiť, čo v čase boomu výstavby v Bratislave využili developeri a nefunkčnú plaváreň tentoraz skutočne v priebehu niekoľko málo rokov nahradilo nákupné centrum. Aj s bazénom na druhom poschodí.

Len pár desiatok metrov od Centrálu sa nachádza Jelačičova ulica. V dobe, keď si tam bývajúci manželia Rol'kovci priniesli domov z pôrodnice svoje tretie dieťa, chlapca menom Miloslav, kúpele ešte nestáli. Snehu však v zime bývalo toľko, že väčšie deti si na ich mieste stavali v dvojmetrových závejoch bunkre. Bratislavčania však mali a majú šťastie, pretože naše hlavné mesto je obdarené niekoľkými unikátnymi vodnými plochami a množstvom štrkových jazier v širokom okolí.

V lete sa dá kúpať na Kuchajde, vo Vajnorochoch, na Zlatých Pieskoch alebo stačí zabehnúť do Rusoviec, Dunajskej Lužnej alebo do Senca. Mito to mal od útleho detstva ešte jednoduchšie. Keď dovŕšil štyri roky, dostali Rol'kovci byt na novom

Malý Miloslav Rol'ko. Ešte netuší, že ho celý život bude sprevádzať voda.

sídlisku Ružinov, pre zmenu len pár desiatok metrov od jazera nazývaného Rohlík. Jeho najranejšie spomienky sú spojené práve s ním. „Na Rohlíku sme sa ako deti v lete kúpali a tu ma mama naučila plávať,“ hovorí Miťo a jeho rané spomienky potvrdzuje aj staršia sestra Emília. „Mama bola naozaj veľmi kreatívna. Hovorila nám o tom, ako sa dostala ako cvičenka na Spartakiádu do Prahy, učila sa esperanto a veľmi dlho si v tomto umelom jazyku písala s akýmsi Japoncom. Kreativitu uplatnila aj vtedy, ak mala s tromi dečkami tráviť čas na Rohlíku. Plávala a my sme sa pritom držali jej ramien.“ Určite v tom vtedy nebol zámer pátrať po ich prípadných vlohách pre tento šport. Napokon, v zime využívali sídliskové jazero

*Detská móda zo 60. rokov minulého storočia.
Na balkóne na Jelačičovej ulici.*

rovnako vášnivo – na ploche sa korčuľovalo, z malých briežkov sa decká spúšťali na lyžiach či sánkach. Malo to len jedinú chybu, že v tej dobe ešte neexistovali otepľovačky. Domov sa väčšinou vracali až vtedy, keď mali nohavice a typické socialistické pančušky premočené tak, že až primrzli k telu.

V šesťdesiatych rokoch trávili deti voľný čas naozaj vonku, na detských ihriskách, na bicykloch a bežeckých dráhach, preliezaním plotu do susedovej záhrady a kúpaním sa v ľubovoľnej vode. Bolo teda celkom prirodzené a z hľadiska bezpečnosti aj rodičovsky osvietené naučiť chlapca plávať čo najskôr. Miťo mal síce dve staršie sestry, Emíliu a Beátu, no vekový rozdiel medzi nimi sú len dva, respektíve tri roky. Mama na ne nemohla klásť zodpovednosť za to, čo sa pri detskom šantení môže stať ich bratovi. Roľkovci boli jednoducho štandardná rodina s húfom malých detí, akých sa na rozostavané sídlisko na východe Bratislavy vtedy sťahovali stovky. Tu, kde v tom čase bol ešte široko-ďaleko jediný obchod, chodil tam jediný autobus a hneď za panelákmi sa rozprestierali polia plné zajacov, práve tu konečne zapustili svoje korene.

Obaja rodičia, ako to vtedy bývalo bežné, prišli do rozrastajúceho sa hlavného mesta z iných častí Slovenska. Mama Emília to mala celkom blízko, vyrástla v Devínskej Novej Vsi. S otcom Matejom, pochádzajúcim zo Spišského Podhradia, sa zoznámili na služobnej ceste. Po sobáši bývali zo začiatku s maminou rodinou v Devínskej Novej

Zohraná súrodenecká trojica.

Jeden z mála záberov, na ktorom je Mičo s plaveckým kolesom. Asistuje otec a sestra Bea.

Vsi, potom pár rokov na Jelačičovej, až napokon zakotvili v Ružinove. Otec nemal ani zďaleka také pohybové naplnené detstvo ako Miťo. Ešte v predškolskom veku spadol z rebríka tak nešťastne, že skončil s komplikovanou zlomeninou nohy, zvýšeným rizikom tuberkulózy a do puberty trávil väčšinu času v nemocnici. Nakoniec však diaľkovo vyštudoval vysokú školu ekonomickú a stal sa inžinierom, čo v šesťdesiatych rokoch minulého storočia malo skutočnú váhu. Zocelením tvrdými a neradostnými okolnosťami získala v jeho povahovej výbave prevahu predovšetkým tvrdosť a prísnosť na seba aj na ostatných. Vďaka svojej vytrvalosti sa vypracoval na veľmi vysoké posty v štátnej správe, no doma vládol pevnou rukou ako armádny generál. „Mami na ho vždy ospravedlňovala, ak nekonal spravodlivo alebo sa na svet pozeral čierne-biele,“ hovorí Miťova staršia sestra Beáta. „Pritom to bola najviac práve ona, kto sa celkom obetoval a podriadil otcovým rozhodnutiam, nech boli akékoľvek. Nežila svoj život, ale jeho. Otec tvrdo pracoval, ale mama zodpovedne riadila kompletne celú domácnosť.“ Keď prichádzal domov, čakal ho vždy obed alebo večera na stole, všade bol poriadok a o všetko bolo postarané, vrátane detí. Aj tie, keď neskôr prichádzali domov zo školy, krúžkov alebo tréningov, vždy našli pripravené teplé jedlo alebo minimálne miláčika s rožkom.

Ako to pani Rol'ková stíhala? Nuž, ako vtedy hádam každá príslušníčka robotníckej triedy alebo pracujúcej inteligencie s rodinou. Bola zamestnaná ako úradníčka v Mäso priemysle na Trenčianskej ulici, z domu na Astrovej na Trávníkoch to mala do práce dvadsať minút chôdze. Zimný štadión Vladimíra Dzurilla vtedy ešte nestál, no cestu vrúbil dlhý nízky múr. „Pamätám si ho veľmi dobre. Po ňom ma viedla za ruku, aj keď ma prvýkrát brala do škôlky, ktorú pre zamestnancov zriadili priamo v objekte závodu,“ spomína Miťo Rol'ko. „Pamätám sa aj na môj šok a plač, keď som zistil, že ma necháva cudzím ľuďom a že ma opúšťa. Presne tak som to cítil, ako takmer každé malé dieťa, ktoré je prvýkrát bez mamy.“ Otúkal sa však rýchlo a ani denné dochádzanie mu nerobilo väčšie problémy, a napokon aj tie sa skončili vo chvíli, keď sa stal školákom. Základná škola Nevädzová 3 sa totiž nachádzala ani nie sto metrov od bydliska Rol'kovcov. Denný režim domácnosti sa ustálil na vstávaní o siedmej ráno, raňajkách, tradičnom chaose pri jedení, obúvaní a obliekaní a ceste do školy. Na ružinovských Trávníkoch bolo vtedy toľko detí, že sa v jedinej funkčnej základnej škole museli strieďať v „dvojsmennej prevádzke“, Miťa do nej väčšinou sprevádzala Emília, no dodnes trochu škrípe zubami, keď si spomenie na bratovo ležérne tempo. „Vážne bol ako taký sopel,“ smeje sa. „A keď sa už konečne obul a poobliekal a potom úplne pokojne zahlásil, že ešte potrebuje ísť na záchod, išlo ma roztrhnúť od jedu. Viem, že celým jeho životom sa vinie prísna disciplína, viem, že Miťo má obrovský zmysel pre povinnosť, no dostať ho ako druháka načas do školy chcelo pevné nervy a obrovskú trpezlivosť.“

Emília s Beátou nemuseli nikdy malého Miťa chrániť pred staršími, silnejšími či nebudaj agresívnejšími spolužiakmi. Zédéeška na Nevädzovej 3 sa tešila slušnej povesti a ani sídlisková partia na Trávníkoch neohrozovala dobré mravy. Veď predsa

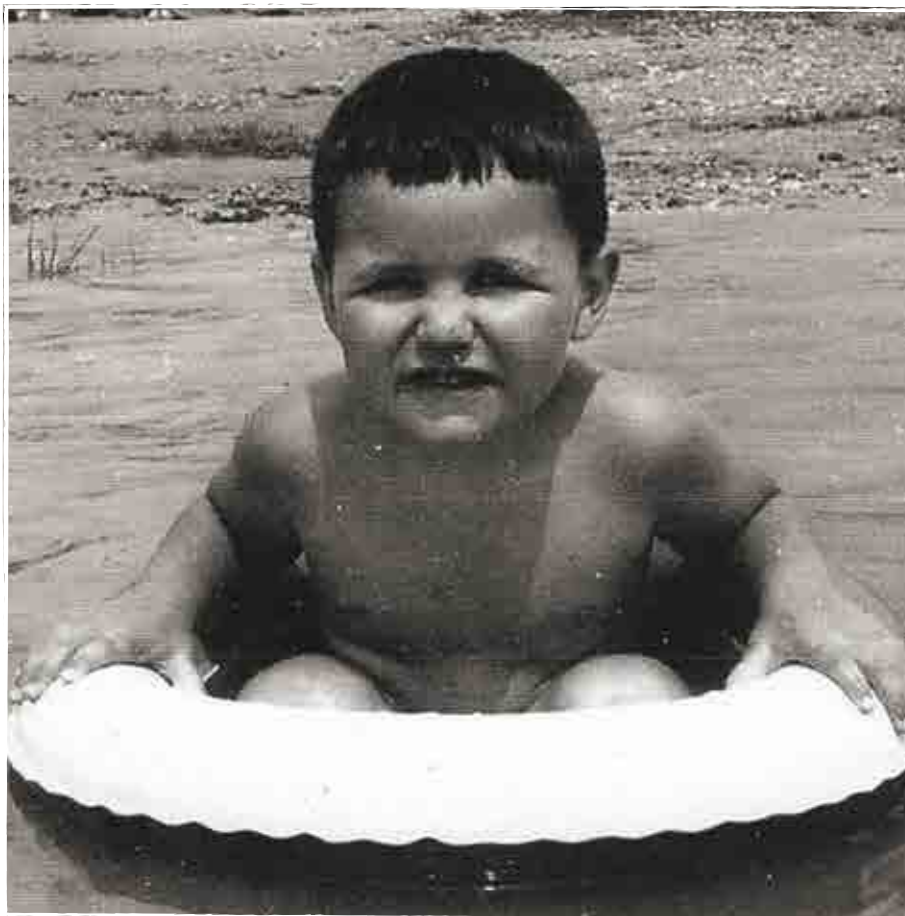
Ružínovské jazero Rohlík bolo miestom, kde sa naučila plávať celá generácia detí. Vráťane Miťa Rol'ka.

hovoríme o časoch, keď žiačikovia na prvom stupni bežne nosievali kľúč od bytu zavesený na šnúrke okolo krku a nikomu nenapadlo prepadať ich, kľúča sa zmocniť a vykradnúť domácnosť.

Všetky tri deti rodiny Rol'kovcov sa, našťastie, ľahko, rýchlo a samostatne učili. Našťastie preto, lebo predovšetkým otec im opakovane prízvukoval, že nechce vidieť iné známky ako jednotky. Pri horších hrozil trest vo forme klasického kľáčania v kúte. Aby niečo také nebolo úplne nevyhnutné, otec Rol'ko sa deťom naozaj aj venoval a v tempe museli (asi trochu nedobrovoľne, ale poslušne) zotrvať aj v čase prázdnin. „Za seba môžem povedať, že mi to až tak neprekážalo. Bola som už vtedy knihomľka, takže ma to dokonca celkom bavilo. Horšie to bolo s Miťom. Pamätám sa, ako sa ako predškôľák nevedel naspamäť naučiť nejakú básničku a akú nervozitu to v rodine vyvolalo.“ Emília si však vybavila ešte zvláštnejšiu spomienku. Budúci československý plavecký šampión začal chodiť až takmer ako dvojročný. „Ortopédi v tom čase nerobili okolo toho žiadnu paniku a jednoducho čakali, kedy sa dieťa samo začne stavať na nohy. Keď urobil prvé kroky Miťo, doma prepuklo nefalšované nadšenie.“ Ani do reči mu pomerne dlho nebolo, naozaj nič nenasvedčovalo tomu, že z cintľavého chlapca vyrastie niečo súce.

Emília ako najstaršia z troch detí prestúpila na základnú školu na Bajkalskej ulici, ktorú práve dostavali, a mali málo detí vo vyšších ročníkoch. Už vtedy inklinovala ku kresleniu a dostala sa do triedy, kde mohla svoj talent ďalej rozvíjať. Aj ona, aj Beáta a čoskoro aj Mito navštevovali okrem školy aj krúžky, učili sa cudzie jazyky a veľa športovali. Mimoškolské aktivity nestáli na dnešné pomery veľa, no aj tak zostáva záhadou, ako dokázala mama – hlava Rol'kovskej domácnosti – usporiť ešte aj na ne. Nuž, určite zas šetrila na sebe, aby mohla dopriať deťom.

Treba však hneď pripomenúť, že aj dôvera vtedajších rodičov v zodpovednosť a dobré úmysly už aj školopovinných detí bola vyššia a prirodzenejšia ako dnes. Nielenže sa vtedy, v rozvíjajúcom socializme, keď bolo luxusom vlastniť auto, televízor či telefón (šnúrový, nie mobilný!), pohybovali sídliskové decká po vonku „bez

Od malička vo vode.

dozoru“ celé hodiny, no keď im do programu dňa pribudli napríklad športové tréningy, rodičia takisto necítili potrebu kontrolovať každý ich krok. Vedeli, kde deti sú a vedeli, že sa nevlákajú.

K plávaniu sa ako prvá z Rol'kovcov dostala Beáta. Ako to už býva, úplnou náhodou, keď si do bratislavských základných škôl prišla nové talenty hľadať Vlasta Wawrová. Táto dáma patrila už v tom čase medzi plavecké trénerské legendy, od roku 1967 bola reprezentačnou trénerkou družstva Československej socialistickej republiky, jej zverenkyňa Olga Kozičová dvakrát prekonala európsky rekord na 200 metrov voľným spôsobom a na olympijských hrách v Mexico City 1968 obsadila vo finále ôsme miesto. Za prípravu československých plavcov bola zodpovedná aj na ďalších letných olympiádach v rokoch 1976 a 1980. Wawrová vychovala plejádu prvotriednych plavcov, Alenu Vachajovú, Katarínu Sklenárovú, Vladimíra a Gustáva Martinčekovcov, Ľubomíra Kalečíka, Jozefa Bazálika, Michala Feráka a iných, ktorí získali množstvo majstrovských titulov a pokorili slovenské aj československé rekordy.

Základnú školu na bratislavských Trávnikoch navštívila Vlasta Wawrová s jasným cieľom – začať pracovať s novou generáciou plavcov. Vyberala práve v ročníku, ktorý navštevovala Beáta Rol'ková, a vybrala si aj ju. Pri neďalekom gymnáziu na Tomášikovej ulici stála už v tom čase hala s 25-metrovým bazénom a práve ten sa stal miestom, kde sa deti začali hrovou formou zoznamovať s vodou. Rozdelili ich do oddielov nazvaných napríklad Rybičky, Žabičky a Delfíny a ony pri šantení zrejme ani netušili, že trénujú.

„Mal som hádam sedem rokov a sestere som celkom závidel. Chcel som vedieť, ako plavecké tréningy vyzerajú, chcel som ich vyskúšať sám, otravoval som ju celé mesiace. Zbytočne mi vravela, že som ešte malý, že mňa si nikto nevybral a vôbec – že tam nemám čo hľadať. Mama to už asi nedokázala počúvať a Bei prikázala, aby ma aspoň raz vzala so sebou. Keď niečo mama povedala, tak sme poslúchli, ale bolo očividné, že Beáta sa cíti trápne, ak má ísť na plavecký tréning s malým príveskom,“ smeje sa Mitó. Vlasta Wawrová na počudovanie neprotestovala a dovolila mu plávať s deťmi o dva až tri roky staršími ako on, ktoré už dokonca mnohé techniky pohybu vo vode celkom zdatne ovládali. Bolo zrejmé, že Mitó sa vie len ako-tak udržať nad hladinou. Trénerka však asi zbadala niečo, čo nezbadal nikto iný a súhlasila s tým, aby Beáta Rol'ková naďalej chodievala na tréningy s malým bratom. Pomerne skoro ho dokonca zaradila ako nováčika do akejsi žiackej plaveckej súťaže.

„Skončil som posledný, však ako inak. Na preteky sa prišiel pozrieť aj otec a po nich zašiel za pani Wawrovou spýtať sa, či má význam, aby som pokračoval alebo radšej skúsil iný druh športu. Vraj vtedy len poznamenala, že niet sa kam ponáhľať a že to ešte skúsime. Začal som na tréningy dochádzať pravidelnejšie, na súťažiach som už nebýval posledný, umiestňoval som sa stále častejšie v strede štartového poľa a objavili sa aj prvé víťazstvá. A to bola aj pre takého malého chlapca ako ja najlepšia motivácia.“

2. AKO DVANÁŠTROČNÝ SOM TRÉNOVAL ŠEŠŤKRÁT DO TÝŽDŇA

Nejde o to pretekať sa, ale nevlákať sa po sídlisku... S poctivosťou najďalej zájdeš. Aj doplávaš... Zrazu sa ti doma začnú hromadiť medaily a plavky na radiátore... Prvý veľký medzinárodný úspech príde ešte skôr, ako prvý občiansky preukaz.

Plávanie nepatrí práve medzi najpopulárnejšie športy. Celosvetové prvenstvo si už dlhé roky držia futbal s hokejom, vďaka Petrovi Saganovi získala na Slovensku v ostatnom čase veľa fanúšikov cyklistika, našu krajinu vo svete preslávili aj famózni chodci, vodáci či strelci.

Koncom šesťdesiatych rokov minulého storočia, keď bol Mitó Rol'ko školopovin-

Vodu mal Rol'ko odmalička rád v každom skupenstve.

Deti s mamou na prechádzke na bratislavskej Kolibe. Najmenší Mito celkom vpravo.

né dieťa a ešte nevedel, že z neho raz vyrastie reprezentant, mal športových vzorov neúrekom, ale plavec medzi nimi nebol ani jeden. Keď mu dedko ako skúsený strojník zámočník vlastnoručne pozvával prvý bicykel, s neustále rozbitými kolenami na ňom lietal po sídlisku a v duchu sa cítil ako vtedy najslávnejší cyklista Eddy Merckx. Však bol tiež na Trávnikoch vďaka bicyklu už vtedy tiež celkom slávny, lebo nikto iný široko ďaleko niečo také nemal. Malý Rol'ko, už vtedy úprimne dobroprajný, svoj bicykel bez problémov kamarátom aj nekamarátom požičiaval. „Pred naším vchodom na Astrovej sa postavil disciplinovaný rad záujemcov a každý si po ulici mohol dať jeden okruh a potom sa vystriedali,“ vybavuje si detaily sestra Emília.

Mama s tromi deťmi a typické socialistickej prázdniny pri vode.

Miřovým vzorom bol aj domáci cyklistický hrdina Vlastimil Moravec, hviezda legendárnych „socialistických“ Pretekov mieru. Pri futbale s kamarátmi myslel na Johanna Cruyffa, trojnásobného držiteľa titulu Zlatá lopta, pri hokeji mu bol inšpiráciou Bobby Hull alebo Phil Esposito, z domácich hráčov Václav Nedomanský, Jořko Golonka a neskôr bratia Šťastní. Z beřcov ho fascinoval fenomenálny etiópsky atlét a maratónec Abebe Bikila či Kubánc Alberto Juantorena. Keď sa v zime ocitol na svahu na lyžiach, jazdil naskutku ako Ingemar Stenmark, pri tenise bol na nerozoznanie od amerického profesionála Roscoa Tannera.

K řiadnemu plavcovi nevzhliadal ako k idolu, ku ktorému sa chce približiť, a to ani v dobe, keď už intenzívne trénoval a začal zbierať prvé úspechy v řiackych kategóriách. A to ani náhodou nenastalo hneď. Napokon, nikto – ani Miřo a ani jeho rodičia – nepristupovali k čoraz častejším návřtevam plavárne ako k systematickému tréningu budúceho šampióna, ale len ako k voľnočasovej aktivite. Iřlo predsa hlavne o to, aby sa chlapec neřlákala po uliciach.

Trénerka Wawrová vřak určite tuřila, že má zmysel investovať do neho čas a energiu a jej skúsené oko nepochybne videlo aj fyzické predpoklady. „Dnes som sám tréner, spoznám veľmi rýchlo, či má niekto řancu byť úspeřný plavec. Nemusí byť ani vo vode, úplne mi stačí vidieť ho, ako sa pohybuje, ako skáče a ako má ohybné kľby,“ hovorí Miřo. „Vo vode je zas dôležitú, ako reaguje na pokyny. Ja som vřaj vedel okamžite aplikovať to, čo mi trénerka vravela, bez toho, aby som sa nad tým nejako zamýřľal. Aj uvoľnená chůdza signalizuje potenciálnu pružnosť pohybov vo vode, uvoľnená noha je zas predpokladom na dobrý kop, špeciálne pri plávaní v řtýle znak. Sú to vřetko na prvý pohľad maličkosti, no dobrý tréner vie, že na nich môže stavať.“

Miřova sestra Beáta má rovnaký názor, sama je dodnes rozhodkyňou na plaveckých pretekoch. Keď sa na mostíky pred štartom postavia nádeřní malí plavci, vie v momente odhadnúť ich predpoklady a dokonca aj plavecký řtýl, ktorý by im najviac vyhovoval. Fyzické predispozície – celková výřka, veľké nohy, rozpätie ramien aj pohyblivosť kľbov – boli podľa nej od samého začiatku Miřovou zásadnou výhodou.

Tou druhou bola poslušnosť. Hovoríme o historickej dobe, keď bol tréner autorita, o ktorej rozhodnutiach sa nediskutovalo, a řportovec bol na to, aby jeho zadania vykonal. Aj keď to bola nekonečná drina.

Spolu s poslušnosťou treba vřak hneď spomenúť aj pokoru a poctivosť, alebo ako (nielen) řportovci hovoria, fair play. Trénera Wawrová bývala napríklad len kúsok od Rolřkovcov. Keď už Beáta s Miřom chodievali aj na ranné tréningy, videli, kedy sa rozsvietilo svetlo v jej okne a často im priřlo zle z predstavy, že sa nevyhnú dľalřiemu kolu tvrdej prípravy. „Nikdy nám vřak ani nenapadlo, že by sme si doma naschvál zabudli plavky a na plavárni sa vyhovorili, aby sme nemuseli trénovať. Práve naopak. Ak sa to mne či Miřovi naozaj stalo, rozplakali sme sa od sklamania, že nemůžeme do vody. Takí sme boli poctiví,“ dodáva Beáta.

Pokora, poctivosť a poslušnosť, ale aj bojovnosť sú od malička Rol'kovými poznávacími znamienami.

Nikto ani nepípol, keď sa tréningy zhustovali a dokonca presunuli z bazéna na Tomášikovej ulici, čo mali Rol'kovci na skok, na Fakultu telesnej výchovy a športu na Lafranconi, kam museli viac ako polhodinu cestovať autobusom. „Najprv som chodieval plávať dva až trikrát do týždňa, každého polroka mi Vlasta Wawrová pridala o jeden tréning navyše, takže ako dvanásťročný som už trénoval šesťkrát do týždňa. Ráno medzi šiestou a pol ôsmou a potom po škole znova. V lete sme chodievali na kúpalisko na Matadorke v Petržalke. Verejnosť bola v bazéne do šiestej večer, potom sme nastúpili my.“ Všetko dianie vnímal Miťo ako úplne prirodzené. Aj to, že musí prakticky každý deň vstávať o piatej, sadnúť na autobus a cestovať cez celé mesto, aby bol úderom

šiestej hodiny, keď jeho spolužiaci ešte hlboko spia, v bazéne. Neprorotestoval, nevzdychal a ani neprevracal oči. Nepremýšľal nad tým. „Poprosil som len mamu, aby nás s Beátou budila najneskôr o štvrt' na šesť, aby sme všetko stíhali. Ona si potom možno šla znova ľahnúť. Po tréningu sme znova nasadli na autobus a o ôsmej sme boli nazad v škole. Po vyučovaní sme sa doma najedli a znova šli na tréning. Od štrnástich rokov vyzeral presne takto takmer každý môj deň.“

Spetrením tréningovej rutiny bývali plavecké preteky. Najprv ročníkové a žiacke, cestovalo sa na ne do Košíc, Žiliny, Martina či Piešťan, čo bolo naozaj vítaným rozptýlením bratislavského stereotypu. Vďaka svojej rýchlo rastúcej forme sa Miťo bleskovo prepracoval až na žiacke majstrovstvá Slovenska a darilo sa mu stále viac. „Mám dobrú pamäť, ale naozaj si nepamätám, ktoré preteky som vyhral ako prvý. Všetko dôkladne zaznamenával otec, ja som len preberal medaily,“ smeje sa: „Mám ich doma asi 1500. Musel by som sa v nich dlho prehrabávať, aby som zistil, ktorá z nich je najstaršia.“

Prvý medzinárodný úspech si však pamätá veľmi dobre. Miťo Rol'ko nemal ešte ani pätnásť rokov, keď sa stal juniorským majstrom Európy v disciplínach sto metrov znak, bol druhý na dvesto metrov polohové preteky a tretí na dvesto metrov znak.

Partia spolužiakov zo základnej školy Nevädzova 3. Mičo v hornom rade prvý sprava.

Preteky v maďarskom meste Gyula. Zatiaľ to na prenikavé úspechy nevyzerá.

3. PLÁVAL SOM, AKO KEBY SOM SEDEL ZA VOLANTOM FORMULY 1

Teoretické okienko o plávaní... Chuť bit' sa o prvenstvo majú asi všetci muži v génoch... Dobrý tréner plávania si celý deň nezamočí ani nohy... Od plaviek za tridsať korún až po tie, z ktorých pretekára po súťaži musia vystrihnúť... Jazero Kuchajda ako symbol múk a utrpenia mladého Rol'ka.

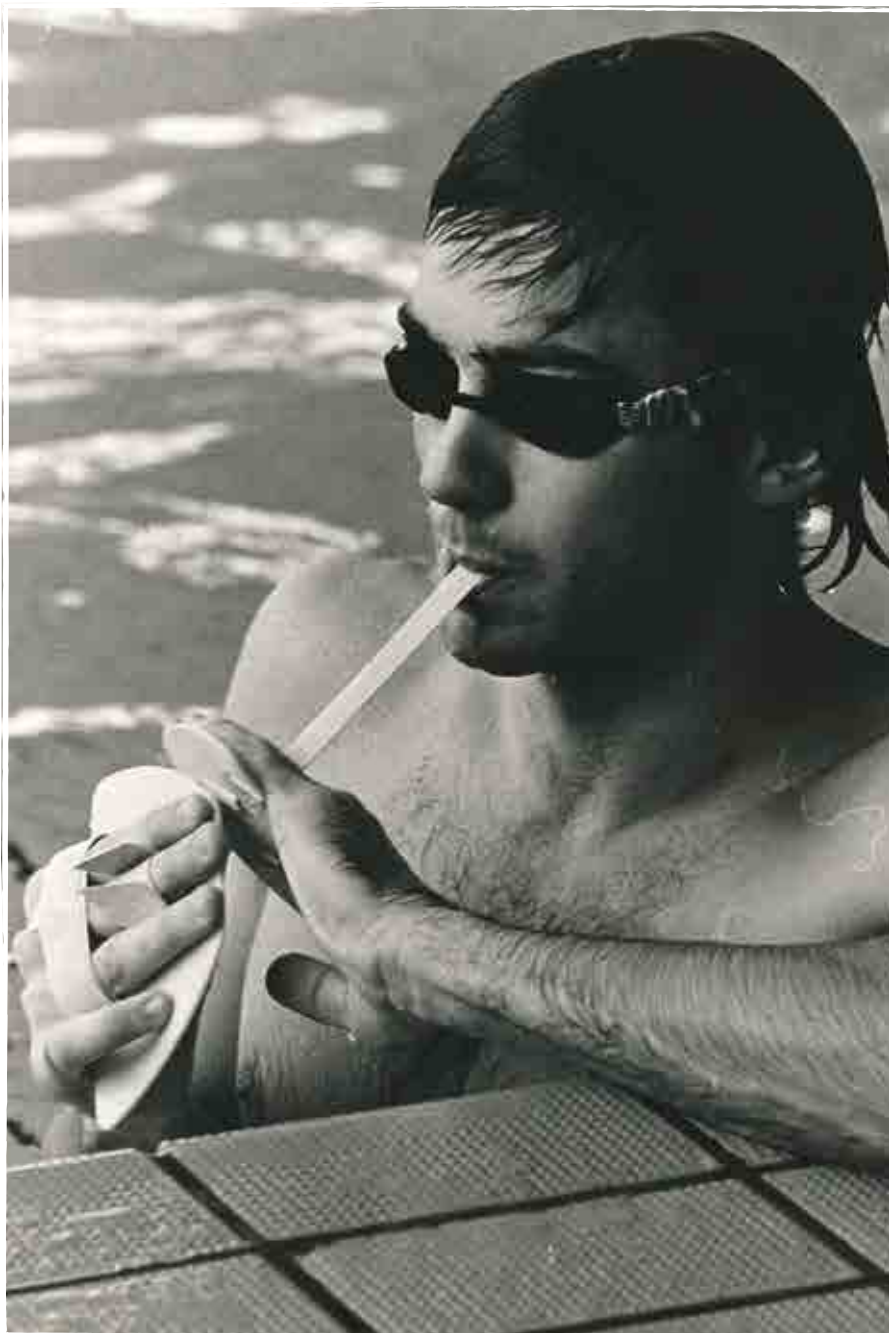

Prvé medaily zo žiackych plaveckých súťaží.

Hýbať sa vo vode nie je na prvý pohľad nič zložité. Väčšina rodičov sa snaží svoje deti od malička privyknuť si na vodu, nebať sa jej a zvládnuť základné plavecké spôsoby. Vo všeobecnosti sú štyri – voľný spôsob (kraul), prsia, znak a motýlik (hovorovo sa používa označenie delfín). Sú to tiež plavecké disciplíny, v ktorých sa aj súťaží, väčšinou na vzdialenosť 50, 100 a 200 metrov. Okrem toho sa plávajú tzv. polohovky na 100, 200 a 400 metrov (pretekár počas nich strieda plavecké spôsoby v presnom poradí – delfín, znak, prsia a voľný spôsob, pri ňom si takmer všetci vyberajú najrýchlejší kraul). Štafety sa plávajú buď voľným spôsobom alebo ide o štafety polohové, opäť so záväznou postupnosťou jednotlivých plaveckých štýlov

(tentoraz znak, prsia, delfín a kraul). Pri „odovzdávke“ skáče ďalší pretekár z bloku vo chvíli, keď sa predchádzajúci dotkne steny bazéna. Prvý môže byť už v pohybe, no jeho nohy musia byť ešte v kontakte s blokom v okamihu, keď sa druhý dotkne steny.

Mito Rol'ko sa preslávil predovšetkým ako vynikajúci znakár, jeho tréningy v dobe, keď navštevoval základnú školu, však boli ešte zamerané na všeobecnú prípravu. Začínali sa rozcvičkou, teda rozplávaním na 400 až 800 metrov a striedaním

Pri tréningu sa používajú aj takzvané prstové pádla.

jednotlivých spôsobov. Nasledovala séria zameraná na pohyb nohami, tie sa totiž inak pohybujú pri motýliku, inak pri prsiach, znaku alebo kraule. V rukách plavci držali dosku a sústreďovali sa na techniku práce s nohami.

Posilňovanie rúk a hrudných svalov, ktoré robia z plavcov mimoriadne sošných fešákov, má tiež svoje pravidlá. Vtedy zovrú medzi stehná špeciálnu plaveckú bójku (tzv. pull buoy) a plávajú len rukami. Alebo dostanú za úlohu preplávať celý bazén používajúc iba jednu ruku a nesmú pritom hýbať hlavou. Znie to takmer absurdne, ale práve takýmito cvičeniami sa cibrí technika. Tá sa musí plavcovi absolútne zautomatizovať, pri zásadných výkonoch by už nemal premýšľať nad tým, ako bude plávať, ale nad tým, ako zvíťazí. Chyba, ktorú si tréner nevšimne a neodstráni počas prípravy, zostane väčšinou plavcovi navždy a je veľmi ťažké s ňou v pokročilom plaveckom veku pracovať. A hoci v Miťovom prípade išlo tiež len o tréningy, iba málokedy dokázal s kamarátmi vo vedľajších dráhach nesúťažiť.

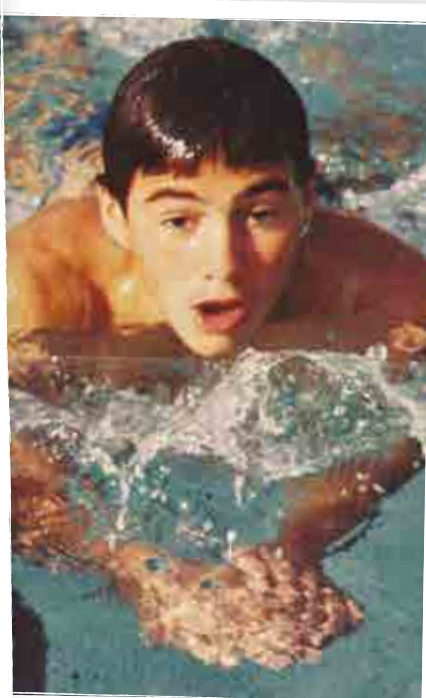
„Za našich čias boli ešte plavecké bójky zriedkavé. Pri plávaní rukami sme mali nohy zviazané tenkou gumičkou alebo nafúkanou dušou z motokáry. Vo mne to nabudilo úplne iné asociácie, predstavoval som si, že som v pelotóne cyklistov alebo za volantom Formuly 1 a riadne som sa do toho oprel. Väčšinou som strhol dvoch či troch ďalších plavcov a z ničoho nič sme sa aj na tréningu pretekali. Zostalo mi to v krvi a dodnes mám pocit, že musím vždy a zásadne s niekým stále súťažiť a biť sa o prvenstvo. A nejde ani zďaleka len o plávanie,“ popisuje jednu z vlastností, ktoré každého úspešného športovca ženú vpred v túžbe po víťazstve.

Vo všetkých disciplínach sa pri nesprávnom vedení môže plavec dopustiť mnohých technických chýb. Medzi najfrekvencovanejšie patrí napríklad zlá práca nohami pri znaku, kolená sa totiž nesmú nikdy vynoriť nad hladinu. Tento nedostatok znamená veľkú stratu rýchlosti a svedčí o neschopnosti premeniť silu na optimálnu prácu s nohami. Pri prsiach zas majú mnohí plavci pri sťahovaní nôh kolená od seba ďalej, ako je šírka ich panvy. Pritom práve zabratie spodnou časťou vnútorného lýtka je zásadné na to, aby zachytili čo najviac odporu vody. Kapitoulou samou o sebe je dýchanie. Vyzerá síce veľmi elegantne, ak sa pri kraule plavec nadychuje len na jednej strane, no stráca zlomky sekúnd tým, že ruka, ktorá je pri nádychu pod vodou, vie ubehnúť zlým smerom a nezachytí vodu v optimálnom uhle. Preto je lepšie dýchať striedavo a pravidelne na obe strany. Pre laika ide o drobné nuansy, ale ich zvládnutie a úplné zautomatizovanie techniky plávania sú úplným základom pre potenciálne budúce úspechy. Tomu, čo na olympiáde napokon trvá len pár minút, predchádza často desať rokov „nudných“ intenzívnych tréningov. Zodpovednosť je navyše predovšetkým na trénerovi, veď je to práve on, kto musí všetky detaily vidieť aj pod vodou. „Tréner nemá dôvod ísť do bazéna – len ten, ktorý práve učí malé dieťa plávať, ponoriť sa a správne dýchať. Neskôr tam nemá čo robiť, chyby svojho zverenca môže lepšie vidieť z okraja bazéna. Dnes aj v tomto smere pomáha technika. Kamery umiestnené pod vodou dokážu snímať každý pohyb športovca

Zo všetkých plaveckých spôsobov sa Rol'kovi najviac darilo v znaku. V uvoľnenej fáze po doplávanií do cieľa.

V polohovke treba plávať aj prsia.

a v spomalenom zábere ho vie potom spolu s trénerom analyzovať – aký je uhol laktov, čo robia prsty, ako vyzerá obrátka, jednoducho ako sú zosúladené ruky, nohy, hlava aj nádychy. Počas pretekov to musí pretekár vyhodnocovať v každej sekunde a okamžite reagovať.“

Výbava plavcov bola v časoch začínajúcej kariéry Miťa Rol'ku finančne nenáročná, veď to najzákladnejšie, čo potrebovali, boli vcelku miniatúrne plavky. Stačili úplne obyčajné, polyesterové, aké sa dali kúpiť v hociktorom obchode so športovými potrebami, stáli maximálne tridsať korún a aj pri dennom používaní vydržali takmer rok. Až keď sa mal Miťo prvýkrát predstaviť v reprezentácii na majstrovstvách juniorov, dostal značkové plavky značky Speedo. „Musím povedať, že boli lepšie ako tie z domácej produkcie. Ani šnúrka na nich sa netrhala tak rýchlo ako na našich.“

Aj vo vývoji materiálov na výrobu plaviek pre profesionálov sa urobil obrovský skok vpred. V roku 2009 bol napríklad prvýkrát povolený celotelový neoprén. Vďaka nemu má plavec oveľa menší odpor voči vode, no neoprén aj výrazne nadsťahuje. Niet divu, že z tohto roku pochádza niekoľko stále platných svetových rekordov, mnohé sa vtedy vylepšili až o neuveriteľné dve sekundy na sto metrov. Niektorí plavci, napríklad Austráľčan Ian Thorpe, experimentovali s plavkami na

ramená, iní ich mali vyrobené na mieru priamo na telo a boli na jedno použitie. Po pretekoch ich z nich museli vystrihnúť. Do plaviek sa začali na spevnenie vkladať karbónové nite či polyuretán a plavecké rekordy pribúdali. Ich rastúci počet, ktorý očividne súvisel s novými technológiami a nie s reálnym výkonom športovcov, donútil konať aj Medzinárodnú plaveckú federáciu a tá razantne upravila pravidlá týkajúce sa plaviek. Muži môžu súťažiť len v plavkách od pásu maximálne nad kolená, ženy musia mať holé ramená a celé paže a na nohách plavky takisto nesmú prekryvať kolená. Je dovolené používať len plavecké úbory z textilu popretkávané karbónovými niťami. Revolučné materiály na báze neoprénu, do ktorých sa človek navlieka tridsať minút, zakázali.

„Vyšlo tiež najavo, že karbón v plavkách, ktoré pokrývali aj nohy či ruky, stláčal svaly tak, že sa neunavili tak rýchlo ako pri bežných plavkách. Fungovalo to však len pri tratiach do dvesto metrov, pri dlhších už zas bránili prietoku krvi vo svaloch. Dnes sa jednoducho môžu na súťažiach používať len plavky označené certifikátom Medzinárodnej plaveckej federácie,“ dodáva Miťo.

Ďalšou výbavou každého plavca sú okuliare a plavecká čiapka. Okuliare hlavne chránia pred účinkami chlóru vo vode, bez nich začnú plavca oči veľmi rýchlo štípať. Okrem toho sa vďaka nim lepšie orientuje pod vodou, vidí pohyb svojich rúk, steny bazéna pred obrátkou a tiež súperov. Čiapka nie je povinná, ale často sa používa aj počas tréningov aj na pretekoch. V prvom rade predovšetkým s ohľadom na prevádzkovateľov bazénov, aby sa do vody zbytočne nedostávali ľudské vlasy, v druhom rade opäť pre zisk mikrosekúnd pri konečnom výsledku. Aj materiál plaveckých čapíc sa vyvíja a hydrodynamický tvar hlavy hrá v prospech pretekára.

Plávanie dvoch detí, Beáty a Miťa, na prelome 60. a 70. rokov minulého storočia rodinu Rol'kových však v zásade neruinovalo. Systém práce so športovo nadanou mládežou fungoval veľmi dobre a náklady na prenájom bazéna, preteky, cestovanie a ubytovanie hradil štát. Ešte aj na plavkách sa dalo celkom ušetriť, lebo Miťo rástol skôr do výšky ako do šírky. „Vidím to na fotografiách z toho obdobia, vždy som býval druhý alebo tretí najvyšší v triede. A pritom práve to je obdobie, keď chlapi rýchlym rastom končatín strácajú nad nimi kontrolu, mení sa svalstvo, páka, uhly. O to zásadnejšia je úloha trénera, ktorý všetky tieto premenné musí brať do úvahy.“

Miťo teda nepripisoval väčší význam bolestiam, ktoré začal mať už ako trinásťročný. Hlavne pri behoch okolo jazera Kuchajda, rozprestierajúceho sa vedľa plavárne Pasienky v Bratislave, sa cítil vyčerpaný, s intenzívnou bolesťou v panve, boku a chrbte. „Tak ako dobre mi to išlo v bazéne, tak mi to nešlo pri behoch. Jednoducho som nevládal. Často som musel spomaliť, oddýchnuť si a znova sa rozbehnúť. Nikdy som to bližšie neskúmal a ani moja trénerka. Len som musel vziať na vedomie, že nevládzem a že cítim bolesť.“ Nemohol vtedy ani len tušiť, že sa to raz skončí veľkou a náročnou operáciou.

4. PLÁVANIE JE MOJÍM DAROM

O dobe, keď chodiť do kostola bolo dosť riskantné... Pán Boh odpúšťa, ale socialistická spoločnosť určite nie... Rol'kovci sa rozrastajú a počet ich detí sa ustáli na štyroch... Otec sa zamiluje do štatistických dát a noci trávi nad tabuľkami... Za dobrý výkon, dobrá odmena. Napríklad ananás.

Drina, drina a ďalšia drina – tak môžeme bez výčitiek svedomia charakterizovať detstvo a dospelévanie dvoch súrodencov Rol'kovcov, Miťa s Beátou. Ich svet a život sa točil len okolo plávania, no ani jeden sa na to nestážoval, veď vlastne netušili, že sa dá existovať aj inak. Akékoľvek otázky či vôbec myšlienky spochybnujúce tento stav nepriechádzali do úvahy, u Rol'kovcov v tomto smere fungovala prísna hierarchia a deti boli vychovávané v absolútnej poslušnosti. Tak, ako sa to v katolíckej slovenskej rodine patrí.

Za socializmu sa navštevovanie kostola a účasť na náboženských obradoch považovali za nežiaduce, dokonca mohli mať vážne dôsledky na pracovnú kariéru rodičov alebo možnosti vzdelávania ich detí. Mama aj otec však boli nestranníci, po tejto línii sa im veľmi nemal kto a čím vyhrážať. Pravidelne navštevovali kostol Blumentál v centre Bratislavy, po presťahovaní do Ružinova patrila k nedeľným rodinným rituálom prechádzka do kostola v Prievoze. „Bol som ešte len dieťa, no vnímal som, že robíme niečo, čo nie je úplne bezpečné a vždy som premýšľal, čo povedať niekomu, kto nás stretne a spýta sa, kam ideme,“ hovorí Miťo. Jeho najstaršej sestre Emílii išiel v tej istej chvíli v hlave celkom iný príbeh – do kostola chodievala celá rodina, teda rodičia a tri (ba čoskoro až štyri) deti. Nikto iný na ulici toľko potomkov nemal, Emíli tak chodilo po rozume skôr to, že vyzerajú ako klasická mnohopočetná rómska rodina.

Na školách síce ešte bývali hodiny náboženstva vedené kňazmi, no až po bežnom

Prvé sväté prijímanie. Máj 1969.

vyučovaní a po družine. „Rodičia nás na ne vodili, hoci sa začínali až o šiestej večer. Celé to už vtedy bolo opradené akýmsi tajnostkárstvom a mama s otcom nám kládli na srdce, aby sme o tom veľmi nevytrubovali.“ Po roku 1969 socialistický režim dôrazne pritvrdil a v školách sa nielen vymenili obrazy prezidentov a Antonína Novotného nahradil Ludvík Svoboda, ale z tried rýchlo zmizli kríže a postupne aj náboženstvo. Kto sa odmietol svojej viery vzdať, prešiel de facto do undergroundu a návšteva kostola sa stala ešte väčším hazardom s vlastnou budúcnosťou v socialistickom Československu.

„Ja som bol vychovaný tak, že pre mňa je viera skutočný dar od Boha. Aj tej má niekto viac a niekto menej, čo považujem za normálne, aj keď nie celkom spravodlivé. Akceptujem to. Mojím darom je napríklad plávanie, aj preto sa ho snažím celý život udržiavať a zveľaďovať. Nikdy som do kostola nechodieval formálne a nikdy pre mňa nebude formalitou ani desatoro,“ vysvetľuje Miťo Rol'ko. „Sú veci, ktoré sú neodškriepiteľné a v kresťanskom náboženstve zapadajú do seba. Aj mne sa stali osobné zázraky a naopak – neprihodilo sa mi nič, čo by vyvracalo vieru, ktorú som nadobudol od rodičov a starých rodičov. Viem, že obzvlášť dnes navštevuje kostol veľa ľudí len preto, že sa to podľa nich patrí, ja chodievam do kostola pravidelne a z presvedčenia. Nikdy mi to neuškodilo, práve naopak – našiel som tam často tú zásadnú motiváciu na prekonávanie prekážok.“ Viera Miťovi mimoriadne pomohla v čase krátko po nečakanej emigrácii, keď napríklad na Vianoce zostal úplne sám, bez možnosti byť so svojimi najbližšími alebo im hoci len zatelefonovať. „Porozprával som sa vnútorne s Bohom a to ma dokázalo znova optimisticky naladiť a dodalo mi silu.“

Rozpor medzi informáciami, ktoré dostával ešte ako dieťa v škole, a tými, ktoré vnímal v rodine a kresťanskej komunite, nevnímal ako zrážku dvoch antagonistických svetov. „Rodičia mi na moje otázky vedeli vždy odpovedať tak, že ma to uspokojilo a opäť som našiel rovnováhu a porozumenie. Nepamätám si, že by mi niečo nedokázali vysvetliť.“

Určite však ich argumentačné schopnosti dostali riadne zabráť, keď do rodiny Rol'kovcov pribudol v roku 1969 k trom deťom ešte aj najmladší syn Pal'ko. Emília mala vtedy dvanásť rokov, Beáta jedenásť a Miťo deväť, vysvetľovať v tom veku, ako prichádzajú deti na svet, je náročné pre všetkých rodičov bez ohľadu na ich svetonázor. No a vžiť sa do toho, v akom frmole musela šesťhlavá domácnosť fungovať a akou pevnou, aj keď nenápadnou rukou ju riadila mama, je hádam ešte ťažšie, ako objasňovať stvorenie života. Dôvera, ktorú aj prísni rodičia tej doby vkladali do svojich detí, pomohla však tomu, že od pomerne útleho detstva fungovali celkom samostatne a veľmi zodpovedne.

Objektívne sa slávnym športovcom s medzinárodným rešpektom stal Miťo, menej sa však vie, že aj jeho sestra Beáta sa prepracovala až k titulu majsterky Slovenska v roku 1974 na dvesto metrov motýlik. Akú cenu za to zaplatila, si takisto uvedomila až v dospelosti. „Plavecký tréning je strašná drina. Mladí športovci nežili bežný

Prvý máj ako sa patrí. Na Špitálskej ulici s otcom.

Ešte jeden prírastok do rodiny Rol'kovcov. K Bei, Emílii a Mit'ovi pribudol Paľko.

život, všetko sa točilo len okolo prípravy na výkon. Atléti, futbalisti alebo športové gymnastky to majú možno aspoň o niečo pestrejšie, ale plávanie je vo svojej podstate onánia – len plávate od jednej steny bazéna k druhej. Sama som na vrchole svojej výkonnosti plávala sedem až desať kilometrov denne,“ spomína. Akokoľvek bolo toto obdobie náročné, Beáta má naň aj pekné spomienky. Šport učí všetkých, ktorí sa ním zaoberajú, hrať fér, dodržiavať zásady korektnosti a čestnosti, podporuje rozvoj skutočných morálnych kvalít. „Mnohým športovcom sa po ukončení kariéry potom stalo, že sa rovnými nohami ocitli v reálnom svete a nevedeli naň reagovať. Nikto im nepovedal, že existujú aj ľudia, ktorí sa správajú chrapúnsky a nečestne, neboli na to pripravení. Je to istý druh naivity, ktorým sú pretekári postihnutí a ten sa dá ľahko zneužiť. Aj Mit'ó bol a zostal vo svojich motíváciách vždy otvorený a pozitívny. S niečím takým sa nežije úplne ľahko.“

Obdobie súrodeneckého zdieľania tvrdej športovej driny má svoje krásne aj ťaž-

šie momenty. Medzi tie prvé môžeme určite zaradiť plnú podporu zo strany rodičov. Ved' nielenže sa v rodine, kde dovtedy žiaden aktívny športovec nebol, zrazu vykľuli z vreca dve plavecky talentované deti, no plávaním začal žiť aj otec. Hlavne od doby, keď bolo jasné, že Miťo má pred sebou naozaj veľmi slušnú perspektívu. Bol to práve otec, kto viedol evidenciu jeho výsledkov, upozorňoval ho, že už si napríklad dlho osobné rekordy nevylepšil, sprevádzal ho na preteky a postupne sa svojou angažovanosťou prepracoval až na pozíciu rozhodcu na plaveckých pretekoch a aj na neoficiálneho zberača všetkých štatistických dát. Očividne ho to bavilo, mamu však hnevalo, že sa množstvu práce venuje po nociach a nemá za to ani korunu. Možno občas pozvanie na nejaký banket alebo oslavu. Ona sama zas hádam ako jedna z prvých začala registrovať Miťových fanúšikov. „Jedného pekného dňa zazvonila pri našich dverách pani Řihová, naša susedka z paneláku oproti, už vtedy mala hádam osemdesiat rokov. Bola to vzdelaná a veľmi distingvovaná dáma. Priniesla myslím nejaké ovocie alebo kvety, to si presne nepamätám, mame len povedala, že to je darček pre toho úžasného mladého športovca, ktorého obdivuje. Odvtedy chodievala na návštevy celkom pravidelne. Bola maminou súputníčkou a Miťovi bola verná až do svojej smrti,“ usmieva sa Emília.

O peniazoch sa vo všeobecnosti vtedy hovorievalo oveľa menej ako dnes, ale aj to má svoju svetlú aj temnejšiu stránku. Áno, za bazény sa neplatilo, vrcholoví

Rodičia a synovia. Pätnásťročný Miťo a šesťročný Paľko.

Fotenie pre časopis. Veľký a malý brat.

športovci mali zadarmo kaloricky výdatnú stravu, a keď nejaké povedzme okresné preteky odplávali naozaj dobre, dostali okrem medaily za odmenu aj akési lístky, a za tie sa dal kúpiť napríklad ananás. V roku 1971 v socialistickom Československu to bol menší zázrak určený len pre vyvolených! Aj tréneri boli platení štátom, nešlo o náklad, ktorí museli znášať rodičia a tešili sa aj rovnakej nespochybniteľnej autorite. „Keď sme dochádzali na tréningy na Lafranconi, trénoval nás Ján Záhorec a ten z nás urobil fantastický kolektív,“ hovorí Beáta Jurkovičová (rodená Rol'ková). „Vedel nás motivovať spôsobom, aký dodnes považujem za unikátny. Keď sme ho napríklad pred Veľkou nocou chceli presvedčiť, aby nám posledný tréning skrátil, súhlasil, ale s jednou podmienkou - ak si práve ja, tu a teraz urobím na sto metrov kraula osobný rekord. Nuž, za pokus to stálo. Odštartoval ma a všetci kamaráti mi urobili takú kulisu pri bazéne, tak kričali, povzbudzovali a fandili, že som naozaj dosiahla svoj dovtedy najlepší čas. Nielenže ja som bola šťastná, ale so mnou aj všetci ostatní, lebo tréner dodržal slovo a zvyšok tréningu nám odpustil.“ Úplne inak fungovala spolupráca s Vlastou Wawrovou. Tréningy s ňou zostali nezabudnuteľné pre ich extrémnu tvrdosť, nezriedka až na hranici ponižovania.

5. NEVIEM SA BRÁNIŤ, AK SA MI NIEČO NEPÁČI

Dobry trest nemusí byť zly. Len škoda, že to tak nikdy nefunguje... A čo takto motivovať športovca odopretím stravy... Ťažkú alergiu môžete mať aj na lak na vlasy... Štíhly plavec s tehličkami na bruchu robí so spolužiačkami na gymnáziu divy... Škoda len, že sú také plaché a nepodpisujú sa.

Aj najmladší športovci chodievali na najrôznejšie niekoľkodňové sústredenia do rekreačných oblastí Slovenska, od oddychu či relaxácie mali však tieto pobyty na míle ďaleko. V tej dobe (hovoríme stále o sedemdesiatych rokoch minulého storočia) neboli ani teoretické vedomosti o optimálnej príprave špičkových reprezentantov na takej úrovni ako dnes, na regeneráciu v nej prakticky nezostávalo miesto, o spolupráci so psychológom, koučom či motivátorom ani nehovoriac. Najpodstatnejšie boli výkony a všetky prostriedky, ktoré k nim viedli, boli považované za legitímne.

„Nikdy nezabudnem na sústredenie v Terchovej, boli sme ubytovaní v hoteli Boboty. Ja, Miťo a asi desať ďalších detí,“ spomína Beáta Rol'ková. „Každé ráno sme všetci v rovnakých ťažkých froté tričkách s dlhými rukávami museli absolvovať beh cez celú Vrátnu dolinu a späť, a hoci na nás trénerka Wawrová nevidela, nikomu ani nenapadlo sa ulievať alebo si trasu skrátiť. Po návrate nás čakal tréning v bazéne, potom krátky oddych a večer znovu bazén. Bola to strašná makačka, no ona sa nás nikdy nepýtala, či vládžeme alebo nie. Na konci sme toho už mali všetci plné zuby a dohodli sme sa, že celý ranný okruh nezabehneme. Skryli sme sa pri potoku a ešte sme si v ňom aj navlhčili tričká pod pazuchami, aby to vyzeralo, že sme prepotení. Nevieam, ako to zistila, ale vedela, že sme sa uliali. Potrestala nás okamžite – personálu v hoteli prikázala, aby nám celý deň nedali žiadne jedlo, no z tréningovej záťaže neubrala ani o chl. Práve naopak, ešte nám pridala. A skutočne sme nič nejedli. Až večer nám jedna servírka potajme priniesla aspoň suchý chlieb s tým, že ten hádam nebude nikomu chýbať a aj na ňu nedopadne hnev nekompromisnej trénerky.“

Tým sa však Beatine spomienky na toto plavecké sústredenie nekončia. „Na Chleb práve vtedy stavali lanovku, súčasťou našich tréningov bol výstup pešo. Wawrová išla s nami, niektoré úseky do kopca sme kráčali, niektoré sme museli absolvovať behom. Riadne nám odľahlo, keď sme sa ocitli na vrchole. Tam bola v plnom prúde výstavba vrcholovej stanice lanovky, všade bol stavebný materiál a lopaty. Trénerka nám prikázala, aby sme si tie lopaty vzali a vykopali jamu. Splnili sme jej príkaz. A teraz do nej zakopte vašu lenivosť, ktorú ste dovliekli až na tento kopec, povedala rázne. Naozaj si

nespomínam, že by nás niekedy za niečo pochválila alebo nás pozitívne motivovala, zato takýchto a podobných ponižovaní a krutostí mám v pamäti viac než dost.“

Odprieť stravu za akýkoľvek prehrešok bol, bohužiaľ, pomerne frekventovaný druh trestu, paradoxne aj vo vrcholovom športe, kde je výživový režim veľmi dôležitý. Na jednej strane ju strediská vrcholového športu pre svojich zverencov zabezpečovali, na druhej, ak sa trénerovi ktokoľvek akokoľvek znepáčil, musel ostať o hlade. Vzťah s trénerkou škrípala aj Mit'ovi, dokonca čím dlhšie spolupracovali, tým to bolo horšie.

„Môj čas bol od základnej školy presne rozdelený a na strednej, keď som začal byť ako plavec naozaj úspešný, som ho mal rozrátaný takmer na minúty. Vedel som, že po rannom tréningu musím najneskôr o pol deviatej vyliezť z vody, ak som chcel byť o deviatej v škole. V jeden deň som mal o deviatej dôležitú skúšku, čo trénerka veľmi dobre vedela. Napriek tomu trvala na tom, že si musím doplávať celú sériu, teda ešte asi osem minút. Ak by som zostal, skúšku v žiadnom prípade nestihnem.“ Ako má takúto situáciu vyriešiť mladý človek, ešte dieťa, ktoré cíti zodpovednosť aj za svoje vzdelanie a nikdy trénerke neprotirečilo? Mit' sa dodnes dosť čuduje sám sebe, že dal vtedy prednosť škole. Trénerka síce protestovala, no on vyšiel z bazéna a ponáhlal sa na skúšku, samozrejme s vedomím, že to zrejme nezostane

IV. ročník MALÉHO POHÁRU MLÁDEŽE v plavání
 ..... **Jihlava 5. a 6. 12. 1970** .....

Rok 1970, keď boli ešte Bea a Mit' v jednom plaveckom oddiele.

bez následkov. „Viem, že to bola ona, kto ma ako osemročného vzal k sebe do skupiny oveľa starších detí a viedla ma napokon až do druhej olympiády. Ako keby však nepostrehla, že som sa medzitým vyvíjal a z dieťaťa vyrástol na dospelého človeka. Stále sa ku mne správala ako k malému chlapcovi a moja výchova mi bránila v tom, aby som jej povedal, že sa mi to nepáči. Niečo také by som si nedovolil ani v osemnástke. Neozval som sa ani vtedy, keď si nedokázala zapamätať moje meno. Trénovala ma už takmer desať rokov a stále mi hovorila Miško, hoci všetci ostatní vedeli, že sa volám Miloslav a oslovovali ma Miťo. Áno, štválo ma to, ale nevedel som sa voči tomu brániť. Nakoniec to bola ona, kto sa sťažoval na mňa a moje správanie a trvala na tom, že ma musí poslať ku psychológovi.“

Prvý kontakt s odborníkom na dušu bol takisto dosť katastrofálny. Ten dal Miťovi akési testy, ktoré sa mu zdali byť smiešne, a tak si vymýšľal rovnako smiešne odpovede na otázky. Výsledok sa nikdy nedozvedel, no po tomto prvom (a na dlho poslednom) odmietnutí absolútnej poslušnosti ho už sprevádzala povest' chalana, s ktorým sú len problémy. O to sa už trénerka postarala. „Dozvedel som sa, že vraj rebelujem. Pritom som sa správval mimoriadne slušne.“

Atmosfére pri bazéne očividne chýbala empatia, srdečnosť či partnerstvo, no Rol'kove vynikajúce športové výsledky dokazujú, že asi nie sú bezpodmienečne nutné. Aj keď ktovie, kam by sa bol prepracoval pri inom prístupe? A pomerne zásadná ďalšia otázka znie, či aj tieto okolnosti nezohrali svoju rolu pri Miťovom rozhodnutí z Československa emigrovať. „Napriek všetkému som sa na tréningy vždy veľmi tešil. Boli sme dobrá partia a dokázali sme sa zabaviť aj počas kratučkých páuz pri plávaní v bazéne. Stačilo nám na to skutočne pätnásť sekúnd, na ktoré sme mali nárok po každej stovke pri plávaní desať krát sto metrov. Udržovali sme si tak náladu, veď to boli celé hodiny plávania od jednej strany bazénu k druhej, náš denný limit bol vtedy 14 kilometrov vo vode a dve hodiny posilňovania na suchu, je úplne nevyhnutné aspoň sem-tam atmosféru odľahčiť. Len si to nesmela všimnúť trénerka, pretože nás vzápätí okrikovala, na čom sa zas smejeme. Nevie, čo ju stále štválo, možno si myslela, že sa smejeme na nej.“ Aj v tomto prípade to pani Wawrová vyhodnotila tak, že strojcom odboja je Miťo Rol'ko a zvolala schôdzu vedenia športového klubu. „Mal som hádam len pätnásť rokov. Predvolali si ma do miestnosti, kde sedelo sedem či osem funkcionárov a tí sa ma smrteľne vážne pýtali, prečo sa tak chovám a prečo robím problémy.“ Nuž, ako vysvetlíte to, čo sa vysvetliť ani nedá, a máte sa brániť a vyvíňovať z niečoho, čo ste nespáchali? Trest Miťu však ani v tomto prípade neminul a opäť bol klasicky nezmyselný. Zakázali mu stravu po tréningu! Ak to malo zlepšiť vzťah medzi trénerkou a jej zverencom, čuduj sa svete, tento efekt sa nedostavil. Výpadok v stravovaní sa logicky prejavil na Miťových výkonoch v bazéne, keďže často trénoval hladný. Dočkal sa však opäť iba výčitiek, prečo zrazu pláva tak pomaly. Ale to, že ho už chronicky bolí kĺb v panve a nikto nepátra po príčine, zato trénerka ho opakovane ničí behmi okolo Kuchajdy, hladovaním a trestami za to, že si potrebuje

a chce zodpovedne plniť záväzky voči škole, to nikoho netrápilo. Niet divu, že bol Miťo alergický aj na lak na vlasy, ktorý Vlasta Wawrová používala a tiež celý život nenašiel odvahu, aby jej to povedal. Tak zdvorilo, ako sa len dá, odmietol jej ponuku, že ho ráno bude vozit' autom na tréningy na Lafranconi, aby nemusel z Ružinova cestovať hromadnou dopravou. Byť v opare vône jej laku na vlasy o polhodinu dlhšie, ako je nevyhnutné, sa mu ani trochu nechcelo. Všetky tieto spomienky a mrzutosti, ktoré v detstve zažil, dokázal však v dospelosti ako výsostne pozitívny človek využiť vo svoj prospech. „Ako tréner viem, že takýmto spôsobom nechcem a nebudem s mojimi zverencami pracovať. Dokážem sa vžiť do ich situácie a naozaj ma zaujíma, čo cítia, aby som ich vedel naladiť na čo najlepšie výkony.“

Emília Kasanová, v tom čase Rol'ková, si trénerku Wawrovú takisto pamätá ako veľmi prísnu, hoci sa poznali iba z videnia. „Registrovala ma ako Miťovu sestru, keďže bývala blízko nás. Pamätám sa, že Miťo prišiel veľakrát smutný a vyštavený z tréningu, ale to, čo povedala a čo chcela, bolo písmo sväté. Rešpektovali to aj naši rodičia. Ak to však prekročilo únosnú mieru a videli na Miťovi, že ho to ničí, otec si šiel s Wawrovou pohovoriť o tom, či to nemôže ohroziť jeho zdravie. Viem, že Wawrová sa podobne ako mnohí iní plaveckí tréneri držali sovietskeho vzoru – plávať veľa, veľa, veľa a dlho. Miťo pravidelne fyzicky nevládal a rýchlo strácal motiváciu.“ V tomto prípade bol jeho rešpekt k autoritám dosť kontraproduktívny, rešpektoval však súčasne aj rodičov, ktorí razantnej trénerke dôverovali. „Je to však súčasne človek veľmi dobroprajný, ktorý nedokáže závidieť a ani nežiarli. Ľuďom dôveruje, niekedy až príliš. Má totiž vždy tie najčistejšie úmysly, ktorými sa netají, a tak je pre každého vlastne ľahko čitateľný, ako keby mal krištáľovú hlavu. Musím však povedať, že veľmi ho teší aj to, ak si z niekoho môže kvalitne vystreliť.“

Rovnako zodpovedne ako v bazéne sa Miťo Rol'ko správal aj v škole. Vždy mal záujem sa učiť a učil sa celkom ľahko, čo sa nedá povedať o každom žiakovi, od istého času však chronicky nestíhal a veľa zameškal. Do štvrtého ročníka na základnej škole dvojky ani nepoznal, z objektívnych dôvodov sa to trochu skomplikovalo hlavne na strednej škole. Navštevoval Gymnázium Ivana Horvátha v Bratislave a ako reprezentant mal už čiastočne individuálny študijný plán. Nebol sám. Do tej istej triedy chodili aj ďalší mladí vrcholoví športovci – hádzanárka Hana Čáповá, hokejista Juraj Fekete, krasokorčuliar Miro Šoška aj vodný pólista Milan Brišš.

„Ak sa mi teda stalo, že som vymeškal povedzme päť hodín matematiky, na konci mesiaca som sa stretol s učiteľom a dve hodiny sa mi intenzívne venoval. Prírodopisárka mi napríklad vždy dávala jednotku s tým, že som dobrý športovec a bolo vybavené. Aj keď som si ju často nezaslúžil. Mala skutočné pochopenie pre to, čo robím. Veľmi dobre mi šla ruština, ktorá bola v tom čase povinným predmetom. Do Sovietskeho zväzu sme už pravidelne chodievali na sústreďenia, jazyk sa na mňa celkom rýchlo nalepil,“ začína Miťo rozvíjať ďalšiu školskú príhodu. „Hádam po dvojtýždňovom výpadku som sa konečne ocitol na normálnom vyučovaní a na

Mitó a trénerka Vasta Wawrová. Aj z tejto fotografie je jasné, kto je šéf.

Sústredený pred štartom. Znakárske preteky sa nezačínajú skokom z mostíka, ale odrazom od steny bazéna.

Mitova staršia sestra Emília. Aj ona vníma, že Mitó začal strácať radosť z plávania.

hodinu ruštiny práve prišla školská inšpekcia s tým, že ideme písať kontrolný dik-tát. Celá trieda znervóznela, veď čosi také sa nerobí bez ohlásenia a spolužiaci sa obracali aj na mňa, aby som k tomu tiež niečo povedal. Asi neboli nadšení, no ja som bol za. Konečne som sa vyskytol v škole, tak nech sa píše práve teraz.“ Po mesiaci zastavila ruštinárka Miťa na chodbe s užasným výrazom v tvári a oznámila mu, že práve jeho písomka bola najlepšia z triedy. Až taký úspech pravdupovediac nečakal a o to viac ho potešil. Konverzácie v ruštine s ruskými plavcami mu napokon veľmi pomohli aj na maturite, keďže z maturitných otázok nevedel takmer nič a musel veľmi intenzívne improvizovať.

Rolko sa síce v škole nevyskytoval každý deň, ale hádam čiastočne aj preto sa po-maly ale isto stával školskou celebritou. Jeho športové úspechy mu otvorili priestor aj v médiách a šarmantný mladý muž so širokými plaveckými ramenami, dlhými končatinami a dvoma percentami telesného tuku neušiel pozornosti spolužiačok. „Pamätám sa, že ktosi mi vtedy do triedy priniesol list bez adresy a bez podpisu, ktorý mi napísala nejaká slečna. Vraj ma vída počas veľkých prestávok, keď sme sa všetci povinne museli prechádzať po chodbách, ale nenabrala ešte odvahu ma oslo-viť. Aj keď by to rada spravila. Odvtedy som sa na veľkej prestávke vždy pozorne pozeral okolo seba a pohľadom sa snažil prísť na to, ktorá to asi mohla byť.“

Dodnes to Miťovi víta v hlave.

A možno by vraj všetko, čo nasledovalo, dopadlo úplne inak, ak by sa vtedy stretli a zoznámili.

6. ZA DVA DNI SOM ZÍSKAL TRINÁŠŤ MEDAILÍ

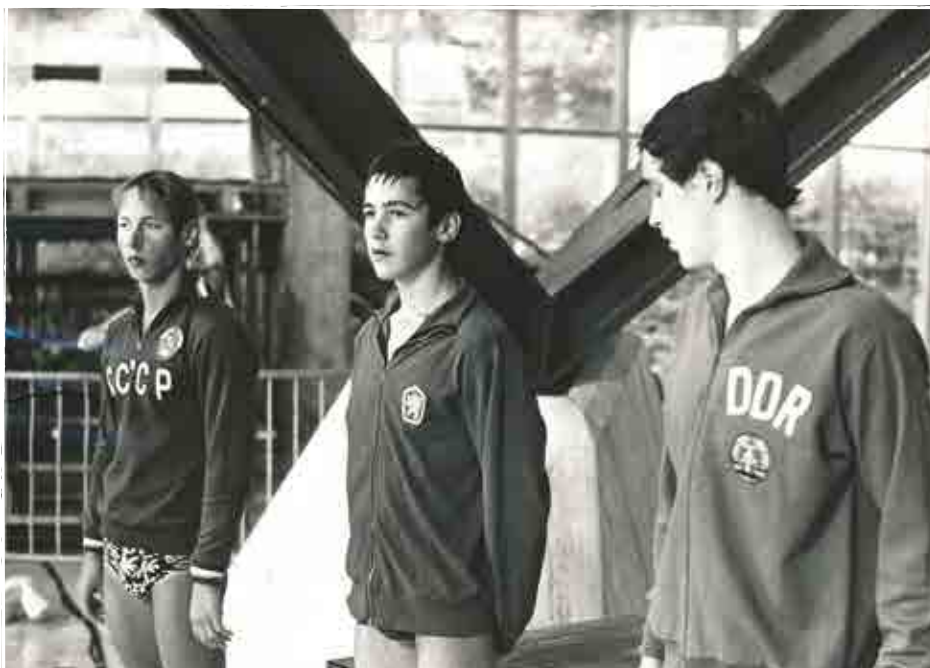

Na prsia nám nesiahaj... Keď si myslíš, aký si borec, a potom vidíš, čo dokáže s nohami Anton Tkáč... Dať prednosť pätnástim kilometrom v bazéne pred šantením na diskotéke je vraj normálne... Aj vrátiť trénerke všetky príkoria na Veľkú noc len tým, že dodržiavaš pohanské zvyky.

Na dievčatá, koníčky či iné voľnočasové aktivity nemal Miťo Rol'ko pri všetkej úcte prakticky vôbec čas, veď jeho najväčšou životnou láskou, vášňou, milovanou a občas aj nenávidenou kamarátkou bola od ôsmich rokov voda. Jasné, že spolužiačky registroval, hlavne tie krajšie, a pokiaľ ide o umelecké zručnosti, chvíľu sa plávanie pokúšal kombinovať s hrou na klavíri, no časovo sa to objektívne nedalo stíhať. Do zahraničia sa ako plavec prvýkrát dostal v roku 1972. Mal len dvanásť, keď reprezentoval Československo v rámci detského výberu na medzinárodných pretekoch v meste Kassel v Západnom Nemecku. Prvý veľký úspech dosiahol ako pätnásťročný na majstrovstvách Európy juniorov, odkiaľ priniesol bronzovú, striebornú a aj zlatú medailu. Tretí bol v disciplíne 200 metrov znak, druhý na 200 metrov polohové preteky a prvý na 100 metrov znak. V znaku neskôr pozbieral všetky svoje najväčšie úspechy.

Najhoršie mu podľa jeho vlastných slov šli vždy prsia, v polohovke sa im však nemohol vyhnúť. To, čo boli pre Miťu priemerné výkony, však privádzalo iných plavcov do zúfalstva. „Na majstrovstvách Slovenska dorastencov v roku 1978 v plávaní som sa prihlásil na všetky disciplíny a bolo ich spolu 13, medzi nimi samozrejme aj prsia. Doobeda boli rozplavby a poobede sa plávali finálové preteky. Mal som spolu 22 štartov a všetkých 22 štartov som vyhral. Aj prsiarske disciplíny. Za dva dni som získal spolu 13 zlatých medailí,“ usmieva sa. „Bol to extrém, ktorý sa mi už nikdy nepodarilo zopakovať. Pamätám sa však, ako sa aj na iných pretekoch českí plavci rozčulovali, čo to má znamenať, že sa im hrabem ešte aj do prsiarskych disciplín a že prečo mi nestačí znak, delfín a kraul. Vedeli predsa o mojej antipatii k prsiam.“

Samotní plavci sa k tomuto plaveckému štýlu vraj občas stavajú s rozpakmi. Podľa niektorých prsia vraj ani nie sú regulárnou plaveckou disciplínou, ale úplne iným športom! Pri všetkých ostatných štýloch sa ruky prenášajú ponad vodu, pri prsiach sa však vôbec nevynoria nad hladinu. Ide pritom o najnáročnejší a najzložitejší spôsob pohybu, akým sa človek vo vode posúva vpred, pretože ruky aj nohy musia prekonať najväčší odpor a vynaložiť najviac energie. Výsledkom je mimoriadna

Majstrovstvá Európy juniorov. Prvé miesto patrí slovenskému reprezentantovi.

sila a precízna technika tých plavcov, ktorí uprednostňujú prsiarsky štýl, a zvláštny pohyb nôh pri plávaní ovplyvňuje aj ich chôdzu na suchu. „Aj ja poznám prsiara na prvý pohľad podľa toho, ako kráča. A potom tiež podľa toho, ako reaguje na humor, slovné hračky a situácie,“ dodáva so smiechom Miťo. Sám pri polohových pretekoch musel prsia nejako „uhrabať“, ale vždy len s veľkou nevôľou. Veľmi rýchlo sa ukázalo, že najlepšie predpoklady má na znakárske disciplíny, vyhovovalo mu predovšetkým to, že pri plávaní na znak sa dá elegantne dýchať, lebo tvár sa (na rozdiel od kraula a delfína) neponára pod vodu.

„Mával som problémy pri práci s dychom, pri znaku mi však žiadne nehrozili. Mojm veľkým plusom boli aj mimoriadne uvoľnené ramenné kĺby. Zlepšoval som túto ich vlastnosť klasickým cvičením, pri ktorom uchopíte do obidvoch rúk uterák a ruky pretočíte dozadu za chrbát. Dostal som sa až na nulu, teda medzi rukami som nemal žiadnu medzeru. Takto uvoľnené kĺby mi umožňovali, aby som pri plávaní zabral vodu čo najhlbšie pod sebou bez toho, aby som vychýlil trup.“ Biomechanika plavca bola už aj v tých časoch dokonale zmapovaná. Pri znaku sa jeho ruky pohybujú tak, že opisujú písmeno S. Práve táto krivka umožňuje jeho optimálny pohyb vpred, nie je žiaduce, aby sa energia míňala na pohyb tela nahor. Presný pohyb rúk a nôh treba „len“ dokonale natrénovať, najlepšie výsledky dosahujú potom plavci s odchýlkami

Preteky v Maďarsku. Miroslav Milý z Přerova, Břetislav Žurek z Opavy a Svatka Kostlanová z Prahy (zľava doprava) boli viac kamaráti ako konkurenti. Mitó celkom vpravo.

v stavbe tela – majú napríklad dlhšie ruky, väčšie dlane či šlapy na nohách, mohutnejšie svalstvo alebo uvoľnenejšie kĺby. Úlohou trénera je nájsť a využiť takéto špecifiká.

Mit'ó Rol'ko nebol, samozrejme, jediný nadaný plavec v Bratislave a v širokom okolí. Vlasta Wawrová pracovala s pomerne veľkou skupinou detí v jeho veku. Keďže vo vode, v posilňovni a na bežeckých dráhach trávili pri tréningu obrovské kvantá času, niet divu, že práve tu vznikli priateľstvá presahujúce obdobie puberty a trvajúce dodnes napriek dlhodobému odlúčeniu. Mit'ovými súputníkmi sa stali plavec a neskorší úspešný päťbojár Dušan Poláček mladší a Roman Krajčovič, ktorého športová kariéra bola vzhľadom na jeho predispozície zameraná na vytrvalostné maratónske plávanie. S odstupom času si je síce aj Roman vedomý, že už ako deti a študenti mali extrémnu fyzickú záťaž, no v danej historickej dobe ju vnímal ako štandardný denný kolobeh. „Nieкто chodieval na diskotéky, my na tréningy. Ako pätnásť či šestnásťroční sme cez pracovný týždeň dvojfázovo trénovali, v sobotu boli vo vode ďalšie dve hodiny a hodinu na suchu, v nedeľu sme si ešte v rámci voľného času vyrazili von na bicykli alebo sme si šli zahrat' tenis. Priznávam sa, že skoro ráno sa ani mne nevstávalo ľahko, no keď sa z tréningovej prípravy stane pravidelná súčasť dňa, už sa nad tým nezamýšľate. Dodnes žijem z návykov, ktoré som vtedy získal. Systematickosť, pravidelnosť či dochvilnosť mi pomáhajú po fyzickej aj psychickej stránke, ale stále mám problém s ranným vstávaním.“

A hoci v rannom adolescentnom veku má mládež túžbu spoznávať mnohé radosti sveta dospelých, týmto mladým mužom to ani nemalo kedy prísť na um. „Boli dni, keď sme naplávali aj 15 kilometrov. Po niečom takom máte naozaj chuť akurát sa najesť a vyspať, aby ste na druhý deň dokázali odplávať ďalších 15 kilometrov.“ A to títo blázni ešte koľkokrát prišli do posilňovne dobrovoľne o hodinu skôr, aby si zahrali povedzme futbal s tenisovou loptičkou. Trénerke sa to nepáčilo, lebo mladí plavci sa mohli vyčerpať ešte pred tréningom, no oni to riziko dobrovoľne podstúpili.

Prvým športom, ktorému sa venoval Dušan Poláček, bola kanoistika na bratislavskom Lide. Tam strávil rané detstvo, stihol sa aj dvakrát topiť v Dunaji, kým zakotvil na kurze plávania na Lafranconi. Postupne sa prepracoval k modernému trojboju (plávanie, beh a strel'ba) a ešte neskôr k päťboju (plus šerm a jazda na koni). „Náš bežný deň sa začínal o piatej, aby sme o šiestej skákali do vody a do večera sa nezastavili. Kamarátom sa po šiestich hodinách v škole povinnosti končili a my sme odchádzali na druhú fázu tréningu. Naozaj som nemal čas na povinné čítanie,“ smeje sa. Ako veľmi efektívny si však pamätá spôsob doučovania, keď skupinu štyroch plavcov učil jeden učiteľ za každý predmet a to, čo decká v škole preberali dvadsať hodín, stihli v takomto malom kolektíve prebrať za päť. Športové stredisko plat učiteľom dokonca refundovalo, takže spokojní boli naozaj všetci.

Na tréningoch sa Mit'ó, Dušan či Roman čoraz častejšie stretávali s vtedajšími vrcholovými športovcami, využívali napríklad tú istú posilňovňu. Často do nej zavítal sám Anton Tkáč, majster sveta aj olympijský víťaz v cyklistike v disciplíne šprint na

Kolektív Slavie UK na čele s trénerkou Vlastou Wawrovou (v strede) na majstrovstvách ČSSR v Prahe. Mitó vedľa trénerky naľavo.

Plavecká partička zo Slavie UK Bratislava. Zľava Mitó Roľko, Andrea Kozlovská, pod ňou Zuzana Macejková, vedľa nej Dušan Poláček, nad ním Marián Goga.

dráhe. Zatiaľ čo mladí plavci si pri tlaku nohami dávali záťaž od 80 do 100 kilogramov, Tóno zvládol viac ako dvojnásobok! Pri jeho výkonnosti to bolo logické, no dorastenci na neho pozerali ako na mimozemšťana. „Trénerka nám ho dávala za vzor, hovorila o tom, aký je skvelý športovec a aké kilá zvláda. O tom nám veru nemusela kázať, videli sme to na vlastné oči a obdivovali sme ho. A s pýchou o tom rozprávali iným plavcom. Veď to nás samo o sebe v ich očiach povyšovalo, že sme veľkého Antona Tkáča mohli pri tréningu pozorovať z bezprostrednej blízkosti.“

Miťa s Romanom a Dušanom spájalo aj to, že ich tréningy sa neprerušili ani počas veľkých letných prázdnin. Dosahovali už slušné (aj) medzinárodné úspechy, a tak, zatiaľčo ostatní kamaráti odišli dovolenkovať hádam čo najďalej od vody, oni pokračovali v príprave. Často plávali od jednej steny bazéna k druhej celé hodiny úplne sami. „Tiež by som radšej prázdninoval, no Wawrová mala s nami iné plány. Vtedy som to vnímal ako skrivodlivosť, dnes však chápem, že mala neuveriteľný dar dávkovať tréningy v závislosti od výkonu každého jednotlivého plavca, od ročného obdobia, blížiacej sa súťaže a ktovie od koľkých ďalších kritérií,“ hovorí Miťa. Podobne to vidí aj Dušan. Vlasta Wawrová mala istým spôsobom ako trénerka privilé-

Ve dvanástem ročníku ankety Mladé Fronty vytipovali internacionálce nejlepší sportovce CSSR za rok 1976. Nejvíce hlasů obdrželi: (zleva) hokejista Milan Nový, fotbalista Karol Dobiáš, plavec Miloslav Rolko a atletka Helena Fibingerová.

Anketa internacionálov časopisu Mladá Fronta za rok 1976. Medzi najväčšími hviezdami československého športu nechýba ani šestnástročný Rolko.

Denník Šport sumarizuje Rol'kov športový rok 1976.

nou výnimkou.“ Výnimočný bol mladý Rol'ko a zrejme to všetko bez väčšej ujmy na fyzickom aj duševnom zdraví prežil po prvé preto, že bol mentálne nesmierne silný a po druhé, bol (a stále je) dobrý človek. „Jedno aj druhé dostal ako dar,“ myslí si jeho dlhoročný kamarát. „Tol'ko ľudí sa z extrémne dlhého a stereotypného záťaženia, akým je plávanie, jednoducho zloží. Nedokážu sa adaptovať. Keby ste však už vtedy videli Miťu plávať, jeho pohyb vo vode bol neskutočne prirodzený. Bol na tento šport disponovaný aj fyzicky, mal úžasnú koordináciu, no opakujem – ak pri takejto výbave nemáte mentálne dobre nastavenú hlavu a schopnosť vydržať záťaž, je vám to na nič. A naopak – ak vám k výdrži chýba dobrá mašina, tiež si nepomôžete. Pri Miťovi sa všetko geniálne skompletizovalo. Považujem ho za najlepšieho plavca v histórii Slovenska.“

Čím bol Miťo Rol'ko lepší a čím viac medailí získaval, tým intenzívnejšie dopadali dôsledky jeho víťazstiev aj na ostatných mladých plavcov. Vlasta Wawrová stavala tréningovú prípravu na neho a ostatní sa museli prispôbiť. Tí odhodlaní a pracovití mohli z toho ťažiť, slabší postupne odchádzali. So žiarlivosťou na Miťove úspechy sa však Roman Krajčovič nikdy nestretol. „Fungovalo to skôr naopak, ba dokonca celkom úsmevne. Párkrát sa stalo, že do nášho oddielu prišiel niekto nový a chcel

giá a mohla si k sebe sťahovať talentované decká z celého Slovenska. „Ja som bol jej zverencom asi dva či tri roky, najlepšie mi išiel kral a polohové preteky. Mám pocit, že celkom dobre s ňou vychádzal Roman Krajčovič. Bol spomedzi nás troch najstarší a fungoval aj ako stmelujúci prvok. Viem, že Miťo to s ňou nemal úplne ľahké, ale treba priznať, že práve spojenie ich dvoch bolo do určitej miery fantasticky úspešné.“ V plávaní sa v tom období vychádzalo takpovediac z ruskej školy a tá sa riadila zásadou: plávaj a nekecaj. Nepoužíval sa osobný prístup a vzťah trénerom a zverencom býval formálny a rezervovaný. „Wawrová si tento štýl osvojila, no ani náhodou nebola sama. Počul som, že v Rudej hviezde Praha to bola úplná zverina,“ dodáva Dušan. „A zásadne sa nechválilo. Vraj začo? Vlasta Wawrová bohužiaľ vo svojej prísnosti, neosobnosti a nechválení nebola žiad-

moriadne výsledky v rámci československého plávania. Sami poznali chuť úspechu. Na vrchole pyramídy však bola Oľga Kozičová a Miťo Roľko, ktorí logicky vytŕčali tak, ako vytŕča Lionel Messi v FC Barcelona. Súčasťou komplexnej prípravy športovcov sa postupne stávala aj práca so psychológom. Vysvetľoval im, ako pracovať s myslou, ako sa sústrediť na výkon, ale aj ako sa po nevydarených pretekoch čo najskôr zbaviť pocitu zlyhania. „Bolo to na tú dobu na slušnej úrovni, dodnes som si niektoré fintičky zapamätal a používam ich.“

Roman Krajčovič a Dušan Poláček sú jedni z mála ľudí z Miťovho okolia, ktorí s ním zažili aj iné ako športové a školské príhody. Keď sa z Roľka začala stávať známa a rešpektovaná osobnosť, dostával pozvánky na významné spoločenské či kultúrne podujatia. Ako z iného sveta bol pre jeho kamarátov a kamarátky zážitok, keď ich dokázal prepašovať nielen na koncert vtedy veľmi populárneho Josefa Laufera v Parku kultúry a oddychu v Bratislave, no dokonca aj na vystúpenie zahraničnej hviezdy Bratislavskej lýry 1977, rakúskej skupiny Waterloo & Robinson. Na druhej strane sa ani s najbližšími priateľmi nerozprával o svojom hlbokom duchovnom založení. „V partii na to nikdy nedošla reč. Pre nás bolo podstatné, čo sa z koho vyklúje v bazéne,“ vysvetľuje Dušan. „Ale je to zaujímavé, pretože sme spolu trávili kvantum času, neraz nám hrozila ponorková choroba a to teda naozaj garantujem, že v takej

Pred každým štartom sa pretekár namočí v bazéne.

situácii sa odhalí aj v tomto zmysle, čo je človek zač. Hovorím o mentálnom charaktere, kritické situácie sú skvelé na jeho otestovanie. Otázku viery však nikdy nikto z nás neotváral. Pre nás dvoch s Romanom bolo preto dosť prekvapujúce, keď sme sa dodatočne dozvedeli, že Mito je tak silno kresťansky založený. To však samozrejme nie je žiadna výčitka.“

Napokon, jeden z najznámejších kresťanských sviatkov Veľkú noc trávili tiež každoročne spolu, čo potvrdzuje Roman Krajčovič. „Aj jeho sestry a mamu sme šibali. Beáta s nami dlho plávala, Milku som párkrát stretol pri niektorých oficiálnych podujatiach, spoznal som aj najmladšieho Paľka. Jasně, že sme chodili vyšibať aj našu trénerku. Na tréningu sme jej dali hobla a potom sme ju hodili do bazéna. Ako skúsená plavkyňa sa vedela bleskovo zorientovať a nepleskla bruchom na hladinu. Kto nemá priestorovú orientáciu, ten to nezvládne. Obzvlášť radostne sme na ňu potom doma v kúpeľni počas šibačky púšťali ľadovú vodu. S vedomím, že ona nás trápi 364 dní v roku, tak v jeden deň sa úlohy hádam môžu otočiť.“ Vlasta Wawrová to našťastie vždy vzala celkom s humorom a neurazila sa.

7. NIKDY SOM NEZAŽIL TVRDSÍ TRÉNING AKO V MAĎARSKU

Pozeráš na svoje idoly v telke a veru neveríš, že už o pár rokov si to s nimi rozdáš v bazéne... Mám obe ruky dlhé... Tréningové peklo sa dá zažiť aj v Budapešti... A potom očistec na zjazde Komunistickej strany Československa... Rajske zážitky možno prídu na rad v kapitalistickom Montreale.

Aj v takej malej krajine, akou je dnes Slovensko (a akou bolo Československo), môže reálne vyrásť veľká športová osobnosť a dosiahnuť celosvetový úspech. Práve Miloslav Rolko je toho jasným príkladom, aj keď mu to v dobe rastúcej výkonnosti a popularity asi takto priamočiaro nikto nepovedal. Pozitívna motivácia sa vtedy veľmi nenosila. Začul síce, ako jeden z funkcionárov hovorí jeho rodičom, že taký talent, aký má ich syn, sa vyskytne maximálne jeden na milión obyvateľov a začul tiež, ako to rodičia celkom pyšne referujú niekomu ďalšiemu, ale sám tomu nevenoval väčšiu pozornosť. Na tento výrok si spomenul oveľa neskôr, keď už mal na konte titul majstra Európy, a stále sa pri spomienke naň usmieva. Veď mnohé Rolkove úspechy dodnes nikto neprekonal, a tak mu stále patrí titul najúspešnejšieho mužského plavca v histórii Slovenska (a aj bývalého Československa).

Podobných úkazov je špeciálne v plávaní hneď niekoľko. Plaveckými veľmocami sú tradične najväčšie krajiny sveta, Spojené štáty americké či Rusko, no olympijské zlato v disciplíne 100 metrov motýlik získal napríklad aj Anthony Nesty zo Surinamu, na 200 m voľný spôsob zase Claudia Pollová z Kostariky a na 1500 m voľný spôsob Usáma Mellouli z Tuniska.

Mičo vystrelil dych vyrážajúcim tempom smerom nahor vo veku len pätnásť rokov, keď sa celkom nečakane vďaka svojmu exponenciálne rastúcemu výkonu prepracoval na olympijské hry v kanadskom Montreale.

„Keď sa v roku 1972 konali hry v Mníchove, nemal som ešte ani jedenásť, ale už som všetky plavecké súťaže v televízii pozorne sledoval. Dodnes mám v pamäti neskorý štart Rolanda Matthesa z Nemeckej demokratickej republiky na sto metrov motýlik. Mohol byť zlatý, no skončil štvrtý. Ak by zvíťazil, preťal by famóznu sériu siedmich zlatých medailí Američana Marka Spitzu. Až po takmer štyridsiatich rokoch som sa od kolegu, takisto trénera, dozvedel príčinu Matthesovho zlyhania. Pred pretekmi sa mu roztrhla šnúrka na plavkách a pár sekúnd sa zdržal pri príchode k štartovacím blokom. Rozhodcovia to však ignorovali a nechali preteky odštartovať.“

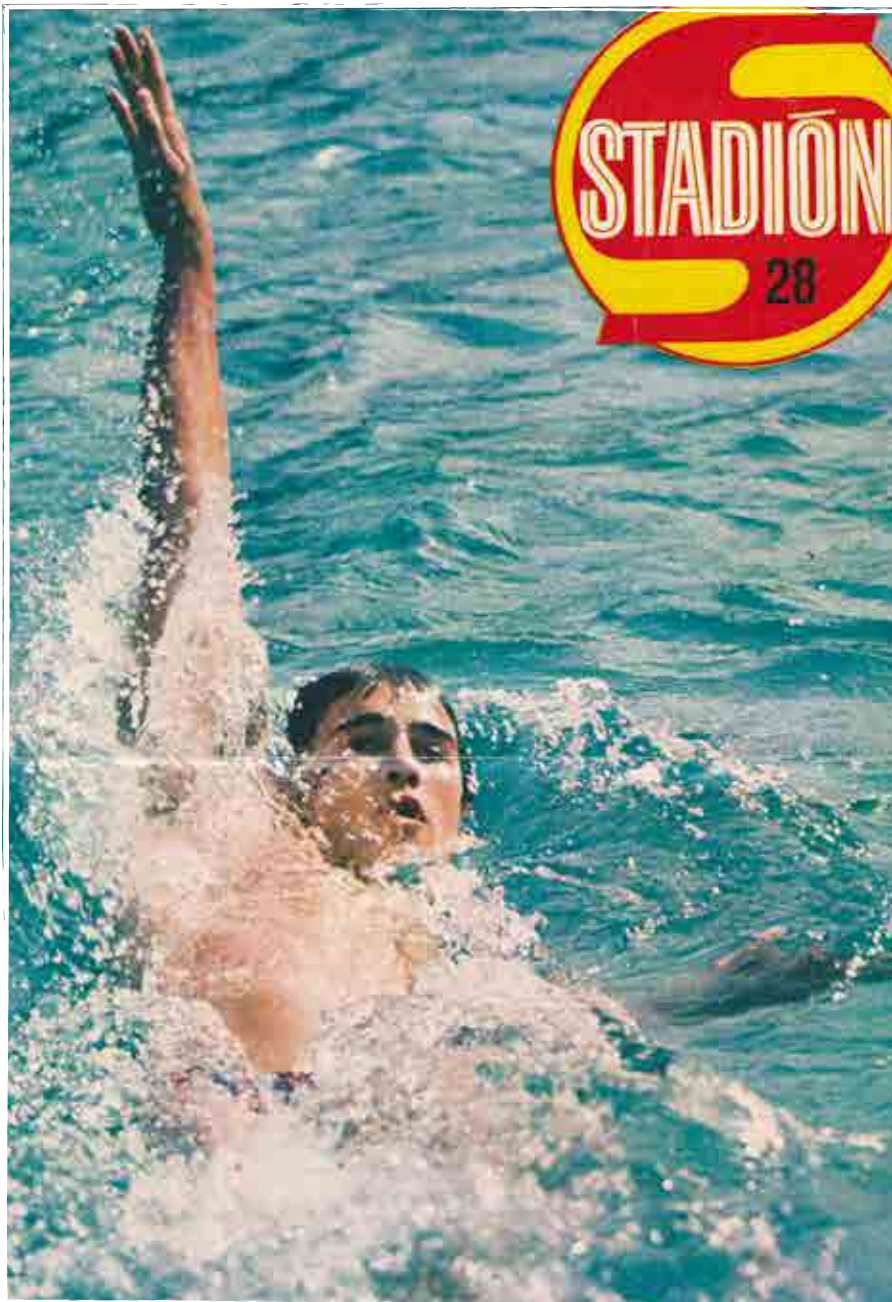
Mladému zapálenému športovcovi Mičovi Rolkovi ani len vo sne nenapadlo, že už

o pár rokov s čerstvým občianskym preukazom pocestuje ako jediný plavec za Československo na olympijské hry v Montreale. Nepomýšľal ani na to, že by vôbec mohol uvažovať o postupe na hry. „Moju najobľúbenejšiu disciplínu 200 metrov znak som rok pred začiatkom olympiády plával zhruba za 2 minúty a 12 sekúnd, limit v nej bol však 2:07,8 minúty. To je rozdiel takmer piatich sekúnd. Za rok jednoducho nie je v ľudských silách o toľko zlepšiť výkon,“ myslel si vtedy a vie, že aj dnes je niečo také veľmi zriedkavé. „Trénoval som teda štandardne, v pokoji a s radosťou podľa zaužívaného systému, od septembra do konca roka 1975 som odplával asi 550 kilometrov, za ďalšie dva mesiace ďalších 350 a chystal som sa na preteky v marci.“

V posledný februárový víkend vycestoval ešte do Charkova v Sovietskom zväze na

Rodičia s najmladším synom Paľkom prišli Mita privítať na letisko po prilete z pretekov v zahraničí.

Mitó Rol'ko sa ako jeden z mála československých plavcov objavil aj na titulke športového časopisu Stadión.

preteky nazvané podľa novín Komsomolskaja Pravda. Medzi mužmi skončil na druhom mieste, ale v juniorskej kategórii suverénne vyhral. „Dvesto metrov znak som zaplával za dve minúty a desať sekúnd a na stovke znak som vyhral v novom československom rekorde. O týždeň neskôr som aj s oddielom cestoval do Prahy na preteky nazvané pre zmenu podľa novín Československý sport, kde som opäť o pár desiatiniek vylepšil rekord na sto metrov a blížil som sa k hranici jednej minúty. Na dvojnásobnej trati som stlačil osobný rekord prvýkrát pod hranicu dve minúty a desať sekúnd.“

Od olympijského limitu Miťa stále delili dve dosť zásadné sekundy. Na vrcholnej podujatie sezóny, majstrovstvá Československa v plávaní, šiel v marci 1976 s pokojom duši s tým, že sa na nich nič dramatické nemôže udiať.

Nemohol sa viac myliť!

„V disciplíne dvesto metrov znak zastali stopky na čase 2:07,4 minút. Nielenže som ním vylepšil československý rekord o viac ako pol sekundy, no znamenal pre mňa splnený limit do Montrealu. Na sto metrov som sa síce ešte stále nedostal pod

Rolko bral všetko

Na okraj zimných plaveckých majstrovstiev dorastencov

19. DECEMBER 25. 1. 77 v Žiline

(pe) – Jedenásťkrát skočil Miloslav Rolko do vody 50 m krytého bazéna v Žiline a vždy dolmatol do cieľa ako prvý. Je len samozrejmé, že sa stal jasne najúspešnejším plavcom zimných majstrovstiev Slovenska dorastencov. Hoci plávci sú len na prahu novej zimnej sezóny a Rolko absolvoval preteky len v rámci tréningu nielenže zvíťazil, ale prekonal aj tri čs. dorastenecké rekordy. Najhodnotnejší je jeho čas 1:59,0 mín. na 200 m v. sp. Je len otázka času, kedy Rolko prekonal čs. rekord mužov aj na túto trať.

Zverenec trénerky Vlasty Wawrovej zlepšil rekord aj na 100 m v. sp. časom 55,2 sek. a 100 m prsia výkonom 1:12,6 min. Šampionát sa niesol v znamení úspechov plavcov Slávie UK, ktorí vyhrali väčšinu disciplín. Darilo sa aj plavcom Slávie SVŠT. Z mimobratislavských pretekárov stála na najvyššom stupni víťazov iba Ku-

ková zo Strojární Martin. Ale táto mladá nádejná plavkyňa už dlhší čas trénuje v Slávii UK.

Majstrovstvá mali vcelku dobrú úroveň, potešiteľná je najmä výborná tréňovanosť a aj výkonnosť Rolka. Sú teda všetky predpoklady, že aj v roku majstrovstiev Európy vo švédskom Jönköpingu bude mať výbornú formu. Veď ho tam čaká skutočne neľahká práca – udržať si povest najrýchlejšieho Európana na 200 m znak z OH v Montreale.

Zimné Majstrovstvá Slovenskej republiky 1977. Titulok hovorí jasne.

čas jedna minúta, ale aj v tejto disciplíne som vylepšil československý rekord, no a do tretice som zvíťazil aj v polohovke na 200 metrov a takisto v novom československom rekorde.“

AKĀ BOLA ZIMA V BAZÉNOCH POD STRECHOU

DOBRA PREDZVEŠŤ

MILOSLAV ROEKO, jeden z najlepších znakov na svete, bol najúspešnejším na nedávnych zimných majstrovstvách ČSSR v plávaní. Získal tri tituly, prekonal jeden čs. rekord a dostal aj cenu za najlepší výkon – 200 m OPP 2:11,5 min. Škoda len, že dvojtovku znak neplával naplno...

Fotografia: MILAN KUBIŠ

Jeden z najlepších znakov na svete je Slovák.

Čo to okrem veľkého nadšenia a ďalších medailí znamenalo pre najbližšiu budúcnosť Miťa Roľka? Nuž, ako inak - ešte tvrdší a ešte intenzívnejší tréning ako dotedy. Absolvoval aj športovo-lekársku prehliadku v Brne, kde ľavou zadnou zvládol diagnostické testy, kde mu zmerali dĺžku rúk (81 cm), šírku ramien (42 cm), zväžili ho (72 kg) a zmerali aj celkovú výšku (183 cm).

Nestáva sa často, aby sa taký mladučký športovec tak rýchlo výkonnostne vypracoval, v pätnástich rokoch skočil z juniorskej kategórie rovno medzi dospelých a reprezentoval svoju krajinu na olympijských hrách. Miťovi sa z toho nezakrútila hlava a ani zo dňa na deň nespyšnel, práve naopak – obrovsky ho to povzbudilo. Potešil sa aj tomu, že bude celý týždeň trénovať s tímom starších a skúsenejších maďarských plavcov, aj keď ešte netušil, že bude počas neho bývať v Budapešti v hotelovej izbe spolu s trénerkou Wawrovou (lebo veď dve izby by boli zbytočne drahé), ich postele budú oddelené stoličkami a na nich povešanými uterákmi (hádám aby sa navzájom nevideli v pyžamách) a Miťa bude prenikavá vôňa jej laku na vlasy budiť každý deň úderom piatej hodiny rannej. Na tieto útrapy však veľmi rýchlo zabudol, pretože to, čo ho čakalo počas dňa, bolo čisté fyzické peklo. „Nikdy predtým ani nikdy potom som tvrdší tréning nezažil. Boli sme skupina asi desiatich chalanov, no väčšinou boli o tri či štyri roky starší odo mňa, majstri sveta, účastníci olympiád, medzi nimi András Hargitay, Zoltán Verrasztó aj Sándor Wladár. Naozaj vyššia liga ako ja. V rámci spolupráce medzi bratskými socialistickými krajinami ponúklo Maďarsko Československu, aby na túto prípravu poslala jedného svojho plavca, a tak som sa ocitol medzi nimi. Mohol som aj dušu vyplúť, no v bazéne som im jednoducho nestíhal, aj keď ma ich tréner Széchy láskavo povzbudzoval, usmieval sa na mňa a dával mi rady v maďarčine, takže som im veľmi nerozumel,“ spomína Miťo. Po olympiáde však láskavosť maďarského trénera vyprchala, úsmev mu zmrzol na tvári, ba dokonca nášho plavca ignoroval vo všetkých svetových jazykoch! „V Montreale som totiž aj tých najlepších Maďarov predbehol, čiže jeho zrejme doma riadne pokarhali za to, že to je aj jeho vina. Dozvedel som sa, že s ním už nikdy nesmiem trénovať, zákaz prišiel odkiaľsi zvrchu. Fakt nezmyselná reakcia. Oveľa viac ma však mrzelo, že Széchy, hoci bol naozaj vynikajúci tréner, mi už v živote neodzdrazil na pozdrav a celé roky sa pri našich stretnutiach tváril, že ma ani nevidí.“

V roku 1976, len pár mesiacov pred letnými olympijskými hrami, musel Roľko absolvovať aj ďalšiu nepopulárnu „povinnú jazdu“. A hoci znamenala zásadný výpadok z jeho prísne nastaveného tréningového režimu, nič nezmohla ani všemocná Vlasta Wawrová. V apríli sa totiž v Prahe konal XV. zjazd Komunistickej strany Československa a najúspešnejší športovci krajiny mali tú česť osobne delegátov zjazdu pozdraviť. Medzi nimi aj Miťo. „V pondelok večer som nasadol na vlak do Prahy a skoro ráno sme sa aj s ostatnými športovcami hlásili na mieste konania. Celé to trvalo asi polhodinu, jeden z nás, hokejista Peter Šťastný, niečo prečítal, delegáti nás potleskom vypravovali zo sály a to bolo všetko. Naozaj zážitok ako hrom!“ Hromží

ešte aj po rokoch. Vzápätí sa totiž presúval na vlakovú stanicu, aby cestoval naspäť do Bratislavy, lebo o 5:15 ráno mu už zvonil budíček do ďalšieho štandardného tréningového dňa.

Tvrdsieho ako mnohé pred ním, keďže jednodňový výlet do Prahy znamenal výpadok desiatich kilometrov plávania v bazéne. „Doháňal som, čo sa dalo, pretože hneď na ďalší deň som znova sedel vo vlaku do Prahy. V piatok sme odlietali do Londýna a potom do Leedsu na medzinárodné preteky organizované spoločnosťou Coca-Cola. Na tých som, mimochodom, zvíťazil v troch disciplínach a na sto metrov znak som zaplával s najmenším časovým rozdielom v celej mojej plaveckej kariére. Súper skončil iba jednu tisícinu sekundy za mnou. Na prvom mieste sme však boli obaja, pretože podľa vtedy platných medzinárodných pravidiel sa časy rozlišovali

Trénerka Vlasta Wawrová naviguje svojho zverenca pri bazéne.

len na stotiny sekundy.“

Z Leedsu cestoval celý plavecký tím do Edinburghu v Škótsku, kde sa konalo medzinárodné trojstretnutie – Škótsko, Československá socialistická republika a Nemecka spolková republika, a odtiaľ sa autobusom presúvali domov, pričom po ceste ešte absolvovali preteky v Birminghame a v belgickom Kortrijku. Do Bratislavy sa Miťo vrátil po dvanástich dňoch neustáleho cestovania a pretekania totálne vyšťavený. Dva ďalšie dni reálne oddychoval, čo znamená, že počas nich naplával v bazéne „len“ sedem kilometrov. „Nasledujúci deň bol pre zmenu prvý máj, takže sme museli opäť všetci povinne nastúpiť do sprievodu a radostne mávať papalášom na tribúne. Podotýkam, že v našom športovom úbore. Viete si predstaviť ten výjav? So socialistickými krepovými mávadlami a v plavkách na Námestí SNP v Bratislave?“

Po Sviatku práce doháňal Miťo znova, čo sa dalo. Jeho tréningové denníky hovoria, že v máji 1976 naplával spolu 244 kilometrov a hodinu a pol každý deň posilňoval na suchu, a to mal ešte nechtiac štyri dni voľna, pretože si pri rýchlej obrátke na ostrej hrane odtokového žliabku bazéna rozrezal pätu. Nemohol ísť do vody, zvýšil si preto aspoň záťaž v posilňovaní gumenými ťahadlami na špeciálnu silu pre plavcov. Času mu už naozaj veľa nezostávalo, Hry XXI. olympiády v Montreale sa začínali 17. júla 1976.

Denník Práca referuje o Veľkej cene Slovenska v plávaní.

8. NIKTO MI NIKDY ŽIADEN DOPING NEPONÚKAL

Ženy s mužnými hlasmi nie sú extra sexi... Bývať s rozjašenými basketbalistami má tiež svoje nesporné nevýhody...Odkukávať, odkukávať, odkukávať... Presile štyroch päťbojárov sa neubrániš, ak sa rozhodnú, že ti proti tvojej vôli oholia nohy.

Mitá mali radi aj karikaturisti.

(mali však menej zlatých medailí) a až na štvrtom mieste rebríčka skončila vtedajšia Nemecká spolková republika s 39 medailami.

Prenikavé športové úspechy sovietskych a východonemeckých športovcov boli dych vyrážajúce, no zasvätení už aj v tých časoch tušili, že nie sú ani tak výsledkom intenzívneho tréningu, lásky k socialistickej vlasti a túžby po svetovom mieri, ako štátom riadeného dopingu. Prísne pravidlá na užívanie podporných látok tak, ako ich poznáme dnes, neexistovali, mnohé experimenty so zvyšovaním výkonnosti atléto-
v dopadli tragicky.

„Bolo verejným tajomstvom, že vo Východnom Nemecku sa tvrdo dopuje. Pre

mňa to nikdy nebola téma, nikdy som sa o tom s nikým ne bavil a nikto mi ani nič neponúkal,“ prízvukuje Miťo. „Keď sme neskôr trénovali v Sovietskom zväze, dostávali sme každé ráno akési dve tabletky, no boli to minerály, hlavne vápnik a vitamín C, aspoň tak to bolo uvedené na škatulke. Samozrejme, neprichádzalo do úvahy, aby sa ktokoľvek z nás na čokoľvek pýtal alebo nebudaj protestoval.“ Východonemeckých plavcov Miťo videl a zažil v akcii veľakrát, aj na oboch olympiádach, na ktorých sa zúčastnil, bolo zrejmé, že za nimi nie sú len stovky odplávaných kilometrov. Doping v podobe mužských hormónov bol žiaľ neprehliadnuteľný na ženách, na ich neprirodzenom mohutnom svalstve a zhrubnutom hlase. „Raz som cestoval autobusom a počúval, ako sa na sedadle za mnou rozprávajú dvaja Nemci, a až keď som sa pri vystupovaní otočil, s úžasom som zistil, že sú to ženy.“

Konkurencia na olympiáde v Montreale bola jednoducho obrovská a nedosiahnuteľná. V plaveckých disciplínach vtedy ešte navyše platilo, že každá krajina mohla na štart každej disciplíny postaviť až troch plavcov. Využili to všetky plavecké veľmoci vrátane Spojených štátov, Austrálie, Japonska, Sovietskeho zväzu aj Východného Nemecka. Šanca, že sa do finále ktorýchkoľvek pretekov dostane reprezentant akejkoľvek inej krajiny, bola mizivá. Ak k tomu pridáte aj konkurencieschopných plavcov z Nemeckej spolkovej republiky, Angličanov a vtedy naozaj vynikajúcich Maďarov, je jasné, že problémom mohlo byť obstať aj v semifinále.

Čo môže pätnásťročného chalana potešiť viac, ako sadnúť si za volant. Aj keď len batožinového vozíčka v Montreale.

Časť trofejí a ocenení, ktoré si Mito vybojoval na plaveckých súťažiach.

Cesta na bazén, olympijské hry v Montreale 1976.

Rozcvička vo veselom duchu, olympijská dedina v Montreale.

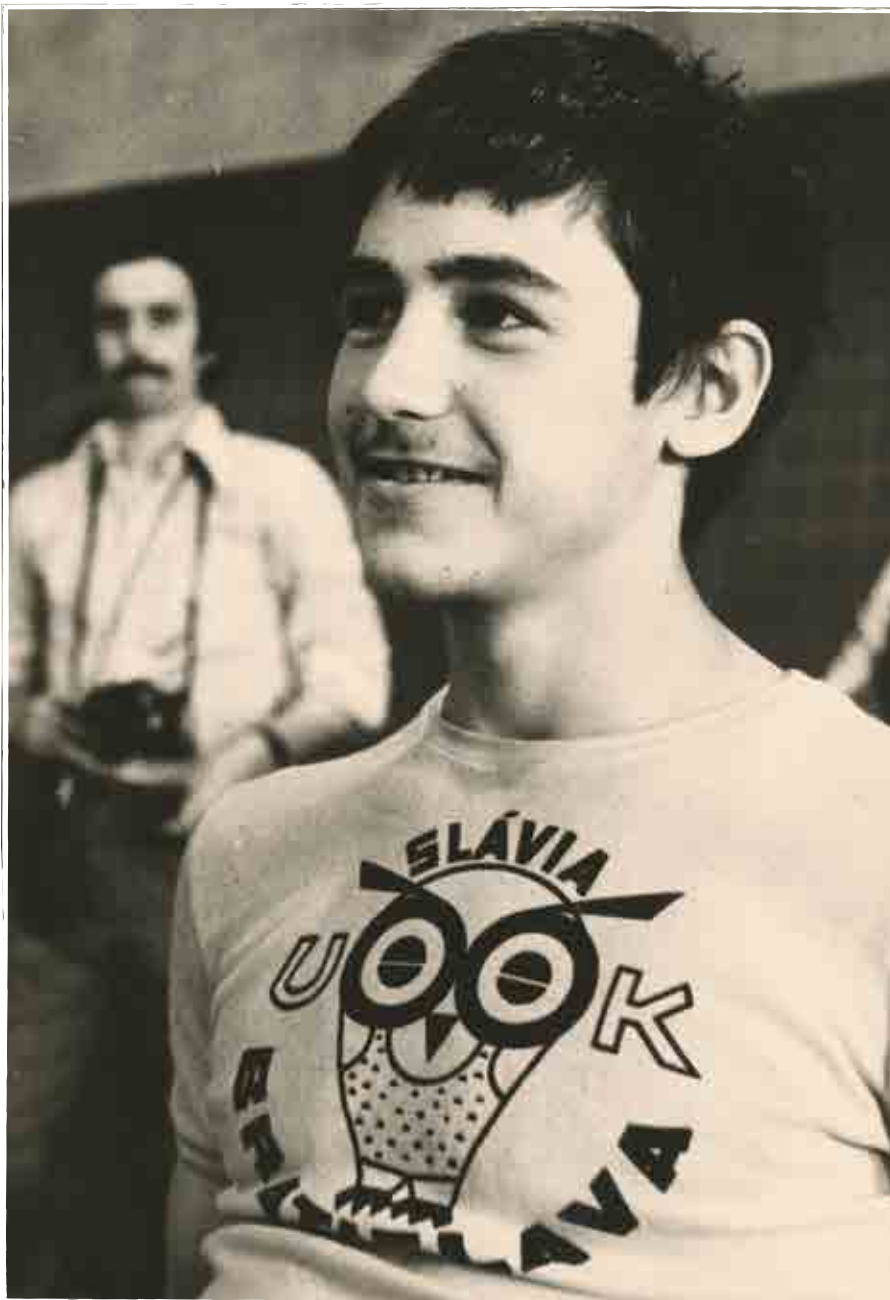
Československí reprezentanti dostali „doping“ v predvečer odletu do Kanady ešte v Prahe. Na rozlúčku pre nich usporiadali kultúrny program v divadle Rokoko, kde spievali Hana Ulrychová a Karel Zich a svojím humorom zabávali Anton Mrvečka, Stella Zázvorková či František Filipovský. O dvadsaťštyri hodín neskôr bol už Roľko aj s celou výpravou v olympijskej dedine. „Ubytovali ma v bloku C, na desiate poschodie, do izby číslo 1053 a prideliť postel' A. Bola to poschodová postel', ja som bol hore a podo mnou viac ako stokilový džudista Vladimír Novák,“ spomína Miťo. „Mali sme pred sebou týždeň aklimatizácie. Trénoval som dvakrát denne, no stihol som aj spoznávať okolie. Urobili sme si vychádzku na Ostrov sv. Heleny, kde sa len pred pár rokmi konala svetová výstava. Ohromilo ma množstvo a výber jedla v olympijskej dedine, no ešte viac, že sa v jedálni bez rozdielu stretávali všetci športovci vrátane najväčších hviezd tých čias. Jedával som spolu s rumunskou gymnastkou Nadiou Comaneciovou, kubánskym bežcom Albertom Juantorenom či s jeho krajanom, boxerom Teofilom Stevensonom.“

Nohy sa mladému slovenskému plavcovi opäť ľahko podlomili, keď mohol trénovať aj v bazéne, v ktorom zo špeciálnych reproduktorov hrala hudba pod vodou! „Hneď sa mi lepšie plávalo,“ usmieva sa. „A náladu mi nepokazili ani československí basketbalisti, ktorí sa do Montrealu kvalifikovali na poslednú chvíľu, a všetkých tých dvojmetrových chlapov nastáhovali do nášho bytu.“ Zoznámil sa s Killym (Stanom Kropilákom), Petrom Rajniakom, Adom Pospíšilom, Justínom Sedlákom či s Kamilom Brabencom, no nemal to s nimi ľahké. Jeho tréningy aj preteky sa začínali ráno okolo deviatej, basketbalisti mávali prípravu a zápasy podvečer. On už chcel spať, no oni práve prišli rozkokošení a spotení do izby.

A boli v presile.

Opäť tak len trpezlivo znášal okolnosti tak, ako mu ich život naservíroval.

Počas aklimatizačného týždňa a počas tréningov však spontánne a podvedome zapojil do hry jednu zo svojich veľmi dobrých vlastností – mimoriadny pozorovací talent. Bez toho, aby mu niekto explicitne poradil sledovať súperov a použiteľné inovácie zakomponoval do vlastnej športovej prípravy, robil to úplne pravidelne. Často išlo o detaily, no práve tie robia majstra a stotiny, možno tisíciny sekundy, ktoré sa nimi získajú, môžu rozhodnúť napríklad aj o tom, kto sa stane olympijským víťazom. Roľko nikdy nebýval trémista, aj pri najvýznamnejších pretekoch sa vedel koncentrovať nielen na vlastný výkon, ale aj na to, aby si všímal nuansy u iných plavcov, samozrejme, tých ešte lepších ako on. „Vždy, napríklad aj v Montreale, som si vyhliadol niekoho, väčšinou úplne náhodne, koho som pár minút pozoroval. Ako sa rozvíja pri bazéne, hlavne, ak používal cviky, ktoré som nepoužíval ja, alebo ako vyzerá jeho rozplavba (polhodinová až niekoľkohodinová rozvíjka plavcov pred štartom priamo vo vode, pozn. red.). Vtedy som sa ponoril pod hladinu a sledoval, čo ten-ktorý plavec robí inak ako ja. Sledoval som ho aj nad hladinou, či používa iné pomôcky, či robí inak záber rukami.“ Miťo

Čerstvý držiteľ občianskeho preukazu. Netuší, že najväčšie plavecké úspechy ho ešte len čakajú.

sa prišiel pokojne pozrieť aj na rozcvičku na suchu tesne pred pretekmi. Ak práve neplával rovnaké disciplíny, mohol zísť z tribúny do zóny, kde sa športovci rozcvičovali, a vnímať každý detail. Všímal si aj ich neverbálnu komunikáciu, výrazy tváre, mimiku, psychologickú prípravu. „Videl som trénera, ktorý sa rozprával so svojim zverencom z očí do očí vo veľmi tesnej blízkosti. Nepočul som, čo mu hovorí, vyzeralo to celkom mierumilovne, takže som zostal riadne šokovaný, keď plavca zrazu prefackal. Myslel som si, že sa začnú biť, až potom som pochopil, že ho chcel takto nabudiť. Vzpierači používajú na dosiahnutie podobného efektu čpavok.“

Iní plavci si sadli alebo dokonca ľahli na zem a ľahko šklbali telom dve či tri minúty. „Prechádzali si tak v duchu celé preteky. Túto techniku často používajú aj lyžiari, tesne pred štartom si so zavretými očami vizualizujú, ako pri slalome obchádzajú prekážky.“ Niektorí športovci nerobili vôbec nič, stáli osamotení bokom, iní si širokým úsmevom a priateľskosťou chceli navodiť pocit sebavedomia. „Všimol som si, že skutoční šampióni to nikdy nerobili. Tesne pred pretekmi boli priateľskí, ale koncentrovaní už len na seba.“

Cviky a najrôznejšie predštartové rituály, ktoré Rolko okukával od konkurencie, si začal skúšať hneď na najbližšom tréningu. Ak mu niečo vyhovovalo a nebolaj sa mu na ďalších pretekoch podarilo znova si vylepšiť osobný rekord či

Odvrátená strana športových úspechov. Dlhé a často vyčerpávajúce cestovanie.

predstihnúť súperov, snažil sa danú drobnosť ešte viac zveľadiť a vycibriť. Bola to však čisto jeho osobná iniciatíva a žiadneho z trénerov, ktorí sa mu počas kariéry venovali, tím ani nezaťažoval.

V Montreale si však naplno užíval aj atmosféru. Pätnásťročného chlapca niečo také muselo zákonite ohúriť, veď také množstvo takých nadšených fanúšikov na plaveckých pretekoch dovtedy nikdy nezažil. „Mal som zimomriavky už pri otváraní ceremoniáli a dvakrát som bol svedkom neuveriteľného zážitku pri plaveckých bazénoch,“ spomína Miťo. „Pri disciplíne na sto metrov voľný spôsob sa najrýchlejší plavec prvýkrát dostal pod čas 50 sekúnd, čiže plával rýchlejšie ako dva metre za sekundu. Po dohmate Jima Montgomeryho sa stopky zastavili na čase 49,99 sekúnd. Plavecká hala burácala! Súboj s plným povzbudzovaním divákov som zažil aj pri vytrvalostnom plávaní na 1500 metrov voľným spôsobom. Traja borci medzi sebou tvrdo bojovali aj na posledných päťdesiatich metroch, všetci chceli vyhrať a pokoriť ďalšiu metu – dostať sa pod 15 minút. Nepodarilo sa to ani jednému, no ich súboj dvihol zo sedadiel deväťtisíc divákov.“ (Pod čas 15 minút sa v tejto disciplíne prvýkrát dostal o štyri roky neskôr na olympiáde v Moskve Vladimir Sal'nikov zo Sovietskeho zväzu, pozn. red.)

Len raz si Roľko našiel čas, aby sa sám vydal metrom do najbližšieho nákupného centra a zamieril do obchodu s hudbou. Tá sa vtedy predávala len na vinylových platniach a tie patrili medzi najvzácnejšie artikly, ak sa ich niekomu podarilo prepašovať do socialistického Československa. Výber v supermarkete bol, samozrejme, obrovský, a tak Miťo o radu požiadal predavača. Spýtal sa na niečo nové a podľa možnosti najlepšie. „Odporučil mi dva albumy – Propaganda od skupiny Sparks a Black And Blue od Rolling Stones. Dodnes ich počúvam a hlavne ten od Rolling Stones je stále môj najobľúbenejší.“

Všetko, čo Miťo v Kanade absorboval, naplno využil pri svojom premiérovom vystúpení na montrealskej olympiáde. Plával v disciplínach 100 metrov znak, 100 metrov motýlik, 400 metrov polohové preteky a aj svoju najsilnejšiu disciplínu 200 metrov znak. Práve v nej postúpil na úžas všetkých až do finále, v ktorom sa stretli traja Američania, dvaja Austrálčania, dvaja Maďari a Miťo Roľko. V ňom dokonca šokujúco predstihol kolegov z Maďarska, s ktorými donedávna trénoval, a doplával na šiestom mieste. Pätnásťročný chlapec z bratislavského Ružinova sa stal najúspešnejším Európanom v tejto disciplíne a vtedy bol jeho výkon absolútne najlepším umiestnením československého aj slovenského plavca na olympiáde. Dodnes ho nikto z mužov neprekonal. Časť zásluhy si môžu pripísať aj Roľkovi kolegovia, československí päťbojári. Tí si ho deň pred finále vystriehli pri bazéne, zavliekli do miestnosti pre maséra, traja ho pevne držali, lebo sa vzpierať a štvrtý mu oholil nohy! „Vtedy si niektorí muži športovci len začínali holiť telo a oni to vyskúšali. Tvrдили, že pri plávaní im to fakt pomohlo a pripisovali tomu aj svoj triumf. Veď získali strieborné medaily. Najprv ma na to len prehovárali, no keď som sa odmietol sám dobrovoľne oholiť, spravili to násilu.“

Vďaka vám aj dodatočne, priatelia,“ smeje sa Rol'ko aj po rokoch.

S výsledkom, ktorý v Montreale dosiahol, by sa dnes okamžite stal oslavovanou celebritou, hviezdou médií, tajným hosťom Inkognita a mal by desaťtisíce followerov na Instagrame. Dostával by štedré odmeny, jeho meno by sa stalo výnosnou komerčnou značkou a ďalšie komerčné značky by sa predbiehali, aby nosil ich plavky, pil ich energetické nápoje a jazdil na ich autách. Písal sa však rok 1976, a tak Miťa po návrate domov plaveckí funkcionári privítali, ako by sa ani nechumelilo. Niektorí ho aj potľapkali po pleci, ale bolo to skôr v duchu, dobre si zaplával, ale veď tak sa to patrí a nezabudni, že teraz budeš musieť makat' ešte viac. Útechou mu môže byť aspoň to, že sa za ním otáčali dievčatá na Gymnázium Ivana Horvátha, ktoré začal navštevovať, a že profesori upozorňovali počas veľkých prestávok rozšantených študentov, aby po chodbe nelietali ako Rol'ko v bazéne.

9. KAŽDÝ CHCEL MAŤ NAPLÁVANÉ NAJVIAC

Cesnaku si dávaj, koľko chceš, ale na obrátky nám nesiahaj... Plavec sa len tak na počkanie neutopí, ale celkom ľahko môže utopiť amatéra... Radšej sto kilometrov v bazéne ako tri kilometre behu okolo Kuchajdy... Opováž sa obdivovať, koho ty chceš.

Po Montreale sa Miťov život vrátil do úplne normálnych koľají, teda rozumej – čakalo ho obligátne ranné vstávanie, ďalšie stovky naplávaných kilometrov, odbehaných kilometrov, cvičení v posilňovni a na radiátore sa večne sušili jeho plavky. Vlastne, nikdy žiadne excelentné športové výkony s Rolkom nezamávali natoľko, aby spyšnel a dal to pocítiť okoliu. „Vôbec nemal maniere, fungovali sme spolu ďalej, akoby sa nič mimoriadne nedialo,“ hovorí Dušan Poláček. „Miťo bol aj v tom obdivuhodný a mentálne mimoriadne silný. Pretože jedna vec je, či vládzete v bazéne, no úplne iná to, ako všetko okolo vás spracujete mentálne.“

Rolkov tréningový denník, do ktorého si podrobne zapisoval všetko, čo sa vo

Dokonalý štart pri znakovských disciplínach.

Aj mimo bazéna súťažia, kto je lepší - tentoraz pri hre Človeče, nehnevaj sa. Mitó Rol'ko, Dušan Poláček a Roman Krajčovič, celkom vľavo Donald Šemetka, neskôr olympionik v modernom päťboji.

vode aj na suchu dialo, mal už stovky strán. Bolo v ňom zachytené vzácne know-how. Laik by sa v poznámkach asi nevyznal, no trénerka Wawrová, akokoľvek boli jej komunikačné techniky neštandardné, vedela presne, čo robí. Rol'kovu prípravu (aj prípravu ostatných plavcov) dávkovala na tzv. makrocykly, mezocykly či mikrocykly v závislosti od mnohých premenných. Od toho, či sa blíži zimná alebo letná plavecká sezóna, lokálne alebo medzinárodné preteky, či jej zverencia na nich čakali krátke alebo dlhé trate v bazéne. Každá maličkosť hrala obzvlášť pri špičkových plavcoch svoju rolu, každá získaná desatina sekundy mohla rozhodnúť o víťazovi. Ukázalo sa, že nemusí byť len výsledkom sofistikovanej tréningovej prípravy, ale v prípade mužov niekedy naozaj výrazne pomôže, ak si pred dôležitými pretekmi oholia nielen nohy, ale celé telo. Nejde pritom ani tak o to, že ochlpenie vytvára istý odpor voči vode, no skúsení plavci hovoria, že po oholení sa zlepší prilnavosť vody k pokožke a telo po nej kľže o miniatúrne zlomky sekúnd rýchlejšie.

Do štýlu plávania, no aj do svojho jedálneho lístka začal Mitó priebežne aplikovať ďalšie väčšie či menšie drobnosti, ktoré odkukával v cudzine. Systematická práca s výživou špičkových športovcov ešte neexistovala, a tak, keď si Rol'ko všimol, že sovietski plavci pravidelne jedávajú orechy, med a cesnak, povedal si, že to vyskúša aj on. Pridal sa aj kamarát Roman Krajčovič. „Nemohlo nám to predsa nijako uškodiť,“ myslí si. „Orechy obsahujú dôležité kálium, med predstavuje jednoduché cukry, čiže

vysokú energetickú hodnotu a cesnak ani neviem, na čo mohol byť. Hádám na prevenciu vysokého krvného tlaku.“ Čokoľvek však Miťo zo zahraničia priniesol a považoval za vhodné a výhodné, nerobil okolo toho tajnosti a pokojne sa s ostatnými podelil.

Do cesnaku sa im nikto extra nestaral, no riadny rozruch vyvolal Rolko vo chvíli, keď na akýchsi majstrovstvách republiky spravil prvýkrát úplne nový typ obrátky, ktorú tiež videl v zahraničí. „Riadnu chvíľu to vyzeralo tak, že ho dokonca diskvalifikujú, pretože technicky nebola podľa vtedy platných predpisov. Po pretekoch sa tak pri bazéne stretlo celé konzílium rozhodcov a on im musel znova a znova čo najpomalšie predvádzať, ako tú obrátku spravil. Rozhodcovia napokon dospeli k záveru, že je všetko s kostolným riadom a aj s pravidlami znakovej obrátky.“

Schopnosť okamžite aplikovať dobré veci, aj tie najdrobnejšie, do svojej techniky plávania, prípravy, stravovania či regenerácie, považuje aj Roman Krajčovič za najdôležitejšiu Rolkovu vlastnosť. Vlastne, druhú najdôležitejšiu, hneď po mimoriadnej, ba priam chronickej súťaživosti. „Mal bez diskusie vynikajúce fyzické predispozície, veľké rozpätie rúk, hydrodynamickú stavbu tela, nohy také, že pomaly ani plutvy nepotreboval, veľké dlane aj ohybnosť v ramenách. Jeho chuť súťažiť bola však priam nákazlivá. Všetci sme sa vtedy radi pretekali v hocičom, no Miťo bol aj v tom veľmi kreatívny. Vymýšľal, kto urobí viac klikov, kto rýchlejšie prebehne z jedného konca ulice na druhý alebo kto prvý dobicykuje až na Slavín. O šampiónoch sa vie, že majú neustále chuť víťaziť a sú súťaživí. Je to ich poznávacie znamenie.“

Od chalanov v puberte sa však logicky dajú očakávať aj väčšie či menšie vylomeniny a Roman s Miťom neboli výnimkou. Akurát že ich humorčky sú väčšinou zviazané s vodou a bazénom. Hrávali sa napríklad na tzv. rohovku, naháňačku, pri ktorej bolo pravidlom, že hráči nesmeli prebehnúť okolo rohu bazénu, ale museli skočiť do vody a plávať.

A či sa niekedy niekto z nich reálne topil? Tak to ani náhodou. S vodou boli kamaráti a ich vytrénované reflexy priam vylučovali, aby sa im niečo také mohlo stať. Dnes sa však priznávajú, že si občas kruto vystrelili z amatérskych plavcov, ktorí sa im priplietli do cesty. Na plavárni na Pasienkoch bývalo zvykom, že reprezentanti mali pre seba vyhradené dve dráhy aj v čase, keď sa vo zvyšnej časti bazéna čvachala verejnosť. Všade viseli upozornenia, aby sa im návštevníci vyhýbali, aj vždy prítomný plavčík im opakovane hovoril, nech si dávajú pozor. Keď Miťovi s Romanom a Dušanom napriek všetkým varovaniam vliezla do dráhy amatérska plavkyňa, „náhodou“ okolo nej vytvorili také vlny, že sa takmer začala topiť. „Priznávam sa bez mučenia, že sme sa na tom zabávali, ale vážne sme len chceli dosiahnuť, aby sa nám v dráhach nemotali civilisti. Často sme pri plávaní používali najrôznejšie pomôcky. Síce boli z umelej hmoty, no ak by sme nimi niekoho zachytili či zranili, nebolo by to nič príjemné.“ U slečny si šplhol plavčík, lebo ju prišiel zachrániť, a rozhodne by ju nenechali klesnúť ku dnu ani dvaja dobre trénovaní mladí plavci.

Vo vode sa Miťo Rolko skutočne celý život cíti ako tá povestná ryba, oveľa horšie

znášal kardio cvičenia, pri ktorých musel behať nekonečné okruhy okolo jazera Kuchajda, neďaleko plavárne na Pasienkoch. „S kamarátmi som ako malý chlapec behal a hral sa úplne normálne, futbal, hokej aj naháňačky ma vždy veľmi bavili. Prvé bolesti v dolnej časti chrbta a v zadnej panve som zaregistroval vo veku asi trinásť rokov. Hlavne pri tréningu, keď sme vylepšovali kondíciu,“ spomína si na začiatky svojich dlhotrvajúcich zdravotných problémov. „Jasne si pamätám, ako sme začínali sezónu v septembri behmi okolo Kuchajdy. Naša trénerka to mala naozaj dobre vymyslené. Okruh meria asi jeden a pol kilometra, ale celá trať je perfektne viditeľná, bolo vylúčené, aby sa niekto niekde ukryl a ulial. Počas tréningu sme ju absolvovali tri až päťkrát, navyše niekedy aj cik-cak,

V zahraničí už čoraz rešpektovanejší plavec bol doma obyčajným chalanom zo sídliska. S bratom Paľkom.

s behom dolu brehom k hladine jazera a potom zas hore do kopca. Tým sa dráha nielen sťažila, ale aj predĺžila. Skoro vždy som mal problém držať tempo s kamarátmi a nevedel som prečo. Cítil som, ako sa niekde v okolí bedra objavia bolesti a tie sa už len stupňovali až do konca behu.“ Mitovi ani nenapadlo sťažovať sa či zdôveriť trénerke Wawrovej, takže namiesto toho, aby ho poslala k lekárovi, vynadala mu, že je lenivý a nechce sa mu. Áno, tomu ctížiadostivému chalanovi túžiacemu po výhrach, ktorý si s kamarátmi ešte aj po ťažkom tréningu išiel zahrať tenis, zajazdiť na bicykli alebo pádlovať na Zlaté Piesky. „Večer som skoro vždy zaspával s bolesťami, no vôbec mi nenapadlo, že by niečo nemuselo byť v poriadku. Bol som mladý, takže ráno som už žiadne bolesti necítil. Začal som znova drieť a nijako som sa nešetril.“

A ak Mitó Rolko sám povie, že sa nešetril, tak tomu môžete vážne veriť. V najtvrdšej fáze svojej prípravy (a tá trvala celé roky) absolvoval minimálne 11 tréningov týždenne, to sa rovná 22 až 25 hodinám strávených vo vode. Okrem toho štyri až päťkrát do týždňa posilňoval, plus k tomu prirátajte množstvo dobrovoľných športových aktivít s kamarátmi. „Pri tých 11 až 13 kilometroch naplávanej denne sme boli celkom radi, ak sa nám niekedy podarilo trénerku ľahko oklamať a skrátiť si tréning o 300 či 400 metrov. Nebola to strata, ktorá by ohrozovala našu výkon-

nost', no aj tak som si vždy vravel, že predsa klameme len sami seba. Bývali dni, keď sme si naopak stovky metrov pridávali a súťažili v tom, kto v daný deň odpláva najviac. Ak sme mali preplávať 11,8 kilometra, sami sme si to zaokrúhlili na 12. Niekedy sme sa tak vyhecovali, že naše tréningy boli nekonečné. Všetci chceli mať v ten deň naplvané najviac.“

Tak ako rástlo Miťovo odhodlanie dosahovať ako plavec čo najlepšie výsledky, tak sa strácala motivácia jeho staršej sestry Beáty. Bola to práve ona, vďaka komu sa malý Miloslav Rolko vôbec dostal do kontaktu s plaveckou prípravou, sama mala našliapnuté na reprezentačné výkony, no do hry vstúpili faktory, ktoré nemohla a napokon ani nechcela ovplyvňovať. „V puberte som trochu pribrala. Bolo to síce prirodzené, no pre plavkyňu nie ideálne,“ hovorí. „Oveľa viac ma však demotivovali zážitky, ktoré so samotným plávaním vôbec nesúviseli. Písali sme napríklad akýsi test a na otázku, kto je mojím najväčším vzorom, som odpovedala, že Roald Amundsen. O nórskom polárnom bádateľovi a dobyvateľovi južného zemského pólu som čítala strhujúcu knihu. Vzápätí si ma zavolali na plavecký zväz a podrobili vypočúvaniu, či teda vôbec chcem plávať. Ak áno, mojím vzorom by hádam mal byť nejaký plavec, najlepšie socialistický. Veru, aj takto to fungovalo. Človek nemohol mať vlastné sny, myšlienky a ani vzory.“ Bea sa však tiež nikdy od vody veľmi nevzdialila, venovala sa potápaniu aj veslovaniu a bola v ňom taká dobrá, že jej olympiáda v Moskve v roku 1980 ušla len o vlások.

2 VEĽKÁ CENA 18.30 SLOVENSKA

Keď sa viani konal 16. ročník medzinárodného plaveckého mítingu a Veľkej ceny Slovenska v plávaní, nebolo veľa spokojnosti, najmä prvý deň. Slabá zahraničná účasť a slabé výkony našich plavcov nedávali veru podujatiu vysoký punc. Na druhý deň však M. Rolko vyhral päť disciplín, a navyše padlo šesť rekordov Veľkej ceny a celkove vyhrali naši reprezentanti. Aj tak však ostalo kuriozitou, že nik neprekonal ani jeden čs. rekord, čo sa v minulosti málokedy stalo. Organizátori si zobrali ponaučenie, už vtedy sfúbili, že si dajú pozor na slabých zahraničných plavcov a aj naši sa musia vytiahnuť, aby pripravili divákovi hodnotnejší športový zážitok. Rok uplynul a hlási sa už 17. ročník tohto podujatia. Bude celkom isto kvalitnejší ako minulý a okolo 50-metrového bazéna i pri obrazovkách sa môžu diváci pokochať v jednotlivých plaveckých štýloch mužov a žien. V plávaní nedosahuje ČSSR prenikavejšie výsledky, niekoľko talentov sa však ukázalo už v minulých sezónach a teraz majú príležitosť presadiť sa. Uvidíme, či sa im to podarí a či budeme môcť hodnotiť tento ročník priaznivejšie než minulý. Organizátori urobili pre to veľa, všetko závisí od plavcov. (im)

256.79

Najlepší čs. plavec M. Rolko, najúspešnejší na minulom ročníku Veľkej ceny Slovenska.

Snímka: archív

Sledujte Veľkú cenu Slovenska v plávaní na 2. programe Slovenskej televízie (rok 1979)

10. MÁM VÍŤAZSTVO NAOZAJ PRIPISOVAŤ OHOLENÝM NOHÁM?

V studenej vode vám tri percentá telesného tuku ani trochu nepomôžu... Na bicykli z Bratislavy do Piešťan a späť? A prečo nie? V Jönköpingu sa nad Tatrou neblýskalo, hoci sa malo... Radšej Východný Berlín ako ešte východnejšie Bulharsko.

Rok 1977 bol v Mitovom živote po všetkých stránkach výnimočný. Mal síce len šesťnásť rokov, no formálne sa ako športovec ocitol medzi seniormi a čakali ho prvé seniorské majstrovstvá Európy v Jönköpingu v južnom Švédsku. Asi nikoho neprekvapí, že sa na ne pripravoval tak poctivo, ako to len bolo možné. Za január a február odplával 430 tréningových kilometrov, na suchu posilňoval 25 hodín, v marci a apríli prevažne cestoval a absolvoval šestero menej dôležitých pretekov, potom nasledovalo lyžiarsko-kondičné sústredenie na Chopku, „až“ dva dni oddychu počas veľkonočných sviatkov, a vzápätí prišlo na rad ďalšie kolo tvrdých tréningov s dennými dávkami 11 až 12 kilometrov vo vode.

Máj sa začal dvojtýždenným sústredením v Novom Jičíne, ktoré zostane navždy vryté do Mitových spomienok. V tých najhorších možných súvislostiach. „Trénovali sme vo vonkajšom bazéne, pričom teplota vzduchu bola iba slabých pätnásť stupňov a voda mala necelých dvadsaťpäť. Pre laika sa to možno zdá byť v poriadku, no plavci vedia, kam mierim. Moje telo sa pri dlhodobom plávaní borilo s prekonávaním zimy,“ trasie sa Roľko ešte aj dnes. „Odvod tepla z povrchu tela je vo vode dvadsaťkrát rýchlejší ako na vzduchu, s mojimi tromi percentami telesného tuku som mal okamžite problémy, ak teplota vody klesla pod dvadsaťšesť stupňov. Plávať v nej takmer dve a pol hodiny bolo pre mňa obrovským trápením.“

Dávky, ktoré mu trénerka Wawrová naplánovala, sa pritom postupne zvyšovali až na šesťnásť a pol kilometra denne. Na štvrtý deň navyše klesla vonkajšia teplota na dvanásť a teplota vody v bazéne na dvadsaťdva stupňov. „Dopoludňajší tréning som ešte so zaťatými zubami vydržal, popoludní to už bolo čisté utrpenie. Po dva a pol kilometri sme mali plávať dvadsať krát päťdesiat metrov s odpočinkom asi desať sekúnd po každej päťdesiatke. Už po niekoľkých dĺžkach som trénerke povedal, že to ďalej nevydržím, pretože mi je strašná zima. Jej odpoveď prišla okamžite – tak plávaj rýchlejšie, aby sa ti zohriali svaly.“ Tri dĺžky bazéna ešte zabojoval, potom, totálne podchladený, zostal stáť na opačnej strane bazéna. „Ani som sa nepohol. Vnímal som, ako sa okolo mňa vytvorila milimetrová vrstva teplejšej vody z tepla unikajúceho z tela. Držal som sa v tejto nehybnej polohe asi desať minút. Nezohria-

Roľko a história

(pc) – Po olympijských hrách 1976 v Montreale sme neraz napísali, že Bratislavčan Miroslav Roľko predstavuje na 200 m znak svetovú špičku. Nakoniec jeho 6. miesto na OH a 8. miesto vo svetových tabuľkách 1976 hovori za všetky komentáre. Pri tejto príležitosti sme však boli zvedaví, na ktorom mieste je zverenie trénerky Vlasty Wawrovej v historických európskych a svetových tabuľkách. Zistili sme zaujímavú skutočnosť:

V historických tabuľkách najrýchlejších Európanov na 200 m znak je Roľko na skvelom 3. mieste! Len európsky rekordér Matthes (NDR), ktorý sa však už vzdal aktívnej činnosti, a Madar Verrasztó plávali rýchlejšie:

1. Matthes	NDR	2:01,87	73
2. Verrasztó	Maď.	2:03,68	76
3. Roľko	ČSSR	2:05,33	76
4. Rudolf	Maď.	2:06,37	76
5. Carter	V. Brit.	2:06,87	76
6. Mikulitskij	ZSSR	2:07,02	76
7. Tauber	NDR	2:07,34	76
8. Esteva	Špan.	2:07,36	75
9. Eriksson	Švéd.	2:07,57	76
10. Wanja	NDR	2:07,88	75

Medzi najlepšími znakármí sveta v histórii na 200 m sa síce Roľkovi miesto v prvej desiatke nešlo, ale skončil na viac ako čestnom 11. mieste. Peleton vedie Naber (USA) časom 1:59,19 min. z roku 1976. Matthes je štvrtý a Verrasztó siedmy. Všetci najlepší na svete v prvej desiatke plávali 200 m znak pod 2:05,00 min.

Také skvelé umiestenie ako Roľko, v historických tabuľkách, nedosiahol ešte ani jeden čs. plavec!

VEČERNÍK 20.1.77

Na začiatku roku 1977 zosumarizoval Večerník Roľkove úspechy.

Nádych pred štartom pretekov v holandskom Amersfoorte v roku 1977.

lo ma to. Prvýkrát v živote som odmietol pokračovať v tréningu, vyliezol som von a polhodinu som sa zohrieval pod teplou sprchou.“

Keď sa konečne prehriaty, vyutieraný a oblečený vrátil späť k bazénu, Vlasta Wawrová pri ňom už nebola. Neukázala sa najbližšie dva dni a nechodila dokonca ani na tréningy. Mitó si do svojho denníka len poznamenal: *Aj napriek veľkej snahe som to nevydržal – som sračka*. S rovnakým pocitom bojoval aj počas nasledujúcich dní, keďže teplota vody zostala na dvadsiatich dvoch stupňoch a nikto to neriešil. Na rozlúčku museli všetci v podchladenom režime odplávať extrémnych štrnásť kilometrov. Chladom zocelený sa Roľko krátko na to zúčastnil dorasteneckých majstrovstiev Slovenska, kde absolvoval štrnásť pretekov, a potom majstrovstiev Slovenska dospelých v Žiline takisto so štrnástimi pretekmi. Určite stojí za zmienku, že vyhral v úplne všetkých! A namiesto toho, aby si vychutnával sem-tam pár dní či pár hodín, keď akurát neplával, očividne so silnou závislosťou od konských dávok pohybu si „doprial“ celé dve hodiny súvislého ťahania gumových expanderov alebo spolu s kamarátmi Romanom a Dušanom vyrazili na bicykel. Samozrejme, že sa nevozili len tak rekreačne po hrádzi, ale urobili si aj z toho preteky, počas ktorých si navzájom unikali, dobiehali sa a bojovali o prvenstvo.

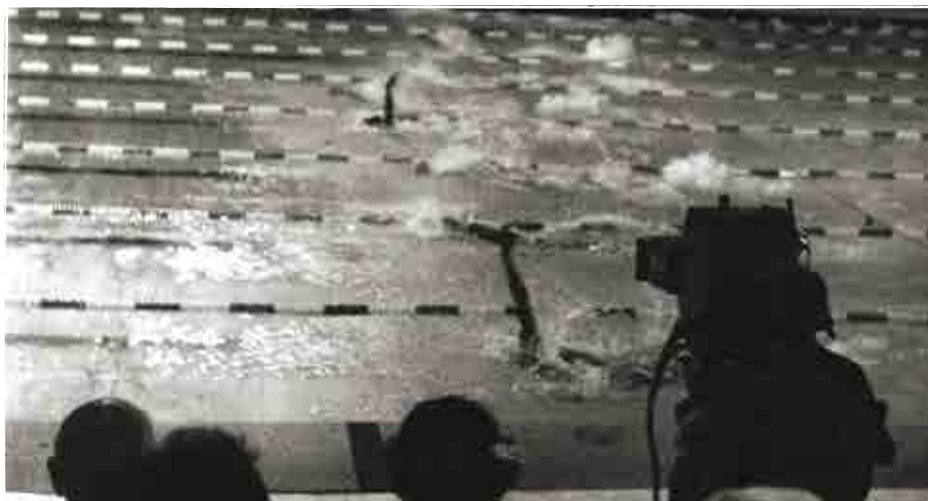
„O týždeň nato sme súťažili vo Viedni, kde som mal šancu zmerať si sily s európskym rekordérom na sto metrov delfín Rogerom Pyttelom ako aj s držiteľom svetového rekordu na štyristo metrov polohové preteky Andrásom Hargitayom, tentoraz na polovičnej trati. Aj keď som oba súboje tesne prehral, dodalo mi to viac chuti trénovať. Prejavilo sa to už o pár ďalších dní. Na Veľkej cene Slovenska som utvoril nový československý rekord v disciplíne sto metrov motýlik.“

Hektický Roľkov rok 1977 nebol pritom ešte ani v polovici a on sa už obratom presúval na medzištátne prípravné preteky pred majstrovstvami Európy do Bulharska. „Ani ten pobyt nikdy nevymažem zo svojich spomienok. Mizerná strava, hotel pod úroveň, posteľ preliačená až na podlahu, omietka padajúca zo stropu. Napriek tomu som si tam znova dokázal vylepšiť osobný rekord na dvesto metrov delfín a len dva dni po návrate do Československa som ukončil štúdium druhého ročníka gymnázia s veľmi slušným priemerom 1,9,“ vyratúva Mitó ďalšie a ďalšie športové a študijné povinnosti, ktoré si plnil v dobe, keď si jeho šestnásťroční vrstovníci už užívali letné prázdniny.

Len týždeň pred konaním dosť zásadných majstrovstiev Československa v plávaní si však vymyslel takú zábavku, akú by mu dnes tréneri a zodpovední funkcionári okamžite zakázali. S dvojicou najvernejších a podobne nezničiteľných kamarátov Dušanom a Romanom si urobili výlet na bicykloch z Bratislavy do Piešťan! Nielenže je to spolu 180 kilometrov a počas jazdy sa náš prvotriedny plavec mohol zraniť na tisíc spôsobov, oni sa ešte v Piešťanoch radostne člkovali, pádlovali na skife, hrali volejbal a futbal. „Bol to pre mňa nezabudnuteľný deň,“ hovorí veselo Roľko. „Okrem toho všetkého sme ešte aj povzbudzovali moju sestru Beátu, ktorá sa práve vtedy v Piešťanoch zúčastňovala na súťaži vo veslovaní.“

Tesne pred odletom na majstrovstvá Európy v Jönköpingu 1977.

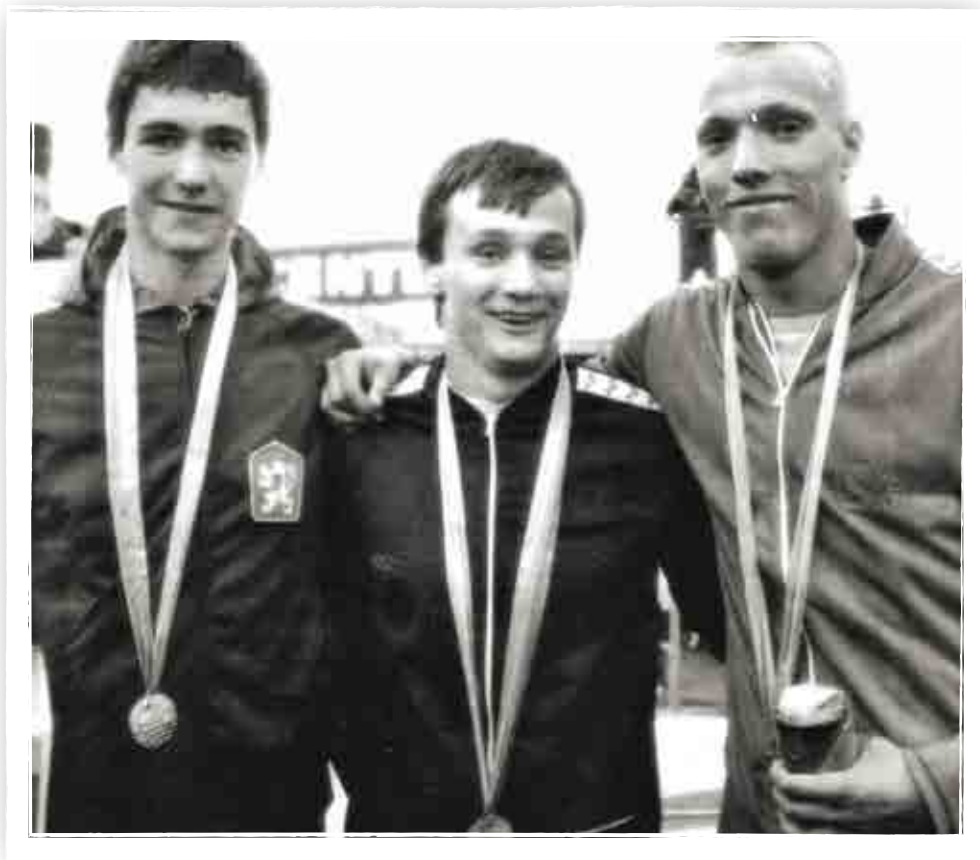

Pätnäšť metrov pred ziskom zlatej medaily na 100 metrov znak. Miťova ruka je v krajnej dráhe č. 1, fotografiu urobil jeho otec z tribúny.

S otcom na tribúne.

Na ME v plávaní v Jönköpingu 1977 získal Roľko aj striebornú medailu v disciplíne 200 metrov znak. Vedľa neho zlatý Zoltán Verrasztó z Maďarska a bronzový Švéd Jan Thorell.

Na majstrovstvách Československa opäť len tak mimochodom zaplával nový československý rekord na dvesto metrov polohové preteky a ukázalo sa, že aj jeho forma v znakárskych disciplínach je výborná. Oveľa viac ho však potešilo, že aj po tomto podujatí dostal tri dni voľna, čiže znova s kamarátmi bicykloval, hral tenis, kúpil sa na Zlatých pieskoch a stihol vidieť tri filmy v kine. Tak vyzerali letné prázdniny Miloslava Roľka v roku 1977.

Záverčná príprava pred majstrovstvami Európy vo švédskom Jönköpingu sa konala opäť v Novom Jičíne, keďže vrcholilo leto, voda v bazéne bola už našťastie prehriata. Miťovi tak najviac v pamäti utkvela stávkka s kolegom, plavcom Danielom Machekom o to, kto urobí viac klikov.

Hádajte, kto ju vyhral.

Na Jönköping sa normálne tešil. Je to síce mesto len s asi stotisíc obyvateľmi, teda zhruba ako dnešný bratislavský Ružinov, no Miťo vedel, že práve v ňom sa na-

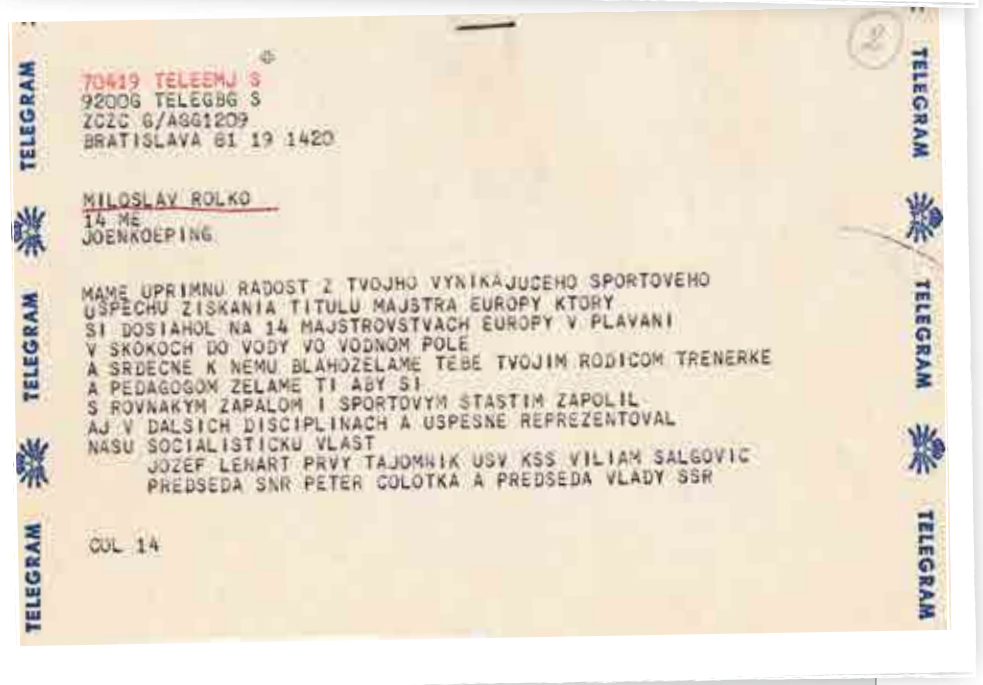
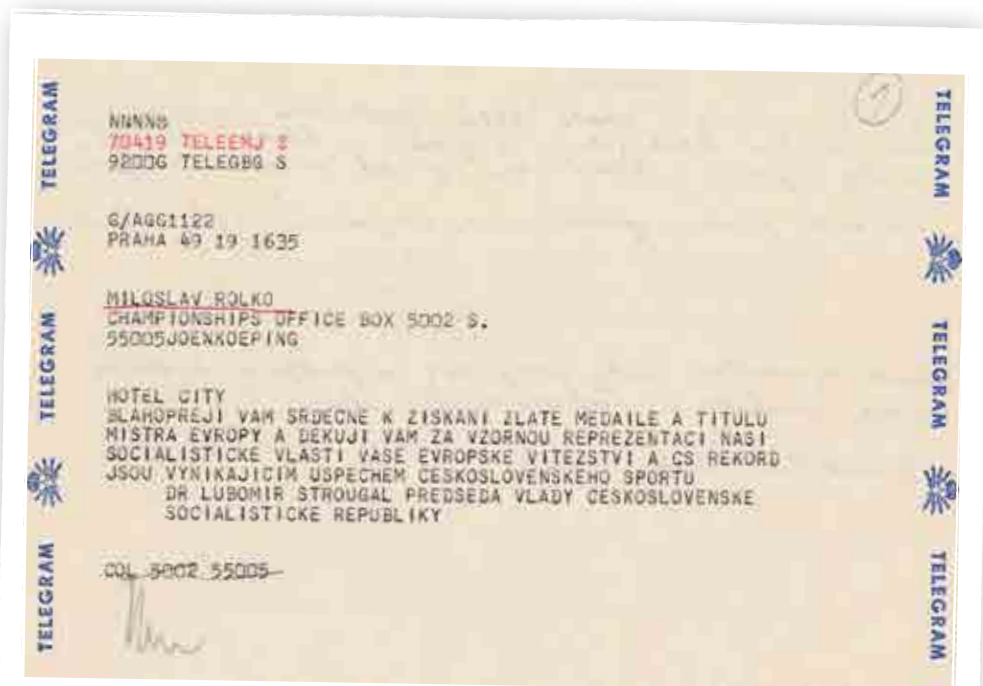
rodila Agnetha Fältskog, jedna štvrtina vtedy nesmierne slávnej švédskej skupiny ABBA. Okrem toho je Jönköping známy unikátnym zápalkovým múzeom a aj firmou Husqvarna. Nuž a od roku 1977 aj tým, že v ňom si mladučký československý plavec Mito Roľko na majstrovstvách Európy v plávaní vybojoval zlato na sto metrov znak a striebro v disciplíne dvesto metrov znak.

Do finále na sto metrov znak sa prebojoval skutočne o chlpa ako ôsmy, pričom od plavca na deviatom mieste ho delilo len niekoľko centimetrov a teda len pár stotín sekundy. Na chlpy sa priamo počas finále už spoliehať nechcel, a tak si tesne pred pretekmi tentoraz už dobrovoľne oholil nohy. Proti nemu bola ešte aj krajná, teda prvá dráha. Rovnako ako ôsma mala tú nevýhodu, že vlny vyvolané rýchlym plávaním ôsmich pretekárov narážali na steny bazéna a plavcom v týchto dráhach o čosi viac komplikovala výkon. Dnes to už tak nie je, organizátori plaveckých podujatí

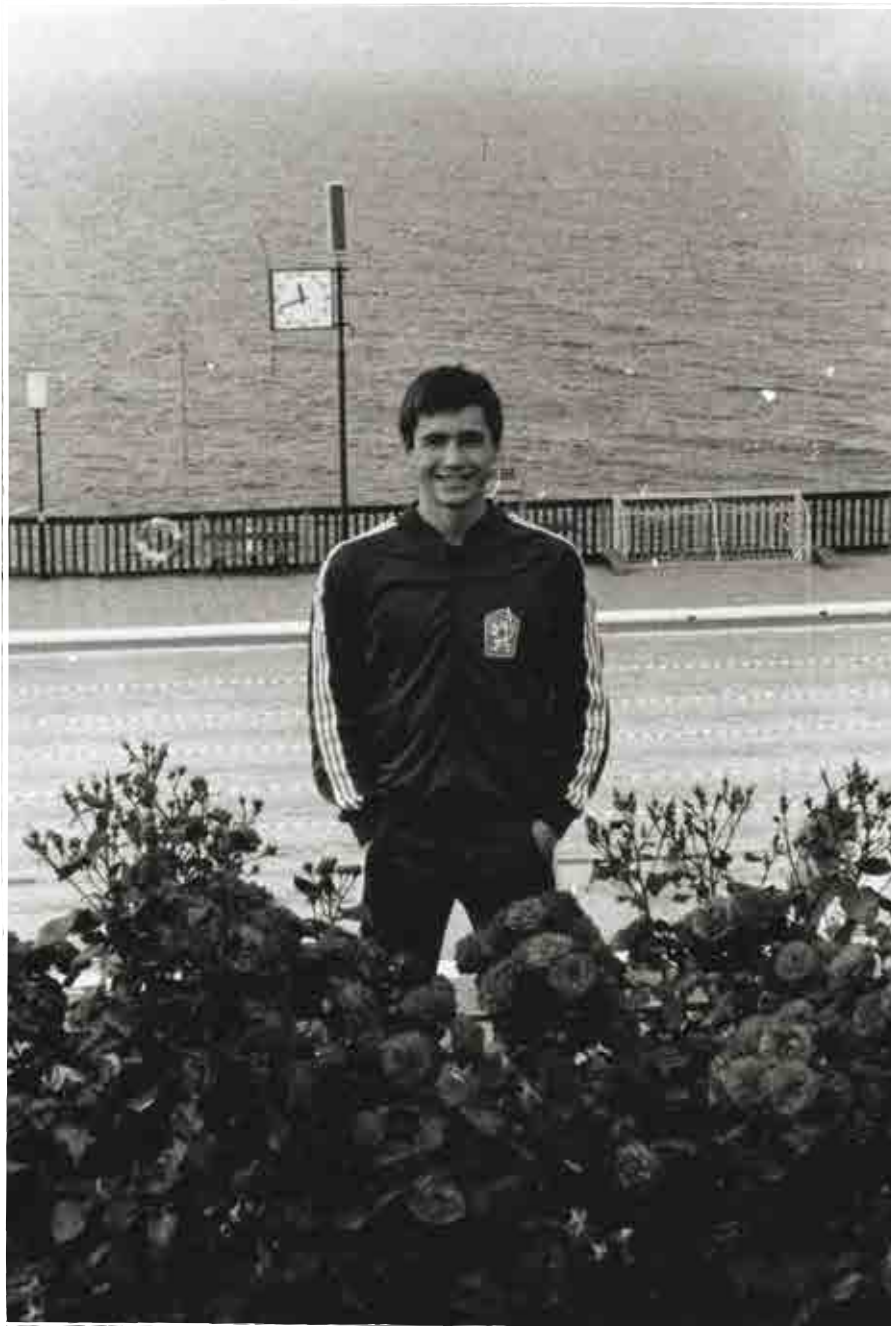

Bazén v Jönköpingu, v ktorom si Rolko v roku 1977 vyplával zlatú medailu na majstrovstvách Európy v disciplíne sto metrov znak.

oddeľujú jednotlivé dráhy od seba špeciálne konštruovanými bójkami, ktoré tento fyzikálny efekt eliminovanú na maximálnu možnú mieru. Všetci plavci tak majú pri svojom výkone rovnaké podmienky. „Neviem veru, či to mám pripisovať oholeným nohám, ale fakty hovoria jasnou rečou. V porovnaní s doobedňajšou rozplavbou som v popoludňajšom finále zaplával až o 1,5 sekundy rýchlejšie, všetkých súperov som predbehol a zvíťazil som,“ smeje sa Miťo. Mal len šesťnásť rokov a stal sa famóznym spôsobom majstrom Európy v disciplíne sto metrov znak. Neužil si to, bohužiaľ, úplne tak, ako by sa patrilo. Pri vyhlasovaní výsledkov, keď už stál na stupni víťazov, pustili usporiadatelia československú hymnu, no skrátili ju tak, že odznela len jej úvodná česká časť. Rolko nemal možnosť zaspievať si so zlatou medailou na krku Nad Tatrou sa blýska. Mrzelo ho to rovnako, ako to, že nikto zo sprievodného tímu ani len dodatočne neprotestoval. Napokon, prečo aj? Miťo bol jediný Slovák v celej

Blahoprajné telegramy od najvyšších československých štátnych predstaviteľov.

Pri tréningovom bazéne v Jönköpingu.

československej výprave.

Paradoxne si on sám a aj jeho trénerka mysleli, že väčšie šance na úspech má na dvojnásobnej trati. Na sto metrov musí byť plavec silnejší, dozretejší a výbušnejší, čo pri všetkej úcte vo svojom pubertálnom veku ešte nebol. V eufórii z víťazstva na druhý deň nastupoval na dvestometrovú trať menej koncentrovanej, takže napokon doplával do cieľa „iba“ ako druhý. Okrem dvoch medailí z majstrovstiev Európy urobila Rol'kovi radosť aj osobná účasť jeho otca priamo na pretekoch. „Ako zamestnanec ministerstva obchodu si zariadil služobnú cestu do Švédska práve v termíne konania súťaže, no skutočnou náhodou si kúpil lístok na tribúnu akurát na finále sto metrov znak,“ krúti hlavou. „Po mojom víťazstve sa aj s kolegom tak tešili, že z tribúny skoro spadli. Otec však stihol urobiť unikátne a vydarené fotky, keď som bol zhruba pätnásť metrov pred cieľom a aj tesne po mojom dohmate na cieľovú elektronickú tabuľu.“

Záverečný slávnostný ceremoniál po skončení majstrovstiev Európy v Jönköpingu 1977 však musel aj spolu s ostatnými reprezentantmi Československa veľmi rýchlo opustiť a nemohol si ho vychutnať až do konca. Podľa slov vedúceho výpravy sa vraj chystala „akási provokácia“. Nikdy sa nedozvedeli viac, no československí emigranti žijúci vo Švédsku chceli zrejme využiť dátum 21. august a protestovať proti okupácii našej krajiny vojskami Varšavskej zmluvy, predovšetkým Sovietske-

V rozcvičovacej zóne na majstrovstvách Európy. Spolu s Mitom pózujú šarmantné asistentky Mia a Ina.

V Jönköpingu s trénerkou Wawrovou.

ho zväzu, od roku 1968.

„Ako odmenu za zisk dvoch medailí som dostal nečakaný darček, krátky zájazd do Východného Berlína, kde bolo o necelý týždeň stretnutie dvoch plaveckých veľmocí – Nemeckej demokratickej republiky a Spojených štátov amerických. Zoznámil som sa tam vtedy s plejádou hviezd, s Markom Spitzom a jeho manželkou Susanne, s Andym Strenkom, Adou Kokovou, Markom Schubertom, Rolandom Matthesom, Korneliou Enderovou.

Všetko to boli plaveckí velikáni a renomovaní tréneri tej doby.“ Ďalšia forma poďakovania pre Miťa Roľka bola rovnako príjemná, tri celé týždne mohol relaxovať v Piešťanoch. Keďže vychytené kúpele vyhľadávali už aj vtedy mnohé celebrity, na procedúrach stretával pre zmenu futbalistu Jozefa Adamca a speváka Václava Neckára, na legendárnom kúpalisku Eva sa vo vode bláznil s vtedy najlepším vodným pólistom Romanom Bačíkom. Ani bratislavskí kamaráti na neho nezabudli a pravidelne za ním dochádzali, ako inak – na bicykli. „Raz vzali aj naše dievčatá, plavkyne Ivicu, Andreu a Janu. Nikdy nepochopím, ako s tým mohli súhlasiť. Však mi aj neskôr vraveli, že cestou naspäť do Bratislavy už naozaj nevládali. Pri Senci hodili bicykle do trávy s tým, že ony už ďalej nejdú.“ A to Miťo možno dodnes nevie, že už cestou do Piešťan celú partiu pri Trnave zastavil príslušník Verejnej bezpečnosti, pretože sa pohybovali po ceste, kde s bicyklami nemali čo robiť. Po zaplatení pokuty im zostalo dokopy asi šesť korún československých, za ktoré si potom v mliečnom bare kúpili jednu porciu bryndzových halušiek a poctivo sa o ňu podelili.

11. AMATÉRIZMUS, AKÝ SOM NIKDY NEZAŽIL

Nech robí, čo robí, trénerka s ním nikdy nie je spokojná a je jedno, že neustále zbiera medaily a ocenenia... Napríklad sa stáva najlepším slovenským športovcom roku 1977... Aj tak pôjde do postele bez večere... Prvé (aj posledné) majstrovstvá sveta v plávaní mohli dopadnúť aj lepšie, ale to by prísnu výchovu museli mať zodpovední funkcionári... Nemali, a tak to bola znova všetko len Rol'kova vina.

Nebyť podrobných denníkov (tréningových aj osobných), ktoré si Mit'o Rol'ko počas svojej športovej kariéry viedol, z obdobia na konci sedemdesiatych rokov minulého storočia by mal v hlave len súvislú šmuhu neustáleho plávania čoraz častejšie prerušovaného ochoreniami. Tie síce znamenali dočasný oddych od tréningov, no boli aj zdrojom ustavičného stresu, pretože stratené dni bol Rol'ko povinný dobehnúť zvýšenými dávkami vo vode hneď, ako toho bol schopný. Aj rok 1978 sa pre neho začal v extrémnom tempe. December tesne predtým preležal a ani Vianoce nemali atmosféru ako inokedy, keďže ich prekašľal so zápalom priedušiek. Sám sa snažil pozviechať čo najskôr, veď práve v tomto roku mal šancu prvýkrát v živote reprezentovať Československo na majstrovstvách sveta a niečo také si vážne nechcel nechať ujsť.

Z rovnakého dôvodu vycestoval na jar na otočku z Bratislavy do Bardejova, kde sa konalo slávnostné vyhlásenie najúspešnejších športovcov Slovenska za rok 1977. Prečo by mal na podujatí chýbať, keď anketu vyhral? „Až za mnou vtedy skončil majster sveta v tandeme na bicykli Miroslav Vymazal a ako tretí hokejista Marián Šťastný. Cyklista Anton Tkáč sa umiestnil na siedmom mieste a juniorský majster sveta v šachu Ľubo Ftáčnik na deviatom. Bol to pre mňa veľmi pekný večer na východe republiky,“ spomína Mit'o. O pár týždňov si podobnú porciu pozitívnych emócií doprial pre zmenu v Prahe, denník Mladá fronta vyhlasoval výsledky ankety internacionálov. Najlepším hokejistom v nej sa stal Ivan Hlinka, najlepším futbalistom Karel Kroupa, najlepším atlétom roka bol Jozef Plachý a najlepším plavcom Miloslav Rol'ko.

Do reality všedného života vrcholového reprezentanta ho systematicky a naozaj zodpovedne vracala trénerka. „Pamätám si jeden veľmi ťažký tréning, keď som po týždňoch choroby absolvoval sedem kilometrov vo vode a vyšiel z nej vyčerpaný ako zbitý pes. Jediná reakcia Vlasty Wawrovej bola jej poznámka, aby som si dobre rozmyslel, čo chcem takýmto tréningom dosiahnuť. Čo som jej mal povedať? Nerozumel som tomu. Akokoľvek som sa snažil a išiel za hranicu svojich limitov, nikdy nebola spokojná, ba práve naopak. Vždy našla dôvod na to, aby prejavila svoje sklamanie.“

DESAT Naj... 1977

Macha

Najlepším športovcom ČSSR 1977 je majster sveta v grécko-rímskom zápase (1974 a 1977), majster Európy, olympijský víťaz z Mnicha (1972), strieborný na OH v Montreale (1976) — dvadsiatdvoťročný člen Baníka Ostrava Vítězslav MACHA.

Voľba novinárov aj tentoraz pad-

V tradičnej ankete československých športových novinárov o najlepšieho športovca ČSSR, ktorej výsledky vyhlasujú vždy na sklonku roka, bolo za rok 1977 toto poradie:

1. Vítězslav MACHA, grécko-rímske zápase — 1467 b.
2. Milošlav ROLKO, plávanie — 1137
3. Jan a Jindřich POSPÍŠILOVCI bicykbal — 974
4. Vladimír VAČKAR Miroslav VYMAZAL, cyklistika — 729
5. Petr SODOMKA, vodný slalom — 711
6. Květoslav MAŠITA, motocyklistika — 677
7. Helena FIBINGEROVÁ, atletika — 582
8. Anna MATOUŠKOVÁ, sňlová cyklistika — 331
9. Jozef PLACHÝ, atletika — 314
10. František POSPÍŠIL, ľadový hokej — 295

Druhým v ankete je o dvadsiť rokov mladší plavec, ktorý v doterajšej histórii nášho plávania riskal najväčší úspech — najprv na OH v Montreale sa prebojoval do finále na 200 znakov a obsadil pekné šieste miesto a v minulom roku na ME v Jönköpingu vo Švédsku vybojoval pre ČSSR prvý titul majstra Európy na 100 m znakov a na 200 m bol druhý. Ten sympatický chlapec sa volá Milošlav ROLKO, je členom Slávie UK Bratislava. Na snímke ho vidíte ešte ako šliaka ZDŠ a pioniera, ktorý si svedomie plní školské

Desať najlepších československých športovcov roku 1977 podľa hlasovania novinárov. Mito Rolko na druhom mieste prebehol aj také legendy ako Helena Fibingerová či bratia Pospíšilovci.

Na plaveckých pretekoch v Západnom Nemecku v dvadsaťpäťmetrovom bazéne vzápätí vytvoril dorastenecký československý rekord na sto metrov voľný spôsob, no ani to tvrdú trénerku nedokázalo potešiť. To, že Mito vzápätí znova ochorel a s prudkým zápalom zvukovodu sa musel ďalší týždeň vyhýbať vode, zrejme tiež už nebol len dôsledok chladnej jari, ale trvalej a systematickej demotivácie. Čiastočne ho mohlo upokojiť aspoň to, že nebol jediný v tomto čudnom režime. Wawrová bez vysvetlenia vyhodila z tréningu dvoch iných plavcov priamo z bazéna a dramaticky avizovala, že s rodičmi Dušana Poláčka a Mitá Rolku sa musí čo najskôr vážne porozprávať. „Zas som ničomu nerozumel. Všetky jej požiadavky som bezo zvyšku plnil, ba dokonca aj prekročil. Na tréningu som bol dokonca mimoriadne rýchly, o to viac ma to prekvapilo.“ V apríli sa na sústreďení vo Vysokých Tatrách znova zranil. Na Hrebienok nechodila lanovka, a tak v rámci suchého tréningu museli všetci vybehnúť do kopca pešo. Miťova preťažená achillovka to už jednoducho nevydržala a pre obrovské bolesti po zvyšok pobytu do vody nesmel. Na prvého mája však už

Anketa denníka Mladá fronta, cenu preberá trnavský futbalista Karol Dobiaš, naľavo hokejista Milan Nový, napravo plavec Milošlav Rol'ko.

v Bratislave pod tribúny plné papalášov musel ísť manifestovať, aj keď počasie bolo mizerné. Wawrová vyplnila svoje hrozby a spolu s manželom navštívila Rol'kovcov doma, aby sa (samozrejme, bez hlavného páchatela) do druhej v noci spolu rozprávali, čo s Miťom ďalej. Spätnú väzbu nikdy nedostal, teda ak nepočítame, že v nasledujúcich dňoch svojich zverencov opäť vytrvalo kritizovala, nadávala im, v lepšom prípade sa s nimi ani nebavila. „Naozaj neviem, čím sme si to zaslúžili. Tentoraz pridala aj ignorovanie, takže najbližšie tri dni som si tréningy naplánoval a odplával celkom sám. Niečo také sa stalo celkom prvýkrát!“

Pred vrcholom sezóny, teda pred majstrovstvami sveta, sa konali posledné testovacie preteky – majstrovstvá Československa v Prahe. Nešlo na nich ani tak o víťazstvá, ale predovšetkým o časy. Plavci smerujúci na najdôležitejšie plavecké podujatie roka si mali naposledy preveriť, ako na tom sú. „Wawrová mi dala limit. Musím zaplávať dvesto metrov znak pod 2:05 minúty. Ak to nedokážem, nedostanem večeru. Môj čas bol 2:09,3 a aj s ním som disciplínu s prehľadom vyhral. Ju to však nezaujímalo a išiel som spať bez večere.“

Rastúcu antipatiu medzi trénerkou a jej najúspešnejším zverencom vie s odstupom času pochopiť aj Miťov kamarát Dušan Poláček. Trávili predsa spolu celé

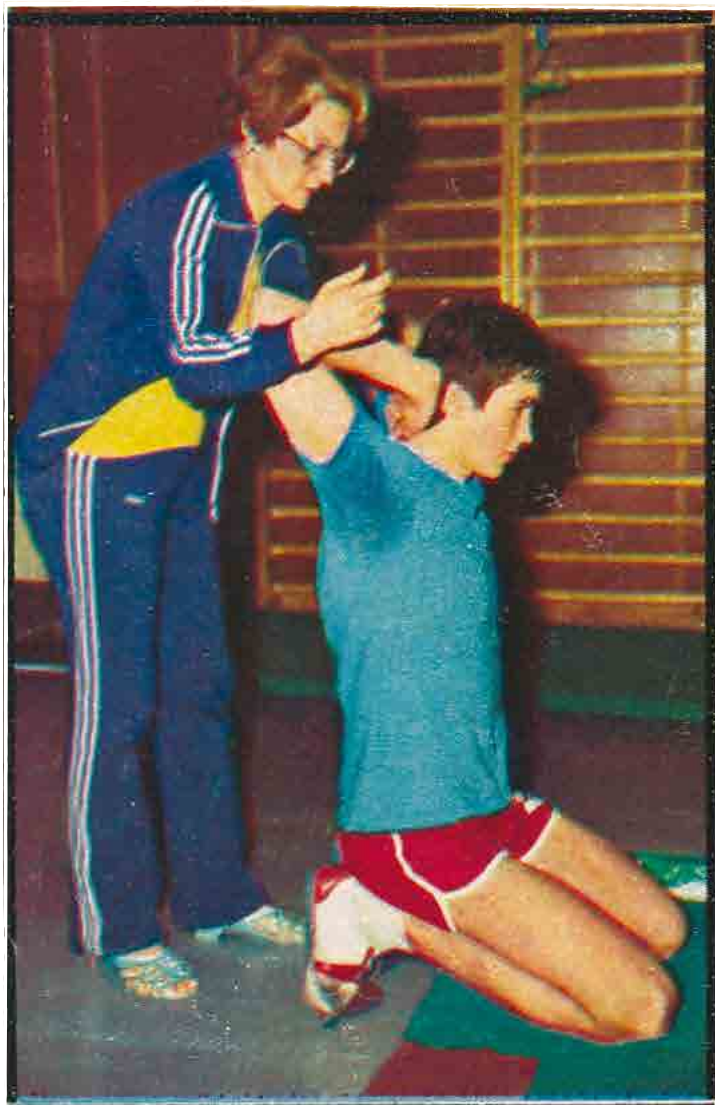

nekonečné hodiny hádam tristo dní v roku. „Ak sú navyše spojené s únavou a nedostatkom regenerácie, začne človeku na tom druhom prekážať už naozaj všetko. Povedané plaveckou terminológiou, kadečo vtedy vypláva na povrch.“

Ďalšie peklíčko čakalo Roľka na sústreďení v rakúskom Obertauerne. Tam totiž vycestoval iba on a jeho trénerka. Pätnásť dní sa venoval len plávaniu, posilňovaniu a vyčerpávajúcim túram po okolitých kopcoch, pričom jediný, kto mu robil spoločnosť, bola Vlasta Wawrová. Svoj repertoár štandardných výčitiek doplnila o novú, skutočne originálnu. Vyrazili spolu s Mitom vo svižnom tempe na akýsi končiar, no namakanému zverencovi už naskutku nestíhala. Na vrchol dorazil o polhodinu skôr

Ako nenápadný, radový študent na Gymnáziu Ivana Horvátha.

VŠEDNÍ DEN MISTRA EVROPY

Za každým mimoriadnym výkonom je predovšetkým nekonečne veľa driny.

ako ona, no namiesto uznania jeho skvelej kondície sa dočkal akurát pohoršenej otázky, prečo nemôže vlastnú trénerku počkať. „Cítil som sa ako vojak na základnej službe, počítal som dni a hodiny do konca. Dodnes neviem, ako som to zvládol, asi mi dodávali energiu približujúce sa majstrovstvá sveta.“

Už cesta na ne bola napokon ako zo zlého sna a samotný Miťo aj s odstupom času tvrdí, že taký amatérizmus nikdy predtým a ani nikdy potom nezažil. Na obed odlietali z Prahy do východného Berlína, potom prechádzali zložitou a dôkladnou prehliadkou pri prechode do jeho západnej časti, cestovali S-Bahnom, U-Bahnom, autobusom a ešte riadny kus cesty kráčali pešo k tréningovému bazénu. Až po tréningu sa znova presúvali aj s batožinou cez celé mesto do hotela. „Večera bola mimoriadne neskoro, nasledovalo ubytovanie a vybalňovanie a ja som si až tesne pred polnocou holil nohy. Ráno nás budili už pred siedmou a znova sme viac ako hodinu cestovali k bazénu. Moja hlavná disciplína sto metrov znak, v ktorej som sa pred rokom stal majstrom Európy, bola na pláne hneď v prvý deň! Považujem za veľmi nezodpovedné, že naši funkcionári naplánovali prepravu do Berlína takto nešťastne. Cítil som sa síce v špičkovej forme, ale útrapy z cestovania na mne zanechali stopy, hoci som si to nechcel pripustiť,“ hovorí Miťo Rol'ko.

Ak by hoci len zopakoval svoj výkon z majstrovstiev Európy, obsadil by piate miesto. Nestihol si však ani poriadne vyskúšať bazén a už vôbec sa nestihol adekvátne zregenerovať, čo sa, samozrejme, prejavilo už v rozplavbách. Miťo sa ani len nedostal do finále. „Prvý, kto za mnou prišiel, bol Peter Rocca, strieborný medailista z olympiády v Montreale. Pýtal sa ma, ako som dopadol. Smutne som mu musel povedať, že vo finále si s ním nezaplávam. Good luck for other races, poprial mi šťastie v ďalších disciplínach.“

Ani to však Rol'kovi nepomohlo. Nevyšiel mi ani druhý štart na dvesto metrov znak, neprebojoval sa do finále a skončil na celkovom deviatom mieste. Úspešnejší bol ešte v ten istý deň v disciplíne dvesto metrov polohové preteky, vo finále sa napokon umiestnil na ôsmej priečke. Potom si konečne mohol dopriať deň voľna a zodpovedne sa pripraviť na ďalšie disciplíny. Okamžite to prinieslo svoje výsledky. Na sto metrov motýlik postúpil do finále z piateho miesta a zlepšil československý rekord o celú jednu sekundu. V samotnom finále boli napokon rozdiely medzi plavcami také tesné, že celková siedma priečka Miťa maximálne uspokojila. „Ešte aj v posledný deň majstrovstiev sveta v Berlíne ma prihlásili na sto metrov voľným spôsobom, kde som síce opäť prekonal československý rekord, ale od lepšieho umiestnenia medzi svetovými šprintermi som mal ďaleko. Skončil som ako dvadsiaty.“

Na žiadnych ďalších majstrovstvách sveta si už počas svojej aktívnej kariéry Miloslav Rol'ko nezaplával. V roku 1982 sa konali v Ekvádore, no tesne pred kvalifikáciou emigroval, v roku 1986 boli v Španielsku a tentoraz pre zmenu dva mesiace pred ich konaním ochorel na žltacku a v roku 1990, keď sa uskutočnili v austrálskom Perth, mu možnosť zúčastniť sa na nich ušla naozaj len o vlások.

12. CHCEL SOM PREDBEHNÚŤ AJ IMAGINÁRNEHO SÚPERA

Ťažko vám budú chutiť huby, ak ich musíte jedávať nasilu... Zato víťazstvo v pretekoch chutí lepšie, ak sú odmenou zaň štamperlíky... Let na kondičný pobyt v Kaukaze vás naskutku zocelí, keď sa na palube lietadla nachádzajú aj živé husi... Aké je dôležité vyhábať sa extra „vitamínom“... Monštrum z vŕn je dnes prezidentom ruskej plaveckej federácie...

Behy okolo Kuchajdy absolvoval pravidelne aj Roman Krajčovič, Miťov plavecký kolega a veľmi dobrý kamarát. Takisto si pamätá, ako Miťa dlhé trate ubíjali a potom ho ešte ubíjala zdrvujúcou kritikou trénerka. Nikto zo zodpovedných však neurobil elementárny a logický krok smerom k riešeniu – nikto neposlal mladého plavca na dôkladné zdravotné vyšetrenie. Trest za takzvanú lenivosť navyše spočíval v odopretí výživnej stravy, čo je donebavolajúce popretie elementárnej logiky pri prí-

Bazén v pražskom Podolí. Aj v ňom Roľko pravidelne víťazil a privádzal súperov do zúfalstva.

prave vrcholového športovca. „Niektoré metodické prístupy neboli normálne, ale našťastie sme nikdy vyslovene nehladovali,“ hovorí Roman. „V istom období sa síce prestalo vyplácať štartovné, ale namiesto neho sa zaviedol systém stravných poukázok. Tie nám umožňovali žiť si ako kráľi. Počas pretekov v Prahe sme zašli do veľmi dobrej reštaurácie a začali si objednávať – ako predjedlo normálne jedlo a ako hlavné jedlo tiež normálne jedlo. Bolo nás desať a čašník len neveriacky prevracal očami. Neveril, že to dokážeme všetko zjesť. O hodinu už uveril. Mali sme medzi nami kamarátku, o ktorej sme vedeli, že je na stravu veľmi háklivá. Stačilo jej povedať, aha, v tej polievke máš vlas, a hneď sme mali ďalšiu porciu jedla. Naša spotreba kalórií bola v tej dobe enormná, ale všetko sme spálili v bazéne a pri športovaní.“

Miťo miloval makovníky a zošrotoval všetko, čo pred neho položili. S výnimkou húb. Má to korene vo výchovných metódach spočívajúcich v pravidle, že od stola sa neodchádza, kým všetko, čo je na tanieri, nezjete. Tak teda navela zjete, a potom kľáčite pri záchodovej mise. „Boli sme tak vychovávaní. Rodičov treba poslúchať a bodka. Nestážujem sa. Len to konštatujem,“ pomenúva Miťo veci tak, ako ich vníma.

Ak čakáte, že náplastou na drsné zaobchádzanie doma či na tréningoch boli pre mladých plavcov finančné odmeny za dosiahnuté úspechy, trofeje a medaily, tak čakáte márne. Hovoríme o hlbokom socializme, odmenou mal byť dobrý pocit z reprezentácie vlasti a sem-tam plavky, tepláky alebo župan. Ak bola na plavkách značka Speedo alebo Arena, znamenalo to, že patríte medzi plaveckú špičku, pretože od istej úrovne už nebolo vhodné plávať v plavkách z Miletičky. „Raz som dostal za víťazstvo sadu šiestich štamperlíkov s logom Slavie UK a dodnes ich mám doma,“ pýši sa Roman Krajčovič a s úsmevom dodáva, že nikdy nebol taký dobrý, aby mu hrozili dôstojnejšie odmeny. Miťo Rolko bol na tom predsa len o čosi lepšie. Podľa jeho sestry Emílie dostal za ktorési zo svojich skvelých umiestnení bicykel značky Favorit a to bol najväčší a najdrahší vecný dar, akým sa mu za celú jeho kariéru vlast' poďakovala.

Výhodou, ktorú úspešným športovcom mohol v tej dobe kde kto závidieť, bola možnosť dostať sa do zahraničia. Československo bolo na svojej západnej hranici obohnané ostatným drôtom, a ak sa niekto pokúsil prekročiť hranicu ilegálne, hrozilo mu dlhoročné väzenie alebo v horšom prípade zastrelenie priamo v hraničnom pásme. Takzvaný východný blok, zahŕňajúci Sovietsky zväz a jeho satelity vrátane našej krajiny, sa koordinoval aj v športovej oblasti a spolupráca spriatelенých národov fungovala na princípe, kde väčší pomáhali menším. Však tiež tých menších nepovažovali za relevantnú konkurenciu. Vďaka tomu mal Miťo možnosť pripravovať sa aj v špeciálnom tréningovom centre Cachkadzor ležiacom v pohorí Kaukaz, asi dvesto kilometrov od hlavného mesta Arménska Jerevanu.

„Môj prvý dojem nebol najlepší. Rovno k lietadlu prišli klasické nákladné autá, personál batožinu hádzal priamo na ich korbú, nákladniaky prešli k letiskovej hale a tam sme si hľadali a brali svoj kufor či tašku. Našťastie sme nemuseli liezť na auto. Tam stál chlapík alebo možno aj žena, lebo ženy pracovali rovnako tvrdo ako muži,

Bazén v stredisku Cachkadzor.

vy ste ukázali na svoju batožinu a oni ju hodili dole z auta.“ Prestup na vnútroštátny let zostane takisto navždy v Miťovej pamäti. „V lietadle to vyzeralo ako v dedinskom autobuse. Miestne kolchozníčky mali na kolenách pletené košíky a v nich živé sliepky či husi. Na palube bolo naozaj veselo.“

Smiech mladých športovcov celkom rýchlo prešiel, keď po pristátí nasadli do autobusu a ten ich vyviezol do vysokohorského tréningového centra Cachkadzor vo výške 2100 metrov nad morom. Tam pod dohľadom sovietskych trénerov absolvovali konské dávky kilometrov na suchu aj vo vode. Miťo bol zaradený do skupiny takzvaných šprintérov, teda pretekárov, ktorí sa pripravovali hlavne na stometrové plavecké trate. Po pobyte v Arménsku však mohol pokojne súťažiť v maratóne, trojboji alebo nastúpiť ako legionár do ľubovolnej armády.

Bežný deň sa začínal budíčkom o pol šiestej, o pätnásť minút neskôr sa už všetci športovci stavali do radu na ovsenú kašu s medom a k nej bolo ako dezert surové vajíčko. Do dlane dostali dve tabletky - jedna bola potassium orotate (ľahko vstrebateľný draslík, ktorý zabraňuje svalovým kŕčom a pomáha pri chronickej únave), druhá bola vitamín C. „Sovietski plavci dostávali ešte štyri iné tabletky rôznych farieb. Nikdy sa nikto nepýtal, čo sú to za extra vitamíny. Dnes už viem,“ hovorí Miťo.

K päťdesiatmetrovému odkrytému bazénu viedol od ubytovni tunel. Rovno zo šatní tak mohli všetci prejsť v plavkách priamo k nemu bez toho, aby boli vystavení pôsobeniu chladného vzduchu. Teploty v nadmorskej výške nad dvetisíc metrov sa

pohybovali v čase, keď sa konali tréningy, najčastejšie okolo nuly a nebolo žiadnou výnimkou, ak bolo okolo bazéna dvadsať centimetrov snehu. Voda však bola teplá, prispôsobená vonkajším podmienkam. Ak snežilo, mala okolo 28 stupňov. Organizátori však pravidelne hlásili nejakú poruchu na ohrievaní, a tak keď teplota klesla o dva či tri stupne, bolo plávanie utrpením. Denná dávka pre všetkých sa navyše posunula na 16 kilometrov vo vode, Miťove muky tak nemali konca kraja. „Pri takých dlhých štrekách máte naozaj dostatok času premýšľať o všetkom možnom. Ja som neustále niekoho predbiehal, a aj keď sa mi už míňali sily a nevládal som, znova som si len predstavoval niekoho veľa seba, koho musím dobehnúť a predbehnúť. Zvýšil som tempo, aby som imaginárnemu súperovi čo najskôr unikol.“ Toho si nemusel až tak často predstavovať. Pri vytrvalostných tréningoch mu väčšinou spoločnosť robil sovietsky plavec Vladimír Saľnikov. Mal rovnaký vek ako Roľko, no o pár centimetrov menej, v bazéne ich kompenzoval neuveriteľnou húževnatosťou a vytrvalosťou. Aj Saľnikov debutoval na olympijských hrách v Montreale 1976 ako šestnásťročný a vo svojej najobľúbenejšej disciplíne 1500 metrov voľný spôsob prekonal dovtedy platný európsky rekord (umiestnil sa však na piatom mieste, pozn. red.). O rok neskôr sa stal v rovnakej disciplíne majstrom Európy, v roku 1978 získal na svetovom šampionáte v Berlíne zlato na 1500 aj 400 metrov a v roku 1979 dokázal prekonať svetový rekord aj na 800-metrovej trati. Navyše sa stal prvým človekom na svete,

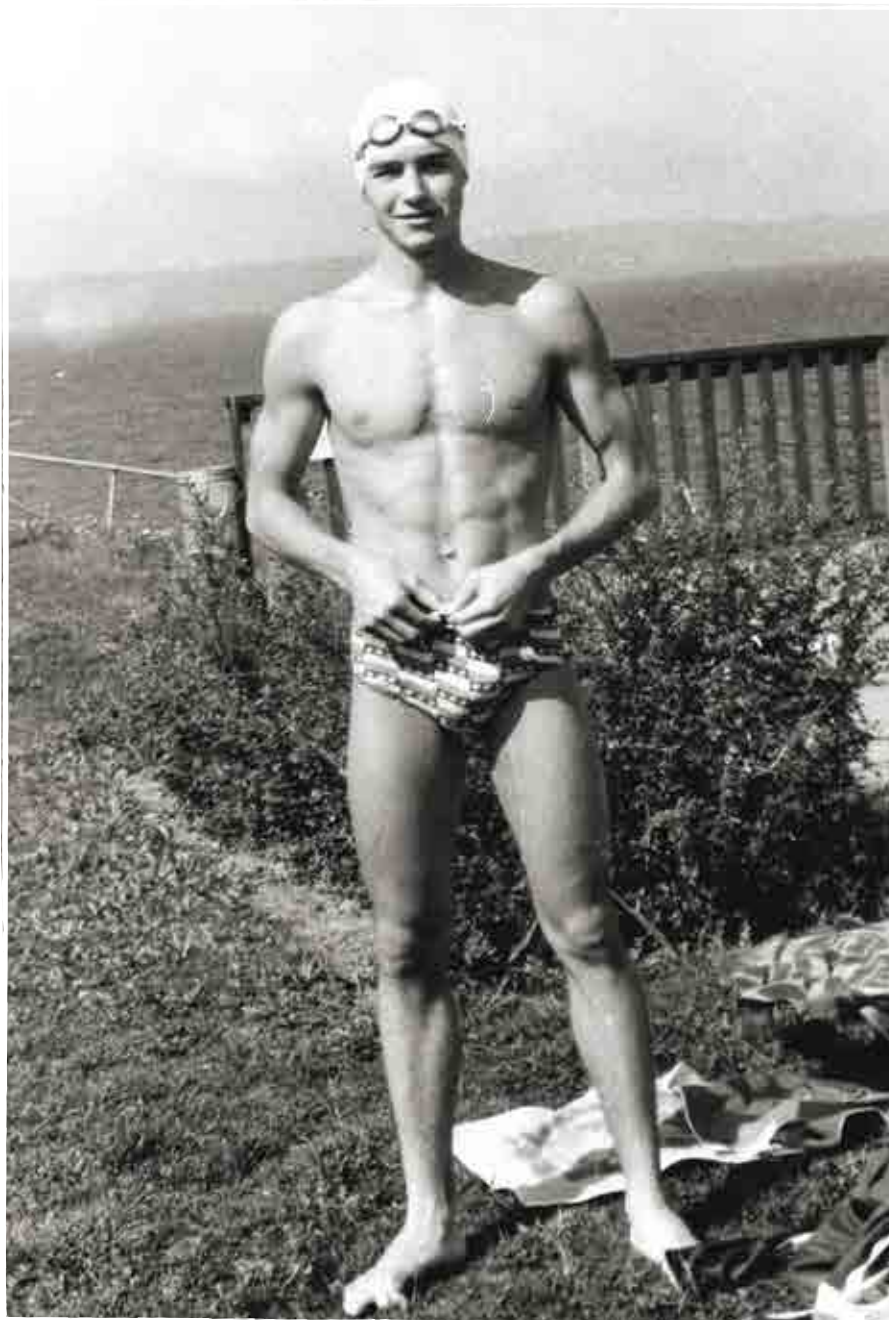
Unikátna fotografia z Cachkadzoru. Dole tréner Poledník, mladé československé plavkyne Fleissnerová, Chlupová a Vejražková, Machek a Miťo Roľko.

Sympaťák v bielom svetri, ktorý si doniesol zo Švédska.

ktorý túto vzdialenosť zaplával za menej ako osem minút a podobné prvenstvo mu patrí aj v disciplíne 1500 metrov voľný spôsob, v ktorej ako prvý dosiahol čas pod 15 minút. Odvtedy uplynulo už viac ako tridsať rokov, no Saľnikovove časy dosiahlo horko-ťažko dvadsať ďalších plavcov. Mimochodom, ten istý geniálny plavec zostal pôsobiť v oblasti športu aj po ukončení aktívnej kariéry a stal sa prezidentom ruskej plaveckej federácie. Nuž, nie náhodou mu už v mládežníckom veku prischla prezývka Cár z bazéna, v dramatickejšej verzii aj Monštrum z vln. Dodnes spomína Miťo na Saľnikova ako na svoj vzor. Hoci aj jeho samého charakterizuje dôslednosť a pocitovosť v príprave na športové výkony, o Saľnikovovi hovorí ako o človeku, ktorého meno môže byť pokojne medzinárodnou jednotkou svedomitosti a húževnatosti.

Aby nebol v Cachkadzore jeden deň ako druhý, sem-tam sa začínalo o siedmej

Takto vyzerá telo plavca na vrchole výkonnosti.

ráno dvadsaťminútovým behom do kopca a pokračovalo v rovnakom tempe dvadsaťminútovým behom z kopca. V najťažších fázach prípravy trénovali trojfázovo v bazéne a v „prestávkach“ posilňovali v telocvični.

„Dvakrát do týždňa sme ešte absolvovali aj výstup na blízky vrch do výšky tritisíc metrov. Začínalo sa pri našej ubytovni a prevýšenie bolo deväťsto metrov. Tí najlepší to už od polovičky brali klusom po pásmo skál, posledných dvesto či tristo metrov liezli po nich ako kamzíky. Celú trasu zvládli za menej ako hodinu, mne to trvalo o päť až desať minút dlhšie,“ spomína Miťo Rol'ko. „Nebola to pre nás zábava, ale vnímali sme to pozitívne ako obmenu k plaveckému tréningu.“ Za výraznú zmenu k lepšiemu považoval z veľkej miery aj to, že hoci jeho trénerka Vlasta Wawrová bola neustále prítomná a sledovala proces prípravy, do ničoho nezasahovala. Mohla hoci aj chodiť okolo bazéna, ale právo Miťu usmerňovať, inštruovať, motivovať, karhať či nebodaj chváliť mal výlučne sovietsky tréner Igor Koškin, ku ktorému ho priradili. Každý tréner mal pritom na starosti maximálne štyroch plavcov a bol úzko špecializovaný. Jeden zastrešoval kraul na šprinty, ďalší na stredné trate a ďalší

Medzinárodné preteky v Ríme v roku 1978. Mladí československí plavci Daniel Machek, Roman Mikula a Miloslav Rol'ko, ktorý si odvážne robí žarty z trénerky Wawrovej, keď to nevidí.

na dlhé trate, plus sa delili podľa plaveckých spôsobov, takže ďalší špecialisti boli na prsia a delfína a ešte boli niektorí zameraní výlučne na prípravu mužov alebo žien. Podľa Mitových celoživotných skúseností nepatrilo napriek všetkému tréning v Sovietskom zväze medzi najťažšie, no určite bol najefektívnejší. Niečo iné by zrejme tvrdil jeho český plavecký kolega Daniel Machek. „Bol vytrvalostný plavec, dokázal v bazéne neuveriteľné zverstvá, aké nedokázal nikto iný, no dozvedel som sa, že na tomto pobyte v Sovietskom zväze plakal. Nezvládol to. Mito áno,“ dopĺňa Dušan Poláček.

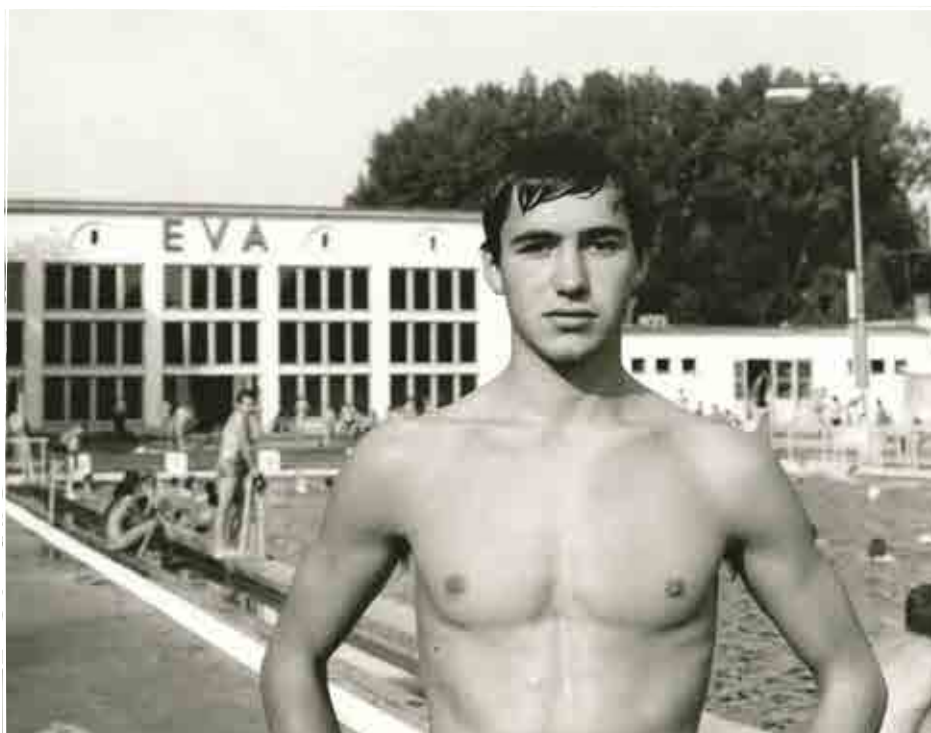
Najväčšou pridanou hodnotou prípravy v Cachkadzore bol dlhodobý pobyt vo vysokej nadmorskej výške. Nachádza sa v nej menej kyslíka a ľudské telo reaguje tak, že si samo vypomáha tvorbou nových červených krviniek, na ktoré sa kyslíkové molekuly viažu. V bežnej výške je potom efekt fantastický, pri lepšom okysličovaní krvi podávajú športovci výrazne lepšie výkony. Skúsenosť s vysokohorským prostredím sa Rolíkovi veľmi dobre hodila už v roku 1979, keď sa zúčastnil na letnej svetovej univerziáde v Mexico City, v meste, ktoré leží vo výške 2250 metrov nad morom. V disciplíne 100 metrov motýlik, ktorá vôbec nebola jeho silnou stránkou, úplne elegantne vybojoval pre Československo bronzovú medailu.

13. MATURENÍ S ME OSLÁVILI FLAŠOU VÍNA A PRADĚDA

Exkurzia do roku 1979, vrátane ochorení spôsobených neštandardnou motiváciou a maturitných tém zo slovenčiny... Plávanie v tričku. Doma to sami nikdy neskúšajte... Vysoká koncentrácia sovietskych športovcov na Spartakiáde národov ZSSR a ako sa medzi nimi presadiť.

Začiatkom ďalšieho roka nič nenasvedčovalo tomu, že by mohol byť niekedy dôvodom na radosť či pekné spomienky. Akýkoľvek prípadný Miťov optimizmus schladila Wawrová hneď na prvom tréningu krátko po Silvestri. Zjazdila ho za to,

Do Piešťan to Miťa s kamarátmi pravidelne ťahalo len tak na výlet na bicykli. Obísť nemohli ani kúpalisko Eva.

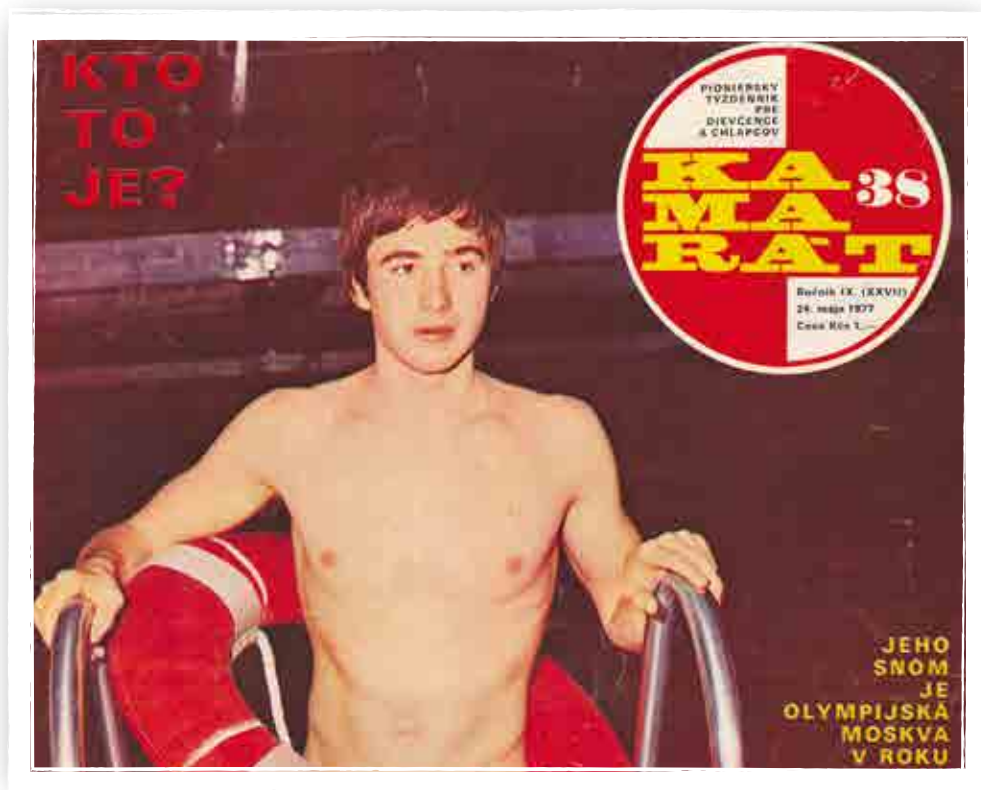
že Rol'kovci mali neustále obsadený telefón, keď sa so svojím zverencom chcela spojiť a prebrať tréningový plán. Na vysvetlenie ani nečakala, a keď jej chcel Miťo aspoň formálne zaželať šťastný Nový rok, zahriakla ho, nech zbytočne nerozpráva a nech radšej zaberie v bazéne. Tento druh „motivácie“ účinkuje presne naopak, než zrejme slovutná trénerka očakávala, a tak niet divu, že hneď po Troch kráľoch sa Miťovi vyhodil herpes na tvári, dostal silnú nádchu a vyvrtol si členok na pravej nohe. Musel sa úplne vyhýbať bazénu, tri týždne kríval a chodieval na ošetrovanie ultrazvukom. Našťastie sa v roku 1979 nemali konať žiadne zásadné medzinárodné plavecké preteky, čakala ho akurát svetová univerziáda v Mexiku a ešte pred ňou povinná jazda v podobe Spartakiády národov ZSSR.

V jasnej pamäti mu utkvel aj najdlhší tréning v celej jeho plaveckej kariére, ktorý absolvoval práve v tomto relatívne pokojnom období. Bez akejkoľvek prestávky plával kraulom desať kilometrov! Mal to byť test jeho výkonnosti a on ho v zdraví prežil. „Môj výsledný čas bol dve hodiny a štyri a pol minúty, čo znamená, že sto metrov som v priemere plával za asi 75 sekúnd. To bol dôvod na spokojnosť.“

Medzi prazvláštno novinky, ktoré sa stali súčasťou tréningu Miťa Rolka a jeho plaveckých kamarátov, sa zaradilo plávanie v tričku. Keď sa obyčajné tričko nasaže vodou, záťaž na výkon sa, samozrejme, výrazne zvýši. „Sám som si to otestoval a zmeral a zistil som, že na osemsto metroch kraulom sa časová strata vyšplhá na viac ako minútu. Percentuálne sme v tričkách boli o desať až pätnásť percent pomalší ako bez nich. Nešlo, samozrejme, o rýchlosť, ale hlavne o zvýšenú námahu, ktorá mala prispieť k zlepšovaniu kondície. Trénerka nám začala tento typ plávania zaradovať do programu tri až štyrikrát do týždňa. Trička však nepriliehali k telu, boli dosť voľné, čo znamená, že pravidelnými pohybmi pri plávaní sa nám postupne vytvárali odreniny na koži, ktoré dosť štípali. Nikto to s nami neriešil a pomohli sme si sami. Po tréningu sme si boľavé miesta natierali indulonou.“

Všetko zlé je väčšinou na niečo dobré a aj táto neštandardná inovácia priniesla čoskoro svoje ovocie. Na plaveckých pretekoch v Minsku dosiahol Miťo na sto metrov znak svoj dovtedajší druhý najrýchlejší čas v živote (59,13 s) a výnimočne bol aj sám so sebou spokojný. Ale len krátko.

Vzápätí sa mu opäť podarilo vytknúť si členok na tej istej nohe ako na jar a presiliť ľavé rameno. S týmto hendikepom prišiel na majstrovstvá Československa v Brne, aby zabojoval o ďalšie tituly a medaily. „Pamätám sa, že keď som vstupoval do šatne, počul som z reproduktorov moju obľúbenú skladbu Hotel California a hneď mi išlo všetko ľahšie. Časy som síce nemal ktovie aké, ale v troch disciplínach, v ktorých som štartoval, stačili na tri víťazstvá a teda tri majstrovské tituly.“ Nasledovali plavecké súťaže v Londýne, Holandsku, Západnom Nemecku a Nórsku, domov na Slovensko sa po európskom „turné“ vrátil v máji 1979 týždeň pred písomnými maturitami. Len pre pobavenie, toto boli vtedy témy prác zo slovenského jazyka a literatúry:

Plavec Miloslav Roľko na titulke populárneho mládežníckeho časopisu Kamarát.

- A. Do dejín vchádza rýchlik komunizmu
- B. Tridsať rokov slovenskej socialistickej dediny
- C. Mier na celom svete ako základ existencie ľudstva
- D. Odkaz diela P. O. Hviezdoslava

Celkovo Roľko zmaturoval viac ako slušne: na jednotku z biológie, na dvojku zo slovenčiny a ruštiny a na trojku z dejepisu. „Na oslavu toho, že som to zvládol a ukončil gymnázium, sme s kamarátmi pri bazéne vypili fľašku vína a fľašku Pradeda, ktoré sme prepašovali v uteráku, zahráli sme si našu obľúbenú plaveckú hru rohovku a večer sme šli do kina na americký film.“

Politickú rovnováhu Miťo vzápätí vyrovnával na Spartakiáde národov v Moskve. Išlo o športové podujatie, na ktorom si mali merať sily zástupcovia všetkých pätnástich sovietskych socialistických republík, v tom čase spojených do zväzu, plus boli pozvaní predovšetkým reprezentanti ďalších krajín takzvaného východného bloku. Západ medzi plavcami zastupovalo napokon len niekoľko štátov – Austrália, Portoriko, Švédsko, Nórsko či Japonsko.

Rolko má bronz

12. srpna 1978, úvodní strana, strana 1

BRONZE - Již třetího dne v historii světového šampionátu v rychlosti jezdění na kolech se v Bratislavě utkávají nejlepší zlaté, stříbrné a bronzové medailisté. Vítězství získal v závěrečném kole Jiří Holuša z Československa. Stříbrný získal Vladimír Štefl z NDR a bronzové medailisté byli Vladimír Štefl z NDR a Vladimír Štefl z NDR.

BRONZE - Již třetího dne v historii světového šampionátu v rychlosti jezdění na kolech se v Bratislavě utkávají nejlepší zlaté, stříbrné a bronzové medailisté. Vítězství získal v závěrečném kole Jiří Holuša z Československa. Stříbrný získal Vladimír Štefl z NDR a bronzové medailisté byli Vladimír Štefl z NDR a Vladimír Štefl z NDR.

12. srpna 1978, úvodní strana, strana 1

12. srpna 1978, úvodní strana, strana 1

Túžia po meda

12. srpna 1978, úvodní strana, strana 1

12. srpna 1978, úvodní strana, strana 1

VII. LETNÁ SPARTAKIADA NARODOV ZSSR

Zlatý delfin ROLKA

Realizovali nový medailový záznam • Štefl v novom št. rekord • Marčinková stříbro a bronz. Černý stříbro • Dva nové světové rekordy: Makajevovi na 100 m přek. a Volchov Tomaršky a skoků v žilce

12. srpna 1978, úvodní strana, strana 1

12. srpna 1978, úvodní strana, strana 1

12. srpna 1978, úvodní strana, strana 1

Čtrnáct výskvů št. reprezentantů na Spartakiádě národů ZSSR

Světová dálka v Lužnickách

KOLAR POSTOUPIL DO FINÁLE ZÁVODU NA 400 M • BUDĚJ ČTYRY V HOODI BOKS • ČTYRY DÁLČÁRI V VÝKOHOM 500 CM A LEPSOM

12. srpna 1978, úvodní strana, strana 1

12. srpna 1978, úvodní strana, strana 1

Rolkův rekordní bronz

12. srpna 1978, úvodní strana, strana 1

12. srpna 1978, úvodní strana, strana 1

12. srpna 1978, úvodní strana, strana 1

12. srpna 1978, úvodní strana, strana 1

Rolko a jeho neustále přibúdajúce rekordy.

Nešlo vôbec o tretoradé preteky, ktoré mali výlučne demonštrovať kvalitu a výkonnosť sovietskych plavcov. Toto podujatie malo silnú medzinárodnú váhu, organizačne a obsahovo sa mohlo porovnávať s vtedajšími olympijskými hrami, či s neskoršími Európskymi hrami alebo mládežníckymi hrami ako napríklad EYOF (European Youth Olympic Festival). Spartakiáda národov sa konávala od roku 1956 do 1991 a súťažilo sa na nej v mnohých športových odvetviach, predovšetkým olympijských. V roku 1979, keď sa na nej zúčastnil aj Mitó Rol'ko, ich bolo až 32. Keďže na ten rok neboli plánované žiadne väčšie súťaže ako majstrovstvá sveta či majstrovstvá Európy, pre veľké množstvo štátov a športovcov to bola skvelá príležitosť zmerať si sily s medzinárodnou konkurenciou.

V obzvlášť výhodnej situácii boli práve reprezentanti takej veľkej krajiny, akou bol vtedy Zväz sovietskych socialistických republík. Bolo to ich podujatie, pravidlá si nastavili tak, aby z nich podľa možností profitovali. Zatiaľ čo na veľkých medzinárodných športových súťažiach mohli za každú krajinu, bez ohľadu na jej veľkosť a počet obyvateľov, v danej disciplíne súťažiť dvaja, maximálne traja reprezentanti, a platilo to aj pre obrovský Sovietsky zväz, na Spartakiáde národov postavila svoje vlastné družstvo každá z pätnástich zväzových republík. Len v plaveckých súťažiach sa teda na súpiske zrazu objavilo takmer 45 mien „domácich“ a mnohí to boli prvotriedni športovci, ašpirujúci na medailové umiestnenie.

Sovietska plavecká škola produkovala fantastických reprezentantov. Pre každého z nich bola Spartakiáda národov často prvá príležitosť predviesť svoju formu a v prípade úspechu to bol odrazový mostík, vstupenka do reprezentácie a na vrcholné podujatia po celom svete. Niet divu, že práve na tieto preteky sa koncentrovali tisíce plavcov z celého Sovietskeho zväzu. Do roku 1979 boli výlučne domácou záležitosťou. V tomto roku ich organizátori poňali ako dobrú propagáciu blížiacej sa letnej olympiády v Moskve v roku 1980, a tak pozvali športovcov z celého sveta.

Zareagovalo veľké množstvo športových zväzov a medzi účastníkmi Spartakiády národov bolo hneď niekoľko desiatok budúcich olympijských víťazov v rôznych disciplínach, plávanie nevynímajúc. Stačí spomenúť Vladimíra Saľnikova, Sergeja Fesenka, Alexandra Sidorenka, Sergeja Kopl'jakova, Pära Arvidssona, Juliu Bogdanovovú, Linu Kačiušiteovú, Michelle Fordovú, Fernanda Canalisa alebo Viktora Kuznečova. O úroveň bolo naozaj postarané. Chýbali, samozrejme, veľmi silní Američania, ktorí na podujatie vyslali svojich atlétov, ale nie plavcov.

Posledné týždne pred akciou mal Mitó výnimočne pokojné a na tréningy z toho obdobia spomína ako na veľmi kvalitné. Trénovali ho totiž viacerí odborníci a Vlasta Wawrová ustúpila načas do úzadia. „Najprv ma do parády vzala Milena Zachová, trénerka kamaráta Daniela Macheka, posilňoval som s Jozefom Gálikom. Na sústreďení v Prahe tesne pred odletom do Moskvy sa mi venoval aj reprezentačný tréner Pavel Pazdírek a aj tréner úspešnej československej prsiarky Ireny Fleissnerovej Rudolf Poledník.“ Na pár tréningoch dokonca Rol'ka usmerňovala bývalá úspešná

Jednu zlatou a tři bronzové medaile vybojoval na Spartakiádě národů SSSR M. Rolko. Byl nejúspěšnějším sportovcem naší výpravy

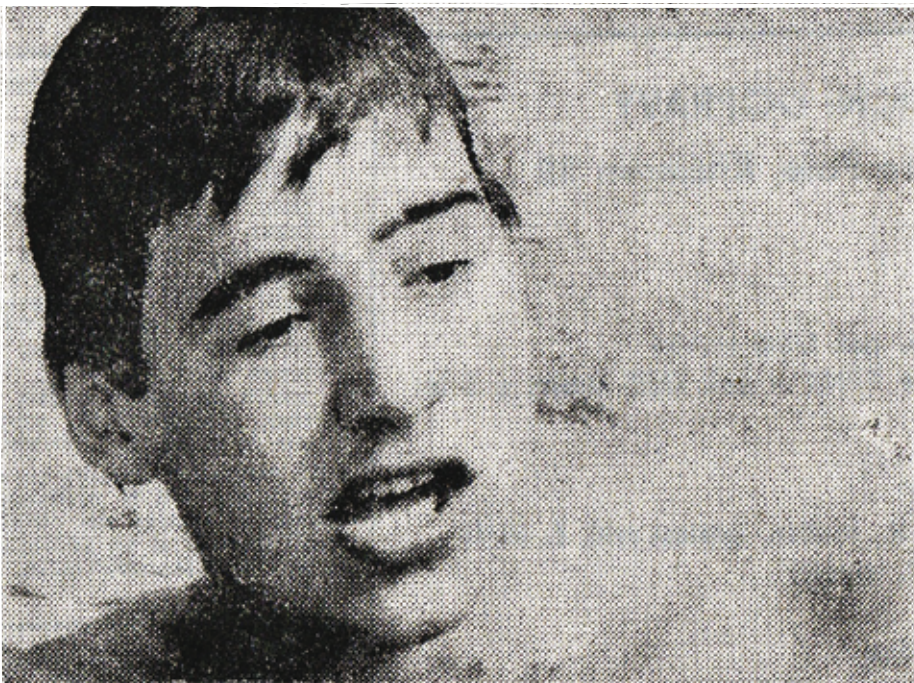
Mito Rolko sa stal najúspešnejším reprezentantom Československa na Spartakiáde národov v Moskve 1979.

14. ZA ODMENU SOM SA MOHOL ÍŠŤ POZRIEŤ NA LENINA

Začať bronzovou medailou nie je vôbec zlé, hlavne ak nebude ani zďaleka jediná... Tie najmenšie chyby pripraví plavca o stotinky sekúnd a práve tie rozhodujú o víťazoch... Existuje niekoľko zásadných rozdielov medzi Spartakiádou národov v Moskve a Univerziádou v Mexiku... V extrémnej nadmorskej výške sa dejú také veci, že človek z toho až odpadáva...

Hneď prvý štart v disciplíne sto metrov znak však Miťovi ani trochu nevyšiel. Po štartovacom signáli zaznel klaksón z hladiska tak nešťastne, že Rolko bol pre-

ROLKO, neúspešnejší člen čs. výpravy na Spartakiáde národov SSSR. Domů si veze čtyři medaile!

Po Spartakiáde národov v Moskve.

svedčeny, že niekto štart pokazil a bude sa opakovať. Spomalil, vyplával nad hladinu a poobzeral sa po ostatných plavcoch. Až vtedy zistil, že preteky normálne pokračujú. Zapol riadne turbo a doháňal, čo sa dalo. Skončil zázračne na bronzovom stu-

Silná trojica európskeho plavectva. Zľava: Roľko (ČSSR), Sidorenko a Fesenko (obaja ZSSR).

Náš plavec bez problémov porážal alebo držal krok s reprezentantmi z plaveckej veľmoci, zo Sovietskeho zväzu.

pienku, s čím bol za daných okolností maximálne spokojný. „Za odmenu som si na druhý deň mohol ísť pozrieť do mauzólea Vladimíra Iljiča Lenina,“ smeje sa.

Možno si aj v duchu povedal, že je predsa len príjemnejšie makať odušu a o medailu v bazéne s mimoriadne živou konkurenciou, ako si odstáť niekoľkohodinový rad pre pohľad na zabalzamovaného vodcu sovietskej revolúcie, lebo týmto výkonom na Spartakiáde národov ani náhodou nepovedal posledné slovo. V tretí deň sa cítil vynikajúco. Už si zvykol na súťažný bazén, na atmosféru, striasol zo seba prvotnú nervozitu a tretie miesto zo znakovkej stovky mu upevnilo zdravé sebavedomie. V plnej koncentrácii sa vrhol do vody v disciplíne sto metrov motýlik.

Nestáva sa často, že plavec zopakuje čas z raňajších rozplavieb vo večernom fi-

nále. Rol'kovi sa to podarilo. Hneď dopoludnia zaplával nový československý rekord a vo finále ho vyrovnal na stotinu sekundy presne. Oveľa viac ho však potešilo, že sa steny bazéna dotkol ako prvý s časom 55,80 s a na konto československej reprezentácie pribudla vďaka nemu zlatá medaila. Výnimočnosť týchto pretekov dokazuje aj čas Miťových súperov. Hneď dvaja o čosi pomalší ako on mali opäť úplne totožný čas, takisto na stotinu sekundy, a tak sa spolu umiestnili na druhej priečke.

V tom istom čase sa v Santa Clare v Spojených štátoch amerických konali iné populárne medzinárodné preteky, kde bol na sto metrov motýlik najrýchlejší Jeff Stuart s výkonom 56,38 s a svetový rekordér a majster sveta Joe Bottom skončil s časom 56,55 s až na druhej priečke. Miťov moskovský čas mal teda svetové parametre a to mu dodalo optimizmus a potrebné odhodlanie do ďalších tréningov.

Štvrtý a piaty deň podujatia náš plavec opäť oddychoval, čo znamenalo len ľahší tréning a ďalšie spoznávanie ikonických miest v Moskve, prešiel sa po Červenom námestí a obdivoval chrám Vasilija Blaženého. Ďalší deň pretekov bola na pláne disciplína dvesto metrov znak, v ktorej sa síce Miťo cítil komfortne, no napriek tomu musel od skorého rána taktizovať.

Prečo? V rozplavbách štartoval hneď v prvej sérii, čo má svoje zjavné nevýhody.

Zlato na sto metrov delfin je skutočne dôvod na rozhovor.

Nástup na štadióne v Mexiku.

Nepoznáte časy iných plavcov, ste prvý, kto skáče do bazéna, a ostatní sa zariadenia podľa vás. Buď vedia, že váš čas bez problémov prekonajú, nevydávajú zbytočne veľa síl a šetria sa na finále, alebo pochopia, že musia s plným nasadením makat' už v rozplavbách. Rol'kovi nezostávalo nič iné, len ísť okamžite naplno ako nikdy v živote. Pocítil to v druhej stovke, keď ho začali kriticky páliť svaly na nohách aj na rukách. Nepoľavil a dobre urobil. Jeho čas ho posunul na finále pretekov ako štvrtého najrýchlejšieho.

Večer už mohol svoju taktiku zmeniť a rozložiť si sily iným spôsobom. Po prvých sto metroch, teda v polovici pretekov, bol o jeden a pol sekundy pomalší ako ráno, no ušetrenú silu a energiu vrchovato zúročil na druhej stovke. Výsledný Miťov čas bol napokon o 2,8 sekundy lepší ako v rozplavbách a vyniesol mu bronzovú medailu. Dodnes je presvedčený, že len drobná chybička ho pripravila o zlatú, od ktorej ho delili tri stotiny sekundy. Pätnásť metrov pred cieľom si neskontroloval, na ktorej pozícii pláva. Nie je to také jednoduché, ako sa môže zdať, no v tomto prípade to bolo možné a Miťo vie, že by mal energiu ten miniatúrny rozdiel medzi ním a dvoma plavcami pred ním dobehnúť a prekonať. „Bol som napokon maximálne spokojný. Utvrdil som sa v tom, že dôležité je mať aj správnu taktiku, nie iba silné nohy a paže. Trať si treba dobre rozdeliť. Mať vo finále v polovici čas o 1,4 sekundy horší ako v rozplavbe, no napokon v cieľi o 2,8 sekundy lepší, sa zdá byť neuveriteľné,“ tvrdí Rol'ko. „Aj toto však patrí k športovému talentu. Dobrá taktika. V prípade plaveckých disciplín hlavne na tratiach dlhých dvesto metrov a viac.“

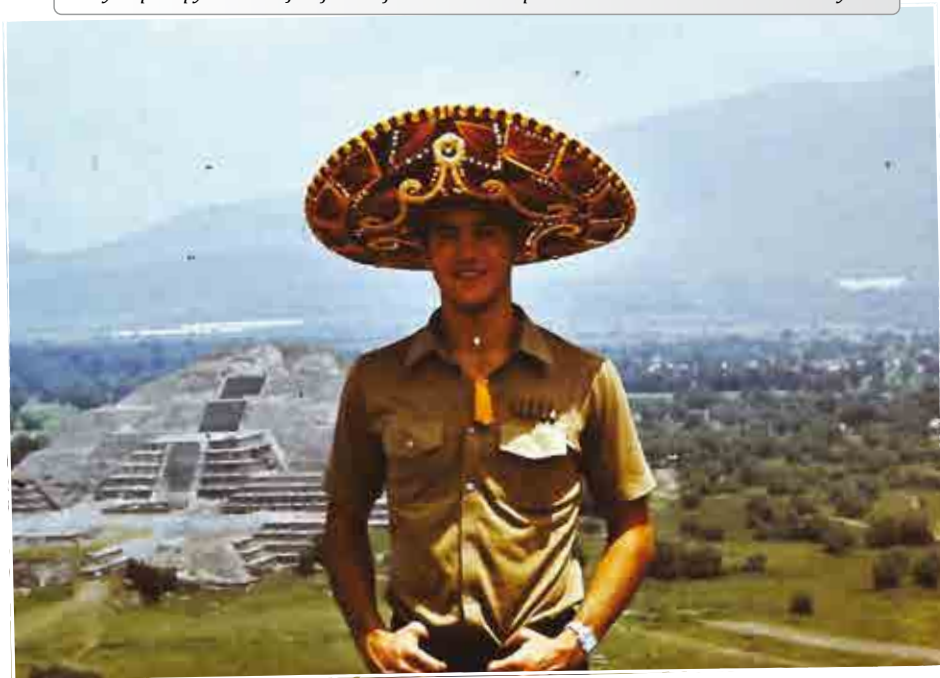
A to stále nebolo z jeho strany všetko. Posledný štart absolvoval na štyristo metrov polohové preteky a napriek pochopiteľnej vyčerpanosti po celom náročnom týždni zaplával znova dva ďalšie nové československé rekordy – v rozplavbách aj vo finále – a do zbierky pridal ešte jednu bronzovú medailu. Predbehli ho len dvaja ukrajinskí plaveckí veľikáni tej doby, Alexander Sidorenko a Sergej Fesenko. Rol'ko sa tak napokon stal jedným z mála československých reprezentantov, ktorí na Spartakiáde národov zbierali medaily (a toľko!) a navyše vylepšil päť československých plaveckých rekordov. Jeden bronz ešte pridala guliarka Helena Fibingerová a ďalší plavec Daniel Machek, čo je v celkovej bilancii dosť biedny výsledok, keďže naša krajina vyslala do Moskvy viac ako sto športovcov.

Po skončení podujatia si všetci ešte mohli obzrieť rozostavaný nový bazén, v ktorom sa malo pretekať na olympijských hrách v Moskve v roku 1980.

Oveľa exotickjší zážitok čakal Miťa na opačnom konci sveta, na Svetovej univerziáde v Mexiku. Univerziády, čiže akademické majstrovstvá sveta, sa konali každé dva roky. Základnou podmienkou účasti na nich bolo, aby pretekár študoval na vysokej škole, no keďže formálne sa dá vlastne študovať v akomkoľvek veku, ten bol v tomto prípade obmedzený na interval 18 až 28 rokov. Je teda jasné, že na univerziádach sa vždy schádzali špičkoví svetoví plavci v najlepšej forme a ani náhodou nebolo ľahké získať medailu. „Pretekal som na nich s Michaelom Grossom

Výstup na pyramídu s Josefom Kufom a suvení'r v podobe mexického sombrera musí byť.

Suveń'r v podobe mexického sombrera musí byť.

*Pred rozplavbami na 100 metrov znak v Mexiku aj s trénerkou Wawrovou.
Skok z veže nepatrí medzi potrebné zručnosti reprezentačných plavcov,
ale kto by takú možnosť nevyužil.*

z Nemecka, Američanom Mattom Biondim, Stéphanom Caronom z Francúzska, Jonom Siebenom z Austrálie, Igorom Pol'janským zo Sovietskeho zväzu. Z dievčat na univerziádach nechýbali najslávnejšie plavkyne Mary T. Meagherová z USA alebo Conny van Bentumová z Holandska. Svetových mien by bolo na pol strany, taká populárna a špičkovu pripravená bývala každá univerziáda," dodáva Rol'ko.

Keď v roku 1979 po prvýkrát v živote zavítal do Mexika, hneď po vystúpení z lietadla sa rozhodol, že táto krajina je mu nesmierne sympatická. To však ešte netušil, že vysoká nadmorská výška mu v nej slušne zamotá hlavu. Pre časový posun a aj pre aklimatizáciu priletela československá výprava o celý týždeň skôr a Miťo veľmi rýchlo pochopil, že sa tieto veci nedejú len tak z rozmaru. Pri oficiálnom vztyčovaní československej zástavy v univerziádnej dedine sa mu zatočila hlava a regulárne sa v mdlobách zviezol na zem. Iba matne vnímal, že ho nakladajú na nosidlá, že v pozadí znie čísi slávnostný príhovor a že ho odkvácnuť nesú pred nastúpenými tímami ostatných krajín do stanu so zdravotnou pomocou. Niekoľko nasledujúcich minút si dokonca vôbec nepamätá. Ošetrojúci personál ho síce postavil na nohy a Rol'ko sa mohol naplno pustiť do tréningov, extrémna nadmorská výška ho však naďalej zmáhala. Keď sa k tomu pridali aj kadejaké bližšie nešpecifikované mexické vírusy a naopak veľmi špecifická mexická strava, mohol Miťo len skonštatovať, že krajinu má síce emočne veľmi rád, ale fyzicky sa v nej cíti mizerne.

„Zaplával som si v šiestich finálových pretekoch, no na medailu to stačilo len raz v disciplíne sto metrov motýlik. V tej vysokej nadmorskej výške sme v štyristometrových disciplínach všetci plávali s výkonmi asi o desať sekúnd horšími, ako boli naše osobné rekordy. Ako tak nám šli trate do sto metrov. Boli sme sa pozrieť aj na iné športy, napríklad na basketbal mužov a žien a na atletike sme zažili fantastický svetový rekord Pietra Menneu v behu na dvesto metrov. Zabehol ich za 19,72 s.“

Po skončení Univerziády zostal tím československých plavcov v Mexiku celý nasledujúci mesiac. Práve vysokú nadmorskú výšku mali využiť na budovanie svojej výkonnosti a kondície. Behávali a cvičili vo výške až 3100 metrov. Rol'ko si k tomu pridala ešte aj behávanie za najbližší strom, lebo mexická strava sa v jeho vnútornostiach stále odmietala zdržať dlhšie. Zažil však aj naozaj krásne momenty. Oslavy dňa nezávislosti v centre mesta, veslovanie a pádlovanie na kanále Cuemanco, trhy v Xochimilku, výstup na sopku Xitla a aj na Popocatepetl. Tam však nedosiahli vrchol, prišli „len“ do výšky 4500 metrov, do pásma snehu. Keďže si však naši športovci obuli na tento výlet len obyčajné tenisky, netrúfali si ísť ďalej.

15. ZAHODENÚ ŠANCU NIKDY NEVYMAŽEM Z PAMÄTI

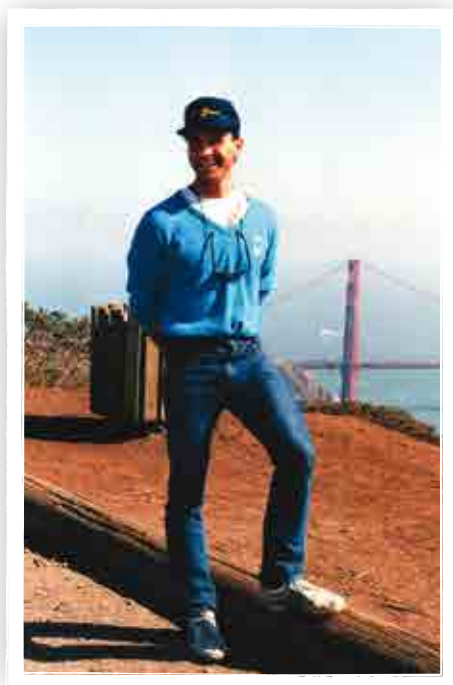
Tri týždne v Berkeley v Spojených štátoch amerických a na ich konci ponuka, aká sa naozaj neodmieta... Na odmietanie sú však iní borci, vlast' sa rozhodla, a tak bolo po diskusii... Veľa vecí by dnes bolo inak, ak by sa Colotka, Štrougal a Himl zachovali inak... Osemnástroční chlapi väčšinou ani pri extrémnom sklamaní neplačú... Ale nezabúdajú.

Návšteva Mexika zostala po všetkých stránkach pre československých plavcov, vrátane Miťa Rol'ka, nezabudnuteľná. Aj pre špecifické tréningy zamerané tentoraz viac na „suchú verziu“, teda na túry, behy a posilňovanie s činkami a expandermi, aj pre žalúdočné problémy, ktoré v tejto krajine málokoho obídu, a ešte aj pre výnimočné stretnutie s legendárnou gymnastkou Věrou Čáslavskou, v tej dobe už vydatou a používajúcou aj priezvisko Odložilová.

„Po veľmi dlhej plaveckej sezóne nám v Mexiku tréneri konečne dopriali pár dní

Tréningový bazén v Berkeley.

*Za zálivom v San Franciscu
je univerzita v Berkeley.
V nej túžil Rol'ko študovať
a zdokonaľovať sa v plávaní.*

naozajstného oddychu a voľna. Bola to práve Věra Čáslavská, kto nám vtedy venovala čas a pomohla túto krásnu krajinu spoznať.“ Krásna a ikonická športovkyňa si Mexičanov podmanila v roku 1968. Na olympiáde v Mexico City vtedy vybojovala štyri zlaté a dve strieborné medaily a dokonca sa vzápätí priamo v Mexiku vydala za československého reprezentanta v behu Josefa Odložila. Na ich svadbu sa vraj prišlo pozrieť viac ako päťdesiat tisíc fanúšikov. Čáslavská sa stala najúspešnejšou športovkyňou olympijských hier a o pár rokov, po tom, čo sa doma jednoznačne postavila proti okupácii Československa vojskami Varšavskej zmluvy, sa do Mexika aj spolu s manželom vrátila. V období medzi rokmi 1979 až 1981 tam obaja pracovali ako koučovia a tréneri.

Po šiestich udalostiach, exotikou a chvalabohu aj leňošením nabitých týždňoch sa udial ďalší menší zázrak. Milošlav Rol'ko, jeho pražský kolega, plavec

Daniel Machek a trénerka Wawrová sa spolu presunuli do Spojených štátov amerických, do Berkeley v Kalifornii, priamo k trénerovi Nortovi Thorntonovi. „Dodnes netuším, či to bola zásluha, že sme mohli vôbec vstúpiť na kapitalistickú americkú pôdu,“ smeje sa Miťo. „Mne to potom niekto interpretoval tak, že to bola moja odmena za titul majstra Európy.“ V danej chvíli sa však dôvodmi nezaoberal a naplno vnímal výsostne nový svet, v ktorom sa ocitol. „Už po niekoľkých dňoch dvojfázového tréningu som začal registrovať pozitívny účinok môjho dlhodobého pobytu vo vysokej nadmorskej výške v Mexiku. Ruky aj nohy mi fungovali akoby samy od seba, vydržal som plávať v intenzívnom tempe bez väčších problémov s dýchaním či s nedostatkom energie. Keby som to nevypozoroval na sebe, naozaj by som hádam ani neveril, aké rezervy sa v človeku môžu skrývať.“

Po tréningu ho síce bolel každý jeden sval, najviac tie, ktoré sú zodpovedné za posun tela vo vode smerom vpred, ale to jeho chuť pokračovať ešte znásobovalo. Mal už skúsenosť s tým, že svalovica poľaví a on sa do normálneho tempa dostane oveľa rýchlejšie. Okrem toho prežíval permanentnú eufóriu chlapca z Bratislavy, ktorý sa zrazu ocitol v imperialistickej Amerike so všetkými jej výdobytkami. „Bol som jednoducho ohromený. Každý deň. Fascinovalo ma všetko, pretože všetko bolo

Počas pobytu v Berkeley si Mitó vyskúšal všetko, čo prináša vysokoškolský život v Amerike.

Tréner plavcov v Berkeley Nort Thornton s manželkou. Naľavo Mitó, napravo Daniel Machek.

iné. Od potravín v obchodoch a vecí na oblečenie, cez vône, ktoré som vnímal v hoteli, na ulici alebo pri bazéne, až po ľudí, autá, krajinu a veľmi priateľskú atmosféru. Vôbec mi nerobilo problém znášať chlad pri ranných tréningoch v otvorenom bazéne a ani trochu ma nedemotivovali ťažké tréningy.“ Aký to rozdiel v porovnaní s drinou v arménskom Cachkadzore.

Tri americké týždne ubehli ako voda z vypusteného bazéna a nastal čas vrátiť sa domov. Miťove euforické pocity ešte vystupňoval tréner Thornton, keď mu povedal, ako mu je ľúto, že s ním už nebude môcť viac pracovať. Že je totiž presvedčený, že Rolko má naozaj na to, aby zaplával dvesto metrov znak v päťdesiatmetrovom bazéne pod dve minúty. „Americkí experti na plávanie sa vraj vtedy naozaj vyjadrili v zmysle, že Miťo je so svojou stavbou tela, svalmi a prirodzeným pohybom vo vode prírodný úkaz. Mohol by ho trénovať bárs kto a bol by plavecká hviezda. Čo potom pod vedením skutočných odborníkov,“ dopĺňa Miťove spomienky Dušan Poláček.

„Absolútne som Thorntonovi veril. Práve v Amerike som sa pri tréningoch mohol porovnávať s plavcami, ktorí to naozaj dotiahli ďalej ako ja. Peter Rocca bol môj sympatický konkurent a kamarát, tiež znakar, ktorý na olympiáde v Montreale skončil na druhom mieste za Johnom Naberom v tejto disciplíne s časom 2:00,55 min. Bol teda o päť sekúnd rýchlejší ako ja. Na testovacích pretekoch v Berkeley sme spolu absolvovali pre mňa netradičnú disciplínu na štyristo yardov znak (cca 365 metrov, pozn. red.) a Petra som predbehol o celé tri sekundy,“ vyťahuje Miťo z pamäti všetky detaily. „Ďalším podobným dôkazom toho, že sa predomnou otvárali fantastické možnosti, bol švédsky delfinár Pär Arvidsson. Pri tréningoch mi nestíhal prakticky v ničom, ale o necelých deväť mesiacov sa stal v Moskve olympijským víťazom v disciplíne sto metrov motýlik.“

Viete si asi živo predstaviť, aký namotivovaný sa Rolko vrátil na rodnú hrudu. Od renomovaného amerického trénera, ktorý naozaj nepotrebuje niekomu dávať falošné sľuby a nádeje, počul na vlastné uši, že na to má. Má talent, má silu, má odhodlanie, má skvelé fyzické predpoklady aj obdivuhodnú výdrž a hlavne má stále šancu zlepšovať svoje výkony a dosahovať ďalšie víťazstvá.

Thornton netáral do vetra. Už o pár mesiacov dorazil zo Spojených štátov na Slovensko list, v ktorom oznamoval, že pán Miloslav Rolko má garantované štvorročné štipendium na univerzite v Berkeley a že on osobne by sa mu rád ako tréner naplno venoval. Prisľúbil tiež, že nemieni nijako obmedzovať jeho reprezentačné povinnosti a s výnimkou mesiaca marec, v ktorom sa aj tak nikdy žiadne významné plavecké preteky nekonajú, bude Miťo svojej vlasti kedykoľvek k dispozícii.

„Ja sám som našim funkcionárom ešte navrhol, že budem pravidelne každý mesiac posielat' moje tréningové plány, aby ich mohli vyhodnocovať, čerpat' z nich a to najlepšie uplatniť v Československu. Američania boli v tom období najlepší na svete a prvotriedni plavci aj z iných krajín tak s radosťou trénovali na ich univerzitách. Prínos pre československé plávanie by bol nezaplátiteľný.“ Domáci tréneri fungovali veľmi ťažko-

pádne. Vzdelávali sa vďaka akej-takej literatúre zo Sovietskeho zväzu, no za zohnanie materiálov a čerstvých novínok zo Západu a za ich preklad sa platili veľké peniaze. Z informácií, ktoré im mohol poslať Miťo z Ameriky, by nesmierne profitovali. Aj Nort Thornton bol už vcelku netrpezlivý a hlavne si asi myslel, že komunikuje so štandardnou krajinou. Poslal teda Miťovi telegram s jednoduchou otázkou, na ktorý deň mu má zarezervovať let do Kalifornie a poslať letenku.

U Roľkovcov v tej dobe mierne rástla hystéria. Miťov otec nasadil všetky možné páky na to, aby synovi pomohol. Na vlastné náklady a v čase, na ktorý si musel vziať dovolenku, vycestoval do Prahy na dohodnuté stretnutie s Petrom Colotkom, Lubo-

mírom Štrougalom a Antonínom Himlom. Prvý bol v tej dobe predsedom vlády Slovenskej socialistickej republiky, druhý predsedom federálnej vlády Československej socialistickej republiky a tretí predsedom ústredného výboru Československého zväzu telesnej výchovy (ČSZTV). Roľko senior viezol so sebou pozvánku od Američanov aj písomný prísľub vlastného syna, v ktorom sa zaväzuje pravidelne zasielať do rodnej krajiny všetky detaily tréningu, aby z nich mohli ťažiť aj ostatní československí plavci. Argumentoval, presviedčal, prosil aj sľuboval. Ale nepochodil.

Navštívil aj Mateja Lúčana, podpredsedu federálnej vlády a najvyššie postaveného Slováka v štátnej správe, no dopadol rovnako. Najvplyvnejší politici tej doby našli hneď niekoľko dôvodov, pre ktoré Roľkovi juniorovi zahatali v tej chvíli cestu do zahraničia. Podľa ich presvedčenia bolo plávanie druhotriednym amatérskym športom a odchod socialistického plavca do kapitalistickej Ameriky nemá pre Československo žiadnu pridanú hodnotu. Medzi riadkami sa však dalo ľahko čítať, že z honorárov futbalistov, hokejistov, tenistov alebo krasokorčuliarov, ktorým povolili pôsobenie v cudzine, si cez sprostredkovateľskú agentúru brali 25 až 40 percent ich zárobku vo valutách, z plávania, kde odmeny za výkony prakticky neexistovali, by mali vskutku len tréningové plány a poznatky. Že by Američania na seba kompletne prebrali aj náklady na Miťovo štúdium, ubytovanie, stravu a športovú prípravu, ich netrápilo. Ved' by predsa museli Roľkovi platiť ešte aj letenky vždy, ak by si ho vyžiadali na reprezentačné účely.

Roľko do USA?
 (pe) – Na výbor zväzu plaveckých športov ÚV ČSZTV prišla žiadosť Slávie UK o umožnenie prípravy nášho najlepšieho plavca Miloslava Roľka v USA. Predseda zväzu doc. dr. F. Harant, CSc. nám na okraj toho povedal: „Doteraz sme o tejto žiadosti na predsedníctve zväzu nerokovali, ale myslím si, že Roľko dostane zelenú. Nazdávam sa, že ani nadriadené orgány ČSZTV nebudú proti. Tréningový pobyt Roľka a jeho trénerky Vlasty Wawrovej v USA však musí byť súčasťou dlhodobej prípravy na OH 1980 v Moskve. Zájazd prichádza do úvahy na budúci rok.“

Informácia o ponuke pre Miťu z Ameriky prenikla aj do médií. Ale len veľmi opatrne sformulovaná.

Telegram z Berkeley na Astrovu ulicu v Bratislave. Garantuje Mitovi štúdium a tréning na renomovanej americkej univerzite.

Ďalší argument Mitom celoživotne otriasol. „Súdruhovia z Prahy mi celkom jednoznačne dali pocítiť, že takýmto spôsobom ešte nikdy žiadneho plavca z Československa do zahraničia neuvolnili a že by bolo čudné, ak by tým prvým mal byť Slovák.“

Rovnako si to pamäta aj sestra Emília. „Otec sa vrátil z Prahy s tým, že Lúčan sa vlastne bál predovšetkým o seba. Vraj ak by Mitovo vycestovanie podpísal a on by emigroval, mal by ako politik po kariére.“

Ak si stále priebežne kladiete otázku, prečo sa Miloslav Roľko o pár rokov neskôr rozhodol absolútne spontánne pre emigráciu, aj toto je jedna z odpovedí. V žiadosti o azyl v Nemecku uvádzal ako argument aj nepovolenie štúdia na univerzite v Berkeley. Mal možnosť a obrovskú šancu rozvíjať svoj nesporný talent, pritom mohol ďalej vlastnú krajinu reprezentovať a dosahovať možno ešte lepšie výsledky, no tieto argumenty nikoho zodpovedného nezaujímali. „Čítil som sa hrozne, keď som Thorntonovi odpisoval, že nič z plánov, ktoré so mnou mal, sa nebude realizovať. Vedel som pritom, že mám na viac. Túto zahodenú šancu nikdy nevymažem z pamäti. Boli to tak moje plavecké vzory a hviezdy svetového športu, ktoré ma napriek úbohým rozhodnutiam československých pohlavárov držali naďalej v dobrej nálade a dennodenne mi dodávali potrebnú energiu.“

Nedá sa byť v San Franciscu a nepreviezť sa na legendárnej električke.

Dlhé mesiace sa však Miťo cítil naozaj mizerne. Napokon, ako inak sa má cítiť niekto, komu životná šanca len tak pretečie medzi prstami, pretože sa niekto iný rozhodol, že mu ju zmarí? Vybavoval si tvorivú tréningovú atmosféru s mladými plavcami z Talianska, Nemecka, Švédska či juhoamerických krajín, tí všetci na Berkeley študovali a súčasne športovo rástli. Prvýkrát sa tam zoznámil aj s Mattom Biondim, dvojmetrovým americkým plavcom, ktorý napriek svojej mimoriadnej výške vynikal predovšetkým skromnosťou a priateľským správaním. „V šatni sa choval ako úplne nenápadný člen univerzitného oddielu a jeho roztrhané plavky pripomínali skôr skromného študenta ako kráľa svetového kraulového šprintu a kraulovej stovky. Ved’ napokon pozbieral až jedenásť olympijských medailí. S takým človekom som mohol v Berkeley trénovať.“

O tom, čo by bolo keby, mohol Miťo Roľko už len snívať. Písal sa rok 1979, v lete ho čakala maturita, po nej chcel pokračovať ďalej v štúdiu na vysokej škole a dosiahnuť aj ďalší veľký športový cieľ. V roku 1980 sa totiž konali Hry XXII. olympiády v Moskve a bolo to celkom prvýkrát, keď sa hostiteľskou krajinou najväčšieho športového podujatia stal socialistický štát.

Meno Miloslava Rol'ka v tom čase rezonovalo vo všetkých plaveckých veľmociach.

16. DOSTAL SOM NÁLEPKU REBELANTA A FLÁKAČA

Dobré vzdelanie je naozaj užitočná vec, no radšej nepočítajte s tým, že vám ho niekto pomôže získať... Aj keď ste najlepší znakár v Európe... Ročné dávky naplávajúcich kilometrov sa zvyšujú, motivácia však prudko klesá... Jeden z posledných klinec do rakvy: si Slovák, do Tokia nepôjdeš.

V neutešenej atmosfére stratenej životnej šance Miťo v roku 1979 odmaturoval. Keďže štúdium v Berkeley mu súdruhovia zatrhli, otázka znela, čo ďalej. V socialistickom Československu človek nemohol byť profesionálnym športovcom. Ako-

Náš najúspešnejší plevac Miloslav ROLKO so svojou trénerkou Vlastou WAWROVOU. Výborné výkony a umiestnenia na Spartakiáde národov ZSSR iste vliali obom optimizmus a ešte väčšiu chuť do tréningu pre OH 1980 v Moskve.

V novinách vychádzali informácie plné optimizmu. O to, čo skutočne Rolko prežíval, sa však nikto nezaujímal.

koľvek skvelé výkony pri reprezentácii vlasti podával, musel mať aspoň formálne riadne civilné povolanie. Bežne sa to riešilo tak, že aj naši najlepší športovci mali v občianskom preukaze pečiatku, že pracujú v Slovnafte, Chemických závodoch Juraja Dimitrova alebo hoci v Podpolianskych strojárňach, no v skutočnosti venovali pracovný čas výlučne tréningu. Osemnásťročný Rol'ko chcel zostať v športe a pokračovať v ďalšom vzdelávaní na vysokej škole. Dávno vedel, že ho ne baví ani matematika a ani dejepis, ale biológiu mal rád. „Uvažoval som nad štúdiom a profesiou, kde by som mohol robiť výskum v oblasti športu alebo napríklad vyvíjať výkonnostné testy. Zaujímala by ma aj práca športového lekára, čiže by som to mal asi skúsiť na medicíne,“ premýšľala nahlas nad svojimi vtedajšími stratégiami. Rozhodol sa napokon pre tú ťažšiu cestu a skutočne poslal prihlášku na Lekársku fakultu Univerzity Komenského v Bratislave. To, že bol už niekoľko rokov vrcholovým športovcom a reprezentantom republiky s excelentnou zbierkou medailí z celého sveta, mu nebolo nič platné. Veru, tak to vtedy chodilo. Jeho priemer známok z maturity bol 2 a na medicínu bolo potrebné dostať sa pod 1,6. Koniec diskusie. Rol'ka ani len nezavolali na prijímacie pohovory.

„Nemal som peniaze a ani povedzme auto, ktoré by som niekomu mohol dať ako úplatok. Aj keď sa rovno priznám, že ak by som aj mal, nedokázal by som podplácať. Všeobecne sa však vedelo, že práve takto sa dalo vybaviť štúdium medicíny. Flaša alkoholu dávno nestačila. Zachytil som dokonca informáciu, že rodičia jednej menej bystrej dievčiny dali ako úplatok rovno kľúče od nového bytu.“

Ďalšie medaily do zbierky Mita Rol'ka, tentoraz zo Spartakiády národov v Sovietskom zväze.

Mit'ove slová potvrdzuje aj jeho celoživotný kamarát Dušan Poláček. Ako skúsený športovec sa po maturite hlásil na Fakultu telesnej výchovy a športu v Bratislave. „Človek, ktorý to mal protekčne vybaviť, sa na to úplne vykašlal, a tak ma neprijali. Ako to v tej dobe chodievalo, vzápätí som dostal povolávací rozkaz a keďže aspoň v armáde pracovali s informáciou, že sa aktívne venujem päťboju, ozvali sa mi z Dukly v Banskej Bystrici. Prijal som to, z povinnej vojenskej služby sa vtedy nedalo vyklíznuť.“ Každého príčetného človeka dnes zrejme zarazí, že ako Poláček tak Rol'ko neboli ako reprezentanti prijatí na športové vysoké školy automaticky, ba dokonca akoby o nich vôbec nebol záujem. „Evidentne tam boli silnejší psi, deti vplyvných lekárov či stránikov. Tisícpercentne,“ myslí si Dušan. „Ja som nebol ktovieaký študent, to ešte pochopím, ale Mit'ó? Nuž, šport študovali decká, ktoré nemali ani zďaleka také skúsenosti a také predpoklady ako on. Ja som sa po roku na vojne prihlásil na štúdium popri zamestnaní a akosi som sa už zabudol vrátiť z Banskej Bystrice do Bratislavy.“

Nebolo vtedy nikoho, kto by sa za Mit'á aspoň prihovril, nepomohol mu športový zväz, nezabojovala inokedy razantná trénerka. Táto časť jeho života sa zrazu nikoho netýkala. Sám preskúmal ďalšie možnosti, ktoré pre neho prichádzali do úvahy, a objavil Lekársku fakultu v Martine. Čuduj sa svete, tam ho na medicínu bez problémov prijali a na jeseň 1979 nastúpil ako čerstvý študent do prvého semestra.

A ešte raz sa čuduj svete, naozaj nikomu zodpovednému v Bratislave ani trochu neprekážalo, že najlepší československý plavec cestuje každú nedeľu večer do Martina, aby si v pondelok, utorok a stredu vypočul prednášky a odrobil praktické cvičenia, v stredu večer znova sadol na vlak smer Bratislava, kde vo štvrtok a piatok trénoval. Istý vedúci funkcionár zo strediska vrcholového športu sa dokonca vyhrážal tým, že Rol'ka za týchto okolností vylúči z prípravy na olympiádu v Moskve, pretože na individuálny študijný plán v Martine mu predsa nedali súhlas. No a ak by chcel náhodou prestúpiť na lekársku fakultu do Bratislavy, nech sa tiež neteší, lebo sa dá zariadiť, aby ho neprijali.

Taká donebavolajúca demotivácia, strata času, kontinuity prípravy a nulová pomoc športovcovi, od ktorého sa na blížiacej olympiáde v Moskve opäť automaticky očakávalo, že bude excelentný, je klasickou ukážkou ľahostajnosti systému ku skutočným potrebám reprezentantov.

„Týmto spôsobom som fungoval celý rok. Hodiny a hodiny som trávil vo vlaku, v Martine som býval dosť ďaleko od stanice a chodieval som pešo a to som mal ešte obrovské šťastie, že ma u seba ubytoval plavecký nadšenec, tréner a športový funkcionár Karol Rybárik. Bol učiteľom športu na univerzite, ktorý plávanie a aj mňa úprimne obdivoval. Všetko zariadil, ba dokonca vybavil aj to, že som každý deň po ôsmej hodine večer mohol ešte ísť sám na dve hodiny plávať do bazéna a aj ma na tréningy často sprevádzal. Nebol však skúseným trénerom, nemal mi veľmi ako radíť.“

Niet divu, že v tomto režime sa jeho osobné výsledky nezlepšovali, no tlak na ich

dosahovanie sa ešte zintenzívnil. Miťo mal 19 rokov, čo sa v tom čase považovalo za absolútny vrchol plaveckej výkonnosti. Fyzicky bol vo vynikajúcej forme, ale motíváciu pomaly, no isto strácal. Dokonca sa celkom vážne začal zaoberať myšlienkou, že sa vykašle na plávanie a skúsi to s cyklistikou. S partiou kamarátov rekreačne bicykloval už od detstva a keď sa veľkou cyklistickou hviezdou stal Eddy Merckx a hlavne Roman Krajčovič sa do neho priam zamiloval a v kuse o ňom hovoril, naskazil tým aj Rolka. Otec sa však ľahko zhrozil, keď sa mu Miťo so svojimi úvahami zveril a mal čo robiť, aby ho presvedčil, nech pri plávaní vydrží ešte aspoň do moskvskej olympiády. „Teraz, keď už niečo vieš, skús to ešte aspoň rok zdokonaľovať,“ povedal synovi. Aj samotný Miťo pomaly, ale veľmi trpezlivo dospel k záveru, že to nie je ktovieaký nápad. Mal síce skvelú kondičku, predovšetkým silné nohy, ale bol vysoký a veľký. To, čo pri plávaní predstavovalo výhodu, ho pri bicyklovaní znevýhodňovalo. Do pretekov v kopcoch treba mať čo najnižšiu váhu a celkovo by mal úspešný pretekár zaberat' čo najmenší priestor.

Do Rolkovho života vstúpila v tom čase tiež permanentná únava. „Dá sa, myslím, veľmi ľahko pochopiť. Zátťaž na plavca je okolo dvadsiatky najväčšia. Keď som začínal aktívne plávať, tréningy som mal trikrát do týždňa. Po roku už boli štyri do týždňa a po dvoch rokoch päťkrát. Takto sa to pomaly a nenápadne stupňuje a zrazu ani neviete ako, trénujete dvojfázovo a v bazéne ste jedenásťkrát za týždeň. Ani dospelí futbalisti netrénujú viac ako šesťkrát týždenne. Nemám presné informácie, ale určite sa to nevyrovná tréningom v individuálnych disciplínach ako sú plávanie, krasokorčuľovanie, cyklistika alebo gymnastika,“ myslí si Miťo. „Od pätnástich do dvadsiatich rokov je plavec pod enormným tlakom na jeho fyzickú kondíciu. Za mesiac musí naplávať minimálne dvesto kilometrov. Moje priemerné dávky sa pohybovali na úrovni 220 až 270 kilometrov mesačne. Znie to drasticky a drastické to aj bolo. Vyskytlo sa však aj obdobie, keď som za mesiac naplával horko-tážko 180 kilometrov. Napríklad, keď som ochorel a mal týždňový výpadok, alebo sme cestovali na preteky a tréningy museli byť skrátené. Alebo boli sviatky, Vianoce, Veľká noc či letné prázdniny. To však nikoho extra nezaujímalo, na papieri mi predpísané dávky kilometrov z roka na rok rástli.“

V olympijskom roku 1976, v ktorom dovŕšil šestnástu narodeniny, naplával predpisových 1800 kilometrov za rok. Na ďalšiu päťročnicu dostal vypracovaný plán, ktorý hovoril, že každý ďalší rok by mal zaplávať o ďalších 200 kilometrov viac.

V roku 1977 spolu 2000 kilometrov, v roku 1978 až 2200 kilometrov, v roku 1979 šialených 2400 kilometrov a v olympijskom roku 1980 mal tento trend udržať. Niečo také nebolo v ľudských silách, ale papier aj v ére socializmu zniesol všetko. „Nikdy som sa nedostal cez 2100 kilometrov ročne, nech som sa akokoľvek snažil. Chcel som a bol som z toho vlastne v neustálom strese, ale nevedel som sa predsa na sto percent vyhnúť ochoreniam, drobným zraneniam a logicky ani pretekom a nevyhnutnej regenerácii. Neplnil som socialistické plány, už som mal nálepku

NÁDEJE PRE MOSKVU

TAK SA RODÍ PLAVEC

Ďalšie skvelé výsledky a dôstojnú reprezentáciu socialistickej vlasti očakávali všetci od Mitá aj na olympiáde v Moskve v roku 1980.

S Miloslavom Rolkom, najúspešnejším čs. športovcom na spartakiáde v Moskve

Desať medailí získali zatiaľ športovci reprezentujúci ČSSR na VII. letnej spartakiáde národov ZSSR. Zdá sa, že do jej skončenia sa naša zbierka už veľmi nerozšíri. Zopakujme si teda: zlato – Rolko, striebro – Macha, Marečková, Černá, bronz – Rolko (III), Fibingerová, Marečková a Machek. Počívca medailí patrí chlápcom a štyri z piatich – Rolkovi.

V spartakiádnom bazéne sme mali minivýpravu: Miloslava Rolku, Daniela Macheka a Irenu Fleisnerovú.

V našom trojčlennom paruje stále kamarátsky duch, a tak keďdo, že Irena i Daniel s napätím sledovali posledné tempo Mity v poloňových pretekoch na 400 metrov. Machek už mal za sebou víťazné B finále v tejto disciplíne a čas by mu vo „veľkom“ bol stačil na piate miesto. Takto sa musel uspokojiť s deviatym. „Škoda, zaváhal som, – myslel som si, že na postúp bude stačiť čas okolo 4:38,0 min., neplával som v rozplavbe naplno a chýbalo mi polom na postúp medzi najlepších osem 16 stotín sekundy. Jeden čas rekord som však zlepšil a bronz zo spartakiády tiež nie je na zahodenie...“ – povedal.

Irena Fleisnerová sa pridala: „V ekvitej konkurencii najlepších svetových priateľov som i ja myslela na zlepšenie ča, rekordov, ale žalúdočné ťažkosti mi urobili škrt cez rozpočet. Ešteže Millo všetko stačil napraviť. Bol skvelý!“

To už Rolko zavestný na dráhe odpočívaj a sledoval na svetovej tabuľke čas. Znamená, že na spartakiáde štyrikrát prekonal ča, rekord. Vydy, chci si tak trvať, že to bolo počť až na stotiny: „Konečne mám prázdniny!“ Po chvíli stal už na stupni víťazov s ďalšou bronzovou medailou na krku a o pár minút v kľbku gratulantov.

● Opäť dvakrát rekord v jeden deň...

– Doobeda som cítil, že mi ešte zostalo dosť síl, aby som čas 4:32,00 min. v rozplavbe zlepšil. Vo finále som začal rýchlejšie, plával som už svoju poslednú disciplínu a nemusel som sa teda šetriť. Vyšlo to, oproti môjmu najlepšiemu výkonu z Montrealu som sa zlepšil o vyše 4 sekundy.

● Ktorý z nových rekordov považujete za najcennejší?

– Práve tento, lebo mi dĺho trvalo, než som sa dokázal zlepšiť až na rekordný čas.

● Dočkáme sa od vás skoro ďalších rekordov?

– To sa nedá povedať, teraz si musím odpôžniť. Možno na univerziáde v Mexiku. Tam by som chcel plávať všetky disciplíny, ktoré som absolvoval v Moskve.

● Spomenuli ste odpočinko. Ako budete tráviť prázdniny?

– Pôjdem do hôr s priateľmi, plavcami. Asi na Máľno Brdo. Na týždeň, na dva. Potom zase začnem so všeobecnou prípravou.

● Spravili ste nám tu veľkú radosť. Určite ju má aj vaša trénerka Vlasta Wawrová...

– Určite, ale zrejme si myslela, že v Moskve budem najlepši na znakovskej dvojstovke a vídite, všetko to dopadlo ináč.

● Ozaj, ktorá je vaša najobľúbenejšia disciplína?

– Ako kedy. Dobré sa mi pláva kratšie poloňovka, ale dvojstovka v tejto disciplíne nie je na programe olympijských hier.

● Aké sú teraz vaša najlepšie časy v šprintoch?

Miloslav ROLKO sa má prečo usmievať, keď v Moskve získal jednu zlatú, tri bronzové medaily a prekonal štyri čs. rekordy! Športka-Smena – F. RAJECKÝ

– Na 100 m deľfin 55,80, znak 58,27, práca 1:11,8, kraul 53,40.

● V ktorej disciplíne ste najbližšie k absolútnej svetovej špičke?

– Momentálne na 100 metrov deľfin.

● S výsledkami, ktoré ste dosiahli, ste tu v Moskve veľmi populárny. „Nenaprii“ vám do nosa?

STENA 28.79
**Konečne
prázdniny!**

– Z toho nemusíte mať obavy, keď už som nejaký ten úspech zaznamenal aj predtým a ako vídite, nezmenil som sa. A spartakiádne úspechy netreba preceňovať.

● Ako sa vám páčila Moskva, spartakiáda?

– V hlavnom meste ZSSR som už štyrikrát, ale doteraz som tu neplával. Vyskúšal som bazény v Charkove, Leningrade a v Minsku, na Čenách Komsomolskej pravdy a v roku 1974 som bol aj v Kyjeve ako žiak na pretekoch Družba, Hostitelia sa o nás starajú vzorne, tak ako v ZSSR vždy. Atmosféra bola priam olimpijská. Krásy mesta, ďalšie športoviská, to pride na rad až teraz. Dosiaľ nebolo času.

● Máte medzi sovietskymi plavcami veľa súperov. Poznali ste a nimi dobre?

– Sú to dobrí priatelia a stretávame sa dosť často. Veď sme boli, napríklad, aj trikrát na spoločnej príprave v arménskom vysokohorskom Čakadzore, stretávame sa i na medzinárodných pretekoch. Najlepšie si rozumiem so Sergejom Fesenkom.

● Idete študovať na lekársku fakultu do Martina. Ako to bude s tréningom?

– Zatiaľ neviem nič určitého. Ale do školy nastupujem až koncom septembra. Dvortady sa všetko určite vyrieši.

Náš najúspešnejší športovec na spartakiáde sa pobral v ústrety svojim kolegom. Všetkým im hral na dvorach osmev. Bol spokojný.

VLADO JONÁŠ, Moskva

Jedna zlatá, tri bronzové medaily a tri prekonalé československé rekordy.
To bola Rolkova bilancia na Spartakiáde národov v ZSSR v roku 1979.

rebelanta a flákača, akokoľvek som sa snažil.“ Roľko sa od únavy nedokázal už ani len brániť, nevládal komunikovať s trénerkou, sústredil sa len na to, aby doháňal zameškané kilometre. Keď ho namiesto podpory poslala Wawrová pred komisiu stretdiska vrcholového športu a funkcionári ho ešte grilovali, prečo neplní limity, prečo mešká na tréningy, prečo sa ne baví s vlastnou trénerkou a prečo sa tak málo snaží, mal slzy na kraji. Vôbec nikto sa ho nezastal, odišiel smutný a frustrovaný a ešte aj potrestaný – mesiac nedostával stravu pre vrcholového športovca. Ak si súdruhovia mysleli, že takto Miťa kvalitne namotivujú a on bude mať už pred Dušičkami naplávaných 3000 kilometrov, dosť sa mýlili. Miťo pochopil, že za snahu bude odmenený len trestom. Psychika to podvedome vyhodnotí úplne logicky, že nemá zmysel ďalej sa snažiť. A tak sa aj Miťo postupne snažiť prestal.

Ďalší úder pod pás prišiel nečakane a úplnou náhodou. Jednou z populárnych a obľúbených medzinárodných súťaží aj v ére studenej vojny medzi Východom a Západom bol plavecký Svetový pohár. Dnes už v niekdajšej podobe neexistuje, nahradili ho iné preteky, ale na prelome 70. a 80. rokov minulého storočia umožňoval stretnúť sa špičkovým plavcom z celého sveta a súťažiť medzi sebou tak, že reprezentovali svoje kontinenty. Samostatné družstvá tvorili len najväčšie plavecké veľmoci – Spojené štáty americké, Zväz sovietskych socialistických republík a Nemecká demokratická republika – zo svetadielov mali na Svetovom pohári svoje zastúpenie Severná Amerika, Južná Amerika, Austrália, Európa a Ázia. „Súťaž sa mala konať v Tokiu. Len pár dní pred jej začiatkom som sa náhodou práve nachádzal v Prahe, vybavoval som akési formality a navštívil som aj plavecký zväz. Na chodbe som stretol známeho funkcionára, ktorý na mňa neveriacky pozrel a prekvapene sa pýtal, čo tam robím. Vysvetlil som mu, že som si len prišiel po papiere a večer sa vraciam vlakom naspäť do Bratislavy. Pokrútil hlavou, vraj si myslel, že som v Japonsku. Čo by som mal ja robiť v Japonsku? Ten úprimný muž mi odpovedal, že na plavecký zväz mi prišla pozvánka, aby som ako v tej dobe najlepší európsky znakár na Svetovom pohári reprezentoval Európu. Pozvánku však očividne niekto strčil do šuplíka a nikto mi o nej nič nepovedal. V tom čase by aj tak už bolo neskoro čokoľvek riešiť,“ dodáva sklamane Miťo. „Až neskôr som sa okľukou dozvedel, že opäť vraj zohralo rolu predovšetkým to, že som zo Slovenska. Asi sa niekomu veľmi ťažilo poslať pozvánku do Tokia z Prahy do Bratislavy.“

Roľko si ani nepamätá, kto vtedy Svetový pohár vyhral, je možné, že tá informácia do Československa ani nedorazila. Podobné preteky sa najprv začali organizovať v ľahkej atletike, pre veľký úspech sa ich potom pár uskutočnilo aj pre plavcov. Usporiadatelia mali chvályhodnú ambíciu spojiť na jednej súťaži špičkových svetových plavcov a nechať ich pretekať ako družstvá, čo bolo aj pre divákov veľmi atraktívne. Športovci mali dobrú motiváciu podať svoje najlepšie výkony a zároveň šancu stretnúť známych, kolegov či konkurentov z iných krajín a porozprávať sa. Na iných súťažiach na niečo podobné väčšinou nebolo dostatok času, na majstrov-

stvách Európy, sveta alebo na olympijských hrách vládla napätá atmosféra a nervozita, plavci boli sústredení výlučne na seba a svoje výkony. Paradoxne, niekoľko rekordov vzniklo práve na Svetovom pohári v plávaní, čo je len ďalší dôkaz toho, že rovnako veľkú úlohu ako tisíce naplávaných kilometrov má aj psychická pohoda. A tá na tomto podujatí vládla, pretože o nič vážne vlastne nešlo. Mitóvi mohlo byť zas akurát tak ľúto, že to nemal šancu zažiť.

17. VEĽKÁ VĎAKA ZA ŠTVRTÉ MIESTO NA MOSKOVSKÉJ OLYMPIÁDE

Na priebeh olympijských hier môže mať úplne zásadný vplyv aj vojna v Afganistane... Vykašľať sa na holenie nôh zas dokáže rovnako zásadne ovplyvniť, či plavec skončí s medailou alebo bez nej... Lyže ako odmena: to nevymyslíš, to je socialistický život.

Bolaže to veľká sláva, keď padlo rozhodnutie, že v roku 1980 sa letná olympiáda uskutoční v Moskve. Stalo sa to totiž prvýkrát v histórii novovekých hier, že ich organizáciu zverili jednej zo socialistických krajín, v tomto prípade tej najväčšej a najvplyvnejšej. Teda, sláva to bola predovšetkým v Sovietskom zväze a zodpovední funkcionári na čele s vtedajším predsedom prezídia Najvyššieho sovietu Leonidom Brežnevom

Časť československých športovcov, ktorí krajinu reprezentovali na Olympiáde v Moskve 1980.

prijali uznesenie, že takú parádu, akú pripravila oni, svet ešte nevidel. Hry sa konali na prelome júla a augusta 1980, súťažilo sa v 21 športoch a spolu v 203 športových disciplínach, športovcov prišlo 5159, z toho bola výrazná prevaha mužov (4064). Do Moskvy prišli súťažiť reprezentanti 80 národných olympijských výborov, Československo vyslalo na olympiádu 211 športovcov, vrátane plavca Miloslava Roľka.

Štatistika však mohla byť oveľa pôsobivejšia, športové zápolenia dramatickejšie a konečné výsledky možno ešte lepšie, no určite pestrejšie, ak by pár mesiacov pred štartom olympijských hier do hry nevstúpila politika. Sovietsky zväz totiž v roku 1979 vojensky napadol Afganistan, na čo zareagoval vtedajší americký prezident James Carter a medzinárodné spoločenstvo vyzval k bojkotu olympiády v Moskve. Je proti duchu Olympijskej charty, aby krajina agresora organizovala olympijské hry. V mnohých štátoch aj v západnej Európe Carter uspel, no samotní športovci sa vzopreli rozhodnutiu politikov, hier sa chceli zúčastniť a zmerať si sily s konkurenciou. Ich národné olympijské výbory alebo aj jednotlivci však museli získať peniaze na účasť na moskovskej olympiáde z iných ako zo štátnych zdrojov. Zúčastnili sa na nej, no na otváracom ceremoniáli nemohli kráčať pod svojou štátnou vlajkou, ale pod olympijskou, a keď získali zlatú medailu, nehrala sa hymna ich krajiny, ale opäť

Pohľadnica z Moskvy. Všimnite si aj bodku na obrázku olympijskej dediny, kde Mito býva.

olympijská. Takýchto výprav pricestovalo do Moskvy 16 a boli medzi nimi tímy z Talianska, Veľkej Británie, Austrálie, Francúzska, Švédska, Fínska, Rakúska, Španielska, aj z krajín Beneluxu. Účasť na olympiáde úplne zrušilo 64 krajín. Tento krok nezostal zo strany Sovietskeho zväzu bez odzvy – o štyri roky neskôr neumožnil svojim reprezentantom súťažiť na olympiáde organizovanej pre zmenu v Los Angeles v USA s vágnym odôvodnením, že „má pochybnosti o bezpečnosti svojich občanov“. Ďalších 15 socialistických krajín, vrátane Československa, sa k bojkotu poslušne pridalo.

Bilancia moskovskej olympiády bola napriek oklieštenej účasti športovcov pozoruhodná, bolo prekonaných a vylepšených 39 olympijských rekordov a 36 svetových. Výrazne dominovali predovšetkým domáci športovci. Výprava Sovietskeho zväzu vybojovala spolu až 80 zlatých medailí a s celkovým počtom 195 medailí vytvorila ďalší nový rekord olympiád. Víťaz gymnastického viacboja Alexander Dítatin ako prvý športovec v histórii získal na jedných olympijských hrách až osem medailí, k ďalším zberateľom trofejí patril plavec Vladimír Saľnikov, kajakár Vladimír Parfionovič aj vzpierač Jurik Vardaňan.

Zredukované množstvo potenciálnych súperov pomohlo v Moskve aj československej výprave, ktorá v hodnotení krajín obsadila so ziskom štrnástich medailí dlho nevídané deviate miesto. Triumfovali vzpierač Ota Zaremba a futbalisti, ktorí vtedy prvý a poslednýkrát vybojovali v kolektívnom športe pre našu krajinu olympijské zlato.

Mit'a Roľka delilo od bronzovej medaily v moskovskom olympijskom bazéne v disciplíne sto metrov znak podľa jeho vlastných slov asi 12 centimetrov. A od striebornej medaily možno 40 centimetrov. Výsledky boli neuveriteľne tesné. Zvíťazil švédsky reprezentant Bengt Baron. Jeho náskok bol jasný, no časové rozdiely medzi druhým až šiestym miestom sa rátali v stotínach sekundy. „Mohol som pokojne skončiť aj šiesty, takže vďaka veľká za štvrtú priečku. Pre mňa nie je ani trochu sklamaním,“ hovorí Mit'ó. „Oveľa viac ma mrzí, že som si pred pretekmi neoholil celé telo. Čo vám poviem, zvíťazila moja lenivosť. Holenie dlho trvá, mohol som sa porezať a ani to vykrúcanie, aby som so žiletkou všade dosiahol, ma nebavilo. Nemal som vtedy ani asistenta, ktorý by mi s niečím takým pomohol. A pritom som mal vlastnú skúsenosť spred troch rokov z majstrovstiev Európy vo Švédsku, že aj takáto maličkosť môže zlepšiť čas na krátkej trati až o pol sekundy.“

Nejde pritom ani tak o to, že by mužné ochlpenie plavca „brzdilo“. Oholenie však špecifickým spôsobom pokožku podráždi a stane sa citlivejšia. „Keď plavec skočí do vody, okamžite to cíti a lepšie vníma svoju polohu vo vode. Telo sa zrazu kľže ako ryba. Aj ja som mal pocit, že som viac hydrodynamický a rýchlejší. Napokon, správne chytiť vodu, ako hovorievajú plavci, teda zariadiť, aby ma optimálne obtekala, je úplne zásadné. Dokonca sa mi zdalo, že sa po oholení pri plávaní o čosi menej namáham. Na olympiáde v Moskve som túto maličkosť podcenil a dodnes to neskutočne ľutujem. Ak by som sa oholil, mohol som byť možno aj strieborný,“ myslí si Mit'ó.

Budú nás reprezentovať na OH 1980

PLÁVANIE

PETR ADAMEC
4 × 200 m v. sp.

Narodil sa 6. júna 1960, meria 187 cm, váži 87 kg. Člen RH Brno, tréner B. Kočar.

IRENA FLEISSNEROVÁ
100 a 200 m prsia

Narodila sa 25. novembra 1958, meria 168 cm, váži 58 kg. Členka VŠ Praha, tréner R. Poledník. Zaslúžila majsterka športu, na MS 1975 ôsma a na MS 1977 štvrtá na 200 m prsia, dvojnásobná víťazka Univerziády 1979.

RADEK HAVEL
4 × 200 m v. sp.

Narodil sa 25. februára 1961, meria 176 cm, váži 72 kg. Člen TJ Gottwaldov, tréner P. Přikryl.

DANIEL MACHEK
400, 1500
a 4 × 200 m v. sp., 400 m opp.

Narodil sa 10. novembra 1959, meria 181 cm, váži 67 kg. Člen RH Praha, trénerka M. Zachová. Majster športu, na MS 1976 šiesty na 1500 m v. sp. a deviaty na 400 m pol. preteky, na ME 1977 šiesty na 400 m pol. preteky.

MILOSLAV ROLKO
100 a 200 m znak, 100 m delfín, 4 × 200 m v. sp.

Narodil sa 13. októbra 1960, meria 190 cm, váži 82 kg. Člen Slávie Bratislava UK, trénerka V. Wawrová. Zaslúžili majster športu, na OH 1976 šiesty na 200 m znak, na MS 1978 siedmy na 100 m delfín, ôsmy na 200 m pol. preť. a deviaty na 200 m znak, zlatý medai-

lista na ME 1977 na 100 m znak a strieborný medailista na 200 m znak. Foto: LUBA GRESSNEROVÁ

★ IRENA FLEISSNEROVÁ

★ DANIEL MACHEK

★ MILOSLAV ROLKO

Najlepší československí plavci v roku 1980.

ČS. PLAVCI NA OH USPOKOJILI

V olympijskom bazéne na prospekte Mieru vrcholilo zápolenie najlepších plavcov. Posledný deň súťaží znamená pre mužov 400 metrov palohových pretekov. Československo má prvý raz v histórii plávania dvoch zástupcov vo finále. Najprv sa doň prebojoval Miloslav Roľko, ktorý utvoril nový československý rekord. Ten však nemal dlhú životnosť, lebo onedlho nato mu ho vzal Daniel Machek. Pre oboch to znamenalo účasť vo finále. Po dvoch plavcoch tu mali ešte Sovietsky zväz a Maďarsko, teda známe plavecké veľmoci.

Mito si v prvej polovici pretekov počínal lepšie ako Dano, v treťom úseku však stratil. To, čo skončili na šiestom a ôsmom mieste, by sa zdalo byť iba priemerým výsledkom. Roľko však opäť zlepšil československý rekord a ôsmy Machek podal tiež taký dobrý výkon, že im obojmu blahoželal tréner sovietskej zbranej Koškin. Naši plavci totiž trénovali v predolympijskom období spolu so zbornou a priaznivý vplyv pobytu v tréningovom stredisku Cachkadzor i tréningy so svetovou špičkou priniesol ovocie. Účasť vo finále i umiestenie v ňom bolo toho dôkazom.

Keď si premietame konkurenciu a jej výkonnosť, tak môžeme byť s vystúpením našich plavcov spokojní. Piata miesto Ireny Fleissnerovej vo finále 200 m prsia, bolo vzhľadom na jeho obsadenie, veľmi dobré. Roľkovo štvrté miesto v znaku i Machekovo piate na 400 m v. sp., to nie je bilancia, ktorá by mala našu miniatúru plaveckú výpravu zarmucovať. Najmä ak vyrastie nová generácia následníkov, akými sú juniori typu Géryho. Prírodzene treba, aby ich vyrástlo čo najviac. Lebo len tam rastie výkonnosť, kde je z čoho vyberať.

CACHKADZOR priniesol ovocie

Machek (vľavo) a Roľko, mohli byť so svojimi výkonmi spokojní.

Športový časopis Štart hodnotí výkony československých plavcov na OH v Moskve.

K štvrtému miestu v disciplíne 100 metrov znak pridal ešte šieste miesto v polohových pretekoch na 400 metrov. Nevyšla mu jeho najsilnejšia disciplína 200 metrov znak, v ktorej skončil tesne pred finále. Čas, ktorý dosiahol v polohovke, čo pritom bola Rol'kova vedľajšia disciplína, však znamenal nový československý rekord a čas, ktorý zaplával v Moskve práve na tejto trati, prekonal iný slovenský plavec Richard Nagy až v roku 2018, teda o 38 rokov neskôr. Miťove výsledky znamenali najväčší úspech československého plavca (muža) v histórii olympijských hier a do dnešných dní ich nikto nevylepšil. V novodobých dejinách samostatného Slovenska sa, samozrejme, môžeme medzi ženami pýšiť skvelou Martinou Moravcovou, ktorá z olympiády v Sydney v roku 2000 priniesla dve strieborné medaily.

Miťo oddychuje pod skokanskou vežou po tréningu na OH v Moskve.

Po návrate domov si mohol Rol'ko konečne dopriať aspoň pár dní normálnych letných prázdnin, aj keď do vody ho to z pochopiteľných dôvodov neťahalo. Po nich začal prípravu na ďalšiu riadnu plaveckú sezónu, sem-tam prešpikovanú besedami na školách. Komunistická strana Československa mala v máji 1981 osláviť 60 rokov svojho vzniku, už od januára tak na propagáciu využívala všetky možné nástroje, vrátane úspešných športovcov. Povinným jazdám sa, pochopiteľne, nevyhol ani Miťo.

S ocenením mimoriadnych výsledkov z olympiády to bolo ako vždy. Strana ani vláda sa zrazu nešla pretrhnúť od ochoty. Športovcov mala hriať predovšetkým láska k vlasti a motivovať pocit, že majú vôbec tú česť ju reprezentovať. Miťo Rol'ko si matne spomína, že za úspechy v Moskve dostal lyže a bolo vybavené. Len raz bol odmenený aj finančne, keď sa v roku 1977 stal majstrom Európy. Štyridsaťtisíc korún československých sa vtedy rovnalo asi ročnému príjmu bežného pracujúceho, dnes by to bolo necelých 1300 eur. „Nezachytil som vtedy žiadne klebety o tom, kto zo športovcov dostával aké odmeny a ani som nesledoval, kto má na čo nárok. Výnimkou boli jedine futbalisti. Priamo od nich som sa dozvedel, že za titul majstrov Európy dostal každý hráč štyridsaťtisíc korún a osobné auto k tomu. Ja som z mojej

odmeny niečo daroval rodine a zvyšok som uložil do banky. Po mojej emigrácii zostali rodine aj všetky moje peniaze.“

Keď sa vlny po úspešnej moskovskej olympiáde ustálili, vyplávala na povrch dosť zásadná otázka – čo ďalej? Odpoveď na ňu však už neriešil s trénerkou Vlastou Wawrovou. Stala sa totiž neuveriteľná vec. Miťo Roľko sa rozhodol, že s ňou už viac nechce spolupracovať.

V dopravnom vlaciku v olympijskej dedine v Moskve, vo voľnej chvíli

18. PO PROTEKCII MÁM LEN SKÚŠKU Z CHÉMIE

Byrokracia nadovšetko... S poctivosťou najďalej zájdeš, ale nič sa nestane, ak urobíš výnimku, ktorá potvrdí toto pravidlo... Po dvadsiatke už do špičkového športu nepatríš, jedine, ak by si sa rozhodol, že takéto odporúčania ťa srdečne nezaujímajú.

Pár týždňov po návrate z Moskvy oslavoval Miťo dvadsiatku. V plaveckom svete v danej historickej dobe to už bol vek, keď sa zvažovalo, či je športovec vôbec ešte schopný nejakých pozoruhodných výkonov alebo tie najpozoruhodnejšie podal a lepšie to už nebude. Aj sám Miťo si kládol túto otázku a odpoveď sa mu nedarilo nájsť. Nešlo pritom vôbec o jeho fyzické kapacity, veď mal kondíciu ako ľadoborec. Nemal však motiváciu.

Krátko po olympiáde sa mu ozval reprezentačný tréner Ján Vokatý z Prahy, ktorý

Rozhovor s legendárnym rozhlasovým športovým reportérom Gabom Zelenayom.

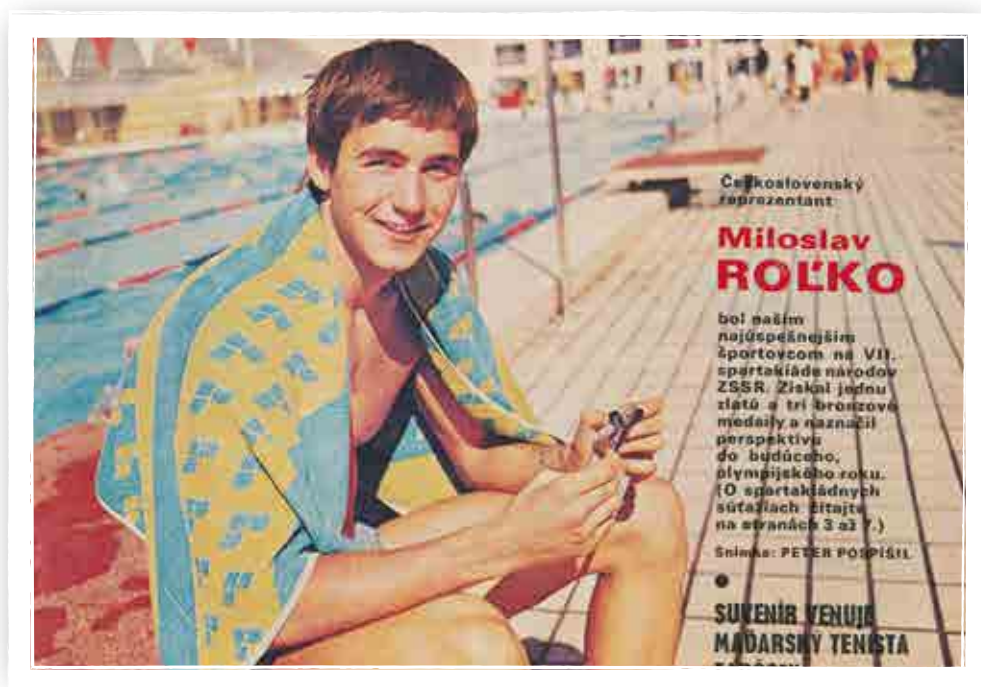
nad ním držal federálny dohľad a vypracovával pre neho dlhodobé tréningové plány. Áno, presne ten, čo mu každoročne navyšoval dávku o ďalších 200 kilometrov. Ale keby len to. On od Miťa ešte chcel aj pravidelné hlásenia s podrobnými informáciami o tom, koľko kilometrov naozaj odplával, koľko percent z toho plával len nohami, koľko iba rukami, ktorým plaveckým spôsobom a v akých sériách. „Bola to len ďalšia strata času a ten som mohol venovať práve plávaniu. On však na zasielaní vyplnených tlačív trval. Ja som jednoducho nedokázal stíhať a nič som mu neposielal. Vôbec ho nezaujímalo, že som bol chorý alebo niekam som cestoval, ročný limit som mal splniť. Bolo to direktívne, demotivujúce a rozkazovačné. A naozaj nesplniteľné, veď som nielen plával, ale ešte aj študoval. Nikdy som sa nedostal cez 2100 kilometrov ročne, ale on mi v poslednom pláne, čo mi zaslal, rozpočítal zas o 200 kilometrov viac, čo bolo spolu 2600 kilometrov,“ krúti ešte aj po rokoch hlavou Miťo Roľko. Niet divu, že vzťahy medzi nimi boli napäté, čo len zhoršovalo Miťov permanentný stres a pocit rezignácie. S odstupom času sa už len pousmeje na náhodnej situácii, ktorá sa odohrala na pretekoch v Sindelfingene, kde sa náhle a nečakane rozhodol viac sa do Československa nevrátiť. Práve tam sa s trénerom Vokatým videl naposledy. Pochválil ho za dobré výsledky, však asi ich pripisoval svojmu sadistickému plánu na počet naplávaných kilometrov, a vyslovil spokojnosť s tým, že sa Miťo umúdril, vydal sa dobrým smerom a očividne to všetko začína fungovať. „Dúfam, že v tom budeš naďalej pokračovať, to boli posledné slová, ktoré mi povedal pár hodín pred mojou emigráciou. Mal pravdu. Akurát som už pokračoval v Nemecku.“

Asi najkľúčovejšou vlastnosťou, ktorá tvorí kostru Miťovho charakteru, je poctivosť. To je už dosť jasné. Všetko, čo robil a robí, robil a robí s cieľom podávať čo najlepší výkon tak, aby bol sám spokojný a rovnako aj ľudia okolo neho. Keďže však práve ľudia okolo neho mu nakladali stále viac a viac toho, čo by robiť mal a on nevedel povedať nie, dostal sa na hranicu fyzických aj časových možností. Jeho život prestal byť veselý a radostný, postupne sa navyše z neho celkom prirodzene vytratili aj jeho kamaráti.

„Celé detstvo a aj počas štúdia na strednej škole ma na plávaní najviac bavilo to, že môžem byť stále s najbližšími priateľmi Romanom Krajčovičom a Dušanom Poláčkom. Roman sa však začal intenzívne venovať diaľkovému plávaniu, Dušan prešiel na moderný päťboj, a času, ktorý sme trávil spolu, bolo stále menej,“ vysvetľuje svoje vtedajšie rozpoloženie. Čoraz intenzívnejšie na neho doliehali aj všetky nevýhody výsostne individuálneho športu, akým je plávanie.

Osamelosť. Chýbajúce zdieľanie dobrého aj zlého. A napokon, ako s hrôzou zistil, strata prirodzenej športovej hravosti.

„Plávanie, atletika či strelba sú športy, no keď hovoríme o kolektívnych športoch ako futbal, hokej, basketbal, hádzaná, ale napríklad aj tenis alebo šach, používame automaticky slovo hra. Používame spojenie idem si zahrať futbal či idem si zahrať šachy, zatiaľ čo pri bicyklovaní bicyklujeme a pri plávaní plávame. Nehráme sa na bicyklovanie a ani na plávanie. Aj hokejista, futbalista a tenista musia, samozrejme,

Na titulke športového časopisu Štart.

hodiny a hodiny trénovať, aby dosiahli úspech, no športovci v individuálnych športoch často začínajú s tréningom oveľa skôr, plavci už šesť či sedemroční, frekvencia ich tréningov je vyššia a životnosť kratšia.“ Pri kolektívnych športoch je veľmi výstižným pomenovaním tejto aktivity slovo hra, navyše sa všetci hráči navzájom dopujú odhodlaním a spoločne prežívajú víťazstvá aj prehry.

Mit' sa veľmi nemal komu zveriť ani s tým, že študovať sa mu darí tiež iba s odretými ušami. Medicína ho síce veľmi bavila, ale tento odbor je skutočne jeden z najťažších a nedá sa odfláknúť. To Mit' ani náhodou nechcel, lenže už v prvom semestri prišiel na to, že jeho vedomosti z chémie, s ktorými prišiel z gymnázia, sú prudko nedostačujúce. Zaplatil si teda doučovanie, no ani to nestíhal a na hodinách nedokázal byť dostatočne koncentrovaný. Do ďalšieho semestra znova preliezol len o chl. Po roku pravidelného cestovania medzi Bratislavou a Martinom sa mu podarilo dosiahnuť aspoň to, že mohol konečne prestúpiť na lekársku fakultu do Bratislavy, ale chémia mu stále nešla. V treťom semestri ústnu skúšku nespravil. „Nezvládol som ju ani na prvom opravnom termíne. Poobede sa ma pri bazéne na výsledok pýtal tréner, musel som priznať, že som zo skúšky vyletel. Bol zvedavý, u koho som ju robil, vzápätí šiel volať dekanovi, ktorý bol jeho kamarátom. Keď sa z kancelárie vrátil, iba mi holou vetou oznámil – ty si tú skúšku urobil. Prisahám, že to bolo prvé a poslednýkrát, čo som niečo získal vďaka protekcii,“ dušuje sa Mit'.

Uprostred štvrtého semestra emigroval a v štúdiu medicíny chcel pokračovať aj v Nemecku, a to je krajina, kde žiadna protekcia na skúške z chémie nepomôže. „Potreboval som spraviť test na 60 %, ale urobil som ho len na 50 %. Nedal som ho ani na druhý pokus a zostával mi už len jeden. Ak by som ho nezvládol, v štúdiu medicíny by som nemohol pokračovať.“ A ako to vyriešil? Spôsobom, akým je vážne schopný to spraviť len taký poctivý a ctížiadostivý človek ako Miťo Roľko. Z biedneho štipendia, ktoré vtedy ako emigrovaný športovec dostával, si zaplatil doučovanie. Dvakrát do týždňa sa na dve hodiny stretával s profesorom chémie na dôchodku a ten sa mu venoval tiež tak poctivo, že Miťo princípy chémie konečne pochopil. Dokonca ho táto veda začala nesmierne baviť. „Posledný test som urobil na 80 % a dodnes som na to nesmierne pyšný. Bolo to totiž len moje rozhodnutie, sám som si dal cieľ a spravil všetko preto, aby som ho dosiahol. Podarilo sa to. Naozaj som mal oveľa lepší pocit, ako keď som dostal skúšku bez vedomostí a iba vďaka protekcii.“

Vráťme sa však znova do Bratislavy, kde necelý rok pred svojou emigráciou už Miťo cítil nepríjemný tlak zo všetkých strán. Z niektorých z nich počúval napríklad aj to, že je už na výnimočné športové výkony starý. „Tak to vtedy bolo a väčšinou sme tomu verili. Na nášho kamaráta a kolegu Viléma Čejku z Gottwaldova (dnes Zlín, pozn. red.), ktorý začal prekonávať osobné rekordy ako 24-ročný, sme sa pozerali ako na plávajúceho seniora. Pritom práve on nám mohol byť príkladom toho, ako postupovať pri tréningu, regenerácii a životospráve. Veľa ľudí z plaveckého športu sa nad ním veľkodušne usmievalo, no on suverénne víťazil a bral medaily mladším plavcom.“ Tiež až neskôr sa vďaka vedomostiam získaných štúdiom Miťo dozvedel, ako funguje športová fyziológia, ako jej napomáha psychológia a ako môže vrcholový športovec podávať vrcholové výsledky aj do tridsiatky. Sám sa stal živým príkladom z praxe. Aktívnu plaveckú kariéru ukončil až v roku 1991 ako 31-ročný.

19. NOVÝ TRÉNER SA ZĽAKOL ZODPOVEDNOSTI

Vymeniť dlhoročnú trénerku za niekoho, kto sa chopí príležitosti robiť s reprezentatčným plavcom, nie je vôbec ľahké... Ani šesť jazykov ti nepomôže, keď má nad tebou moc alkohol... Pod vodou síce vidíš aj bez okuliarov, ale bez nich spomalíš a nedopadneš dobre.

O výmene trénerky uvažoval Miťo už pred olympiádou v Moskve. Áno, takú trestuhodnú myšlienku vpustil do svojej hlavy a už ju odtiaľ nedokázal vyhnúť. Po dvanástich rokoch spolupráce, teda presnejšie po dvanástich rokoch Wawrovej príkazov a Rol'kovej poslušnosti, vedel už aj s ohľadom na svoj pokročilý vek sformulovať to, čo sa mu nepáči. Netúžil ďalej trénovať pod tlakom a prakticky bez akejkoľvek pozitívnej spätnej väzby. Rozprával sa o tom aj doma s rodičmi a tí ho podporili. Napokon, boli to predovšetkým oni, kto registroval, že ich syn má s trénerkou čoraz viac konfliktov, plávanie ho prestáva baviť, nemá motiváciu a trápi sa. „Sám som sa postupne naučil povedať trénerke, že mi niečo nevyhovuje, dokonca aj to, že mi nevyhovuje naša spolupráca. Nič sa však nezmenilo, mám pocit, že dokonca bola na mňa ešte prísnejšia. Po dohode s rodičmi som sa napokon rozhodol oficiálne cez stredisko vrcholového športu, teda cez nadriadených Vlasty Wawrovej, požiadať

ИНТЕРВЬЮ У ДОРОЖКИ

Митя из Братиславы

Перед началом соревнований на пресс-конференции специалисты назвали зарубежных пловцов — главных конкурентов наших спортсменов. В список сильнейших попал молодой чехословацкий пловец Мирослав Ролко. Поэтому в первый же день соревнований мы внимательно следили за его стартами. И когда Мирослав в финале вторым завершил дистанцию 200 м на спине, представили ему слово.

— Я доволен своим результатом, — сказал Ролко, — ведь опередить меня смог только чемпион мира спортсмен из Венгрии Золтан Веррасто. А он старше и опытнее меня. Мне

уже 16 лет, и, как говорится, все еще впереди.

Плаванием я стал заниматься с 1969 года в родном городе Братислава. В бассейн меня привела сестра. Сама она спортсменка, занимается греблей, и ей очень хотелось, чтобы и брат увлекся спортом.

Вначале я часто пропускал занятия, так что сестре приходилось опекать меня, ходить со мной в бассейн. Вскоре эта необходимость отпала, так как я увлекся плаванием.

В этом большая заслуга моего тренера Власти Вавровеж. Она прекрасный человек. Мы с ней очень много работаем. Перед гимназией я прихожу в бассейн на двухчасовую трени-

ровку и сразу же после звонка на бегу обратно. Вообще-то много тренироваться и хорошо учиться трудно, так что порой приходится заниматься даже в автобусе: вот и сейчас я взял с собой в Ленинград учебники.

Мой любимый вид плавания — 200 м на спине. Почему именно двести? Просто эта дистанция мне лучше удается. Недавно я подсчитал, что результатом 2.05.33, показанный мной на Олимпийских играх в Монреале на этой дистанции, — восьмой в мире, тогда как на 100 м я всего 31-й.

Я второй раз в Советском Союзе и очень рад своему приезду. Познакомился с советскими пловцами. Кстати, узнал, что меня зовут Мирослав, они стали называть меня просто Митя...
Б. ТОСУНЯН.

(Наш спец. корр.)

ЛЕНИНГРАД, 25 марта. 7-1

Meno Miloslava Rol'ka poznali vo všetkých plaveckých veľmociach. Aj v Sovietskom zväze.

Aj takúto dych berúcu atmosféru mali mládežnícke preteky priateľstva socialistických krajín v športovom plávaní vo Východnom Nemecku v roku 1975.

o výmenu trénera. Bolo to v roku 1979, teda rok pred letnými olympijskými hrami v Moskve, a vedenie mi tento krok neschválilo.“

Podarilo sa to až po olympiáde a Miťova dlhoročná trénerka sa tomu ani veľmi nebránila. Je možné, že svojho zverenca už ani nevnímala ako perspektívneho. Mal dvadsať rokov, čo v danej historickej dobe znamenalo, že jeho kariéra reprezentačného plavca sa čoskoro skončí a žiadne mimoriadne výkony sa od neho nedajú očakávať.

Roľko bol teda konečne slobodný. Najprv si zhlboka vydýchol a potom sa dal do pátrania po trénerovi, ktorému by chcel do rúk zveriť svoju budúcnosť. Jeho tip padol na Mariána Filčáka, docenta plávania na Fakulte telesnej výchovy a športu v Bratislave. Mal fantastické znalosti z teórie plávania, sám bol pred zopár rokmi špičkovým československým delfinárom, vedel po anglicky, nemecky, francúzsky, rusky aj maďarsky, prekladal do slovenčiny množstvo odborných článkov o plávaní, teoreticky ovládal hádam všetko. Ibaže v praxi nikdy nikoho netrénovať. A potom si ho osobne ako trénera vyžiada akurát najlepší československý plavec.

„Všimol som si, že sa celkom zľakol. Bol si asi plne vedomý toho, že si nemôže dovoliť niečo pobabrať. Cítil tlak zodpovednosti,“ vysvetľuje Miťo Roľko. „Dohodli sme sa na kolegiálnej spolupráci, teda že o tom, ako postupovať v tréningu, bu-

deme diskutovať. Tak sa aj stalo, vytvorili sme si podrobné plány, týždňové, mesačné aj dlhodobé. Ibaže reálne žiadne z nich nefungovali.“ Filčákovi chýbali úplne elementárne praktické trénerské zručnosti, napríklad nechodil okolo bazéna, keď Mitó plával, aby sledoval čas a priebežne opravoval chyby v technike. Koniec koncov, nevidel ho vo vode predtým, než začali spolupracovať, nemal s čím porovnávať a sledovať zhoršenie či zlepšenie. Okrem toho mal ešte aj jednu, nie práve ideálnu osobnú nerest a síce, že nevedel veľmi vzdorovať alkoholu. Roľko to spočiatku bral ako drobnú nepríjemnosť, ktorá sa však nijako netýka jeho tréningovej prípravy, ale keď sa stalo pravidlom, že on o šiestej ráno skákal do bazéna a jeho tréner sa v tom istom okamihu porúchal do kotolne, kde s kotolníkom za dvadsať minút stiahli sedmičku červeného, začalo mu to dosť prekážať. Tobôž, keď sa to dialo stále častejšie. Stále sa však utešoval tým, že je to oveľa lepšie ako za čias Wawrovej. Z Mitóvhovho života síce zmizli aj nerealizovateľné rozpisy, podľa ktorých mal v každom roku päťročnice zvyšovať počet naplávaných kilometrov o ďalších dvesto, ale s ľahkou hrôzou si uvedomil, že zrazu neexistovala žiadna dlhodobá stratégia. „Po olympiáde v Moskve sa stali mojím najbližším cieľom majstrovstvá Európy, ktoré sa mali v roku 1981 konať v Splete vo vtedajšej Juhoslávii. Bol to však cieľ len veľmi vágny, žiadna koncepčná práca alebo ročný plán vrcholiaci v Splete neexistoval. Dokonca sme sa s Filčákom o tom ani veľmi nebavili, bolo to len niečo v duchu, že veď skúsím niečo zaplávať, keď už teda obhajujem majstrovský titul.“

Ťažko bolo samotnému Mitóvi pripustiť, že si po prísnej a pantičkárskej, no racionálnej a pragmatickej Wawrovej nevybral práve ideálneho trénera, ale cesta späť už bola zarúbaná. Napokon, bol to práve on, kto Filčáka prehovoril, aby to s ním skúsil. Dohodol sa teda aspoň na kooperácii s Ladislavom Hlavatým, ostrielaným plaveckým trénerom pôsobiacim v Trnave. Práve on dokázal dopĺňať to, čo Filčákovi veľmi nešlo, akurátže za ním musel Mitó pravidelne dochádzať do Trnavy. Rád to robieval, do Trnavy sa presúval vlakom a presun mu nezabral toľko času, ako keď cestoval do Martina. Inokedy zas prišiel Hlavatý za svojím zverencom do Bratislavy.

Na majstrovstvá Európy v Splete cestoval Roľko napokon s pocitom, že je relatívne dobre pripravený, jeho kľúčové znakárske trate mu však nevyšli tak, ako dúfal. Do finále sa nedostal v žiadnej disciplíne, v ktorej štartoval. Celkom sa mu dарило na sto metrov delfín, no o finálne ho pripravila drobná „nehoda“. Stál už spolu s ostatnými pretekármi na bloku tesne pred štartom, keď sa mu pri nasadzovaní plaveckých okuliarov na nich roztrhla gumička. V takom momente sa už nedá odísť kamsi do zákulisia po nové, aj Mitó urobil to jediné, čo mohol - nepoužiteľné okuliare odhodil nabok a po štartovacom signáli skočil do bazéna bez nich. „Samozrejme, že aj tak sa dá plávať, no pretekár vníma priestor okolo seba rozmazane, nemôže si dobre kontrolovať každý záber rukou a ani stenu bazéna nevidí dostatočne jasne na to, aby urobil obrátku bez straty drahých zlomkov sekundy. Odhadujem, že som pre tie okuliare prišiel asi o pol sekundy a skončil som tesne za finále.“

Nebola to veru žiadna sláva a Miťovi bolo jasné, že si za aktuálny stav z veľkej miery môže sám. On trval na výmene trénera a presadil si ho. Bolo by teraz dosť trápne, ak by sa šiel na neho oficiálne sťažovať a žiadať ďalšiu zmenu. Ved' si Filčáka sám vybral. „Oceňoval som, že sa ku mne správa ako k rovnocennému partnerovi. Mohol som sa s ním síce rozprávať o chlapských veciach, ale z hľadiska môjho športového rastu mi nedal veľa,“ priznáva. Spolupráca s Mariánom Filčákom trvala našťastie len rok a pol, potom Roľko emigroval.

Tým zásadným dôvodom však nebol tréner alkoholik. Ten si napokon nevedel manažovať ani vlastný život. Zomrel relatívne mladý v roku 1998 na choroby spôsobené nadmerným pitím.

Jediná fotografia s trénerom Mariánom Filčákom na Univerziáde v Bukurešti 1981. Na obrázku zľava doprava Miloš Lukášek, Marián Filčák, Martin Dvořák, Daniel Machek, Josef Kuf, Miloslav Roľko.

MILOSLAV ROLKO

An Heir Apparent to Roland Matthes?

By Otakar Cernoch

Who is this skinny kid standing on the loek? Everybody asked a couple of years go when he made his first final at thelovakian Nationals. "You'll surely hear bout him someday," someone replied.

"Miroslav Rolko is probably the great-st young talent Europe has ever had," hat's what swimming experts all over urope say now about this 16-year-old gh school student. Mito (this is what his iends call him) started swimming mpetitively when he was nine, under is coach Mrs. Vlasta Wawrova and has een swimming with her so far. In fact, e started taking his swimming practice eriously only a year-and-a-half ago hen he proved to be very good at backstroke nd the best IM'er in Czechoslovakia.

A year before the 1976 Olympics, Rolko omented after he finished a race, "I arted to think about the Olympics after got out of the pool and found out I'd een the first to touch the wall in the 400 M race. I hope I can make the Olympic am."

Little did he know that in a year's time, olo would be representing his country i the Olympics and finishing sixth in the 00 meter back—with the fastest time urned in by a European.

Mito, at first sight, doesn't differ from his friends of the same age. But he does differ from those his own age when he dives into the pool and swims 200 meter backstroke.

In fact, there are only a few swimmers all over the world who can beat him. This past year, Mito turned in a 2:05.33 to rank him eighth in the world and second in Europe. Only veteran Zoltan Verrasztó of Hungary had a faster time (2:03.27) among the Europeans.

Asked what he thought was the most important thing in being a world-class backstroker, he replied, "Most people think this event requires speed or even endurance, and they forget to mention technique. In the first place, it is technique which ought to be stressed anyway. I work on technique and that's what helps me in my progress, I guess."

Last year, he became a Junior Champion of Europe in Geneva, Switzerland. He was not satisfied with only one medal. He wanted to have a complete collection of medals so he won a second and third place in addition to his gold. A week later in the DDR, he won four gold medals and was picked the best swimmer of that meet.

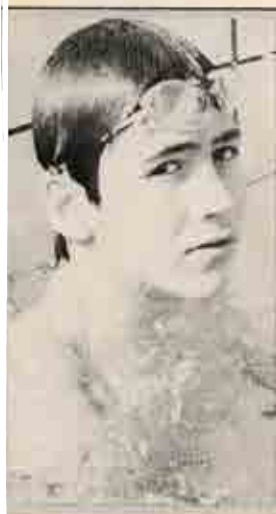
pionships in March, Mito swam the rans, made three finals, won three go medals, and set three Czechoslovak records. On March 27th and 28th, 1976 he participated in a swimming competition in Budapest, Hungary, where he won four gold medals—100 and 200 backstroke and 300 and 400 IM. In the 400 IM, Mito set a new national record of 4:40.44.

Miroslav Rolko isn't only an outstanding backstroker, but he's very good at IM as well. His versatility is fascinating. He's very good at every stroke but breaststroke. Mito is one of the best, but he isn't conceited. Swimming's a pleasure for him and maybe an entertainment to

"I work on technique and that's what helps me in my progress."

He swims around five hours a day and you add his dry land exercises with aerogenics and barbells, plus the time spent at school, you'll see he doesn't have much time to devote to his hobbies. When he has some time, he either listens to records or sits down at the piano and plays Dvorak, Beethoven, Mozart—Mito likes classical music. He also likes listening to rock music.

Miroslav Rolko went across the Atlantic Ocean to the Olympics last summer in Montreal, and it's thousands of miles away. And thousands of miles Mito had to swim so he would become the best swimmer in Czechoslovakia, and perhaps the heir apparent to another European backstroke star—Roland Matthes.

A Closer Look at MILOSLAV ROLKO

ATHLETICAL SKETCH

Born: October 13, 1960
 Weight: 154 pounds
 Height: 6-0
 Swim Club: Slavia UK Bratislava
 Club Coach: Mrs. Vlasta Wawrová

ACCOMPLISHMENTS

1975 Summer Nationals (1st)—First, 400 IM, 1975 European Youth Championships—first, 100 back; second 200 IM, third, 200 back, 1976 Winter Nationals (2nd)—First, 100-200 back, 200 IM, Elektrimplex Budapest—First, 100-200 back, 200-400 IM, Coca-Cola, Leeds—First, 200 IM, 100-200 back.

PROGRESSION OF TIMES

100 Free (1972-1976): 1:07.90, 1:02.80, 59:19, 57:36.10
 100 Back (1973-1976): 1:20.00, 1:10.10, 1:05.11, 1:01.80, 1:00.20
 200 Back (1972-1976): 2:47.10, 2:30.40, 2:20.12-12.50, 2:05.33
 200 IM (1972-1976): 2:47.50, 2:38.80, 2:28.12-16.98, 2:12.80
 400 IM (1973-1976): 5:21.60, 5:02.90, 4:48.14-35.21

TYPICAL 1976 WORKOUTS

Long Course
 January 6th
AM
 600 warmup
 2000 (100 breast, 50 fly kick)
 600 back kick
 4 x (8 x 50 IM on 1:00)
 2 x 100 back with 3:00 rest between (1:57.4-3:05)
Total: 6,000

PM
 1500 breast working on stroke
 3 x 400 IM (5:37-5:52-6:46)
 3 x (2 x 200 IM 1:10 sec rest) and 3:00 rest between sets (8:40-8:32-8:29)
 4 x (4 x 100 IM 1:10 sec rest) and 3:00 rest between sets (5:24-5:19-5:10-5:07)
 400 breast kick
 12 x 50 free on 1:00 alternating 30.8
Total: 6,000

January 21st
AM
 600 warmup
 8 x 50 free quickly on 80 sec
 20 x 50 alternating fly pull, back, coil on 1:10
 400 breast kick
 20 x 100 alternating back and free averaged 1:11.5 and 1:08 — on 2:00
 600 free kick

Článok o Mitovi do medzinárodného plaveckého časopisu Swimming World napísal Otakar Černoch. To ešte nemohli tušiť, že spolu emigrujú.

V Bukurešti 1981 pri polohovej štafete. Ako najrýchlejší prsiar z tímu musel Rol'ko nastúpiť aj na prsiarskom úseku.

20. O EMIGRANTOCH NIKTO NIKDY NIČ PEKNÉ NEHOVORIL

Nikdy nevieš, kedy sa ti život zásadne zmení... Ako sa správne zbalit', ak chceš nelegálne opustiť socialistickú vlasť... Koľko československých športovcov utieklo na Západ a ako sa im darilo... Koniec žartom, buď chceš emigrovať alebo nechceš. Na rozhodnutie máš tri dni.

Jar roku 1982 nebola ničím výnimočná. Miťovi Rol'kovi sa podarilo v januári a februári pozbierať všetky zápočty aj urobiť predpísané skúšky a bez väčších problémov začal na medicíne študovať už štvrtý semester. Ako vždy aj tentoraz mal individuálny študijný plán, pretože jeho kalendár bol zaplnený tréningami a množstvom reprezentačných povinností. Aprílové stretnutie plavcov piatich európskych štátov v Sindelfingene pri Stuttgarte vo vtedajšej Nemeckej spolkovej republike nebolo ničím mimoriadnym, ba dokonca ho všetci zúčastnení vnímali ako zaslúženú oddychovku. Nešlo na ňom o zásadné preteky či o medaily. „Bežne sa stávalo, že sa niekoľko krajín dohodlo a zorganizovali podujatie, na ktorom si ich plavci mohli zmerať sily a tréneri vymieňať informácie. Už si ani presne nepamätám, kto tam mal svojich zástupcov. Určite Československo a Západné Nemecko, okrem nich myslím aj Bulharsko, Francúzsko a Taliansko alebo Poľsko,“ premýšľa Rol'ko. Aj pre neho šlo skôr o niekoľkodňový výlet, než o dôležitú súťaž, kde bude musieť zmobilizovať svoje reprezentačné sily a podať čo najlepší výkon. „Zbalil som sa iba do jednej malej tašky, veď predsa nepovlečiem so sebou kvantum vecí, keď sa o päť dní vraciam. Bežne som si bral dva uteráky, no tentoraz som zo skrine vytiahol len jeden s vedomím, že v hoteli bude uterákov dosť a dosť. K tomu jedny tenisky, plavky, zubnú kefku. Vždy a všade som si so sebou bral tréningový denník, hrubý zošit, do ktorého som si písal podrobnosti o mojej príprave. Naozaj nikdy som ho nenechal doma. Podľa zákona schválnosti som si práve teraz povedal, že by bol pre mňa ďalšou zbytočnou záťažou a že si počas pobytu v Nemecku spravím pár poznámok na papier a po návrate domov ich prepíšem do denníka.“

Ešte aj v posledný deň pred odchodom do Nemecka mal Miťo riadny tréning a v električke smerom domov cestoval s kamarátom Paľom Sirotným, neskorším reprezentantom vo vodnom póle. Toho na druhý deň čakala dôležitá skúška z biológie a Miťa poprosil, aby ho na poslednú chvíľu preskúšal, či vie všetko, čo by vedieť mal. „Pripomenul mi to o veľa rokov neskôr, keď sme sa znova stretli. Začínal kedysi tiež u Vlasty Wawrovej a pri vode aj zostal. Dnes je úspešným plaveckým trénerom

vo Svite.“ Od detstva sa pravidelne stretávali v bazéne, no v tejto chvíli ani jeden z nich netušil, že najbližšie sa uvidia o viac ako tridsať rokov.

Plán na najbližšie dni bol jasný a pomerne štandardný. Do Nemecka sa odchádzalo vo štvrtok 1. apríla 1982 ráno z Prahy, v piatok boli tréningy, v sobotu a nedeľu preteky a v pondelok nasledoval presun späť do Československa. Mimopražskí účastníci zájazdu, okrem dvoch Slovákov boli medzi nimi aj plavci z Brna a Ostravy, sa mali do Prahy dostať o deň skôr a prespať v hoteli. Mitčo dostal izbu s Ostravákom Vlastimilom Černým. Všetko prebiehalo úplne štandardne až do neskorého večera, keď sa Vlasto nie a nie uložiť do postele a spať. „Vzal svoju cestovnú tašku, vyložil z nej všetky veci, rozlepil dno a tam si lepil svoje doklady. Snažil sa byť síce nenápadný, ale v malej hotelovej izbe sa to veľmi nedá. Spýtal som sa ho úplne priamo, či plánuje emigrovať. Až keď som tú istú otázku položil hádam tretíkrát, priznal, že áno. Vyrazilo mi to dych.“

Roľko tomu naozaj hodnú chvíľu nemohol uveriť. To, o čom pomerne často počúval vo svojom okolí, sa ho zrazu bezprostredne dotýka. Emigrácií z Československa do kapitalistického zahraničia nebudlo ani v 80. rokoch minulého storočia, hoci sme na hraniciach so Západom po roku 1968 postavili vysoké ostnaté „ochranné“ ploty, elektrické drôtené zátarasy a k nim dobre vycvičených pohraničníkov s dobre trénovanými psami. Údajne nás mali chrániť pred narušiteľmi socialistického spôsobu života, no tejto rozprávke nemohol nikto príčetný uveriť. To my, Slováci a Česi, sme boli vo väzení, obohnaní plotom a nemohli sme slobodne cestovať. Stovky ľudí sa pokúsilo hranicu prekonať aj s vedomím, že ich to môže stáť život. Ústav pamäti národa zdokumentoval 42 takých prípadov na území Slovenska, ktoré pri Bratislave od Rakúska oddeľovala ešte aj rieka Dunaj. Ak ju aj niekto dokázal preplávať, stále mu hrozil zásah elektrickým prúdom, výbuch nástražnej míny, roztrhanie služobným psom alebo zastrelenie príslušníkom Zboru národnej bezpečnosti a Pohraničnej stráže. Takzvané nedovolené prekročenie hranice bolo kvalifikované ako trestný čin až do roku 1989, hoci Československo už v roku 1976 ratifikovalo Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach Organizácie Spojených národov. Zavia-

Autogram a venovanie od Jána Nováka, československého diaľkového plavca, ktorý dvakrát preplával kanál La Manche.

Tak ktorým smerom plávať - na Východ či na Západ?

★ MUDr. JOZEF ŠMIRALA (nar. 1935), primár oddelenia akupunktúry Fakultnej nemocnice KUNZ v Bratislave, predseda Sekcie akupunktúry pri Slovenskej fyziologickej spoločnosti, predseda Federálneho výboru sekcií akupunktúry v ČSSR, čestný člen medzinárodných odborných spoločností SIMA a IOMS. Uverejnil 87 odborných publikácií, s problematikou akupunktúry sa zaoberal na študijných pobytoch v ZSSR, v KĽDR, VSR, Francúzsku a Rumunsku.

*Opakujúce sa ochorenia horných dýchacích ciest
priviedli Roľka k odborníkovi na akupunktúru MUDr.
Jozefovi Šmiralovi.*

zalo sa teda k jeho dodržiavaniu, no v skutočnosti aj naďalej znemožňovalo svojim občanom vycestovať a pri pokuse prekonať štátnu hranicu a dostať sa na územie s demokratickou formou vlády boli takíto ľudia usmrcovaní.

Len zlomok našincov mal šancu dostať sa na Západ legálne. Boli to väčšinou práve športovci, umelci alebo vedci, ktorých úlohou bolo šíriť do sveta svojou prácou a reprezentáciou ilúziu o skvelom fungovaní socialistického štátneho zriadenia. Aj tí bývali dôkladne prelustrovaní a na zájazdoch, konferenciách a pretekoch ich vždy sprevádzal „nenápadný“ príslušník Štátnej bezpečnosti. Napriek tomu sa nie vždy domov vracali všetci. Vlna emigrácie sa začala už v roku 1968, keď do Československa vtrhli vojská Varšavskej zmluvy a nastalo dvadsaťročné obdobie neslávnej normalizácie. Domov sa vtedy nevrátil veslár Pavel Schmidt, spolu s českým kolegom Václavom Kozákom získali v roku 1960 pre Československo zlatú olympijskú medailu v dvojskife. Vo Švajčiarsku zostal aj Július Toček, člen osemveslice, ktorá v roku 1964 vybojovala na olympiáde v Tokiu bronz, a tiež priekopník československej kulturistiky a absolútny majster Československa Juraj Višný. Do Západného Nemecka odišiel hokejista Slovana Jozef Čapla, z pretekov v Innsbrucku sa nevrátila jazdecká rodina Boorovcov, otec Boris a synovia Uroš a Boris. V Belgicku zostal kapitán československej futbalovej reprezentácie Alexander Horváth, vo Francúzsku Martin Skotnický. So sestrou Dianou boli päťnásobní majstri Československa v krasokorčuľovaní a do zahraničia sa dostali legálne. Diana sa tam vydala, Martin sa pokúšal predĺžiť si zmluvu, no keď sa mu to nepodarilo, emigroval. V osemdesiatych rokoch bola najväčším šokom emigrácia elitných slovenských hokejistov bratov Šťastných, Petra a Antona. Najstaršieho Mariána doma potrestali tak, že sa nedostal do prvého mužstva Slovana, a tak do roka a do dňa emigroval aj on spolu s manželkou a deťmi. Z rodinnej vianočnej lyžovačky v Alpách sa domov nevrátil ani ďalší hokejista Milan Mrukvia, v roku 1981 odišiel sánkar Miroslav Zajonc. Podobne ako ostatní dostal okamžite dobré ponuky a úspešne v športovej kariére pokračoval – už o dva roky získal titul majstra sveta pre Kanadu.

Doma na Slovensku sme sa o úspechoch emigrantov nemali ako dozvedieť. Internet a médiá ako ich poznáme dnes ešte neexistovali a domáce časopisy, televízia a rozhlas o nich hovoriť nesmeli. V pozitívnom duchu už vonkoncom nie. „V súkromí sa o tom ľudia, samozrejme, bavili a viem, že nikto ich neodsudzoval, práve naopak – fandili im. Kto mohol sledovať aspoň rakúske médiá alebo odvážne počúval rádio Slobodná Európa, tak registroval ich výkony,“ hovorí Miťo. „Športovcov, ktorí nedovolené opustili socialistickú vlasť, režim potrestal aj tým, že o nich už u nás nikdy nikto oficiálne neinformoval a nepísal.“

V daných historických súvislostiach išlo však len o drobnú nepríjemnosť. Takzvané opustenie republiky však bolo podľa paragrafu 109 vtedajšieho trestného zákona klasifikované ako trestný čin nedovoleného a teda neoprávneného opustenia územia štátu alebo neuposlušnosti úradnej výzvy na návrat zo zahraničia. Emigrant mohol

S kamarátom, plavcom Josefom Kufom. Jeden z partie emigrantov.

byť súdený aj v neprítomnosti a odsúdenie znamenalo, že sa už nesmie vrátiť do vlasti, pretože by ho priamo na hraniciach zadržali. Súčasťou trestu bývalo aj prepadnutie majetku.

Čo sa tak asi dialo v hlave dvadsaťjedenročného Mit'a Rol'ka, keď bol zrazu tvárou v tvár konfrontovaný s tým, že sa na emigráciu aktívne pripravuje niekto, koho dobre pozná? „Šokovalo ma to. Jasný, že som registroval odchod bratov Šťastných a aj ďalších športovcov, ale teraz sa ma to priamo dotýkalo. Aj to, že Vlasto okolo toho nerobil žiadne tajnosti. Pokúsil som sa zažartovať a vytkol som mu, že mi to mohol skôr povedať. Nezobral by som si v tom prípade z domu len malú tašku s pár vecami, ale slušne by som sa zbalil. Zdvihol obočie a spýtal sa, či to myslím vážne. Pokrútil som hlavou, že asi nie.“

Černý nemal žiaden konkrétny plán. Ani k stratégii, ako utiecť a už vôbec nie k tomu, čo bude po úteku robiť. „Povedal mi, že mu to je jedno. Že má dosť poondenných komunistov a nemieni sa domov vrátiť,“ vysvetľuje Mit'o. Sám si vzápätí uvedomil, že mu kamarát vlastne hovorí z duše.

21. TAKÝ HNEV SOM CÍTIL PRVÝKRÁT V ŽIVOTE

Zosumarizuješ si svoj život a je ti z toho tak zle, že dostaneš chuť konečne ho riadiť sám... Informácie sa šíria ústnym podaním, no diskrétno a efektívne... Sedem stotočných (emigrantov).

Vlasto Černý ukončil úpravu svojej batožiny aj s dobre ukrytými dokladmi a ľahol si do postele. Nedarilo sa mu však zaspáť, o Miťovi Roľkovi ani nehovoriac. Neustále mu v hlave vírilo to, čoho sa stal práve svedkom a nechtiac aj účastníkom. „Vlasto sa ma zrazu v tichu tmavej noci celkom vážne spýtal, či som len žartoval, že by som išiel tiež. Pravdu povediac, nevedel som reagovať. Odvetil som mu, že som

Len časť ocenení, ktoré Miloslav Roľko ako plavec získal.

presvedčený asi na dvadsať percent.“

Keď sa ráno zobudili, Vlasto sa ho ešte rozospatý znova pýtal, na koľko percent sa cíti po nepokojnej noci a Rolko zvýšil svoj odhad na tridsať. „Stala sa z toho naša hra, tú istú otázku mi prišiel položiť v ten deň niekoľkokrát. Večer som sa dostal už na tridsaťpäť percent.“

Cesta do Nemecka prebehla bez problémov, ešte v ten istý deň naskákali všetci plavci do bazéna a pripravovali sa na víkendové preteky. V izbe bol Miťo tentoraz ubytovaný s Josefom Kufom, Pražanom, ktorého považoval naozaj za veľmi dobrého kamaráta. Celé roky sa stretávali na súťažiach, znak bol dokonca kľúčovou a najúspešnejšou disciplínou oboch športovcov, akurát Miťo vyhrával častejšie ako Josef. „Môj otec sa vážne rozčuľoval, keď som ho niekedy nechal vyhrať,“ usmieva sa Miťo pri spomienke na tie časy. „Poznal, keď som záver vypustil, aby ma Pepo predbehol. Hovoril mi, že v bazéne nie sme kamaráti, ale konkurenti. Až oveľa neskôr som mu musel dať za pravdu. Aj to je cvičenie silnej vôle, keď zabudneš na to, že vo vedľajšej dráhe pláva kamarát a ty mu nesmieš za žiadnu cenu dovoliť zvíťaziť.“

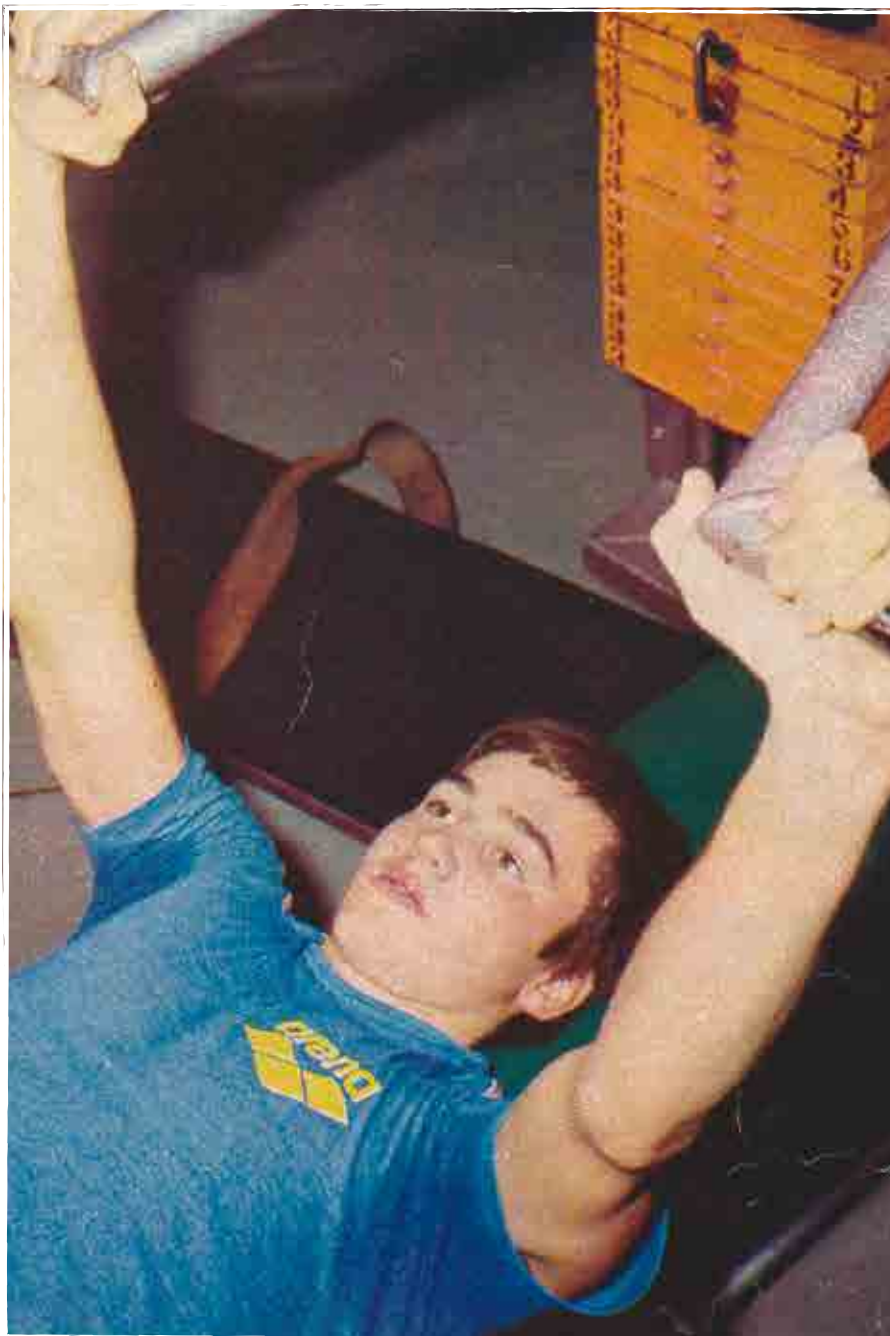
V danej historickej chvíli bola však celkom iná situácia. Kuf bol priateľ a kamarát, ktorému sa Miťo mohol zdôveriť s tým, čoho sa stal svedkom. „To vôbec nie je zlá myšlienka,“ zareagoval na Rolkovo veľké prekvapenie a po chvíli začal sám nahlas premýšľať, že sa k Černému asi tiež pridá. Tak, ako to mal vo zvyku – rozumne, uvážlivo a inteligentne. Bol o tri roky starší a Miťo ho naozaj rešpektoval, no teraz obzvlášť žasol nad rýchlosťou jeho úvah. Josef Kuf mal totiž vo výprave aj priateľku, vtedy len sedemnásťročnú mladú plavkyňu Terezu Vrtiškovú a aj tú okamžite zahrnul do plánov na emigráciu. Bola ešte neploletá, de iure neschopná rozhodovať sama za seba, no de facto sa rozhodla v zlomku sekundy. Ide aj ona.

„Čo vám šibe? Krútil som hlavou a Josefovi pripomínal, že má predsa len pol-roka do ukončenia štúdia na vysokej škole. Mávol nad tým rukou a vymenoval mi iks argumentov, prečo mu bude lepšie začínať od nuly v zahraničí.“ To, čo hovoril, malo svoju hlbokú logiku, dokonca nahlas pomenoval veci, ktoré dlhodobo rovnako vnímal aj Miťo, akurát nemal veľa možností s niekým sa o nich porozprávať. Pomaly sa však upokojil a začal triezvejšie uvažovať - ak Josef premýšľala podobne, možno na tom niečo naozaj bude. A hoci je Rolko chodiacou encyklopédiou a priebeh plus detaily mnohých pretekov, ktoré absolvoval, si pamätá s neuveriteľnou presnosťou, o výsledkoch tohto priateľského stretnutia plavcov v Sindelfingene na jar 1982 toho veľa nevie. Pamätá si akurát tie svoje a bodaj by nie. Práve tu zaplával od olympiády v Moskve svoje najlepšie časy. Hlavný tréner československej reprezentácie Jan Vokatý ho prišiel kamarátsky potľapkať po pleci. „Vidím, že sa ti znova začína dariť,“ povedal povzbudivo, no nemohol tušiť, že sú to posledné slová, ktoré Miťovi Rolkovi hovorí. Toho zrejme už poháňali aj spomienky na všetky krivdy a príkoria, ktorým musel ako športovec čeliť. Zrazu sa ich ani len nevedel dopočítat:

- že s ním trénerka vlastne nikdy nebola spokojná, ponižovala ho a pravidelne obviňovala z lenivosti,
- že trest za neposlušnosť často spočíval aj v tom, že mu odopierali stravu,
- že bol celé roky pod permanentným tlakom, aby naplňal nespĺniteľné plány na počet naplávaných kilometrov,
- že nemohol ísť študovať a trénovať do Spojených štátov amerických, hoci chcel jeho kariéru rozvíjať špičkový americký tréner,
- že mu nikto nebol ochotný vytvoriť podmienky ani na štúdium v Bratislave,
- že mu zatajili pozvanie na Svetový pohár do Tokia, kde mal reprezentovať európsky kontinent,
- že mu pravidelne priťažilo aj to, že je Slovak a nestačilo, že bol najlepším znakárom v celej Európe,
- že v jeho rodnej krajine sú ľudia vlastne zavretí, obohnaní ostatným drôtom na hraniciach so Západom, nemôžu sa voľne pohybovať a mnohí veriaci sú doslova šikanovaní.

Pri tréningu – kraul nad vodou.

Suchý tréning

Pri tréningu - motýlik.

Miľo sa pristihol pri tom, ako sa v ňom hromadí dlho potláčaný hnev, ako sa mieša so zlosťou a ľútosťou. Ako začína chápať, že mu táto situácia ani trochu nevyhovuje, ale celé roky ju len znáša, pretože „tak sa to má“ a iný spôsob neexistuje.

Ale čo ak predsa len existuje a čo ak sa všetko dá zmeniť? A vôbec, prečo ho doposiaľ niečo také ani len nenapadlo? „Doľahlo to na mňa s plnou váhou. Taký hnev som necítil hádam v celom svojom dovtedajšom živote. Vyhladal som Vlastu aj Josefa a povedal im, aby ráтали aj so mnou. Na osemdesiat percent.“

Ku sprisahaneckej skupinke sa veľmi diskrétno pridala ešte aj Marcel Géry, plavec z Cífera, o zámere sa dozvedel od Vlastu Černého, bol v Nemecku spolu s ním v izbe. Plus Miloš Lukášek z Brna, ktorého nalomili osobné problémy, pretože sa práve rozvádza. „No tak vidíš, čo ťa tak asi doma drží? Pod' s nami!“, trochu cynicky ho motivoval Černý.

Do skupiny šiestich pribudol ako siedmy statočný Ota Černoch, bývalý československý juniorský reprezentačný plavec. Do Sindelfingenu pricestoval po vlastnej osi vlastným autom, aby tentoraz už ako novinár posielal informácie o dianí na pretekoch americkým médiám. „Stretli sme sa s ním asi po dvojročnej prestávke. Čakal nás pri bazéne. Vymenili sme si zdvorilostné pozdravy, no Josef Kuf nevydržal a akože nenápadne povedal, že niečo visí vo vzduchu. Nasledovalo hádam pätnásť sekúnd hrobového ticha, do ktorého Černoch zašepkal jasnú a stručnú vetu – já jdu s váma.“ Intuitívne pochopil aktuálnu situáciu a nezaváhal ani chvíľu. Navyše budúcim emigrantom hralo do karát to, že mal vlastné auto. Niečo také sa predsa mohlo hodiť.

NA SLOVÍČKO

s **Miloslavom Roľkom,**
čs. reprezentantom
v plávaní

● **Čo máte nové?**

– Práve som sa vrátil z kondičného sústredenia vo Vysokých Tatrách. Na Štrbskom Plese som bol spolu s plavcami Slávie UK Bratislava.

● **Aký ste mali na sústredení program?**

– Veľa som behal a posilňoval v telocvični hotela FIS. Absolvovali sme aj dlhé turistické túry.

● **Po zdravotnej stránke ste teda v poriadku.**

– Nie celkom. Bolí ma šfacha na nohe, preto som sa zo sústredenia vrátil o tri dni skôr.

● **Nemôžete ani plávať?**

– Môžem, vo vode necitím bolesť. Ide o šfachu v náрте.

● **Majstrovstvá Európy v Spilte sa blížia. Budete tam obhajovať titul na sto metrov znak. Uplynulá časť zimnej sezóny sa vám nevydarila práve najlepšie....**

– Pravdou je, že som mal plávať rýchlejšie... Stratil som aj čs. rekord na 200 metrov polo-hové preteky. Potom už nebola možnosť pokúsiť sa rekord opäť získať.

● **Aký program máte teraz?**

– Spolu s trénerom Marianom Filčákom začíname s tvrdou prípravou vo vode a v posilovni. Denne naplávam okolo desať kilometrov.

● **Je to málo!**

– Možno... Ale intenzita preplávaných kilometrov je vysoká. Na dlhší tréning by som ani nemal čas. Štúdium na lekárskej fakulte nie je veru ľahké... (nl)

*Krátky rozhovor pred
majstrovstvami Európy
v Spilte 1981.*

● Dvaja najlepši slovenskí plavci Roľko a Géry sústreďovali pozornosť divákov prvý deň plaveckého šampionátu v Bratislave. Zatiaľ čo Géry sa zaskvel výborným čas. rekordom na 100 m, Roľkovi štart na 400 m opp vôbec nevyšiel. Nie ani tak umiestaním (druhé miesto), ale veľmi slabým časom. Jeho najvlastnejší úsek 100 m znak prehral s víťazným Hladkým o dve sekundy. Snímky: V. Gross

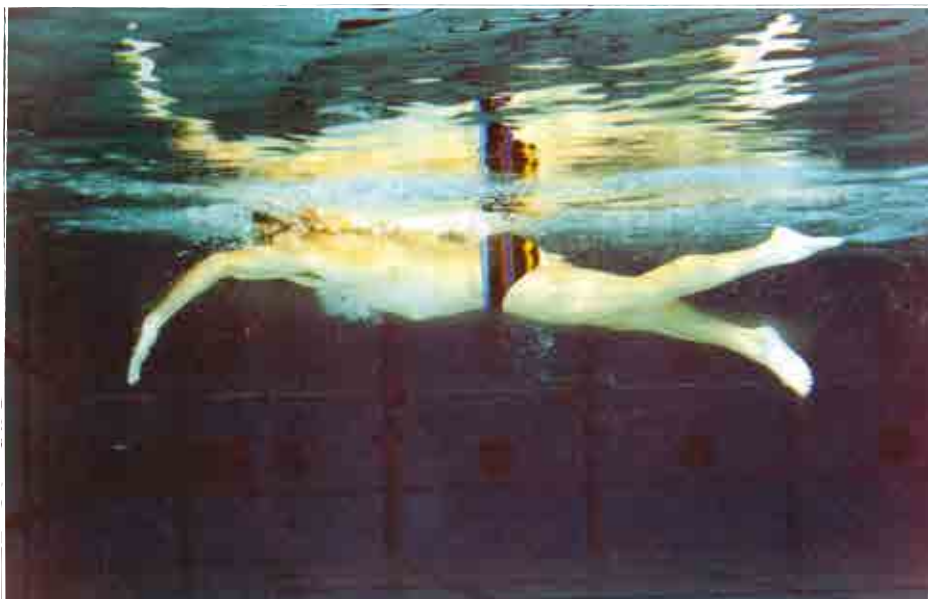
Rok 1981 a športové výkony len 21-ročného Miťa sa nezlepšujú.

22. NIČ SME NENECHALI NA NÁHODU

Na emigráciu sa dá použiť aj vreckové... Silná päťka vynaliezavo a mimoriadne rafinovane spolupracuje... Hodina H udrela... Na svitaní je čas sa rozlúčiť: nazdar, vy zmrdi.

Partička sa počas plaveckých pretekov zdržiavala čo najnenápadnejšie pokope. Po večeri sa stretávali v hotelových izbách a začali pripravovať aspoň nejaký plán. Bodom číslo jeden bolo zistiť, koľko majú dokopy peňazí, teda presnejšie západonemeckých mariek. S vtedajšími československými korunami si mohli naozaj akurát tak pre parádu vystlať dno kufra, ale na nič iné sa v zahraničí nedali použiť. Vlasto Černý, pôvodný autor myšlienky na emigráciu, bol pripravený a vložil do banku svojich sto mariek, ostatní vedeli prispieť po dvadsiatich, maximálne štyridsiatich markách. Zhruba toľko dostávali mladí športovci na cestu do zahraničia ako vreckové. Po konečnom sčítaní mali spolu necelých štyristo mariek.

„Rozhodli sme sa, že za toľko by sa už mohlo dať kúpiť nejaké staré auto, a že teda zájdem do najbližšieho autobazáru, zadovážime si ho a utečieme,“ približuje Mito stratégiu konšpiračnej skupinky. Svoje vreckové však nemali v peňaženkách,

Optimálne nastavený laket' pri kraule.

Zdokonaľovanie techniky plávania pomocou snímania pod vodou. Perfektná práca rúk pri kraule.

nedostávali ho pred odletom na ruku. Spolu s pasmi (ktoré tiež nemohli mať jednotliví športovci u seba, veď čo ak by sa náhodou rozhodli emigrovať?) sa nachádzali u tzv. politickej vedúcej. Áno, aj s touto výpravou našich reprezentantov vycestovali z Československa traja ľudia, čo nemali s plávaním nič spoločné. Ich úlohou bolo dohliadnuť na to, aby bolo všetko v súlade s morálnym kódexom budovateľa socializmu a aby sa žiaden budovateľ náhodou príliš dlho nekontaktoval s nejakým budovateľom kapitalizmu.

„S peniazmi, ktoré sme mali ako vreckové, sa bežne na konci pretekov vyrážalo na nákupy. Za tých tridsať či štyridsať mariek sa dali kúpiť maximálne tak texasky, čokoláda a pohľadnica. Zašiel som si ich teda pod zámienkou nakupovania vyzdvihnúť u politickej vedúcej. Vybrala ich zo šuplíka a dala mi podpisovať doklad o prevzatí, vtedy som si úplnou náhodou všimol, že v tom istom šuplíku má odložené aj naše pasy,“ hovorí Miťo.

Nie, nie je to maličkosť. Pre vývoj ďalších udalostí mala práve táto informácia úplne zásadný význam. Pasy museli všetci utekajúci nejakým spôsobom získať. Útek bez nich by nemal zmysel a bolo vysoko pravdepodobné, že by ich všetkých bezodkladne vrátili do (ne)milovanej vlasti.

Nastala nedeľa 4. apríla 1982, posledný deň pobytu v Nemecku a tiež posledná šanca cúvnuť alebo naozaj konať. V pondelok ráno sa celá výprava vracala do Prahy.

Po peniaze na drobné nákupy si v nedeľu popoludní zašli k politickej vedúcej aj ostatní sprisahanci. Nechali sa zaviezť do blízkeho nákupného centra (však bez dozoru ani na krok!) a dostali na dve hodiny rozchod. „My sme sa však na chodenie po obchodoch vykašľali. Iným východom na opačnom konci budovy sme vyšli von a hľadali autobazár. Našli sme ho a v ňom aj autá, ktorých cena sa začínala od dvesto mariek. To nám fantasticky vyhovovalo a dohodli sme sa, že práve také si po úteku kúpime. Vzápätí sme sa ponáhľali do nákupného centra, kde sme si ešte narýchlo zohnali igelitky a prázdne škatule, vypchali ich novinami a letákmi a tvárili sme sa, ako sme s nákupom darčiekov spokojní. Naozaj nič sme nenechali na náhodu,“ spomína Miťo, v tejto fáze už rozhodnutý na sto percent.

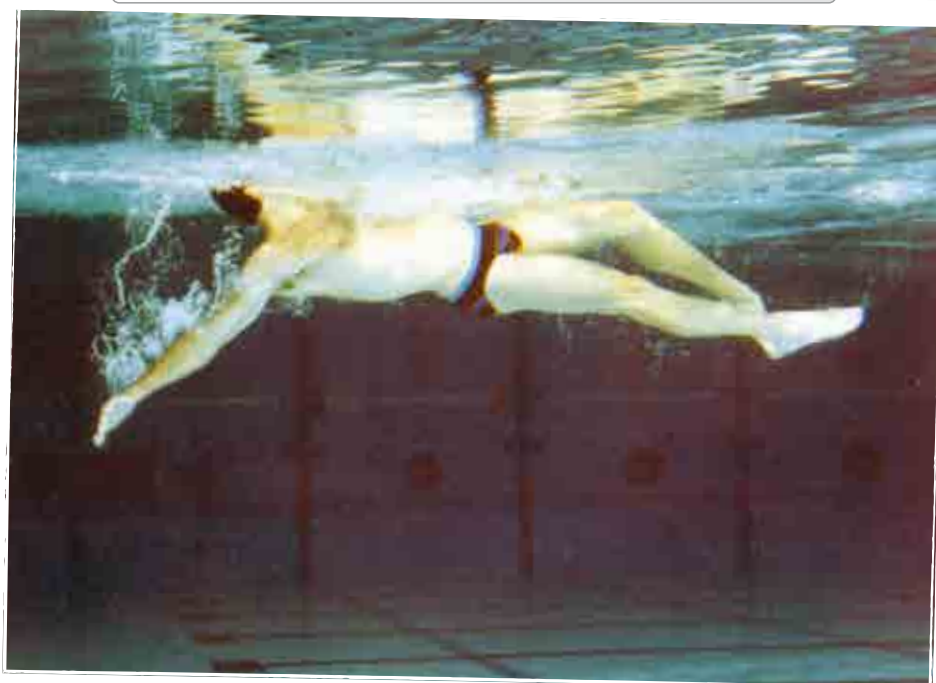
V poslednom možnom momente od odvážneho plánu napokon cúvli dvaja ľudia, Marcel a Miloš, a každý na to mal svoje dôvody. Švagrovi Marcela Géryho sa práve zázračne podarilo na špeciálnu výnimku legálne zamestnať vo Viedni ako čašník. Ak by Marcel emigroval, švagor by mal len dve možnosti – buď tiež emigrovať alebo sa vrátiť domov s tým, že už nebude môcť výhodnú prácu ďalej vykonávať. Géry nechcel blízkej rodine ublížiť.

Vzdal to aj Miloš Lukášek. Nešlo, samozrejme, o to, že sa práve rozvádza. Bol však taký šikovný, že už mal novú priateľku a tá dokonca čakala dieťa. Zachoval sa teda charakterne.

Rozlúčkový večierok sa konal v priestoroch vzdialených od hotela asi desať kilometrov. Začínal sa dobrou večerou, pokračoval oficiálnymi ďakovačkami, pretože

Najlepší delfinari sveta, finalisti na 100m delfin, MS Zapadny Berlin 1978

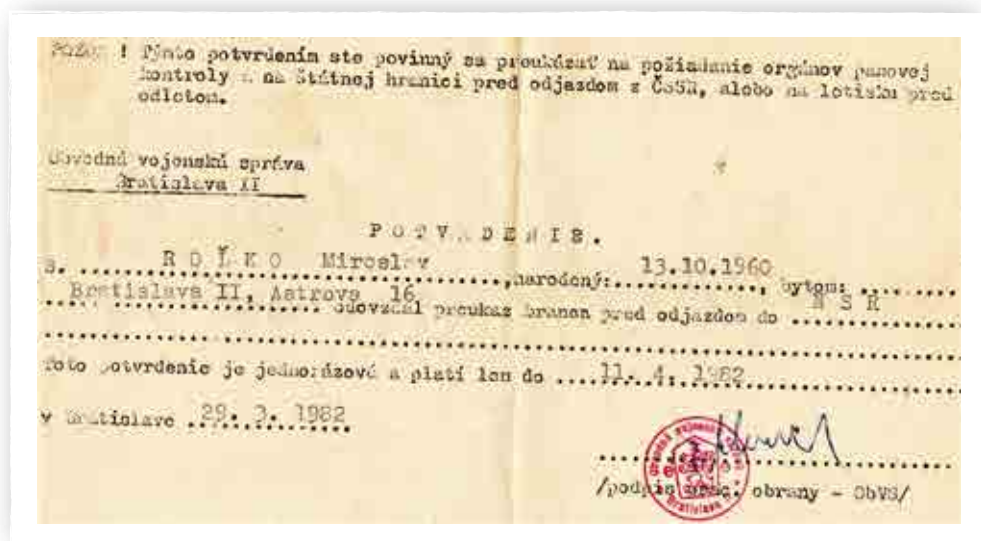
Optimálne natočenie a nastavenie ramena pri znaku.

československí reprezentanti vrátane Rol'ka podali naozaj dobré výkony, a čerešničkou na záver bola diskotéka. Ideálny čas, keď polaví ostrážitosť aj tých najaktívnejších politrukov, a šanca zmocniť sa pasov, podľa možnosti nenápadne, je najvyššia.

Na najkritickejšiu fázu akcie sa podujali Vlasto Černý a Ota Černoch. Čo bola hlavne v prípade Otu veľká odvaha aj obeta, lebo nebol členom výpravy a ani pas mu nikto nevzal. Ohotne dal k dispozícii vlastné auto, šoférske schopnosti a ako sa malo už o chvíľu ukázať, aj schopnosti improvizáčné. To, čo sa v nasledujúcich niekoľkých hodinách dialo, vie Mito z rozprávania oboch hlavných hrdinov.

„Chalani nenápadne opustili diskotéku, nasadli do Otovej simky a čo najrýchlejšie sa presunuli naspäť do nášho hotela. Trvalo to asi pätnásť minút. Na recepcii si suverénne vypýtali kľúč od izby politickej vedúcej. Pre prípad, ak by si recepčný všimol, že niečo nie je v poriadku, mali pripravenú výhovorku, že si len pomýlili číslo. Boli sme totiž ubytovaní na tom istom poschodí ako ona. Už v tomto bode mohlo všetko zlyhať na postrehu recepčného, no ten chalanom dal kľúč od izby bez najmenšieho podozrenia, že niečo nie je v poriadku. Ota aj Vlasto sa rýchlo dostali dnu a na základe mojich inštrukcií šli priamo do konkrétneho šuplíka. Otvorili ho, no v šuplíku nebolo vôbec nič! Ich šok trval našťastie len pár sekúnd, všetky doklady už stáli na kôpke v igelitovom vrecúšku priamo na stole. Už o pár hodín sme mali odchádzať a politická vedúca bola na to zodpovedne pripravená. Chalani sa na seba len usmiali, z celej kopy pasov vybrali čo najrýchlejšie doklady nás štyroch a ponáhľali sa preč.“

Večierok sa medzitým chýlil k záveru a do hotela z neho kyvadlovou dopravou

Potvrdenie o odovzdaní braneckého preukazu pred odchodom do zahraničia. To ešte Rol'ko nevedel, že sa zo zahraničia tentoraz nevráti.

Uvoľnenie po pretekoch.

odchádzali ďalší a ďalší ľudia. Len desať minút po odchode Ota s Vlastom padla únava aj na jedného z trénerov, rozlúčil sa a nasadol na najbližší autobus. U Miťa, Josefa a Terezky by sa krvi nedorezal! Mohol oboch chalanov bez problémov stretnúť na chodbe v hoteli a klásť veľmi nepríjemné otázky. „Hádam nikdy v živote som sa nebál tak, ako vtedy,“ spomína Rol'ko. „Všetci sme sa báli. Chalani navyše mali byť už dávno naspäť, no uplynula trištvrte hodina a oni nikde. Boli sme presvedčení, že sa niečo stalo a že ich chytili. Keď sme ich napokon zbadali vo dverách, mali sme čo robiť, aby sme utajili úľavu. Len na nás mrkli, že všetko je v poriadku a pasy majú. Nám viac nebolo treba a všetci sme sa roztancovali naozaj radostne a neviazane.“ Vlasto s Otom si s obrovskou chuťou odpili riadnu dávku piva, ktorú ktosi na rozlúčkovom večierku vylial do veľkého pohára, určeného víťaznému plaveckému družstvu.

Zvyšok noci z pochopiteľných dôvodov nikto zo sprisahancov nespal. Raňajky boli naplánované na siedmu hodinu, potom sa mali všetci presunúť do autobusu a cestovať do Prahy. Nádejní emigranti však mali úplne iný plán. Zrušili nápad kúpiť si lacné auto. Keďže zostali piati, zvažili, že sa bez problémov vmestia do Černochovej simcy, vypadnú čo najďalej a čo najskôr a ešte aj ušetria peniaze. Dohodli sa, že okolo pol piatej zídu čo najtichšie dole po schodoch, nasadnú do auta a odídu. Miťo bol v izbe spolu s Josefom Kufom, tam s logistikou nebol problém, Ota Černoch bol sám. Vlasta Černý býval s Marcelom, ktorý si to na poslednú chvíľu rozmyslel, ale

zapisahal sa, že nikomu nič nepovie. Najťažšie to mala Josefova priateľka Tereška. Ubytovaná bola s ďalšou plavkyňou a tá o ničom nevedela. Ešte večer sa preto nenápadne zbalila a svoju tašku preniesla do Miťovej izby. Nadránom sa do nej čo najtichšie presunula sama, aj Miťo s Josefom už boli pripravení, na recepcii sa stretli s Vlastom a Otom, odovzdali kľúče, nasadli do auta, naštartovali a s rozbúchanými srdcami vyrazili ešte za tmy do neznáma.

„To, čo sa ráno dialo, nám asi o dva roky neskôr rozprával Marcel Géry. Oficiálny budíček bol o trištvrte na sedem, on už dvadsať minút predtým búchal na dvere trénerovej izby a s dokonalou panikou v očiach oznamoval, že jeho spolubývajúci zmizol. Aj spolu so všetkými svojimi vecami. Vedenie okamžite vyhlásilo poplach a prehľadávalo všetky izby. Šokovaná dievčina, ktorá bývala s Tereškou, naozaj nemala ani potuchy o tom, čo sa to deje. Izbu, kde som bol ja s Josefom nevedeli otvoriť, keďže sme ju pred odchodom zamkli. Zavolali políciu, aby všetko vyšetrila, no tá už len mohla konštatovať, že päť ľudí zmizlo.“

V izbe Otu Černocho našli v záchodovej mise zvyšky roztrhanej cestovnej doložky. Zničil ju, aby ho ani náhodou nepokúšalo rozmyslieť si to s návratom do Československa. Na skrinke v Miťovej a Josefovej izbe zas objavili lístoček s odkazom *nazdar, vy zmrdi* a domysleli si, že je to pozdrav na rozlúčku.

23. NEMCI NÁM K ÚTEKU ÚPRIMNE GRATULOVALI

Aj Nemci sa vedia srdečne zasmiať, keď im na to dáte dobrý dôvod... Ako povedať za tri minúty do telefónu, prečo sa už asi nikdy nestretnete... Padnite na kolena a žiadajte o odpustenie. Aj keď páchatelom je váš brat... Koniec diskusií. Kto chce vedieť viac, nech počúva Slobodnú Európu.

Simca s piatimi ľuďmi na palube sa zatiaľ nenápadnou povolenou rýchlosťou čoraz viac vzdalovala od Sindelfingenu smerom na Heidelberg, do mesta, ktoré leží na polceste medzi Stuttgartom a Frankfurtom nad Mohanom. Bolo to odporúčanie Otu Černocho, ktorý nielen dal k dispozícii svoje auto, ale aj spontánne prevzal velenie. Až teraz, keď už spravili rozhodujúci krok a cesta späť bola zarúbaná, vyšlo najavo, koľko užitočných informácií si vopred zistil bez toho, aby o tom ostatným rozprával. To však nebol prejav nedôvery. Ota bol zo skupinky najstarší, ako samostatný novinár mal aj väčšie možnosti pohybu, mohol telefonovať a zostavovať plán

*Úplne prvý štart Miloslava Roľka už ako reprezentanta Nemeckej
spolkovej republiky. Európsky pohár 1984 v Bergene (Norsko)*

Po výdatnej cyklickej túre padne vhod osvieženie v potoku.

a aj to urobil. Zistil, že práve v Heidelbergu funguje veľmi dobrý plavecký oddiel, ktorý by československých športovcov, čerstvých emigrantov, mohol prichýliť, dokonca stihol už vopred dohodnúť stretnutie s trénerkou klubu. „Neviem odpovedať na otázku, ako to dokázal. Hovoríme o dobe, keď neexistoval internet a ani mobilné telefóny. Ota mal očividne veľmi dobré kontakty a ľudia mu v tejto pre nás kritickej fáze veľmi vychádzali v ústrety,“ hovorí Miťo Rol'ko. Pre výber Heidelbergu hovorilo aj to, že práve v tomto meste žila Otova teta, ktorá z Československa emigrovala v roku 1968. Spoliehal sa, že im pomôže napríklad s komunikáciou, veď nikto z utekajúcich nevedel plynulo po nemecky.

V prvom rade potrebovali požiadať o politický azyl, a práve to dokázal Ota vyslať ako zásadný signál už s predstihom. Preto ich v plaveckom klube už očakávala nielen športová trénerka, ale aj právnik. Medzitým sa rozjasnilo, vyšlo slnko, a hoci bol len 5. apríl, príjemne prehrialo vzduch a chlapci s dievčaťom mohli na ďalší vývoj udalostí už s pokojnejšími nervami čakať sediac na tráve pri plavárni. Okolo desiatej hodiny dorazili aj domáci plavci, ktorí Nemecko a špeciálne heidelberský klub reprezentovali na tých istých pretekoch v Sindelfingene. Hodnú chvíľu zostali ako zarezaní, až potom im došlo, odkiaľ tie tváre poznajú a prepukli v hurónsky smiech.

„Veď len deň predtým sme spolu pretekali,“ spomína Miťo Rol'ko. „Hovorili nám, aký chaos bol ráno v hoteli a že po ňom pobehovali policajti. Keď sa ich spýtali, čo sa deje, dozvedeli sa, že utiekli akísi Česi. Im to, samozrejme, žily netrhlo a pokojne sa vybrali domov. Až pri bazéne im došlo, že sa rozprávajú práve s tými utečencami, pre ktorých bol hotel v Sindelfingene hore nohami. Zvíťali sa s nami ako so starými známymi, smiali sa a k úteku nám úprimne gratulovali.“

To najdôležitejšie a najťažšie, čo hneď v prvý deň čerstvých emigrantov čakalo, bolo zavolať domov a oznámiť rodine, že sa už nevrátia. Sme v roku 1982, vtedy nestačilo vziať mobilný telefón, napísať esemesku či poslať mail. Nemeckí kolegovia ich odprevadili k najbližšej verejnej telefónnej búdky a ešte každému z nich dali aj päťmarkovú mincu do automatu. Vystačila na zhruba trojminútový hovor do socialistického zahraničia.

„Ako prvý telefonoval Josef Kuf, po ňom jeho priateľka, bol som tretí v poradí,“ hovorí Rol'ko. „Zdvihol to môj otec, ja som zo seba vytlačil len stručnú vetu, že dnes asi neprídem domov. Nevidel v tom nič zlé, veď sa občas stávalo, že som sa pri návrate zo zahraničia niekde zdržal. Dal mi ešte k telefónu aj mamu, tá bola praktickejšia a spýtala sa, kedy teda prídem. O deň neskôr či o dva? Odvetil som jej, že to asi bude trvať dlhšie. Vtedy jej to došlo. Počul som, ako sa rozplakala. Povedz mi ešte niečo, poprosil som ju, lebo som vedel, že už mi zostáva len niekoľko sekúnd hovorom. Nezmožila sa však na slovo.“

Ako štvrtý sa chopil slúchadla Vlasto Černý. Mimo búdku nebolo počuť, s kým a o čom hovorí, no cez priehľadné sklo bolo vidno dnu. Aj to, ako sa po skončení hovorom zosunul a sediac na zemi sa rozplakal. „Ten, ktorý sa prvý rozhodol, že

emigruje a bol odhodlaný urobiť to aj sám, práve ten mal úplne najhorší telefonát domov. Zložil sa a nebol ničoho schopný. Len plakal a plakal. Hádám po pätnástich minútach vstal, utrel si slzy, vyšiel z búdky von a povedal, že už sa cíti o niečo lepšie.“ Černého otec, s ktorým telefonoval, bol dosť vplyvný komunista. Bolo jasné, že jeho kariéra sa skončila a perzekúcie dopadnú na celú rodinu.

Aj Miťo, samozrejme, chápal, že aj keď jeho rozhodnutie zostať v zahraničí bolo úplne spontánne, odnesú to všetci Rol'kovci v Československu.

V čase, keď telefonoval z Heidelbergu do Bratislavy, sedela jeho sestra Beáta v obývačke. „Vnímala som len, že mama je pri telefóne a nič nehovorí, potom len naliehavo povedala: ‚Nie, Miťo, nie.‘ Bola dostatočne inteligentná, aby v momente vedela, čo sa stalo. Keď telefón zložila, dlho len plakala a plakala.“ Potom však začala v rámci možností konať a bleskovo vybrala a zrušila Miťovu vkladnú knižku. Peniaze aj majetok emigrantov štát automaticky blokoval a privlastnil si. Represáliám sa však rodina nevyhla. Otec musel odísť z dobrého miesta na vtedajšom ministerstve obchodu, premiestnili ho na generálne riaditeľstvo Otexu. Exemplárne ho nemali ako potrestať, nebol totiž členom strany. Najmladší Rol'kov brat Paľko, ktorý práve končil základnú školu, sa nedostal na gymnázium, mamu našťastie ako radovú úradníčku v ružinovskom kultúrnom stredisku nemali veľmi ako potrestať. Miťova najstaršia sestra Emília bola už vydatá, paradoxne za syna náčelníka vtedajšej Štátnej bezpečnosti Michala Kasana. Na takú šaržu si naozaj nikto netrúfol, no vyzúrili sa aspoň na jeho synovi. „Môj muž bol ekonóm, ktorý začal akurát pracovať na ministerstve vnútra. Zavolali si ho s tým, že nemôže zostať naďalej ich zamestnancom ako švagor emigranta. Samozrejme nič sa nikde nezapisovalo a vlastne ho oficiálne ani nevyhodili. Len sa stal nezamestnaný.“ Milka sa vyhla represáliám voči členom blízkej aj vzdialenejšej rodiny, pripisuje to tomu, že bola začínajúcou reklamnou návrhárou a nikto nemal chuť sa ňou zapodievať. O zábavu mala však postarané druhá sestra Beáta. Prvý rok po vysokej škole pracovala ako ekonómka na podnikovom riaditeľstve Zdroja, jej šéfka bola manželkou samotného generálneho riaditeľa. „Správa o Miťovej emigrácii sa, samozrejme, rýchlo rozšírila. V ten deň, keď sa objavila v tlači, ma privítala s výčitkou, prečo sa takú vec musí dozvedieť z novín. Mám sa ísť vraj okamžite ospravedlniť riaditeľovi. Jasné, že to nemalo žiadnu logiku, ale vedela som, že ak to nespravím, budem mať problémy. Generálny riaditeľ ma nechal pár dní vydusiť a až potom ma veľkoryso prijal. Na to, čo sa dialo v jeho kancelárii, nikdy nezabudnem. S odstupom času to znie viac komicky ako tragicky, ale vtedy mi nebolo všetko jedno. Musela som si pred ním kláknúť na kolená a poprosiť ho o odpustenie. Sľubujete, že budete socialisticky žiť a socialisticky pracovať, spýtal sa ma. Povedala som so všetkou pokorou, že áno. Tak sa teda postavte, dcéra moja, a môžete ísť. Naozaj som potom mala už pokoj, aj keď mi aj dnes ešte občas napadne, prečo dal tomu „trestu“ takú čudnú podobu. Bola som vtedy čerstvo vydatá a prvýkrát tehotná, sľúbila by som mu hádam čokoľvek, len aby sa mojej rodine nič nestalo.“

Po emigrácii mohol Miťo už slobodne spoznávať svet. Výlet do Benátok.

Ani Paľko napokon nedopadol až tak zle. S trochou šťastia sa dostal na štúdium silnopráru, čo bola v tých časoch podradná robotnícka profesia, ešte pred Nežnou revolúciou si dorobil odbornú maturitu, pracoval ako elektrikár a dnes vlastní stredne veľkú firmu na elektroinštalácie.

Štát ešte urobil jeden pokus o zvrátenie situácie. Keďže emigrovalo päť mladých ľudí, poslali za nimi do Nemecka na štátne trovy ich rodičov s tým, aby sa pokúsili presvedčiť ich, že spravili nerozvážny krok, ale môžu si ho ešte rozmyslieť a vrátiť sa s rodičmi domov. Čo samo o sebe nebolo realizovateľné, pretože prišli jedným autom. Ak by sa ktokoľvek predsa len rozhodol pre návrat do vlasti, nemal sa vlastne ako vrátiť.

„Za Miťom vycestoval otec. Ten zostal tvrdý a nikdy nehovoril nič o tom, či a ako ho jeho emigrácia zasiahla,“ hovorí Beáta. Samozrejme, že sa vrátil bez syna, však by boli všetci na hlavu padnutí, ak by súhlasili s návratom domov. Rodičia sa s nimi za štátne peniaze mohli akurát tak rozlúčiť. Ak by sa ktokoľvek z nich z nejakého dôvodu predsa len do Československa vrátil, nič dobré by ho tu nečakalo. Ani náhodou by nemohol pokračovať v športovej kariére, maximálne v rámci republiky, návrat

S Dušanom Poláčekom sa Mičo stretol štyri roky po emigrácii v Darmstade na pretekoch päťbojárov.

by znamenal doživotný reprezentačný dištanc a minimálnu šancu vôbec získať nejaké slušné zamestnanie.

S Rol'kovým náhlym odchodom sa museli vyrovnat' aj jeho kamaráti. České a slovenské médiá uverejnili o jeho emigrácii len krátku a veľmi všeobecnú správu až po pár dňoch, už v pondelok večer však o nej informovali rádiá Slobodná Európa a Hlas Ameriky, ktoré sa u nás síce tajne, ale zato hojne počúvali. „Aj ja som sa to dozvedel z tohto zdroja,“ priznáva kamarát Roman Krajčovič. „Bol som vážne zvedavý na reakcie na druhý deň ráno na tréningu a sám som to potreboval s niekým prebrať. Nedokázal som uveriť tomu, že naša silná trojka – Mito Rol'ko, Dušan Poláček a ja – sa rozpadla. Celé roky sme sa vídali deň čo deň, už sme si to ani nevedeli predstaviť inak. A zrazu je Mito preč bez možnosti návratu. Bol to pre mňa naozaj šok.“

Podobne to vnímal aj Dušan a Mitovu emigráciu dodnes považuje za skratovú reakciu, keď sa nechal strhnúť improvizovaným náhodným nápadom skupinky mladých športovcov. „Vnímam to ako nešťastné rozhodnutie. Viem, čo musel ustáť v socialistickom režime, viem, čo všetko mu neumožnili, no ak by napriek tomu zostal v Československu, dnes by bol pán Rol'ko, spoločenský rešpektovaný a s vysokým čistým kreditom. Som presvedčený, že akokoľvek sa človek v zahraničí snaží a je aj úspešný, zostane navždy len obyčajný emigrant. Je tiež niečo úplne iné, keď emigrovali napríklad bratia Šťastní, super esá v takom lukratívnom športe akým je hokej. Pri plávaní však žiadna mimoriadna zárobková činnosť nehrozila vtedy a oveľa lepšie to nie je ani dnes.“

Roman v tom čase stále spolupracoval s Vlastou Wawrovou, sám dobre poznal jej metódy tréningu aj komunikácie, pripravoval sa teda na jej razantnú reakciu na Rol'kov útek z vlasti. Nič také dramatické sa však na jeho prekvapenie nestalo, dokonca športový klub, škola, strana či vláda netrvala na tom, aby jeho blízki, priatelia a kolegovia (tak ako to vtedy bývalo zvykom) formálne a verejne odsúdili tento jeho hanebný skutok. „Ak by som mal použiť plaveckú terminológiu, voda sa nad Mitom veľmi rýchlo zavrela a kruhy na hladine sa ustálili. Jednoducho ho všetci prestali spomínať. Wawrová nám ani pri tejto príležitosti nezabudla pripomenúť, že my nie sme diskusný krúžok, ale plavecký oddiel.“

Áno, takto vyzerala tá najkrutejšia pomsta socialistického štátu voči nevďačným emigrantom. Doma mohli byť akokoľvek slávni, populárni a médiami hýčkaní, ak utiekli, prakticky zo dňa na deň prestali existovať a o ich ďalších úspechoch v cudzine sme nemali šancu sa dozvedieť.

24. ZA MOJE ÚSPECHY MÔŽU ŽENY

Emigrovaných sovietskych kajákov uniesli späť do vlasti, česko-slovenských plavcov si nedáme... Tri dni v utečeneckom tábore... Do roka a do dňa je všetko tak, ako má byť a vďaka Rol'kovi sa Nikar Heidelberg stáva prvýkrát majstrom Nemecka.

Ocitnúť sa (síce dobrovoľne, ale bez akejkoľvek predchádzajúcej prípravy) zo dňa na deň v inej krajine, to chcelo riadnu dávku odvahy. Aj schopnosti niest' následky takéhoto kroku. Všetkým čerstvým emigrantom muselo byť od začiatku jasné, že cesta späť je nemožná. Ak by ste sa dnes za akýchkoľvek okolností sami nachádzali prakticky v ľubovoľnej krajine sveta a nebol by pobyt v nej pre vás komfortný, zarezervujete si letenku, nasadnete na loď, vlak alebo do auta a hocikedy sa môžete domov

vrátiť. Mladšej generácii sa bude asi len ťažko chápať, že ak by sa v roku 1982 chcel z Nemecka na rodné Slovensko vrátiť Miloslav Rol'ko, zatkli by ho rovno na hranici.

Povedzme však, že v niečom to mal on a jeho priatelia predsa len ľahšie – vedeli, že akýkoľvek krok späť nie je možný, hľadiť treba len vpred do budúcnosti a snažiť sa v Nemecku čo najskôr zapustiť nové korene. Čo bude potom, či sa niekto presunie do inej krajiny v Európe alebo do zámoria, nebola téma prvých dní a týždňov po úteku. „Nikdy nezabudnem na naše úplne prvé stretnutie s právnikom a predsedom plaveckého oddielu Wernerom Poppenom a s klubovou trénerkou Ursel Wirthovou-Brunnerovou. Pán Poppen nám všetkým podal ruku a Ursel nás vrelo objala. Po mojich dlhoročných skúsenostiach s prísrou Vlastou Wawrovou to bol zážitok naozaj ako z iného sveta,“ hovorí Miťo.

Právnik a predseda oddielu Nikar Heidelberg Werner Poppen blahoželá k medaile v štafete na majstrovstvách Nemecka v roku 1985.

Právník vzápätí veľmi prakticky načrtol postup, ako požiadať o politický azyl a aké kroky treba okamžite urobiť. Začali na najbližšej policajnej stanici, vzápätí sa presunuli na ďalšie úrady a na každom ich usmernili, ako postupovať ďalej. Ešte v ten deň sa formálne dostali pod ochranu nemeckých úradov a podľa poriadku by sa mali okamžite premiestniť do niektorého utečeneckého tábora. V okolí Heidelbergu však žiaden nebol, väčšinou sa nachádzali v blízkosti väčších miest. Pán Poppen ich však nemienil do tábora len tak poslať a hľadal pre nich ubytovanie. Argumentoval pred úradmi tým, že sú to mladí športovci, ako klub im chcú pomôcť a podporiť ich a boli by aj vítanými posilami klubu. Musel im však okamžite nájsť strechu nad hlavou.

„Prvú noc a aj nasledujúce dva mesiace sme strávili v drevených chatkách na kopci za mestom. Vyzerali ako vtedajší pioniersky tábor a iróniou osudu naozaj patrili miestnej pobočke nemeckej socialistickej strany,“ vybavuje si Mitó detaily. „Tvorilo ho päť drevených zrubov a jedna väčšia murovaná budova. Bývali sme v zruboch, v budove sídlila správkyňa, ktorá nám pripravovala raňajky a teplé jedlo na obed aj na večeru. Nič viac sme ani nepotrebovali. Pán Poppen navyše zariadil aj to, že v blízkosti objektu pravidelne niekoľkokrát denne hliadkovali policajti a dozerali na nás. Kontrolovali nás aj osobne a overovali si, či sme v poriadku. Vyzeralo to ako v kriminálnom filme, obzvlášť potom, keď sa ich návštevy ešte zintenzívnili. Dôvodom týchto opatrení však bola naša bezpečnosť. Napriek prísnej cenzúre prenikla pár mesiacov pred naším útekem na verejnosť správa, že keď utiekli sovietski kajakári, prišla si po nich KGB (sovietska štátna bezpečnosť, pozn. red.), omámila ich a zabalených v kožuchoch v kufroch áut previezla naspäť do Sovietskeho zväzu. Nikto o nich už nikdy nepočul.“

Práve tomuto chcel Werner Poppen predísť. Mladí československí emigranti sa naozaj trochu aj báli, nikam nechodievali sami, ale minimálne vo dvojici. Vlastne ani nemali veľmi kam chodiť – nepoznali mesto, nepoznali ľudí a ani jazyk. Čakali. Všetky dni vyzerali navlas rovnako. Medzi raňajkami, obedom a večerou si čítali, zahrali si pred chatkami futbal alebo sa osviežili v malom rekreačnom bazéniku. Pauzu od tejto idylky si urobili iba na dve noci a tri dni, keď ich naozaj odvelili do azylového tábora.

„V Nemecku sa všetko robilo s typickou nemeckou dôslednosťou. Dostal som síce možnosť stať sa členom plaveckého oddielu Nikar Heidelberg a zaradili ma do tréningového procesu, napriek tomu som musel nejaké obdobie fyzicky stráviť v azylovom tábore v Karlsruhe,“ spomína Mitó. „Tak začínali všetci emigranti a my sme neboli výnimkou. Postup bolo potrebné dodržať. Niektorí boli v tábore dva, iní štyri a ďalší aj desať rokov. Nám pomohlo to, že sa za nás zaručil klub a argumentoval aj tým, že by nebolo dobré nadhlo prerušiť tréningový proces. Ďakovali sme Bohu aj celému vesmíru, že to naozaj bolo celé len na tri dni, sám si neviem predstaviť stráviť tam viac ako týždeň. V jednej izbe plnej poschodových postelí žilo a spalo aj pätnásť ľudí, na jedlo sme dostávali lístky a stravovali sa v spoločnej kantíne, záchody boli spoloč-

S Rolkom ako s ťahúňom. Slovenský plavec pomohol Heidelbergu k prvému titulu na majstrovstvách Nemecka družstiev.

né, hygiena minimálna. Miešali sa tu všetky rasy, jazyky a národnosti, nikto si nemohol byť istý, či tá človek, s ktorým máš spať v jednej izbe, nezbije, neokradne alebo nezabije.“

Po troch dňoch ochutnávky nemeckej poriadkumilovnosti si, našťastie, niekde niekto od-fajkol splnenie tejto podmienky a Rolko s kamarátmi mohli na zážitky z utečeneckého tábora zabudnúť. Jeho novou, nemeckou trénerkou sa stala Ursel Wirthová-Brunnerová. Mit'ó bol mentálne pripravený na to, že sa dostane do rúk ďalej nekompromisnej bezemočnej ženy, no tentoraz musel čeliť nečakane obrovskému kontrastu medzi prístupom legendárnej Vlasty Wawrovej a trénerskými zásadami Ursel. „Nechtiac sa mi znova vrátili spomienky na autoritatívne rozkazy, povinné vykanie a trest za každú minútu, ktorú sme meškali do vody. Na to, ako mi obmedzili stravu, predvolávali ako delikventa pred vedenie strediska vrcholového športu, ako som musel všetko stíhať, hoci to nebolo v ľudských silách. Ursel sa len usmiala, ak sme prišli na tréning o čosi neskôr. Stalo sa to len výnimočne a aj to sme sa úprimne hanbili, hoci sme už boli dospelí muži. Získala si nás svojou láskavosťou a dobrotou.“

Trenerka Ursel musela po prvom víťazstve družstiev v roku 1983 nedobrovoľne do vody.

Rovnako milo a priateľsky vysvetľovala svojim zverencom detaily techniky ich plávania s cieľom vypilovať ju do dokonalosti. Venovala tomu toľko času, koľko len bolo treba, drilovala s plavcami dovtedy, kým nebolo všetko akurát, opravovala každú maličkosť.

„Už dávno nie som jej zvereniec, ale stále sme v kontakte,“ usmieva sa Rol'ko. „Keď sme spolu naposledy hovorili, znova som jej ďakoval, že ma naučila veľmi dobrú techniku plávania. Ona zas ďakovala mne, vraj som jej tiež ukázal nuansy svojej techniky, ktoré boli užitočné pre ňu ako pre trénerku. S ich pomocou dokonca upravila a pozmenila systém práce s novými plaveckými talentmi, takže ovplyvnili niekoľko budúcich generácií.“ Nemecký prístup k tréningu staval na myšlienke, že relevantný úspech sa dá dosiahnuť len kvantitou. Rol'ko však priniesol a aj ukázal trochu inú filozofiu, ktorá spája techniku s kvalitou. Pochopiteľne, že pod vedením Ursel Wirthovej-Brunnerovej našiel veľmi rýchlo novú motiváciu a chuť čo najskôr znova sa pretekať, no opäť do hry vstúpili prísne a nekompromisné pravidlá. Aj keď sa na území krajiny ocitol po emigrácii akýkoľvek prvotriedny športovec ľubovoľnej disciplíny, nesmel prvý rok nemecký klub reprezentovať. Časovo to však Mit'ovi vychádzalo celkom optimálne – len krátko po uplynutí tejto lehoty sa mali konať majstrovstvá Nemecka v plávaní družstiev a na nich s ním už klub počítal. Dokonca sa na jeho prínos veľmi spoliehal a bodaj by aj nie, veď oddiel Nikar Heidelberg sa

síce na majstrovstvách pravidelne zúčastňoval, no ešte nikdy ich nevyhral.“

„Systém majstrovstiev bol nastavený tak, že každý pretekár mohol štartovať maximálne v piatich disciplínach, tých bolo spolu dvanásť. V každej z nich musel mať každý klub troch plavcov, takže z našich 36 štartov bolo päť mojich. Vedenie ma, samozrejme, nasadilo na moje najsilnejšie disciplíny, tuším jednu alebo dve som vyhral a darilo sa mi aj v tých ďalších. Spolu som nazbieral toľko bodov, že v celkovom skóre bol klub Nikar Heidelberg najlepší a stali sme sa majstrami Nemecka. Nebyť mojich bodov, skončil by s najväčšou pravdepodobnosťou až na treťom mieste. Na tú oslavu po pretekoch nikdy nezabudnem,“ usmieva sa Mitó. Celý tím dostal pozvanie priamo od starostu Heidelbergu a ten ich slávnostne privítal a pohostil v najstaršom krásnom hoteli v meste. Úspech plavcov neušiel ani miestnym obyvateľom a radosť či obdiv im dávali najavo aj pri bežnom stretnutí na ulici. „Gratulovali nám a rodáci priamo z Heidelbergu si naozaj užili trochu slávy,“ spomína Rol'ko. „Ja som aspoň v listoch posielal informácie o mojich úspechoch domov. Otec už nemal šancu zachytávať všetko, čo sa ma týkalo, v novinách. Doma sa o úspechoch emigrantov, samozrejme, nepísalo, kontinuita sa prerušila. Slováci sa už nedozvedeli, že aj v Nemecku som zbieral jednu medailu za druhou a že tie nemecké boli vtedy ešte väčšie

Mitó Rol'ko už ako člen reprezentácie Nemeckej spolkovej republiky.

Miťova obľúbená trénerka Ursel Wirthová-Brunnerová v roku 2019 ako 79-ročná.

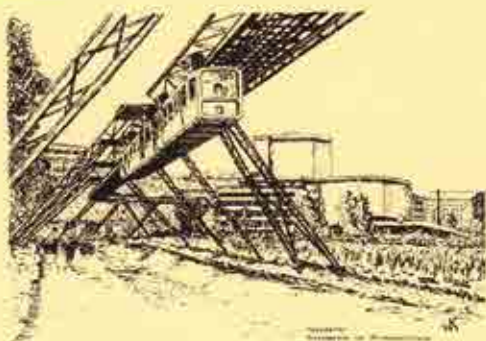
a ešte ťažšie ako medaily z iných krajín,” smeje sa. Dnes má Miťo tie najcennejšie trofeje svojej plaveckej kariéry doma v Luxemburgu. Niektoré venoval rodine na Slovensku a desiatky či stovky ďalších sú tiež v domácnosti Rol'kovcov v šuplíkoch, skrinkách a škatuliach v pivnici alebo na povale. Aj dnes sa na ne pozerá s obrovskou dávkou pokory. Emigroval v čase, keď mu už v Československu veľa šancí ako plaveckému pretekárovi nedávali. Vlastne všetci plavci, ktorí utiekli s ním, to vnímali podobne – ako koniec svojej kariéry. V Heidelbergu v nich však stále videli vynikajúci potenciál a Ursel s nimi začala pracovať opatrne, pomaly a bez akéhokoľvek nátlaku. A výsledky sa dostavili.

Okrem plávania bolo ďalšou veľkou láskou jeho nemeckej trénerky aj šermovanie. Tomuto elegantnému športu sa venoval jej syn, ona ho pravidelne a veľmi rada vozila na tréningy a času na svojich plaveckých zverencov mala čoraz menej. Postupne ju nahradila Barbara Mollová, už tretia trénerka v kariére Miloslava Rol'ka, našťastie rovnako kompetentná a láskavá ako Ursel. „Muži ma vlastne trénovali dokopy iba pár mesiacov. Za moje úspechy môžu ženy,” smeje sa Miťo.

DEUTSCHER SCHWIMM-VERBAND

URKUNDE

Deutsche Mannschafts-Meisterschaften 1983

NIKAR/HSC HEIDELBERG

errang mit der Mannschaft

Bähr, Fr.
v.d. Bosch, Kai
Kinner, Frank
Knut, Peter
Lenge, Dirk
Peter, Stefan

Ried, Werner
Rolko, Miroslav
Schmidt, W.D.
Wittich, H.
Wittmann, Fr.

den 1. Platz mit 62.825 Punkten

Wuppertal, den 10.-11.12.1983

Präsident des Deutschen Schwimm-Verbandes e.V.

(1. Vorsitzender)

S. C. Wasserfreunde Wuppertal 1883 e. V.

Diplom za titul pre Heidelberg. Prvýkrát sa práve s Rolkom stali majstrami Nemecka v roku 1983.

25. DVERE OTVORENÉ DO CELÉHO SVETA

Cesta späť je definitívne nemožná... V Nemecku bez nemčiny sa fungovať nedá, no pri jej štúdiu sa dá objaviť priateľstvá na celý život... Silná päťka sa pomaly rozpadáva, v Heidelbergu zostáva len Rol'ko... Nielen preto, aby behal po schodoch.

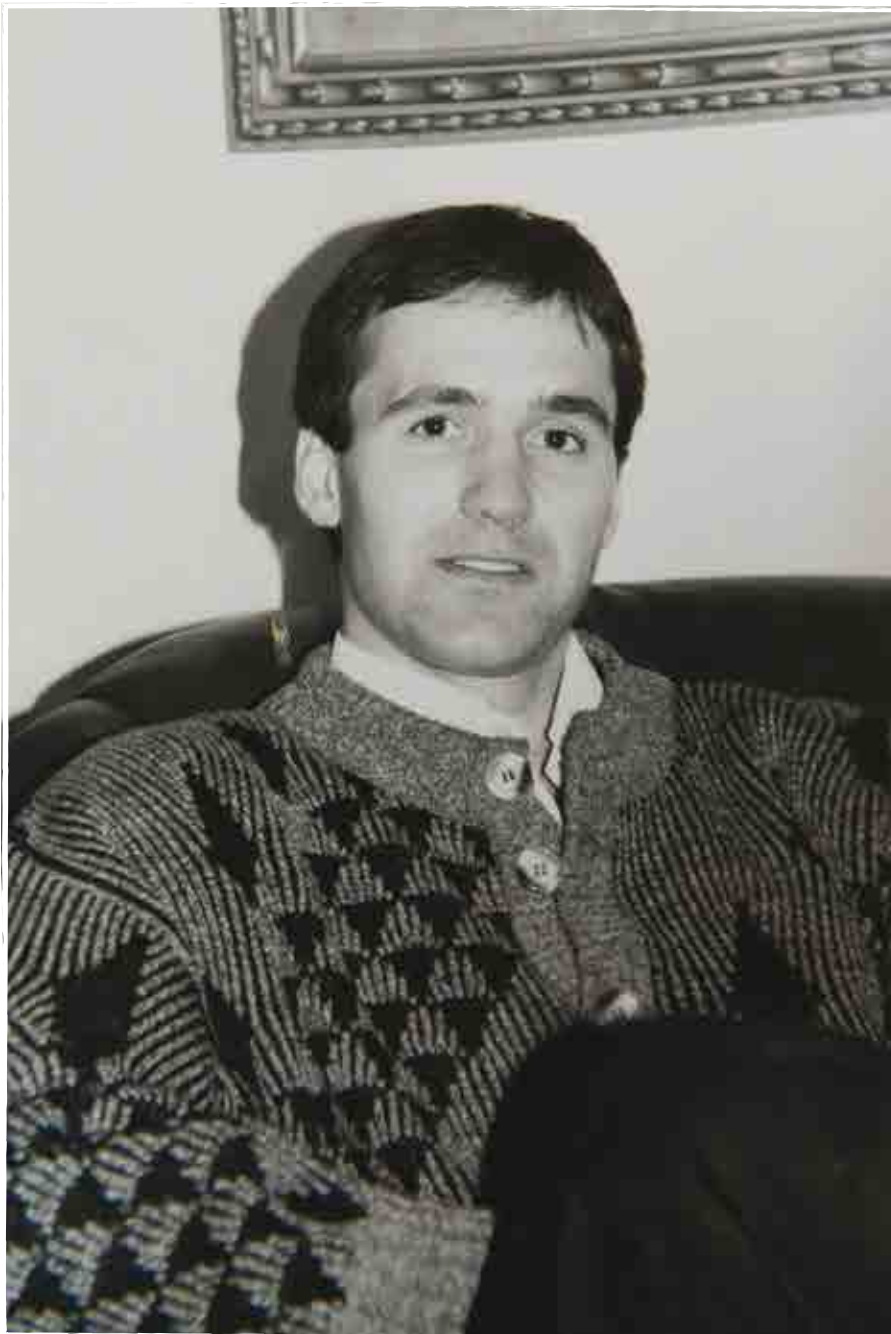
Vítazný tím Heidelbergu s trofejami z medzinárodných pretekov v Bellinzone vo Švajčiarsku v roku 1987.

Útek štyroch československých reprezentantov v plávaní spôsobil doma riadny rozruch. Šarmantná irónia zariadila, že len pár dní pred emigráciou vyšiel v Hospodárskych novinách celostranový článok o Miloslavovi Rol'kovi, v ktorom ho chválili ako vzorného a poctivého športovca. Keďže sa z pretekov v Nemecku nevrátili, obratom vyšiel ďalší materiál s názvom „Hra dvoch tvári“, kde emigrantov pre zmenu označili za nezodpovedných a exemplárnych zradcov vlasti. Ako odstrašujúci príklad pridali skľučujúci príbeh emigrovaného českého hokejistu Zacha, ktorý v zahraničí neuspel a spáchal samovraždu.

Socialistická vlasť urobila ešte jeden zúfalý pokus priviesť mladých ľudí k rozumu. Vyslala za nimi otcov, aby ich prehovorili a priviedli domov. Miťo si na ich návštevu veľmi dobre pamätá. „Pán Poppen bol stále veľmi opatrný a stretnutie zorganizoval na neutrálnej pôde, vo svojej kancelárii v Mannheime. Nás tam sprevádzala tajná polícia, dohliadala na našu bezpečnosť. Do budovy sme dokonca vchádzali zadným vchodom. O necelé dve hodiny dorazili otcovia, my sme vo vedľajšej miestnosti už počuli ich komunikáciu s Poppenom, ale nesmeli sme sa ozvať, kým sa všetky pravidlá nedohodnú. Až potom mohol každý so svojím potomkom stráviť osamote polhodinu. Samozrejme som bol šťastný, keď som otca videl na vlastné oči. Pýtal sa ma, či sa chcem vrátiť domov a ak nie, čo budem v Nemecku robiť. Odpovedal som mu protiotázkou, ako nás vlastne chcú odviezť naspäť do Československa, keď prišli štyria jedným autom,“ nestratil Miťo zmysel pre humor a jednoduché počty ani v tejto kritickej chvíli. Pochopiteľne nevedel odpovedať na otázku, ako si predstavuje svoj život v emigrácii, ale cesta späť bola nemožná, respektíve by šlo o hlúpe, nelogické, ba priam samovražedné rozhodnutie. „Ak by som sa vrátil, bol by som automaticky vylúčený zo štúdia. To sa vlastne medzitým už aj stalo a nemal by som šancu ani na jednej vysokej škole v Československu. Nemohol by som už v žiadnom prípade ako plavec krajinu reprezentovať a bol som už odsúdený za vlastizradu na dva roky nepodmienečne. Aká budúcnosť ma doma asi tak čaká? Neviem síce, ani čo ma čaká v Nemecku, ale určite sú to príležitosti a dvere otvorené do celého sveta. Otec moje argumenty musel uznať. Aj tak sme sa však lúčili s veľkým smútkom. Vtedajšia situácia nedávala nádej na to, že sa ešte niekedy budeme môcť stretnúť.“

Miťova sestra Emília v tom čase už mala vlastnú rodinu a ani jej rodičia nevedeli, že celé noci preplakala s predstavou, že brata už nikdy nestretne. „Myslím, že Miťa stále živila myšlienka, že sa dostane do Ameriky, o ktorej tak sníval a že emigrácia mu pomôže splniť si tento sen. Aj rodičia sa s tým postupne zmierili a chápali, že v Československu už nemal čo dosiahnuť a že v zahraničí svoju kariéru znova nashťartuje. Mne to však veľmi nepomáhalo, donekonečna som pri spomienke na Miťa plakala. Stále som v ňom videla toho bezmocného chalana s krásnymi hnedými očami, čo si sám nevie ani uvariť polievku. Vždy som mala pocit, že ho musím chrániť.“

Miťov život sa však na počudovanie veľmi rýchlo ustálil aj v nemeckých pod-

Rol'ko spokojný a vyrovnaný. Svoj nový domov našiel v nemeckom Heidelbergu. rok 1983.

mienkach do civilizovanej podoby a spolu s kamarátmi Vlastom, Josefom, Terezou a Otom sa pustil do riešenia toho, čo im ho malo uľahčiť. Nikto z nich nevedel po nemecky a komunikácia tak bola obmedzená len na angličtinu. Pri vybavovaní formalít s nemeckými úradmi, špeciálne s policajtmi, spočiatku nevyhnutne potrebovali sprievod, no začali tiež navštevovať intenzívny kurz nemčiny, ktorý sa každé leto konal počas študijných prázdnin na univerzite. Tam sa na nich nalepili základy germánskeho jazyka, aj keď to ešte dlho nestačilo na tvorbu súvislých viet a na dorozumievanie. „Do mesta na kurz sme to mali dosť ďaleko a riadny kus z kopca. Ešte ťažšie to, samozrejme, bolo pri ceste domov do kopca. Aj tu sa prejavila vzácná ochota a pohostinnosť ľudí, ktorí nám s aklimatizáciou v Nemecku pomáhali. Otec jedného nášho kamaráta plavca vlastnil obchod s bicyklami a každému z nás jeden daroval. No uznajte, len tak venovať bezodplatne päť robustných mestských holandských bicyklov prakticky neznámym ľuďom, to je naozaj gesto, na ktoré len tak nezabudnete.“ Mitó si ten svoj opatroval ako oko v hlave, napokon, bicykel sa stal na nasledujúcich jedenásť rokov jeho najčastejším dopravným prostriedkom, či bolo leto alebo zima. Dokonca aj vtedy, keď oddiel pre celú československú partičku vybavil a požičal auto, Ford Granada výraznej zlatej farby, s ktorým sa mohli rýchlejšie prepravovať na tréningy aj na hodiny nemčiny. Tie sa nakoniec ukázali ako nesmierne zaujímavý zdroj nových kontaktov a priateľstiev na celý život.

„Do takzvaných Ferienkurs der deutschen Sprache sa totiž hlásili aj mnohí mladí turisti, ktorí prišli leto stráviť do Nemecka a chceli sa naučiť základy nemčiny. Mal som tak unikátnu možnosť spoznať veľmi pestrú medzinárodnú zmes mojich spolužiakov, veď medzi nimi boli Japonci, Kanadanky, Španielky, Taliani, Kórejci, ba dokonca aj jedna dievčina z Nového Zélandu. Ideálne na to boli mimoškolské aktivity, navyše často efektívnejšie ako samotné drilovanie jazyka. Pri nich sa jednoducho musíte snažiť nejako dohodnúť a začínate lepšie v nemčine aj premýšľať. Ak sa vám v novom jazyku začne snívať, ste na najlepšej ceste, ako ho zvládnuť,“ usmieva sa Mitó. Skamarátil sa s Japoncom menom Noboru, ten dokázal zabávať celé osadenstvo triedy napodobňovaním Paula McCartneyho a spievaním hitov skupiny The Beatles. Mal prakticky permanentne dobrú náladu, napokon, ako väčšine Japoncov mu bolo vždy veselo už po prvom pive. Mitó a Noboru zostali v kontakte aj po ukončení kurzu nemčiny, stretli sa aj v roku 1985 priamo v Japonsku, keď sa tam konala svetová Univerziáda. Tam už Mitó reprezentoval Nemecko a vybojoval preň bronzovú medailu.

Zo zrubového tábora sa s kamarátmi vďaka ďalším dobrodincom ešte na jeseň 1982 presťahovali do päťizbového bytu na Emmertsgrund-Passage, do obytnej štvrte na úpätí kopca na juhu Heidelbergu, kde všetci piati spolunažívali ďalšie takmer dva roky. Ako prvý dostal povolenie na vycestovanie do Winnipegu v Kanade Vlasto Černý, po ňom odišiel s budúcou manželkou Terezou do Karlsruhe Josef Kuf, kde začal študovať elektrotechniku. Po skončení školy sa zamestnal v spoloč-

nosti Siemens. Najdlhšie v Heidelbergu s Miťom zostal Ota Černochoch, potom presídlil do Washingtonu v Spojených štátoch amerických a začal pracovať ako redaktor pre Hlas Ameriky.

„Pre mňa samého bol byt príliš veľký a drahý, a tak som si zohnal menší študentský bytík, dokonca bližšie do mesta, na univerzitu aj na tréning. Hlavne však dolu pod kopcom. Z Hamburgu sa ku mne prisťahoval plavec Dirk Lange, rovnako znáky ako ja.“ Kopec však využíval Miťo aj naďalej. Objavil na ňom totiž schody, ktoré viedli kolmo na vrchol, a bolo ich až 512. Medzi učením na skúšky si len tak v rámci rozptýlenia sem-tam po schodoch hore a dole vybehol. Dole to už išlo o čosi ťažšie, a keď sa rozhodol prekonať svoje limity a chcel tú istú trasu absolvovať bezprostredne dvakrát po sebe, zistil, že tieto limity zostanú predsa len neprekonané. Medzi plavcami však držal celú dobu rekord v čase, ktorý potreboval na vybehnutie do schodov, a ak ho niekto vyzval na „súboj“, Miťo mal vždy s prehľadom náskok 15 až 20 sekúnd. „Veľmi ma to bavilo a dokonca dodnes, ak sa to dá, zvolím radšej kráčanie po schodoch ako výtah. Aj na dovolenkách s radosťou šliapem a vybehnem

Po pretekoch v Nemecku. Vyčerpaný, ale s úsmevom na tvári. Asi to bolo ďalšie víťazstvo.

Pohodička, ale len zdanlivá. Vysokohorské sústredenie vo Font Romeau vo Francúzsku. S olympionikom Markom Pingerom, spoluplavcom z Heidelbergu.

deväť poschodí do izby.“

V Heidelbergu býval Rol'kovým pravidelným sparring partnerom Dirk Lange a Miťo na neho spomína ako na výborného spolubývajúceho. Ich cesty sa občas pretli aj po skončení aktívnej športovej kariéry. Dirk síce vyštudoval ekonómiu, no stal sa trénerom nemeckého národného plaveckého družstva. Miťo doštudoval na najstaršej nemeckej univerzite v Heidelbergu, sedem rokov ako plavec úspešne reprezentoval Nemecko a prvé riadne zamestnanie získal v Luxembursku ako tréner národného plaveckého tímu.

26. KVALITNÁ PRÁČKA MI VYDRŽALA DVADSAŤPÄŤ ROKOV

Ani Nemci neveria originálne spravenej obrátke, kým ju nevidia zblízka na vlastné oči... Hurá do Tokia aj na Kanárske ostrovy! Radostne sa trénuje, keď vnímaš, že tá trénerka rešpektuje a kolegovia obdivujú... Aj Mercedes sa hodí, keď príde tá správna príležitosť.

Denníky, do ktorých sa naozaj Mitò Rol'ko každý deň poctivo písal poznámky týkajúce sa tréningových dávok, stravovania, zdravia, ale napríklad aj toho, na akom filme boli s kamarátmi v kine, má dodnes stále doma. Dokonale mu osviežia pamäť, ak treba pátrať po detailoch z jeho osobného či športového života. Až po roku 1989, keď padla takzvaná železná opona a on, rovnako ako tisíce ďalších emigrantov, mo-

Prvýkrát majstri Nemecka. V Heidelbergu v roku 1984. Mitò Rol'ko v hornom rade v strede.

V izbe na Univerziáde v Kóbe, Japonsko 1985.

hol znova prísť na Slovensko bez obáv, že ho priamo na hraniciach zatknú, si zbierku denníkov skompletizoval. Áno, je medzi nimi aj denník z roku 1982, v ktorom je posledný zápis 30. apríla. V Heidelbergu sa rozhodol v dobrých zvykoch pokračovať, čo najskôr si kúpil nový zápisník a od mája 1982 rovnako detailne mapoval svoj život aj v emigrácii. Už v máji dokonca prvýkrát ako plavec reprezentoval klub Nikar Heidelberg na menších oblastných pretekoch, navyše po tom, čo necelé dva mesiace trénoval len veľmi sporadicky.

„Iba dva týždne pred súťažou som trošku pridal, preto ma výsledky vyslovene šokovali. Pozitívne. Na sto metrov znak som bol druhý a na dvesto metrov znak tretí. Prebojoval som sa do finále aj na dvesto metrov polohových pretekov, ale vzápätí ma rozhodcovia diskvalifikovali s tým, že som urobil zle obrátku. Vedel som, ako som ju spravil a vedel som, že bola v poriadku. Nahnevalo ma to a požiadal som trénerku, aby proti verdiktu protestovala. Ursel však krútila hlavou a bola skeptická, vraj sa to dá, ale ani ona sama si nepamätá, že by vôbec niekedy niekomu protest uznali ako oprávnený. Pritom bolo potrebné ešte aj zaplatiť kauciu. Súhlasila však a klub oficiálne protestoval. Poobede nastúpili k bazénu hlavní rozhodcovia a požiadali ma, aby som im tú obrátku ukázal. Vtedy ešte neexistoval videozáznam, musel som vliezť do bazéna a opakovane predvádzať spôsob, ako som sa pri stene bazéna otočil. Uznali, že všetko bolo v poriadku, mohol som štartovať vo finále a napokon som doplával ako piaty. Aj to ma veľmi potešilo, veď ako vravím, bolo to prakticky bez tréningu. Navyše, v miestnej

tlači vyšiel o celom incidente dosť ostrý článok hovoriaci o rozhodcoch, ktorí si mysleli, že sú nedotknuteľní a o ich názore sa nediskutuje. Až Rol'ko im ukázal, že nie sú pápežskejší ako pápež," ukazuje Mitó výstrižok z novin.

Nečakaný úspech na prvých plaveckých pretekoch, na majstrovstvách Nemec-ka v Hannoveri, pripisuje predovšetkým tomu, že si spolu s kamarátmi po emigrácii psychicky oddýchli. Nikto im nedýchal na krk, nepredpisoval, koľko kilometrov majú naplávať a nestrpčoval im život. Nič nebolo povinné, ani tréningy. Chodievali na ne toľkokrát, koľkokrát chceli. A oni veru chceli. Po prvé, boli na každodennú prípravu jednoducho zvyknutí, po druhé, nedalo im svedomie takú možnosť vôbec ignorovať, a po tretie, vážili si spoluprácu s takou milou trénerkou, akou bola Ursel Wirthová-Brunnerová. „Keď sme mali rozcvičku, znamenalo to, že ona sa rozcvičovala s nami. Bola nám príkladom a sama sa chcela udržať v kondícii. Mala už po štyridsiatke, v roku 1964 na olympiáde v Tokiu získala v štafete pre Nemecko bronzovú medailu, patrila medzi renomované a vážené trénerky,“ hovorí Mitó. „Nikdy nezabudnem na jej láskavosť. Nevystavovala nás žiadnemu tlaku, no my sme radi a dobrovoľne vydržali aj ťažké fázy tréningu, hoci nám nikdy nehovorila, že musíme.“

Ani stratégie nestavala Ursel s výhľadom na päťročnice a Mitó mal viac-menej voľnú ruku. Dával si krátkodobé ciele, napríklad, že by sa rád dostal na Univerziádu do Kóbe, lebo veď v Japonsku ešte nebol. Potom ho čakali nemecké majstrovstvá v plávaní, niekedy regionálne, niekedy väčšie, potom sústredenie na Kanárskych ostrovoch, kam sa tiež chcel prvýkrát v živote pozrieť. Za dobré výkony dostávali plavci dokonca aj odmeny, čo z Československa takisto ani jeden z našich emigrantov nepoznal. Boli to síce relatívne symbolické sumy vo vtedajších západonemeckých markách, ale vždy trochu pomohli s pokrytím nákladov na život v Heidelbergu.

Keď ešte bola päťica Mitó, Vlasto Černý, Ota Černoch a Josef Kuf s priateľkou Terezou pokope, zo sociálnej podpory, ktorú dostávali, sa skladali na nájom za byt. Nemecko ich síce privítalo láskavo a ponúklo im veľa možností, no žiadne výhody nemali. S peniazmi museli narábať premyslene a hospodárne. Museli myslieť na to, že treba mať predovšetkým strechu nad hlavou a niečo do úst. Až potom, ako Rol'ko začal v Heidelbergu opäť študovať, mohol požiadať o štipendium. Išlo však o bezúročnú pôžičku, po ukončení štúdia bol teda povinný tisíce mariek štátu opäť vrátiť. Niet divu, že mu veľmi dobre padlo, keď bol vyhodnotený ako najlepší oddielový plavec roka a ako taký si mohol vybrať nejakú vecnú odmenu. A zatiaľ čo jeho nemeckí kolegovia si pri takejto príležitosti vybrali napríklad pretekársky bicykel alebo výtvarné dielo, on sa rozhodol pre práčku. „Bolo to skvelé rozhodnutie. Vydržala mi dvadsaťpäť rokov a cestovala so mnou napokon aj do Luxemburska,“ vyjadruje hlbokú spokojnosť.

Mitó sa v Nemecku nikdy necítil ako nežiaduci prisťahovelec z cudziny. Aj keď už vedel plynule rozprávať po nemecky, domáci, samozrejme, podľa slovanského prízvuku po prvej vete vedeli, že nemčina nie je jeho rodný jazyk. Viac to však zner-

V roku 1984 sa Rol'ko (v strede) stal majstrom Nemecka vo svojej najsilnejšej disciplíne 100 metrov znak. Vedľa neho B. Hoffmeister a T. Leberherz.

vózňovalo jeho ako ich. „Nikto mi nič nevyčítal, neuškríňal sa a ani nekomentoval. Boli sme síce emigranti, ale ako hostia v cudzej krajine sme rešpektovali jej pravidlá a dostávali sme spätnú väzbu, že sme do Nemecka niečo priniesli. Vnímali nás dokonca skôr ako odvážnych hrdinov, ktorí utiekli napriek veľkým rizikám. Domáci plavci, naši noví kolegovia, len krútili hlavami. Sami by niečo také vraj nikdy nedokázali. Ťažko sa im chápalo aj to, akým zázrakom je pre nás to, že sa konečne cítime slobodne. Vedeli sme, že od tejto chvíle sme už strojcami vlastného osudu a máme otvorené dvere do celého sveta. Niečo také sa nedá vyvážiť žiadnymi peniazmi.“

Na živobytie, voľný čas, cestovanie a vôbec, normálne fungovanie v normálnej kapitalistickej krajine si Rol'ko privyrábal brigádami. Pracoval za kasou v nákupnom centre a vždy raz za dva mesiace využil možnosť spraviť si zamestnanecký nákup za výhodné ceny. Domácnosť tak vybavil ďalšími užitočnými predmetmi ako vysávač alebo rádio. V spoločnosti Mercedes-Benz asistoval záujemcom o autá v showroome, umýval tie, ktoré do predajne priviezli, pripravoval ich na odber pre zákazníka. Tu mal k práci tiež skvelý bonus. Ak potreboval auto, mohol si požičať služobné. Využil ho, keď dochádzal k ortopédovi do Frankfurtu nad Mohanom alebo

keď sa ženíl jeho brat Paľko. Vtedy dorazil s parádnu veľkou čiernou limuzínou s trojčipou hviezdou na kapote. Ďalšiu prácu mu neskôr ponúkol profesor psychológie Hans Eberspächer a biomechanik Klaus Reischle. Nafilmovali študentov pri plávaní pod vodou, bolo to viac ako dvesto ľudí, Miťo Roľko všetky záznamy pozeral, robil popisy techniky plávania a vyhodnocoval.

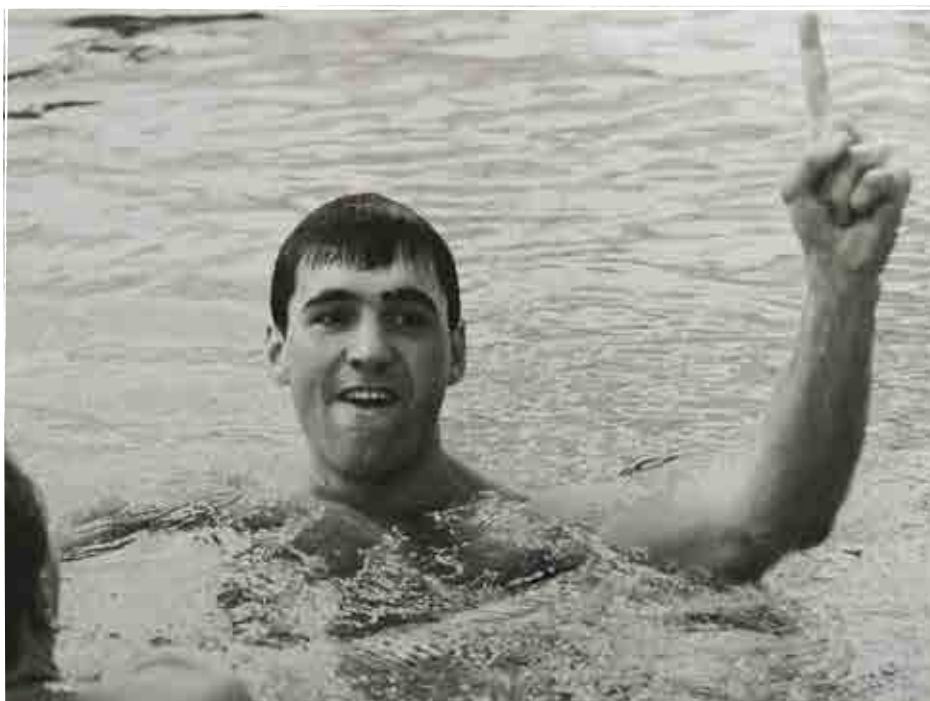
Neskôr bol asistentom na pedagogickej fakulte alebo pripravoval študentov na skúšky z plávania. Dávno z neho opadol aj prvotný podvedomý strach z toho, čo ak by (podobne ako emigrovaných sovietskych kajakárov uniesla domov KGB) jeho a jeho priateľov z Nemecka do Československa násilím odviekla Štátna bezpečnosť. V Heidelbergu sa cítil oveľa lepšie a oveľa bezpečnejšie ako v Bratislave.

Šport je šport - vzdelanie je prvoradé.

27. MÁM TALENT NEMAŤ TRÉMU

*Ked' to najdôležitejšie, po čom túžiš, je pas s dvoma čiernymi pásikmi... Nemec-
ká dôkladnosť je niekedy fakt desivá... Po Moskve zasiahla politika aj olympijské hry
v Los Angeles, no aj tak je škoda, že na nich Roľko nebol... Mohol byť jediný Nemec
z Československa.*

Radosť z ďalšieho titulu majstra Nemecka.

Od chvíle, keď sa Mitó Roľko stal oficiálne členom plaveckého klubu Nikar Heidelberg, stal sa aj reprezentantom Nemecka a jeho veľkou a zásadnou metou boli blížiac sa olympijské hry v roku 1984 v Los Angeles. Tentoraz bol naozaj namotivovaný jedna radosť. Už sa udomácnil, spriatelil s nemeckým jazykom a elegantne zapadol do premysleného nemeckého tréningového procesu. Okrem toho sa ako vždy dokázal motivovať predovšetkým sám a v ideálnych podmienkach sa nielenže vrátil do dobrej formy, no svoje výkony vylepšoval.

Po pretekoch spolu s Michaelom Grossom, Darmstadt 1984.

Konečne aj oddych a prázdniny. Ako inak, pri vode.

„Dlhodobým cieľom bola olympiáda, ale dával som si stále aj krátkodobé, niekoľkomesačné méty. Darilo sa mi. Dvakrát som sa stal majstrom Nemecka na sto a dvesto metrov znak, plus raz ma o víťazstvo vyslovene obrali. Vo finále polohových pretekov v Mníchove som dohmatol rýchlejšie ako súper za mnou, ale časomer sa nezastavil. Zrejme zlyhala elektronika. Bola to náhoda, aká sa občas pritrafí, no šokovalo ma, že rozhodcovia, ktorí sedeli pri okraji bazéna, prisúdili prvenstvo druhému plavcovi v poradí. Pritom nešlo o tesné víťazstvo, dotkol som sa steny s rozdielom dobrého pol metra. Kamery sa však na týchto pretekoch nepoužívali, dôkaz neexistoval a majstrom Nemecka sa tak stal domáci pretekár, dokonca Mníchovčan Michael Hahn. Veľmi dlho mi trvalo, kým som túto očividnú nespravodlivosť rozdýchal. Utešoval som sa aspoň tým, že môj čas mi zaistil splnenie limitu do Los Angeles. Jediné, čo mi ku šťastiu chýbalo, bol už len nemecký pas.“

Rol'ko oň požiadal hneď, ako to bolo možné. Nešlo totiž vôbec o jednoduchý krok, ale o zložitý proces, aký Nemci opäť vykonávali so svojim charakteristickým zmyslom pre poriadok. Žiadateľ musel vydokladovať nielen to, že získal politický azyl či priložiť motivačný list, ale komisia overovala aj znalosť nemeckého jazyka. Počet uchádzačov bol enormný a zákon bol prísny. Niet divu, že normálny smrteľník ergo emigrant čakal na nemecký pas päť až sedem rokov. „V mojom prípade to šlo oveľa rýchlejšie, trvalo to len dva roky. Ale aj tak som ho dostal až dva mesiace po skončení olympijských hier,“ hovorí Miťo aj po rokoch so smútkom v hlase. Mimochodom, štandardný nemecký pas bol bordový, zatiaľ čo azylantský mal modrú farbu a cez jeden roh sa tiahli trochu strašidelné dva čierne pásiky. Napriek tomu potvrdzoval, že jeho držiteľ je akceptovaný a chránený nemeckým štátom, môže v ňom žiť aj pracovať, akurát ešte stále nemá právo voliť. „Čakal som naň každý deň, ešte aj v deň odletu nemeckej výpravy existovala nádej, že mi ho vydajú a do Ameriky pôjdem. Na základe výsledkov zo športových podujatí som bol vtedy najlepší nemecký znakár a mal som Nemecko v Los Angeles reprezentovať, no nič z toho úrady neobmäkčilo.“ Namiesto Rol'ka napokon cestoval Thomas Lebherz, hoci jeho najlepší čas v kľúčovej disciplíne dvesto metrov znak bol 2:04,95 teda o celú sekundu horší ako Miťov. Na olympiáde sa vypál k mimoriadnemu výkonu a zaplával práve o tú sekundu rýchlejšie. Skončil na piatej priečke. Miťo pozná svoje kvality a vedel, že byť na jeho mieste, dokáže sa pred zásadnými pretekmi takisto dokonale skoncentrovať a určite by stiahol svoj čas zhruba o pol sekundy. Ak by sa mu to podarilo, umiestnil by sa na medailovej pozícii.

„Medaila v Moskve mi unikla o chl'p, lebo som sa pred pretekom neoholil, medaila v Los Angeles preto, lebo som nemal pas,“ nie je s tým úplne vyrovnaný ani po viac ako tridsiatich rokoch. O svojich potenciálnych výkonoch však hovorí celkom suverénne. Rol'kovi neprajníci by možno boli schopní všeličo mu vytknúť, ale určite nemôže nikto z nich tvrdiť, že by mu niekedy ruky a nohy v bazéne paralyzovala tréma. Niečo také nepoznal. Nie však pre nedostatok rešpektu či pokory, práve nao-

pak – celkom objektívne vedel, koľko má natréňované, aké tisíce kilometrov v bazéne odplával a ako brúsil techniku. Na bloku tesne pred štartom aj tej najdôležitejšej súťaže bol pokojný, uvoľnený, skoncentrovaný a myslel len na jedinú vec.

Že musí byť aj najlepší.

„Po desiatich rokoch vo vrcholovom športe som už vždy presne vedel, čo mám robiť, aby som trému nedostal. A vždy to fungovalo. Každý rok som sa vedel presne načasovať na vrchol sezóny, možno mám na to talent, inak to neviem vysvetliť. Napokon, aj príprava na olympiádu trvá celé štyri roky a športovec potom musí všetko, čo sa naučil a natréňoval, skoncentrovať v mojom prípade do dvoch minút. Bežci na krátke trate ako napríklad Usain Bolt dokonca len do desiatich sekúnd.“ Na jednu vec sa tak súper skutočne vždy mohli pri Miťovi spoľahnúť – že mu nikdy nezlyhajú nervy, že určite v zásadnom okamihu nič nepokazí a že výsledok jeho uvoľnenia a koncentrácie sa dostaví. Je len jedna výnimka, ktorá potvrdzuje toto nemenné pravidlo – legendárne majstrovstvá Európy v Splite, kde sa mu už stojac na štarte pretrhla gumička na okuliaroch. Preteky síce zvládol, no keďže oveľa horšie videl, tak plával v dosť inom rytme a prvý a poslednýkrát sa na takých významných pretekoch nedostal do finále.

S olympijskými hrami v Los Angeles sa spájajú aj medzinárodné politické súvislosti. Zatiaľ čo v roku 1980 bojkotovali krajiny Západu olympiádu v Moskve, Sovietsky zväz a krajiny socialistického bloku (s výnimkou Rumunska a Juhoslávie) sa o štyri roky neskôr rozhodli neposlať svoje športové tímy do Spojených štátov amerických. Olympiádu bojkotoval dokonca aj Afganistan, hoci príčinou neúčasti Západu na olympiáde v Moskve bola práve invázia Sovietov do tejto krajiny. Sovietsky zväz a jeho satelity si na vysvetlenie bojkotu olympiády v Amerike vymysleli skutočne len ťažko uveriteľný oficiálny dôvod, obávajú sa vraj o bezpečnosť svojich reprezentantov na území Spojených štátov, na nepriateľskej pôde by ich predsa mohol niekto ohroziť. V skutočnosti sa mohli obávať akurát tak toho, že vo chvíli, keď sa ich noha nepriateľskej pôdy dotkne, tak emigrujú.

A prečo sa na olympiáde v Los Angeles zúčastnili práve Rumuni? Mohol za to vtedajší predseda Medzinárodného olympijského výboru Antonio Samaranch. „Keď pohrozil, že ak sa športovci zo socialistických štátov hier nezúčastnia, tak budú navždy vylúčení z olympijského hnutia, Sovietsi sa naozaj zľakli a cez prvého podpredsedu MOV, Rumuna Alexandra Sipercua prikázali Rumunom, aby do Los Angeles odišli. Aj keď sa to vo všeobecnosti interpretovalo ako ich odvaha,“ popísal neskôr situáciu český športový historik František Kolář.

Absencia trinástich krajín, medzi nimi športových veľmocí ako Nemecká demokratická republika či Sovietsky zväz, bola v Los Angeles samozrejme nesmierne citelná. Triumfovali Američania, keď získali až 83 zlatých medailí. Najväčšími hviezdami hier sa stali fenomenálny bežec Carl Lewis, britský desaťbojár Daley Thompson či víťazka prvého maratónu žien v histórii olympijských hier Joan Beno-

Silná trojka. Zľava - Michael Gross, Stephan Gűsgen, Miloslav Rol'ko na Univerziáde v japonskom Kóbe v roku 1985.

itová. Rumunsko vybojovalo 53 medailí a stalo sa dokonca druhou najúspešnejšou krajinou olympiády hneď za Američanmi. Aj to však bol predovšetkým dôsledok neúčasti konkurencie, napríklad aj z Československa. V Los Angeles chýbala bežkyňa Jarmila Kratochvílová, ktorá patrila k svetovej špičke, guliarka Helena Fibingerová, diskár Imrich Bugár, gymnastka Hana Říčná alebo plavec Marcel Géry. Rol'kovi teda aspoň nemuselo byť ľúto, že prišiel o možnosť predviesť svojim bývalým kolegom, ako mu emigrácia a pobyt v Nemecku prospieva. Tá sa mu však naskytla v nemeckom Bonne asi tri roky po emigrácii na ďalších medzinárodných plaveckých pretekoch. Stretol dokonca aj svoju bývalú trénerku Vlastu Wawrovú a nemal najmenší problém slušne ju pozdraviť. V očiach Slovákov aj Čechov však nemohol nevidieť aj strach a obavy, akýkoľvek kontakt s emigrantom predstavoval pre nich riziko. Nemohli sa slobodne porozprávať, s vysokou pravdepodobnosťou by niečo také neušlo opäť nejakej aktívnej politickej vedúcej a mali by s tým len problémy.

Rol'ko si však pri bazéne stihol povedať pár viet aspoň s Marcelom Gérym. Práve on mu popísal cirkus, ktorý v československom tíme vypukol tesne po hromadnom úteku štyroch mladých plavcov a jedného novinára v Sindelfingene.

28. ĽUDIA BEZ MORÁLNYCH ZÁSAD NIE SÚ PRE MŇA HRDINOVIA

Ako si budovať milostné vzťahy, ak ste v jednom kuse v bazéne... Keby park na Ostredkoch vedel hovoriť, dozvedeli by sme sa možno viac... Každý máme inú predstavu o tom, čo sa patrí a čo sa už nepatrí... Netreba sa báť Čierneho lesa, možno práve tam môžeš nájsť tú pravú.

Mať ľahko zapamätateľné a vysloviteľné meno je pre politika, speváka či športovca naozaj užitočná vec. Nie náhodou si hlavne umelci nahradia svoje všedné alebo naopak komplikované meno pseudonymom tak, ako to urobil napríklad Elton John, Madonna, Lucie Bělá či Peter Lipa. Plavec Miloslav Rolko to mal relatívne jednoduché. Mäčkeň v jeho priezvisku, samozrejme, dokázal máloktorý cudzinec vysloviť, krstné meno bolo aj v jeho novom domove v Nemecku pre domácich príliš dlhé, no bezpečne podľa neho spoznali, že pochádza z takzvaného východného bloku. „Medzi kamarátmi som bol už od detstva jednoducho Mitó, ale aj mäčkeň v tomto domáckom oslovení robil ľuďom v zahraničí problémy,“ usmieva sa.

„Nech sa akokoľvek snažili, tak z toho bol *Mičó* alebo *Mitjo*. Snažila sa aj moja trénerka, ale väčšinou to dopadlo dosť smiešne. Keď som sa presťahoval do Luxemburska, ustáľilo sa to na anglicky znejúcom *Mitsch* a to mi už zostalo.“

Okrem tréneriek, ktoré jednoznačne formovali Mitov profesionálny život, sa v tom osobnom vyskytovali aj iné ženy. V romantických vzťahoch má však známy plavec rovnako pevný systém, poriadok a logiku ako aj v športe. Ten bol a je u neho stále bezkonkurenčne na prvom mieste, a tak hoci dobre stavaní plavci s vypracovanými bicepsami, tricepsami, deltovými, chrbtovými, prsnými a veľkými sedaciami svalmi vždy priťahovali pozornosť obdivovateľiek, Mitó to nikdy nezneužíval. Patrí ku generácii,

Chlapec už dozrel v muža.

Znakový štart vo Freiburgu na majstrovstvách južného Nemecka 1988.

ktorá žúrovala úplne inak, než generácia mileniánov. Keď sa ešte na strednej škole partia dohodla, že spolu strávia povedzme Silvestra na chate v Senci, znamenalo to, že sa síce do noci celkom hlučne zabávali, tancovali, vtipkovali aj čo-to popili, no potom sa pekne v pyžamách alebo v teplákoch uložili všetci, chlapi aj dievčatá, do postelí. Mali vtedy od sedemnať do dvadsať rokov, niektoré dvojice spolu už „chodili“, ale vtedy to znamenalo, že spolu naozaj chodia. Iné veci boli jednoducho tabu.

„Aj ja som hádam od šestnástich rokov mal priateľku Andreu, takisto plavkyňu. Po piatich hodinách tréningu denne a učení sme nemali čas a ani myšlienku na nič iné. Nedá sa ani povedať, že sme spolu chodili, my sme sa vozili električkou či autobusom na tréningy a z tréningov,“ smeje sa Rol'ko. „Iba výnimočne sa nám podarilo poprechádzať sa v parku na Ostredkoch a držať sa za ruky.“ V tomto hektickom režime sa síce vídali skoro každý deň, ale to, čo by sa dalo nazvať vzťahom, nemalo veľmi kedy vzniknúť. Po Mitovom neplánovanom úteku do zahraničia spolu ešte zostali v kontakte prostredníctvom listov, no všetci emigranti si boli vedomí toho, že ich korešpondenciu čítajú aj úplne cudzie oči v Štátnej bezpečnosti. Až potom sa možno dostane k adresátovi. „Nemohol som Andree teda napísať, aby prišla do Nemecka za mnou, nemohol som nič také ani len naznačiť. Aj keď som si tú myšlienku pripúšťal. Vravil som si však, že ju naozaj nesmiem nijako prehovárať. Možno by som taký zásadný krok v mojom aj v jej živote neskôr olutoval a možno by ho olutovala aj ona. Dúfal som, že na to nejako príde sama a sama sa rozhodne utiecť za mnou. Nikdy sa to však nestalo.“ Stretli sa až po takmer desiatich rokoch,

Po emigrácii mohol Rol'ko slobodne cestovať aj do krajín, do ktorých by sa ako občan Československa nedostal. Oddych pri Mířtom mori s priateľmi, nemeckými plavcami.

Časť československých emigrantov, ktorí sa pravidelne stretávali v Čiernom lese.

po Nežnej revolúcii, keď už mohol Miťo prísť do vlasti bez obáv, že ho zatknú. Na plavárni na Pasienkoch sa konali medzinárodné preteky, na ktoré už pricestoval ako plavec reprezentujúci nemecký klub Heidelberg. „Andrea sa na ne prišla pozrieť aj s malou dcérkou. O tom, čo medzi nami bolo a ako som to vnímal ja, sme sa však nebavili. Zostalo to nevyhoveďané. Odvtedy ubehlo ďalších tridsať rokov, ale už sme sa nestretli. Možno jej to raz poviem, pretože to ešte nevie a možno sa to dozvie z tejto knihy,“ usmieva sa Miťo.

Človek je tvor párový, a hoci emigrácia Rolka odrezala od rodiny, priateľky a množstva známych v Československu, a hoci bol aj v Heidelbergu obklopený kamarátmi a prakticky nikdy sa necítil úplne sám, túžil po niekom blízkom. Nostalgia na neho občas doľahla počas vianočných či veľkonočných sviatkov, ale odznela v priebehu niekoľkých hodín. Nemučil sa celé dni vytrvalou samotou. Na Nemky si podľa vlastných slov netrúfal. Nebol na ne pripravený jazykovo. Plus nemecké dievčatá boli vskutku mimoriadne emancipované a on sám sa ešte trochu podceňoval, pretože bol presvedčený, že pre ne ani nie je dostatočne atraktívny. „Okrem toho som bol stále rovnako zaťratý do úplne iných vecí ako do randenia s dievčatami. Čas mi naplňali šport a štúdium.“ Plus ho limitovala aj jeho ďalšia zásadná charakterová črta, rovnako vzácna dnes ako pred štyridsiatimi rokmi. Miťo Rolko nikdy nevy-

hľadával krátkodobé partnerské vzťahy a celý život rešpektoval vernosť. „Nielenže som bol tak vychovávaný, ale je mojím hlbokým presvedčením, že ak mám niekoho, s kým tvorím pár, tak pre mňa už existuje len ten jeden človek. Prečo by som si mal vzťah kaziť bokovkami? Čo by som z toho mal? Ak vzťah z akéhokoľvek dôvodu odznie a pár sa rozíde, potom možno uvažovať nad ďalším.“

Aj dnes je zriedkavé počuť takýto názor na partnerský život a s trochou irónie môžeme pripustiť, že je s ním aj celkom náročné žiť. V dobe, keď je nevera spoločensky tolerovaná, vyznieva ten, kto sa správa čestne a poctivo aj v osobných vzťahoch, ako praveký dinosaurus. Mysleli sme si, že dávno vyhynul. „Poznal som medzi ľuďmi v mojom okolí takých, ktorí naozaj nemali morálne zábrany. Viem, že niektorí ich vnímali dokonca takmer ako hrdinov, ale ja nie.“

Bohužiaľ, ani Mitovi sa napokon nevyhla bolestivá zrážka s lovcom ženských trofejí. Novú priateľku objavil, ako inak, medzi plavkyňami. Volala sa Mirjam, denno-denne sa stretávali na tréningoch a po nich ju raz za čas odviezol na bicykli do mesta na autobus. Vysadil ju na riadidlá alebo na „štangľu“, čo bolo v tom čase celkom bežný spôsob prepravy na jednom bicykli. Niet div, že pri takom tesnom kontakte preskočila medzi nimi povestná iskra. „Boli sme spolu viac ako dva roky, no potom sa to skončilo zo dňa na deň. Na návštevu prišiel Vlasto Černý, s ktorým sme v roku 1982 spolu emigrovali a on sa o čosi neskôr presunul do Kanady. Veľmi mi vtedy chýbal, považoval som ho v tom čase za najlepšieho kamaráta. Ved' sme spolu zvládli útek aj prvé ťažké mesiace v cudzine, chodievali na nemčinu, v plaveckom oddiele v Heidelbergu sme sa obaja pripravovali medzi najlepších reprezentantov. Keď odišiel, dlho som bol smutný. Smútil som však aj po jeho návšteve a bolelo to oveľa viac. Zahľadel sa do mojej priateľky, podľa jej vlastných slov mal také pekné oči, že nevedela odolať. Nuž, ako som sa spätne dozvedel, odolávala horko-ťažko tri dni.“

A nielenže sa Mirjam Mitovi priznala. Opantaná krásnymi Vlastovými očami za ním po čase do Kanady odcestovala. O mesiac však bola späť v Nemecku, z rýchlej známosti žiaden vzťah nevyklíčil. „Nie, za týchto okolností som naozaj netúžil po tom, aby sa vrátila ku mne. S Vlastom sme si po rokoch pri našom stretnutí situáciu vyjasnili, on vtedy na tom naozaj nevidel nič zlé, ved' medzi jeho kamarátmi v Gottwaldove bolo vraj niečo také normálne. Opakovane sa mi ospravedlňoval. V týchto postojoch sme mali diametrálne odlišné názory, hoci sme boli naozaj najlepšími kamarátmi.“

Ženu svojho života napokon stretol v Münstertale, dedinke v Čiernom lese v južnom Nemecku. Slovenský biskup Dominik Kaláta tam každoročne organizoval stretnutia mladých ľudí, emigrantov a vysťahovalcov zo Slovenska, a tí na ne prichádzali z celého sveta. Bývalo ich často aj viac ako sto a zostávali spolu v kontakte aj po týždňovom pobyte v Münstertale. Vybudovali si silné priateľstvá, organizovali spoločné lyžovačky alebo letné dovolenky pri mori, navštevovali sa na svadbách a narodeninových oslavách. Mitó takto nadviazal celoživotné priateľstvo s Petrom Kulkom, rodákom z Popradu žijúcim po emigrácii v Nemecku a neskôr v Spojených

štátoch. Práve on sa pre neho stal rovnakým kamarátom, akými boli na Slovensku Roman a Dušan. Münstertal sa mu však stal osudným v ešte zásadnejšom význame, pretože práve tam spoznal svoju budúcu manželku. Písal sa rok 1990 a celé stretnutie malo už úplne inú atmosféru. Pár mesiacov po Nežnej revolúcii naň mohli bez obáv a slobodne vycestovať aj veriaci z Čiech či Slovenska, a tak sa na ňom ocitla aj Silvia Hilková, rodáčka z Trnavy. Priateľstvo medzi ňou a Mitom sa prvé roky budovalo na diaľku – ona sa po stretnutí v Münstertale vrátila domov na Slovensko a Mitó do Heidelbergu. Pravidelne si však písali a on neváhal sadnúť takmer každý

Svadba Silvie Hilkovej a Miťa Roľka.

druhý mesiac do auta, cestovať do Trnavy, stráviť so Silviou víkend a v pondelok ráno už opäť sedieť na prednáške na univerzite v Heidelbergu. Zosobášili sa v roku 1993 v trnavskom kostole sv. Mikuláša a po triezvom zväžení sa rozhodli, že ako rodina zakotvia v Luxembursku.

29. PREŽÍVAL SOM MUKY, KTORÉ SA NEDAJÚ K NIČOMU PRIROVNAŤ

Štúdium medicíny nie je maličkosť v slovenčine a ešte horšie je to pre Slováka v nemčine... Riadne vám padne sánka, keď vyjde najavo, že máte vlastne celý život pomerne ťažké fyzické postihnutie... Šesť týždňov bez akéhokoľvek pohybu! Toto doma nikdy neskúšajte!

Keď sa zo dňa na deň ocitnete ako utečenec v krajine hovoriacej jazykom, ktorý neovládáte, začnete sa ako jednu z prvých vecí logicky učiť práve jazyk. Samozrejme, že pomáha, keď inú možnosť ako sa dorozumieť ani nemáte, vtedy sa na vás užitočné komunikačné frázy lepia jedna radosť. Miloslav Rolko však nemal po emigrácii ambíciu len sa dorozumieť s trénerkou Ursel, alebo pri nákupe v supermarkete. Chcel sa vrátiť do školy a dokončiť štúdium medicíny, ktoré začal ešte v Československu.

V Heidelbergu sa musel vrátiť ešte o dva kroky späť. Nemci mu totiž neboli ochotní akceptovať ukončenie stredoškolského vzdelania a československú socialistickú maturitu. Najprv musel zvládnuť základy nie úplne jednoduchého nemeckého jazyka, navštevovať rok a pol trvajúci vzdelávací kurz. V roku 1984 ukončil štúdium skúškou rovnajúcou sa maturite a až potom si mohol podať prihlášku na medicínu, a to priamo na renomovanú najstaršiu univerzitu v strednej Európe, ktorá zhodou okolností sídli v Heidelbergu. Lekárska fakulta sa tešila skvelej povesti, ale tomu zodpovedali aj náročné prijímacie pohovory a prísny výber študentov. Tomu, že Miťa na vychytenú školu naozaj prijali, zrejme trochu pomohla aj Ursel Wirthová-Brunnerová, keďže mu ako trénerka napísala vynikajúce hodnotenie. Samozrejme, jeho ľudských a športových kvalít. Tie študijné musel predviesť už čoskoro, lebo od prvého semestra sa kolotoč prednášok, seminárov a skúšok rozbehol na plný plyn. Miťo však po dvoch rokoch musel priznať, že štúdium je nad jeho sily. „Prvá štátnica mala podobu 360 písomných otázok zo všetkých oblastí medicíny, ktoré bolo potrebné vypracovať v priebehu štyroch hodín. Formulácia niektorých otázok bola aj na pol strany a v ponúkaných odpovediach síce stačilo zakrúžkovať tú správnu, no správnych mohlo byť aj viac súčasne. Priznávam sa bez mučenia, že som síce nemčinu už ovládal nadštandardne, no kým som pochopil zadanie, čas bežal. Nakoniec mi zostalo nevypracovaných asi dvadsať otázok, ktoré som narýchlo odškrtať úplne náhodne. Skúšku som nespravil, dokonca ani na druhý pokus. Chýbalo mi len pár bodov,“ musel pripustiť porážku Rolko. Na štúdium však

*V nemocnici kompletne zasadrovaný a obklopený priateľmi.
Celkom vľavo aj mama s bratom Paľkom.*

ani náhodou nerezignoval a veľmi rýchlo využil príležitosť, ktorá vznikla na telovýchovnej fakulte, kde otvárali odbor športová medicína. „Tam mi to išlo oveľa lepšie, navyše mi uznali nejaké skúšky z medicíny, a tak som napokon štvorročné štúdium absolvoval za tri roky.“

Pre Miťa by mohol mať deň pokojne aj tridsať hodín, určite by ich dokázal využiť na sto percent a rozhodne by sa nenudil. Keďže však čas plynie spravodlivo úplne rovnako pre všetkých, musí aj jemu celý život vystačiť „len“ dvadsaťštyri hodín. Aj počas pobytu a štúdia v Heidelbergu mal klasicky všetko vyrátané doslova na minúty. Pred skúškami sa učil osem až desať hodín denne, často až do rána, a okrem toho trénoval. Už, našťastie, nie v takom drastickom režime ako v Československu, ale na prípravu využíval všetok voľný čas. Akurát že ho stále nemal dost’.

„Vypočítal som si, že len cesta na tréning mi trvá pol hodiny, plus rozcvička, plávanie, prezliekanie a cesta domov, na všetko dokopy potrebujem tri a pol hodiny. V skúškovom období som jednoducho každý deň nemohol trénovať, zredukoval som aktívny pohyb na každý druhý deň a plávanie som nahradil hodinovým intenzívnym behom.“ Behával po okolí, kde si našiel dve či tri pekné trasy, aby sa nepozeral stále na to isté a aby sa menil profil. Ako dočasný variant, ktorý nahrádza plávanie a udržuje športovca v dobrej kondícii, je to dobré riešenie. Akurátže Miťovi sa ozvali

Sadra, v ktorej Mitó Rol'ko strávil bez pohybu šesť týždňov. Pózuje s ňou Mitova mama.

staré problémy s ľavým bedrovým kĺbom. Zvykol ho bolieť, už keď mal dvanásť či trinásť rokov, vtedy bolesť ešte ani nevedel presne lokalizovať. Navyše, keďže telo bolo mladé, cez noc sa natolko zregenerovalo, že na druhý deň Miťo už žiadne problémy neregistroval. „Teraz som mal dvadsaťsedem rokov. A boli dni, keď som večer od bolesti nedokázal ani zaspať alebo som sa v noci budil,“ spomína. Dnes už vie, že behy jeho boľavému kĺbu vôbec neprospievali, pri nich sa ešte viac opotreboval. Naopak plávanie preň znamenalo odľahčenie a relaxáciu, preto v bazéne bolesť ustupovala a Rol'ko sa cítil o čosi lepšie.

Bolo to však už len dočasné. Situácia vyvrcholila počas týždenného výletu, ktorý si doprial spolu s inými slovenskými emigrantmi v Taliansku. Aj tam mal v pláne aspoň posilňovanie, gymnastiku, plávanie v mori či ľahké behy po pláži. „Chcel som predovšetkým relaxovať, v prímorskom prostredí mobilizovať psychiku a načerpávať sily do ďalšieho štúdia aj ďalších tréningov. Vydržal som tri dni. V ten posledný som sa z pláže nevrátil ľahkým poklusom, ale krívajúc. To som ešte nemohol tušiť, že to bol posledný tréningový beh v mojom živote.“ V každom prípade určite tušil, že túto bolesť nerozchodí tak, ako vždy doteraz. Vychutnal si s kamarátmi zvyšok pobytu, príjemnú atmosféru a taliansku kuchyňu a po návrate do Heidelbergu si dohodol stretnutia s niekoľkými ortopédmi. Po dôkladnom vyšetrení bola diagnóza úplne zrejmá, Rol'ko má vrodenú dyspláziu ľavého bedrového kĺbu. Ide o ochorenie, ktoré postihuje všetky jeho súčasti a zachytiť sa dá už aj krátko po narodení ultrazvukovým vyšetrením. Ak si dyspláziu nikto kompetentný nevšimne, dieťa síce začne chodiť, ale pre oslabenú funkciu odtáhovača bedrového kĺbu, začne skôr či neskôr aj krívať. Celý kĺb sa vyvíja nesprávnym smerom, z dlhodobého hľadiska to ohrozuje jeho fungovanie a mieri priamo k deformáciám, artróze a vytvoreniu cýst. Presne k tomuto poznaniu dospeli nemeckí ortopédi a objavili trojcentimetrovú cystu tesne nad stredom kĺbu v kĺbovej hlavici. „Nesmierne sa čudovali, ako som sa mohol také dlhé roky s touto diagnózou tak intenzívne venovať športu a dosahovať svetové výsledky,“ spomína Rol'ko. „Uzavreli to s tým, že vo vode nie je kĺb taký zaťažovaný, pri plávaní je dokonca odľahčovaný. Pohyb na suchu, posilňovanie či futbal pomohli spevniť stehenné a bedrové svaly, ktoré tlmili nárazy. Dorazil som sa však práve behmi.“

Nuž, jedna vec je problém nájsť a pomenovať, v ďalšom kroku však treba prísť s nápadom, ako z neho von. Lekári veľa variant nemali, navrhli jediné možné riešenie – radikálnu operáciu, pri ktorej sa celý panvový kĺb posunie na správne miesto. Zárok sa odborne volá triple osteotómia. Pri ňom sa tri bedrové kosti prepíli a otočia do optimálnej pozície. Situáciu vyhodnotili ako naozaj vážnu a Rol'kovi odporúčali podľa možnosti čo najskôr zákrokom postúpiť, ak sa chce športu ešte venovať. Samozrejme, k prvej zlej správe museli okamžite pripojiť aj druhú. Po takomto zákroku musí pacient prakticky nehybne ležať zasadovaný doslova a do písma od hlavy po päty takmer dva mesiace. Niet divu, že Miťo si vzal čas na rozmyslenie, veľmi skoro

Zarastený, vychudnutý, ale opäť na vlastných nohách.

však dospel k záveru, že žiadne iné riešenie pre neho neprichádza do úvahy.

Zárok absolvoval na ortopedickej klinike v Heidelbergu, písal sa rok 1989. Po tri a polhodinovej operácii sa zobudil zasadovaný od hrude až po päty, len s malým otvorom na zadnej strane vo výške bedrových kĺbov. Veľmi nerád spomína na to, ako ho používal, a hlavne na to, ako mu pritom asistovala sympatická zdravotná sestra.

„Moju operáciu vyhodnotili ako výnimočnú situáciu aj komunisti v Československu a súhlasili s tým, že za mnou môže z Bratislavy pricestovať mama a pomôcť mi. Bývala v mojej izbe v Heidelbergu a spolubývajúci Dirk Lange ju obetavo každé ráno odviezol za mnou do nemocnice a večer, po náročnom tréningu, prišiel po ňu a vzal ju domov. Vďaka ti, mamička, že si bola celý čas pri mne,“ spomína na mamu, ktorá mu celý život pomáhala, ako len mohla. Teraz toho až tak veľmi nemohla. „Prvých desať dní bez pohybu som bol neskonale zúfalý. Nemohol som ani len centimeter pohnúť s nohami, od bedra cez koleno až po chodidlá boli zafixované v sadre. Cítil som muky, ktoré sa nedajú prirovnať hádam k ničomu. Ved’ nemôžete naozaj nič spraviť, keď vás začne pod sadrou niečo svrbieť.“ Takýto pacient leží len v horizontálnej polohe, po pár dňoch sa dostavia aj problémy s trávením a vylučovaním.

Mitova mama bola aj pritom, keď ho po šiestich týždňoch doslova vylúpili zo sadrového korýtka a pomocou bariel skúšal robiť prvé kroky. Pri prvom pokuse regulárne omdlel. Telo si na vertikálnu polohu musí tiež zvykať postupne. „Ani po týždni mi to nešlo oveľa lepšie. Kolená som vedel zohnúť len do uhla slabých päť-

násť stupňov. Navyše sa mi pri každom pohybe tlačili slzy do očí. Od bolesti aj od bezmocnosti. Ako je možné, že za tých pár týždňov mi atrofovali svaly a šlachy sa tak skrátili? Lekár sa ma pokúšal upokojiť tvrdiac, že jednu z najťažších prekážok mám už za sebou. Čože? Vyvalil som na neho oči. Vari ma čaká ešte niečo horšie ako šesť týždňov v sadrovej škrupine bez možnosti akéhokoľvek pohybu?“

Až také zlé to už našťastie nikdy nebolo, o necelého polroka však musel ísť na ďalší operačný zákrok, pri ktorom mu z tela vyberali drôty spevňujúce kosti pri ich zrastaní. Až potom nastal čas na riadnu, dôkladnú a dlhodobú rehabilitáciu. Mitovou každodennou rutinou sa stalo cvičenie na špeciálnej koženej lavici. Na bolesť a extrémne fyzické výkony bol za celé tie roky, samozrejme, zvyknutý, tú koženú lavicu však začínal normálne nenávidieť. Barly, obe či aspoň jedna, mu robili spoločnosť ešte ďalších osem mesiacov. Začal už opäť na univerzitu alebo na tréningy občas cestovať bicyklom, no k štangli si priväzoval aj barlu. Okrem plávania si ako istý druh relaxácie pridal aj iný druh pohybu vo vode – vodné pólo. Až k bazénu dokrivil s barlou, tam ju odložil a vo vode sa opäť cítil ako tá povestná ryba. Nacvičovanie taktiky a techniky práce s loptou bolo pre neho príjemným osviežením v porovnaní s tisíckami nudných kilometrov, ktoré roky plával od jednej strany bazénu k druhej. Akurát ho vytáčalo správanie súperov. Tí často nedokázali s jeho vodnopólovým tímom zloženým väčšinou z reprezentačných plavcov držať tempo, a tak sa nezriedka uchyľovali k faulom alebo ešte horšie – k ich predstieraniam.

30. SNY O MAJSTROVSTVÁCH SVETA SA UTOPILI

Niekedy to s tými západonemeckými pasmi ide vybaviť rýchlejšie, a tak sa Rol'ko ani na ďalšiu olympiádu nedostal... Aj s barlou sa dá dokrivkať k bazénu a víťaziť... Sny o pekných (plaveckých) prsiach.

Krátko pred operáciou uvažoval Miťo ešte celkom reálne o tom, že by skúsil šťastie na olympijských hrách, ktoré sa v roku 1988 konali v Soule v Južnej Kórei. V necelých dvadsiatich ôsmich rokoch bol fyzicky na tom výborne, akurát ho jeho bedrový kĺb pravidelne a čoraz intenzívnejšie bolel, on ešte netušil, čo bolesť spôsobuje a snažil sa ju vytesniť. Aby sa ako nemecký reprezentant na olympiádu kvalifikoval, potreboval byť vo svojej plaveckej disciplíne v národnom rebríčku na prvom alebo na druhom mieste, a tak intenzívne pracoval na tom, aby sa mu to podarilo. „V tom čase sa veľmi darilo Frankovi Hoffmeisterovi, ktorý emigroval z Východného do Západného Nemecka, a bol aj o čosi mladší ako ja. Stále však existovala šanca, že sa do Soulu dostanem aspoň z druhej priečky,“ hovorí Rol'ko. „Stala sa však neuveriteľná vec. Iný plavec z Východného Nemecka Jens-Peter Berndt utiekol predčasom do Spojených štátov amerických a takisto mal veľkú ambíciu reprezentovať túto krajinu na olympiáde. V Amerike však platili ešte prísnejšie pravidlá ako v Nemecku, emigrant mal šancu získať americké občianstvo a americký pas až o päť rokov. Formálne teda presídlil do Západného Nemecka, kde mu ako Nemcovi z Východného Nemecka vystavili nemecký pas do dvoch týždňov. Išlo to oveľa rýchlejšie ako pri emigrantoch z iných socialistických krajín. Okamžite sa kvalifikoval, veď bol vicemajstrom sveta a držiteľom svetového rekordu na štyristo metrov polohové preteky, čiže skvelo plával všetky spôsoby. Prihlásil sa však aj na moje znakárske disciplíny a svojimi výkonmi ma odsunul na tretie miesto. Bolo jasné, že do Soulu sa nedostanem. Nemeckú spolkovú republiku tam napokon reprezentovali dvaja Východní Nemci, no Berndt sa krátko po návrate rozhodol znova vrátiť do Ameriky.“ Hoffmeister sa v Soule umiestnil na sto metrov znak na siedmom mieste a na dvesto metrov znak sa tesne nedostal do finále, Berndt dosiahol najlepšie umiestnenie na štyristo metrov polohové preteky, keď skončil na šiestej priečke.

Kruh sa uzavrel. Na olympiádu do Los Angeles v roku 1984 sa Miťo Rol'ko nedostal, lebo mu Nemecko do termínu jej konania nestihlo vydať nemecký pas, Soul v roku 1988 mu unikol preto, lebo v zrýchlenom konaní vydalo pas inému plavcovi. Aj také príbehy sa vo vrcholovom športe dejú.

*Univerziáda v japonskom Kóbe. Mišo Rol'ko
a Michael Gross čakajú na otvárací ceremoniál.*

Na veľké prekvapenie, okolia a svoje vlastné, sa Mišo po náročnej operácii dostával rýchlo do pôvodnej formy. Telo si očividne pamätalo všetko, čomu bolo v dobrom zmysle slova uplynulých dvadsať rokov vystavené. Už po pol roku bol Rol'ko znova v bazéne, aj keď tréningy trikrát do týždňa bral tentoraz viac-menej ako rehabilitáciu. Napokon, hneď pri schodíčkoch mal položenú barlu, ktorá mu stále pomáhala pri chôdzi. „Naozaj som plával skôr rekreačne. Keď som si cvične dal sto metrov znak v plnom tempe, uvedomil som si, že stále nie som v ktovieakej forme. Nemohol som sa dobre odraziť, operovaná noha ma bolela. V cieľi ma však v tom najlepšom zmysle slova zarazil veľmi dobrý čas. Normálne

som bol na seba pyšný,“ usmieva sa Mišo. V tej chvíli sa mu nezдалo byť nič čudné na tom, aby sa zúčastnil na majstrovstvách Nemecka v plávaní družstiev, ktoré sa mali konať len o zopár mesiacov. Ako sa mu vracala kondícia, tak rástla aj jeho chuť.

„Reprezentačný tréner Manfred Thiesmann skoro odpadol, keď ma na pretekoch zbadal pri bazéne s barlou. A oči mu vyliezli z jamôk, keď zistil, že som neprišiel ako divák, ale idem pretekať.“ Bohužiaľ, Mišo nevidel jeho reakciu, keď napokon dosiahol najlepšie časy z celého tímu Nikar Heidelberg a výraznou mierou tak pomohol tomu, že tento klub získal po druhýkrát titul nemeckého majstra. Je naozaj symbolické, že slovenský plavec bol pri tom, keď krátko po svojej emigrácii pomohol Nikaru vybojovať titul prvýkrát v jeho histórii a rovnako bolo predovšetkým jeho zásluhou, keď sa scenár zopakoval v roku 1991. „V Heidelbergu sa konali nevídané oslavy a nadhlo boli posledné. Pokiaľ viem, v nasledujúcich tridsiatich rokoch sa klub Nikar stal nemeckým majstrom už len raz.“

Dobre nabudený si Mišo Rol'ko našiel okamžite ďalší plavecký cieľ. Mal síce už tridsať rokov, no povedal si, že spraví všetko pre to, aby sa ešte kvalifikoval na majstrovstvá sveta v plávaní, ktoré sa v roku 1991 konali v austrálskom Perth.

„Nevyšla mi však už samotná kvalifikácia. Preteky boli v Mníchove, dal som všetkým slovenským kamarátom zo širokého okolia vedieť, že tam budem. Prišli hádam desiaty, aby ma podporili. Pred štartom pretekov som ešte za nimi vybehol na tribúnu, aby som ich pozdravil, no zle som odhadol čas. Vracal som sa v hektike a nebol som dostatočne koncentrovaný, čo sa okamžite prejavilo na výsledku. Skončil som tuším šiesty a moje sny o majstrovstvách sveta sa v tej chvíli v tom bazéne definitívne utopili. Ak si dobre spomínam, boli to moje úplne posledné preteky. Už som jasne videl, že prichádza generácia mladších plavcov, že na svetovú špičku nemám a že operovaný bedrový kĺb je mojím zdravotným hendikepom.“

S aktívnym plávaním sa Miťo Rolko definitívne rozlúčil. Smútok a trochu nostalgie za tými časmi naňho však prichádza pravidelne dodnes a stále máva plavecké sny. „Zdá sa mi, že plávam za Nemecko a čo je dosť čudné, tak aj prsia. Tie prsia, ktoré som nikdy nemal rád a nevedel som pri plávaní nájsť správny rytmus. V sne som ho našiel,“ čuduje sa. Ani trochu ho však nezaráža fakt, že jeho sen sa vždy odohráva na majstrovstvách Európy a nie na majstrovstvách sveta či na olympiáde. Na to má jednoznačné skromné vysvetlenie: „Tak to už ani vo sne.“

31. NAOZAJ SÚ HRDINAMI TÍ, ČO ZOSTALI A ZBABELCAMI TÍ, KTORÍ UTIEKLI?

Aj najmladší Roľko sa rozhodol pre emigráciu, akurátže si ju načasoval na leto 1989... Jeden z mála okamihov, keď jeho starší brat Miloslav použil klamstvo na to, aby mu pomohol rafinovane prekročiť hranice... Prepadovka na Slovensku na jar 1990, ktorá šokuje mamu a ľahko vyvedie z miery otca, v tom čase ministra prvej revolučnej slovenskej vlády (áno, jeho kolegom bol aj Vladimír Mečiar).

Spokojný a vyrovnaný.

Do Nežnej revolúcie v novembri 1989 mohol Roľko udržiavať kontakty s rodinou v Československu len na diaľku a veľmi opatrne. Sporadicky si písali listy, aj keď Miťo na nich neuvádzal svoju adresu, ale nechával si ich z bezpečnostných dôvodov

Na výlete vo Švajčiarsku so sestrou Emíliou a neterou Katkou.

posielať kamarátovi, nemeckému krauliarovi a delfinárovi Petrovi Knustovi, ktorý býval v tom istom dome ako on, ale o poschodie vyššie.

Občas sa mu cez niektorého kamaráta alebo známeho podarilo do Bratislavy prepašovať darček väčších rozmerov, pre sestry napríklad mikrovlnku či stereovežu, pre brata Paľka kvalitnú západonemeckú elektrickú gitaru. Zatiaľ čo obe sestry mali v tom čase už vlastné rodiny, najmladší Paľko práve objavoval krásy teenagerskeho života. Hral hádzanú a bavila ho aj hudba. S kamarátmi založil skupinu a dobrá elektrická gitara sa mu vážne hodila. V osemdesiatych rokoch minulého storočia nebola už ani ostražitosť na hraniciach medzi Východom a Západom taká hysterická, a tak sa aj Miťovým sestrám Bei a Milke podarilo získať doložku a mohli za ním do Nemecka vycestovať na návštevu. Milka vzala na výlet aj svoju vtedy asi desaťročnú dcérku Katku, ktorá kultúrny šok prežívala najťažšie. Keď si mala v obchode vybrať z obrovskej ponuky bábik Barbie jednu, sadla si na zem a rozplakala sa. Nevedela sa rozhodnúť. Miťo sa nepokryte bavil aj na rozpakoch oboch starších sestier. Zatiaľ čo on sršal sebavedomím, uvoľnenosťou a energiou slobodnej spoločnosti, v ktorej sa v Nemecku pohyboval, Bea s Milkou boli nesvoje a okúňali sa, aj keď mali možnosť hoci len si vyskúšať novú posteľ v obchode. Miťo sa do nej veselo zvalil v celej svojej dĺžke a šírke, ony hanblivo sledovali, či ich niekto nepríde za tú nehoráznosť zatknúť. „Plasticky som si uvedomovala, že sa v ňom prebudilo všetko, čo bolo potlačené a nemohlo sa uplatniť,“ myslí si Emília.

O všetkom zásadnom bol Miťo v Heidelbergu priebežne informovaný, preto mu v lete roku 1989 celkom vyrazil dych Paľkov telefonát. Volal z vtedajšej Juhoslávie, vraj je tam aj s kamarátom na dovolenke, ale nechcú sa vrátiť domov do Československa. Chcú emigrovať, utiecť cez rakúske hranice a potom sa dostať do Nemecka. Pomôže im Miťo? „Bol som naozaj zaskočený a prekvapený. Až neskôr mi Paľko vysvetlil, že naozaj nevidel pre seba v Bratislave pracovnú perspektívu. Mal dvadsať rokov, práve dokončil štúdium elektrotechniky maturitou a mal nastúpiť na dvojročnú povinnú vojenskú službu. A tomu sa chcel vyhnúť. Samozrejme mi v listoch o svojich úvahách o emigrácii nemohol otvorene napísať.“

S útekom na Západ to najprv skúsil tak, že s autom slušne a disciplinovane prišiel na juhoslovansko-rakúske hranice. Nemal však povolenie, ktoré bolo na takýto výlet potrebné. Z rovnakého dôvodu ho rakúski colníci otočili aj na ďalšom hraničnom priechode. „Navrhol som mu, aby sa aj s kamarátom na auto vykašľali, nechali ho stáť na nejakom parkovisku a prešli hranicu pešo cez les. Netvorili ju tak ako hranicu medzi Slovenskom a Rakúskom ostnaté drôty nabité elektrickým prúdom,“ hovorí Miťo. Ponúkol sa, že pomôže ako sa len dá. Prišiel s kamarátom Wolfym vlastným autom. S nemeckým pasom nemali, samozrejme, problém dostať sa až do Juhoslávie. Tam sa zvíťali a vymysleli pomerne zložitý a dobrodružný plán. Prvý prekročí hranice do Rakúska na Miťovom aute Wolfy, potom to skúsi Miťo na Paľkovom československom aute aj s historkou, ako sa musí okamžite vrátiť do Heidel-

Do Nemecka za starším bratom utiekol ilegálne cez hranice aj mladší Paľko. Jeho prvé bývanie.

Svetový festival Slovákov v roku 1989 v Semmeringu. Áno, Roľko vie trochu aj spievať. (druhý sprava)

bergu na skúšku a brat mu na to požičal svoje auto. Paľko s kamarátom medzitým prejdú zelenou hranicou. Podarilo sa s bijúcimi srdcami všetkých účinkujúcich a na prvý šup, akurát chalani vyliezli z nočného lesa špinaví, mokří a zablatení. Čakal ich však ešte jeden priechod s podobným scenárom, tentoraz cez rakúsko-nemeckú hranicu. Historku o požičanom aute síce rakúski pohraničiarri prijali s predstieraným porozumením, no celkom slušne ho rozobrali a skontrolovali všetky zákutia a dutiny. Nenašli nič, no nenašli ani nálepku s písmenami CS, ktorou sa označovala príslušnosť k Československu, a bez nej odmietli auto pustiť ďalej. Miťo ju musel ísť zháňať na najbližšiu čerpaciu stanicu, a keďže bol chvalabohu v Rakúsku, tak ju aj zohnal. Tentoraz sa bol Paľko s kamarátom na dohodnutom mieste za hranicami už na nemeckej pôde skôr, ako sa tam dostal Miťo.

„Až doma mi porozprával celý príbeh,“ spomína. „Rodičom oznámil vopred, že sa neplánuje z dovolenky v Juhoslávii vrátiť a vysvetlil im aj svoje dôvody. Plakali, veď boli presvedčení, že navždy stratia aj druhého syna. Museli počítať aj s tým, že na rodinu opäť padnú represálie, ako sa to stále dialo všetkým príbuzným emigrantov. Paľko dostal v Nemecku politický azyl a veľmi rýchlo získal aj prácu. Ako elektrikár sa uchytil v dobrej a serióznej firme a pracoval pre ňu viac ako tridsať rokov. Usadil sa v mestečku Leimen - St. Ilgen, z ktorého pochádza aj tenista Boris Becker. Neskôr sa oženil, jeho budúca manželka, vtedy ešte priateľka, emigroval za ním o pár týždňov. Majú tri deti, všetky sa venovali plávaniu a dokonca aj Paľko si privyrábal ako tréner plávania. S priezviskom Rolko to mal o čosi jednoduchšie.“

V lete 1989 nemohol nikto z nich tušiť, že zmena režimu v Československu a aj v mnohých ďalších socialistických krajinách je tak blízko. Práve vtedy sa dokonca v rakúskom Semmeringu konalo stretnutie Slovákov z celého sveta a jeho súčasťou bol aj dojmavý happening v Hainburgu, obci len kúsociek od Bratislavy. Tam stačí len vyjsť na kopec a v plnej kráse vidíte hrad Devín a celý bratislavský horizont. Na kopci slovenskí emigranti rozložili plagáty s pozdravmi a odkazmi smerujúcimi za opevnené a ostnatým drôtom obohnané hranice, mávali slovenskými zástavami.

Pohraničiarri ten ruch určite museli zachytiť a ďalekohľadmi transparenty aj prečítať. „Boli sme k Slovensku najbližšie, ako sa len dalo, a veľmi sme to prežívali. Nemohli sme ani len tušiť, že už o dva mesiace sa celý systém zrúti,“ spomína Miťo. Ďalšie podobné stretnutie sa konalo v roku 1992 a tentoraz už v Martine. Sprevdzala ho úplne iná, ešte stále dost' revolučná atmosféra a niet divu, že do srdca Liptova slobodne pricestovalo viac ako tisíc Slovákov z celého sveta. Na tomto festivale si Rolko už aj celkom slušne zamakal, pretože spolu s Mariánom Šťastným dostal na starosť organizáciu športových podujatí, a tých bolo niekoľko desiatok.

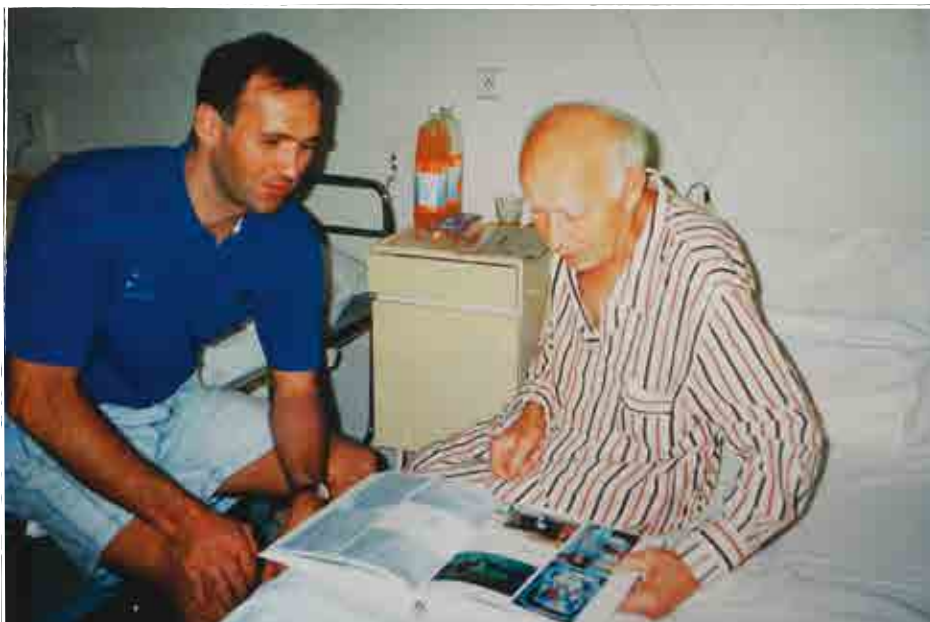
Začiatkom novembra v roku 1989 padol Berlínsky múr, symbol rozdelenia Nemecka na východnú a západnú časť, 17. novembra sa začala Nežná revolúcia v Československu. Emigrantom už nehrozilo zatknutie a väzenie pri návrate domov, no keď sa na jar 1990 Miťo rozhodol bez ohlásenia prísť na návštevu rodiny a blízkych,

Na kopci pri Hainburgu v Rakúsku. O tri mesiace prišla Nežná revolúcia.

Stovky slovenských emigrantov na kopci pri Hainburgu v júli 1989. Za nimi vidno obrysy bratislavského sídliska Dlhé Diely

Otvorenie hraníc využil Mitó na návštevu najbližšej rodiny a pozrieť bol aj strýka v nemocnici.

zažil na rakúsko-slovenských hraniciach ešte väčšiu obštrukciu, ako keď pred pár mesiacmi prekračoval s Paľkom rakúsko-nemecké hranice prakticky ilegálne. Boli to práve slovenskí pohraničníci, ktorí mu oznámili, že mu v pase chýba akási zásadná pečiatka, že bez nej ho do Bratislavy nepustia (hoci z Bergu už videl Bratislavský hrad aj ikonickú televíznu vežu na Kamzíku), že už je neskoro večer a pečiatku mu zodpovedný úradník dá najskôr až o ôsmej ráno. „Mal som napokon šťastie, lebo som si spomenul na kamarátku žijúcu v Hainburgu a tá mi dovolila u nej prenocovať. Prešiel som hranicu a o pár minút zvonil doma na Astrovej v bratislavskom Ružinove pri byte mojich rodičov. Kto je, pýtala sa spoza dverí mama. Odpovedal som, že to som ja. Nespoznala ma a zakričala, že cudziemu človeku teda dvere otvárať nebude. Mami, neblázni, to som vážne ja, povedal som a ona pochopila. Skoro spadla z nôh, keď ma zbadala. Bola taká šťastná a ja s ňou, že to sa ani nedá opísať,“ spomína na okamih stretnutia Mitó. Spolu urobili prepadovku u otca v práci. Málokto si na to dnes už asi spomenie, ale Matej Rolko bol ako minister obchodu a cestovného ruchu súčasťou prvej porevolučnej slovenskej vlády na čele s predsedom Milanom Čičom (a s Vladimírom Mečiarom ako ministrom vnútra). Navštívili aj obe sestry Emíliu a Beátu, obišli široké príbuzenstvo. Mitó si nenechal ujsť ani Silvester v roku 1992 na Slovensku, keď sa naša krajina osamostatnila. „Bol som v centre, stál som neďaleko obchodného domu Dunaj a sledoval som oslavy tohto mimoriadneho

okamihu so zimomriavkami po celom tele.“ Nič už nebránilo tomu, aby mohol Milošlav Roľko kedykoľvek do vlasti prísť, a takisto jeho a jeho rodinu mohol ktokoľvek navštevovať v Nemecku. O tom, že by sa vrátil žiť do Bratislavy, však neuvažoval a úplne tomu rozumie aj jeho sestra Emília. „Mal už svoj život inde a rozhodol sa, že tam v ňom aj bude pokračovať. Miťo sa držal vlastných plánov a vízií, vedel presne, čo chce a my sme to rešpektovali. Rodičia nás od dospelosti vnímali ako zreých samostatných ľudí, ktorí sa sami rozhodnú, čo chcú a za svoje rozhodnutia budú niešť aj zodpovednosť. To nebola ľahostajnosť, ale úplná dôvera v naše schopnosti.“

Do porevolučnej eufórie sa však primiešala aj trpká skepsa. Časť československej verejnosti sa na emigrantov vracajúcich sa do vlasti pozerala ako na zbabelcov, ktorí pred režimom jednoducho utiekli. Stretol sa s tým aj Miťo, hoci ani náhodou nemal v pláne začať na Slovensku podnikáť, rozdávať rozumy a machrovať. „Áno, odišiel som nelegálne, ale utekal som pred zlom. S vedomím, že o tom, ako (ne)funguje systém v našej krajine budem vo svete hovoriť, lebo chcem, aby sa zmenil. Pri svojich prvých návštevách doma po Nežnej revolúcii som naozaj zachytil aj názor, že hrdinami sú tí, ktorí to vydržali a tí, čo utiekli, boli zbabelí. Priznávam sa, že mi z toho bolo veľmi smutno.“

Smútok z premrhanej príležitosti zlepšovať svoje plavecké schopnosti v Amerike Roľka nikdy celkom neprešiel. Berkeley však zostalo láskou jeho života.

32. PLÁVANIE JE MÔJMU SRDCU PREDSA LEN NAJBLIŽŠIE

S nemčinou sa dá perfektne fungovať aj v Luxembursku... Ďalšia generácia Rol'kovcov hovorí plynule aj po francúzsky, po luxembursky a veru aj po slovensky... Bolesť sa Miťovi stále nevyhýba, no tentoraz je on ten, kto ju pomáha odstraňovať iným... Trénerstvo je však droga, na ktorú neviete len tak zabudnúť a s chuťou sa k nej vrátite.

Po všetkých športových, životných a spoločenských peripetiách sa v deväťdesiatych rokoch minulého storočia aj Miťov život ustálil takpovediac v pokojných vodách. Ako tridsaťjedenročný ukončil aktívnu plaveckú kariéru a úspešne sa mu podarilo zavíšiť aj štúdium športovej medicíny na telovýchovnej fakulte univerzity v Heidelbergu. V športovej oblasti chcel naďalej aj zostať.

„Páčila sa mi myšlienka, že by som mohol pracovať napríklad vo vedeckom vý-

Miťovi rodičia, nevesta Silvia a syn Miťo.

skume v športovej medicíne, pripravovať rôzne testy a vyhodnocovať ich. No keď keď som v roku 1993 školu končil, nebolo práve voľné žiadne podobné miesto.“

Miťo mal však opäť celkom šťastie, pretože veľmi rýchlo našiel zamestnanie, v ktorom mohol kombinovať svoje trénerské zručnosti a schopnosti s výskumnou prácou týkajúcou sa rehabilitácie vo vode, teda takzvaného aquajoggingu. Navyše to bolo priamo v Heidelbergu. Práca ho bavila a mal ju veľmi rád, ibaže sa mu čoskoro dostal do rúk inzerát v novinách, prostredníctvom ktorého hľadalo Luxembursko trénera pre svoj národný plavecký tím. Čo viac by mohol kompetentne a kvalifikovane robiť mladý muž, ktorý len nedávno ukončil reprezentačnú plaveckú kariéru a mal prvo-triedne vzdelanie? „O post som sa uchádzal a prišiel som do Luxemburgu na pohovor. Z dvanástich kandidátov si napokon vybrali práve mňa, čo ma veľmi potešilo. Musel som však vzápätí vyriešiť dosť zásadnú otázku – kde budem žiť,“ vysvetľuje Roľka.

Luxemburg leží 240 kilometrov západne od Heidelbergu, dochádzať do práce na dennej báze neprichádzalo do úvahy. Kontrakt dostal na dva roky, plus k tomu možnosť do hlavného mesta Luxemburska sa aj presťahovať. Taký závažný skok do neznámych vôd už preberal spolu s manželkou, napokon sa zhodli na tom, že do toho idú. V Luxembursku prišli postupne na svet aj ich tri deti, Sarah, Caroline a Ricky a mladá rodina sa tak mala čo obracať. Keďže sa však Miťovi v práci darilo, po dvoch rokoch mu zmluvu o spolupráci opäť predĺžili. Aké ovácie prepukli, keď sa práve pod jeho vedením prvýkrát v histórii v roku 1995 prepracoval luxemburský plavec do B-finále majstrovstiev Európy v plávaní, aký šok však Roľka zasiahol, keď týždeň na to dostal výpoveď. „Dodnes na to spomínam veľmi nerád. Pochopil som, že ktosi potreboval na moje miesto umiestniť osobného kamaráta a mnou dosiahnuté úspechy v tej chvíli nehrali žiadnu rolu. Mohol som sa súdiť, no dostal som tiché odporúčanie, aby som to nerobil, vraj v takej malej krajine ako Luxembursko by som mohol mať potom problém získať akúkoľvek prácu. Nepodal som žalobu a ani som nezískal vyplatenie celého dvojročného kontraktu, hoci som pracoval len rok. Vzdal som sa ročného honoráru. Novú prácu som, našťastie, mal už do dvoch mesiacov. Zamestnal som sa vo fitnesscentre, ktoré vlastnil najúspešnejší bývalý luxemburský basketbalista Marco Moes, a zameral sa v ňom na prípravu športovcov. Jeho spolupracovníkmi boli aj fyzioterapeut národného futbalového družstva a masér. Ja som sa stal trénerom, ktorého špecializáciou boli problémy s chrbticou, jej stabilizácia a odstraňovanie bolestí. Navštevovali ma klienti s vyskočenými platničkami a ďalší, čo si potrebovali upevniť svaly či zlepšiť celkový fyzický stav.“

Od luxemburského plávania si Miťo držal zdvorilý odstup. Po zaobchádzaní, ktoré zažil, je celkom logické, že sa v ňom už netúžil angažovať, nesledoval výsledky a nechodieval na preteky. Problémy mu robilo aj sprevádzať najstaršiu dcéru Sarah na plaváreň, keď začala aktívne plávať. Vo fitnesscentre sa cítil veľmi dobre a práca ho bavila. Keď potreboval akýkoľvek luxemburský reprezentačný futbalista nastaviť po operácii menisku rehabilitačný program, aby sa čo najskôr dostal znova

Sarah, Ricky, Caroline skúšajú plavecké uvoľňovacie cviky.

Lyžiarska hala vo Francúzsku, kam chodievali Rol'kovci svoje deti učiť lyžovať.

do formy, vedel celkom presne, že sa má obrátiť na Mitcha. Miťo rád trávil v práci soboty a nedele (však to mal aj v popise práce), akurátže mal tiež len minimum času na to, aby mohol byť doma a pomôcť manželke so starostlivosťou o deti.

V takomto celkom svižnom tempe uplynulo štrnásť rokov. Nebolo v ňom už ani zďaleka toľko cestovania ako kedysi a Miťo tiež netrávil toľko času mokrý v bazéne ako kedysi. Voda pre neho bola skôr iba nostalgickou spomienkou. V roku 2010 však došlo k zmene vedenia luxemburskej plaveckej federácie a na jej čelo sa dostala bývalá veľmi úspešná reprezentantka v plávaní Nancy Arendtová. Krátko na to dostal Rol'ko zaujímavú ponuku. Nancy ho, samozrejme, poznala a vedela, že ako plavecký expert je nevyužitý. Navrhla mu post trénera plaveckých juniorov a teda prácu pre plaveckú federáciu.

„Hodnú chvíľu som naozaj váhal,“ hovorí Miťo. „Prvé, čo mi napadlo, bolo, čo ak sa mi to stane znovu? Čo ak budem súhlasiť a napokon to bude federácia, ktorá svojvoľne preruší kontrakt? Na ako dlho budem mať vlastne istú prácu? Kládol som si tieto a mnohé ďalšie otázky a hľadal na ne uspokojujúce odpovede. Vo fitnesscentre

Asi posledná fotografia chorej Miťovej mamy. Na obrázku vnuk Martin, nevesta Silvia a otec Matej Rol'ko.

som mal isté zamestnanie a veľmi ma bavilo, no ukázalo sa, že plávanie je predsa len môjmu srdcu celoživotne bližšie.“ Asi rozhodla láska k nemu, Miťo to riskol a nový džob prijal. Kontrakt bol tentoraz spravený na neobmedzenú dobu s tým, že meniť sa bude až vtedy, ak by sa udiala naozaj veľká chyba na jednej či na druhej strane. A taká situácia dodnes nenastala.

33. VRÁTIL SOM SA DO VÔD, KTORÉ POZNÁM

Všetko sa stále mení a platí to aj o plávaní a jeho pravidlách... Čo takto nájsť si talentované deti a vychovať z nich prvotriednych plavcov... Srdce na Slovensku, duša v Heidelbergu.

Začínať úplne novú životnú kapitolu ako päťdesiatročný je celkom odvážne, ale odvaha a odhodlanie Rol'kovi nikdy nechýbali. Napokon, vracal sa do vôd, ktoré veľmi dobre poznal a trúfal si dokázať svetu svoje schopnosti aj v úlohe trénera. Začal veľmi dobre s luxemburským špecialistom na prsiarsky štýl Laurentom Carnolom, ktorý už v tom čase plával za dospelých. Na majstrovstvách Európy v roku 2010 v Budapešti sa v disciplíne dvesto metrov prsia umiestnil na piatom mieste, dodnes je to historický najväčší úspech luxemburského plavca na tomto type podujatia. Ďalšie Mitó dosiahol s mladšími zverencami, juniorskými plavcami. Tým sa podarilo na juniorských majstrovstvách Európy dosiahnuť medailové umiestnenia a ak nie, pravidelne plávali vo finále. „Je to stále moja práca a mám ju rád, aj keď ani pri nej nie je všetko jednoduché a bezproblémové.“ O mladých luxemburských plavcov sa Mitó Rol'ko stará aj po dorušení šesťdesiatky a je veľmi spokojný. Za uplynulých desať rokov mal tak možnosť tráviť viac času aj so svojimi deťmi Sarah a Rickym, obaja zlepšovali a rozvíjali svoj plavecký talent čiastočne aj pod dohľadom vlastného otca v úlohe trénera. A výsledky sa dostavili. Sarah skončila tesne pod medailovými priečkami na juniorských majstrovstvách Európy v znakových disciplínach, Ricky sa prepracoval do semifinále na Európskom olympijskom festivale mládeže (EYOF) na prsiarskej stovke.

Mitá teší, že zúročuje to, čo sa za mladi naučil v bazéne či v škole. Napríklad aj psychológiu, ku ktorej sám kedysi pristupoval s dešpektom. „Začala ma však zaujímať už počas tréningových pobytov v Sovietskom zväze. Tam som sa prvýkrát stretol s tým, že mi naozaj pomáhali špeciálne terapie zamerané na správne a uvoľnené dýchanie alebo na činnosť srdca. Rovnako počas tréningov v Berkeley som prišiel do kontaktu s americkou metódou tímovej motivácie, ktorá buduje kolektívny výkon, ale tam mi v úplnom pochopení ešte bránili nedostatky v angličtine. Mal som obrovské šťastie, že na vysokej škole sa mojím učiteľom psychológie stal profesor Hans Ebersbecher, špecialista a športový psychológ, ktorý pracoval aj s lyžiarmi Frankom Wörndlom a Katjou Seizingerovou, tenistom Borisom Beckerom a jeho kolegyňou Steffi Grafovou.

Nevynechal som ani jednu jeho prednášku a sám som sa čudoval, ako dokážem byť počas nej neustále koncentrovaný. Ale veď pán profesor presne vedel, ako pra-

Miloslav Roľko na vrchole formy.

covať s ľudskou psychikou," usmieva sa Miťo. Prečítal všetky jeho knihy, študoval aj to, čo nebolo povinné a skúšku spravil, ako inak, na jednotku. Niet divu, že dodnes sa úspešne drží motta: Ak zadám svojmu zverencovi akúkoľvek úlohu a on sa ma na čokoľvek v súvislosti s ňou spýta, musím mu vedieť odpovedať. Musím vedieť zdôvodniť, prečo robím to, čo robím. Žiadna otázka ma nesmie prevapit', a ak sa to stane, idem hľadať odpoveď.

„Stále sa učím a vzdelávam. Baví ma to a bez akéhokoľvek nátlaku to sám chcem. Veď všetko sa permanentne mení a vyvíja a platí to aj o plaveckom tréningu. Upravujú sa pravidlá, menia sa techniky, inovatívne materiály sú súčasťou profesionálnych plaveckých odevov, aplikujú sa nové poznatky z biomechaniky. Poviem len jeden príklad. Počas mojej aktívnej plaveckej kariéry sa pri prsiarskom spôsobe nesmelo temeno hlavy nikdy dostať

Miťo veľmi túžil študovať aj plávať v Berkeley, no socialistické Československo mu to neumožnilo. Na obľúbené miesto sa vrátil po ukončení kariéry a vyskúšal si miestnu posilňovňu.

Matej Rolko ako obchodný atašé v Albánsku.

pod hladinu vody, dnes je to už povolené. Nielenže sa po takýchto zmenách musí spôsob plávania znova trénovať, no v konečnom dôsledku znamenajú aj zrýchlenie tempa a posúvanie rekordov. Zmenil sa aj princíp znakárskeho štartu. Kedysi boli steny bazéna neupravované a pri odraze sa plavec mohol ľahko pošmyknúť a stratiť vzácne zlomky času. Potom sa do zóny odrazu začal inštalovať protišmykový materiál a dnes pribudla aj odrazová doska, ktorá umožňuje bezpečne sa odraziť vyššie a ďalej ako kedykoľvek predtým.“

A dokedy mieni Mito Rolko ako tréner aktívne pôsobiť? Vraj dokedy ho to bude baviť a láska k vode a k plávaniu bude stále rovnako silná. Vďaka svojmu komplexnému medicínsko-športovému vzdelaniu má však kvalifikáciu aj na množstvo iných povolání – je inštruktorom lyžovania, má kurz aj na výučbu stolného tenisu či posilňovania, vlastní jachtársky preukaz, licenciu na spinning, urobil si masérsky kurz. Všetky získané vedomosti využíva často pri plavcoch, ale aj doma. Veľa tiež nechýbalo a stal by sa trénerom šermu, na čo ho nahovárala jeho nemecká trénerka Ursel. „Mám kamaráta rovnako starého ako ja, ktorý založil plavecký oddiel vo Svite a veľmi sa mu s jeho zverencami darí. Niečo také by ma asi tiež bavilo aj v dobe, keď budem už podľa luxemburských zákonov naozaj dôchodca,“ smeje sa. „Sám by som si vybral nádejných plavcov, bol zodpovedný za ich vývoj, tréning a prípravu a vtedy by som naozaj mal možnosť dokázať, čo viem. To by ma tešilo. Dnes je na mojich pleciach len časť zodpovednosti, mám na starosti iba tréningy, zvyšok majú na sta-

Pri vzácnych stretnutiach si otec a syn radi zahrali partiu šachu.

rostiti iní. Nevylučujem teda, že raz niečo také budem robiť a nevylučujem ani, že by to bolo napríklad v Rakúsku alebo na Slovensku.“

Aj keď od roku 1982 žije mimo vlasti, viac ako desať rokov býval v Nemecku a od roku 1993 je jeho domovom Luxembursko, srdce má stále na Slovensku a dušu v Heidelbergu. S ním sa mu spájajú najkrajšie spomienky, aj keď to bolo súčasne jeho najnáročnejšie životné obdobie a žartom hovorí, že tam by chcel byť aj pochovaný. Napokon, na tamajšom slávnom cintoríne navždy odpočíva veľa legendárnych nemeckých filozofov, bol by vo výbornej spoločnosti. V Devínskej Novej Vsi, ktorá je dnes už súčasťou Bratislavy, sú však pochovaní jeho milovaní rodičia. „Mama zomrela v roku 2005, otec o desať rokov neskôr. Do poslednej chvíle zostal tvrdým a zásadovým mužom a s touto výbavou to naozaj nemal ľahké. Ani ako minister nikdy nezobral úplatok, to môžem odprisať. Bol povestný svojou čestnosťou, a keď sa nedal podplatiť, vyhrážali sa mu zabitím. Mama sa doma triasla od strachu. Keď sa po skončení ministerskej práce stal ešte na dva roky veľvyslancom v Albánsku, ponúkli mu za jeho prínos k rozvoju tejto vtedy najchudobnejšej európskej krajiny ako dar kus pobrežia pri mori v Tirane. Aj to odmietol. Ešte pred smrťou mi povedal, že sa môže každému pozrieť do očí. Otec

ma naučil tvrdosti, súťaživosti, húževnatosti a po ňom mám zrejme aj istú mieru naivity a viery v dobro medzi ľuďmi. Bol napríklad aj vynikajúcim šachistom, ešte ako študent sa prepracoval medzi tých najlepších v bývalom Československu a to bol samouk. Naučil ma hrať šach, no nikdy mi nič nedaroval. Nikdy ma nešetril a už vôbec nikdy ma nenechal ohľaduplne vyhrať. Spočiatku som víťazil maximálne v každej ôsmej partii, v dospelosti som sa práve vďaka jeho tvrdosti a mojej húževnatosti prepracoval k tomu, že sa mi podarilo vyhrať v priemere asi každú tretiu partiu. Hrávali sme vždy, keď som prišiel na návštevu na Slovensko, aktuálne je pomyselný titul na mojej strane, teda v Luxembursku. Naša posledná partia zostala nedokončená.“

ŠPORTOVÉ ÚSPECHY:

Junior:

- Juniorske ME, 1975; 1. miesto 100m znak, 2. miesto 200m polohove preteky a 3. miesto 200m znak.

Senior:

- MS 1978 Západný Berlín: 7. miesto na 100 m motýlik, 8. miesto na 200 m polohové preteky
- ME 1977 Jönköping: 1. miesto na 100 m znak, 2. miesto na 200 m znak
- OH 1976 Montreal: 6. miesto na 200 m znak
- OH 1980 Moskva: 4. miesto na 100 m znak, 6. miesto na 400 m polohové preteky
- 31 titulov majstra ČSSR
- 58 rekordov ČSSR
- 80 titulov majstra SSR
- 4 tituly majstra SRN
- 2 rekordy SRN
- 1 svetový rekord (ako člen štafety 4 x 50 m polohové preteky, štartoval na prvom úseku v znaku)

Tréner:

- Od 1. 9. 1993 reprezentačný tréner plavcov Luxemburska

www.sportovelegendy.sk

OBSAH

PODOBY VODY	6
1. PLÁVAŤ SOM SA NAUČIL NA ROHLÍKU	8
2. AKO DVANÁŠŤROČNÝ SOM TRÉNOVAL ŠEŠŤKRÁT DO TÝŽDŇA	17
3. PLÁVAL SOM, AKO KEBY SOM SEDEL ZA VOLANTOM FORMULY 1	23
4. PLÁVANIE JE MOJÍM DAROM	28
5. NEVIEM SA BRÁNIŤ, AK SA MI NIEČO NEPÁČI	34
6. ZA DVA DNI SOM ZÍSKAL TRINÁŠŤ MEDAILÍ	41
7. NIKDY SOM NEZAŽIL TVRDŠÍ TRÉNING AKO V MAĎARSKU	51
8. NIKTO MI NIKDY ŽIADEN DOPING NEPONÚKAL	59
9. KAŽDÝ CHCEL MAŤ NAPLÁVANÉ NAJVIAC	68
10. MÁM VÍŤAZSTVO NAOZAJ PRIPISOVAŤ OHOLENÝM NOHÁM?	73
11. AMATÉRIZMUS, AKÝ SOM NIKDY NEZAŽIL	86
12. CHCEL SOM PREDBEHNÚŤ AJ IMAGINÁRNEHO SÚPERA	92
13. MATURITU SME OSLÁVILI FLAŠOU VÍNA A PRADĚDA	100
14. ZA ODMENU SOM SA MOHOL ÍŠŤ POZRIEŤ NA LENINA	107
15. ZAHODENÚ ŠANCU NIKDY NEVYMAŽEM Z PAMÁTI	116
16. DOSTAL SOM NÁLEPKU REBELANTA A FLÁKAČA	124
17. VEĽKÁ VĎAKA ZA ŠTVRTÉ MIESTO NA MOSKOVSKEJ OLYMPIÁDE	132
18. PO PROTEKCII MÁM LEN SKÚŠKU Z CHÉMIE	140
19. NOVÝ TRÉNER SA ZLAKOL ZODPOVEDNOSTI	144
20. O EMIGRANTOCH NIKTO NIKDY NIČ PEKNÉ NEHOVORIL	150
21. TAKÝ HNEV SOM CÍTIL PRVÝKRÁT V ŽIVOTE	156
22. NIČ SME NENECHALI NA NÁHODU	164
23. NEMCI NÁM K ÚTEKU ÚPRIMNE GRATULOVALI	171
24. ZA MOJE ÚSPECHY MÔŽU ŽENY	178
25. DVERE OTVORENÉ DO CELÉHO SVETA	185
26. KVALITNÁ PRÁČKA MI VYDRŽALA DVADSAŤPÄŤ ROKOV	191
27. MÁM TALENT NEMAŤ TRÉMU	196
28. ĽUDIA BEZ MORÁLNYCH ZÁSAD NIE SÚ PRE MŇA HRDINOVIA	201
29. PREŽÍVAL SOM MUKY, KTORÉ SA NEDAJÚ K NIČOMU PRIROVNAŤ	208
30. SNY O MAJSTROVSTVÁCH SVETA SA UTOPILI	214
31. NAOZAJ SÚ HRDINAMI TÍ, ČO ZOSTALI A ZBABELCAMI TÍ, KTORÍ UTIEKLI?	218
32. PLÁVANIE JE MÔJMU SRDCU PREDSA LEN NAJBLIŽŠIE	226
33. VRÁTIL SOM SA DO VÔD, KTORÉ POZNÁM	230

Všetky práva vyhradené pre fotografie, ktoré sme použili, pochádzajú od známych autorov alebo ich vlastných práv. Chceli by sme však konštatovať, že ani pri vynaložení našich najlepších snáh sme sa nedopátrali k vlastníkom a alebo k držiteľom autorských práv na niektoré fotografie staršieho vydania. Preto, pokiaľ by sa takáto osoba našla a svoje oprávnenie serióznym hodnoverným spôsobom preukázala, budeme to riešiť v jej prospech. Naše publikácie musia obsahovať množstvo fotografického materiálu, inak by sme históriu osobnosti alebo udalosti nemali možnosť čo najlepšie zadokumentovať. Druhé vydanie už nebude. Nikdy. Knihy bez fotografií, iba s textom nie sú dokumentačné. Legendy nám starnú a my zabúdame... Nie sme kasové trháky, ale chceme dokumentovať slávu slovenských športových legiend. Preto ďakujeme každému, kto nám pri tomto vydaní pomohol a veríme, že aj pomôže.

VYDANIE KNIHY PODPORILI:

TERMINÁTOR Z BAZÉNA

Autor:	© Eva Bacigalová
Jazyková úprava:	Lubomír Souček
Vydal:	SPORT legal, s.r.o., www.sportovelegandy.sk
Počet strán:	240 strán
Grafická úprava:	Adrián Jakubča, www.jakubca.com
Fotografie:	© Miloslav Roľko, archív Miloslava Roľka z dobovej tlače
Tlač:	Róbert Jurových - NIKARA, www.nikara.sk

ISBN 978 - 80 - 89920 - 11 - 2